

Kajaanin kaupunki

TILINPÄÄTÖS **2019**

Kaupunginhallitus 31.3.2020 § 61
Kaupunginvaltuusto 8.6.2020

Tilinpäätös 2019 sisällysluettelo

1 Toimintakertomus	5
1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	5
1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	5
1.2.1 Kaupunginjohtajan katsaus	5
1.2.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
1.2.3 Yleinen oman alueen taloudellinen kehitys	15
1.2.4 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	22
1.2.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	23
1.2.6 Kaupungin henkilöstö	25
1.2.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	31
1.2.8 Ympäristötekijät	34
1.2.9 Muut ei taloudelliset asiat	36
1.3 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä	37
1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	39
1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	39
1.4.2 Toiminnan rahoitus	44
1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset	47
1.6 Kokonaistulot ja -menot	53
1.7 Konsernin toiminta ja talous	54
1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	55
1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus	55
1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	56
1.7.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	56
1.7.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	57
1.8 Keskeiset liitetiedot	64
1.9 Tilikauden tuloksen käsittely	65
1.9.1 Tilikauden tuloksen käsittely	65
2 Talousarvion toteutuminen	66
1.1 Kaupunkistrategian toteutuminen	66
2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	71
2.2.1 Peruskaupungin investointiosa	71
2.2.2 Konsernihallinto	75
2.2.3 Sivistystoimiala	86
2.2.4 Ympäristötekniinen toimiala	98

2.2.5 Kainuun pelastuslaitos -toimiala	108
2.2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien erien toteutumisesta, peruskaupunki	114
3 Tilinpäätöslaskelmat	115
3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet	115
3.2 Tuloslaskelma	115
3.3 Rahoituslaskelma	116
3.4 Tase	117
3.5 Konsernilaskelmat	119
4 Tilinpäätöksen liitetiedot	123
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	123
4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	125
4.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	126
4.4 Tasetta koskevat liitetiedot	129
4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	137
4.6 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	139
4.7 Kirjanpitokirjat ja tositelajit	141
5 Eriytetyt tilinpäätökset	142
5.1 Liikelaitosten vaikutus kaupungin talouteen	142
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	144
Kajaanin kaupungin kaupunginteatteri - Oulun läänin alueteatteri -liikelaitos	172
Kajaanin Mamselli -liikelaitos	193
Kajaanin Vesi -liikelaitos	213
Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos	236
5.2 Tytäryhtiöiden toimintakertomus ja tilinpäätöstiedot	253
Kajaanin Teknologiakeskus Oy	253
Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	254
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	256
Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan palvelukeskus	259
Loiste konserni	260
Edukai Oy	263
5.3 Tietoja tytäryhteisöjen tilinpäätöksistä	266
6 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä	267

1 Toimintakertomus

1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Kuntalaki 115 §: Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.2.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Vuosi 2019 oli taloudellisen kasvun aikaa lukuun ottamatta loppuvuotta, jolloin kasvuvauhti heikkeni. Tulevaisuuden talousennusteista paistaa selvä varovaisuus. Tätä kirjoitettaessa koronavirus leviää edelleen maailmalla ja on aiheuttanut levottomuutta osakemarkkinoilla. Ei ole vielä kovinkaan tarkkaa tietoa koronaepidemian mahdollisesta kestosta. Euroopan laajuinen taloustaantuma imaisee myös Suomen mukaansa. Tulevaisuuden kannalta olennaisinta on mahdollisimman nopea toipuminen koronaviruksen aiheuttamista haitallisista seuraamuksista.

Mennyt vuosi oli Kajaanin nykyisen kaupunkistrategian ensimmäinen toteuttamisvuosi. Kaupunkistrategian toteuttaminen on alkanut ”terveen pöhinän” merkeissä ja runsaasti isoja sekä pienempiä asioita on vireillä. Kajaanin kaupunkistrategian mukaisesti kaiken toiminnan pitää lähtökohtaisesti tukea kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaupungin elinvoimaisuutta. Kaupungin elinvoimaisuuden lisäämisessä keskeistä on oikein suunnattu ja toimiva elinvoimapolitiikka. Myönteisellä ja houkuttelevalla kaupunki-imagolla on yhä tärkeämpi rooli. Elinvoimapolitiikan painopistettä on syytä suunnata yhä enemmän yrityskohtaiseen ja nykyistä käytännönläheisempään toimintatapaan. Nuorten innostaminen yritystoimintaan ja osaavan työvoiman saannin turvaaminen erityisesti kasvuyrityksiin ovat myös tärkeitä painopisteitä.

Elinkeinojen kehittämisen osalta vuoteen 2019 mahtui monenlaisia asioita. Skoda Transtech Oy:llä on hyvää tilauskantaa vuosiksi eteenpäin. Euro HPC:n suurteholaskentayksikön sijoittuminen Renforsin Rantaan varmistui. Hankkeen myötä Kajaaniin tulee noin 200 miljoonan euron investointi. Terrafame Oy:n kaivoksen toiminta jatkui vakaana. Yhtiön kannalta merkittävää oli akkukemikaalitehtaan rakentamisen aloittaminen. Pelialan sekä tekoälyä ja robotiikkaa hyödyntävät yritykset voidaan selkeästi luokitella Kajaanin kasvualoiksi.

Yritystilojen kysynnässä tapahtui myönteistä kehitystä. Kajaanin Teknologiakeskus Oy:n tilojen käyttöaste oli noin 97 % ja yhtiö ylsi 0,2 miljoonaa euroa ylijäämääiseen tulokseen. Uuden sairaalan rakentaminen on pitänyt yllä rakennusalan hyvää työllisyyttä. Metallialan osaajista on pulaa Kajaanissa niin Skoda Transtechilla kuin pienemmilläänkin yrityksillä. Tähän pullonkaulatekijään on myös kaupunki lähtenyt yhdessä yritysten ja muiden kumppaneiden kanssa kehittämään ratkaisukeinoja.

Kulunut vuosi oli kaupungin talouden näkökulmasta tarkasteltuna monella tapaa epätyypillinen. Erityisesti tulo-
puolen kehitys oli merkittävästi normaalista poikkeava. Loiste-konsernista myytiin vähemmistöosuus (33,9 %) kahden ulkomaisen sijoitusyhtiön (Mirova ja Infranode) muodostamalle konsortiolle. Tämän osakekaupan seura-
uksena Kajaanin kaupunki sai noin 150 miljoonaa euroa. Loppuvuodesta myös yhtiön vanhat juniorilainat sekä ylimääräinen osinko maksettiin omistajille, mikä tuotti vielä lisää tulovirtaa kaupungille noin 100 miljoonaa euroa. Yhteensä Loiste-kaupan tulovirtaa kertyi siis noin 250 miljoonaa euroa, josta tulosvaikutteista miltei 200 miljoonaa euroa.

Loiste-kaupan myyntituloilla voidaan ennaltaehkäistä monia taloudellisia riskejä sekä varautua kehittämistoimin-
nan panostusten riittävyteen. Riskeihin varautumisiin tehtiin varauksiin ja arvonalentumisiin (noin 10 milj. eu-
roa) sisältyy muun muassa rakennusten purkukustannuksia ja alaskirjauksia, vanhojen koronvaihtosopimusten
alaskirjausta sekä vanhustenkotiyhdistyksen takaustappiota. Kehittämisinvestointeja varten on tehty 20 miljoo-
nan euron investointivaraus nimellä:” Investointivaraus Kajaanin kaupungin alueen, infrastruktuurin ja elinvoi-
man kehittämistä tukeviin hankkeisiin investointisuunnitelman mukaisesti.”

Vuonna 2019 valmisteltiin talouden sopeuttamisohjelma vuosille 2020 - 22. Tämän ohjelman tavoitteena on vä-
hentää kaupungin menoja 5 miljoonaa euroa kolmessa vuodessa. Sopeuttamisen kantavana ajatuksena on saada
aikaan pysyviä ja mielellään rakenteellisia toimenpiteitä käyttötalouden tervehdyttämiseksi

Tulopuolta sekoittivat myös verotulotilityksiin sekä verokorttiuudistukseen liittyneet valtakunnalliset ongelmat.
Kajaanin kaupungin osalta edellä mainittujen ongelmien vuoksi verotulojen tilitykset jäivät 4,8 miljoonaa euroa
pienemmiksi kuin mitä oli luvattu talousarvion pohjana käytetyissä verotuloennusteissa.

Menojen osalta suurin poikkeama tuli Kainuun sotien kuntaosuuksissa, jotka ylittyivät 15,2 miljoonaa alkuperäi-
seen sotien talousarvioon verrattuna. Kajaanin kaupungin vastuulle ylityksestä jouduttiin kirjaamaan noin 8 mil-
joonaa euroa.

Tilinpäätös vuodelta 2019 koko kaupungin osalta on noin 143 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ilman Loiste-kaupan
satunnaisia myyntituloja tulos painuisi noin 16 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tämä alijäämä koostuu pääosin
Kainuun sotien lisälaskusta (7,8 milj. euroa), tuloutumatta jääneistä veroista (4,8 milj. euroa) sekä sivistystoi-
mialan talousarviovirheestä (1 milj. euroa). Oman toiminnan osalta tarvitaan siis edelleen sopeuttamisohjelman
mukaisia toimenpiteitä toimintakulujen hillitsemiseksi. Taseeseen kertynyttä ylijäämää on noin 180 miljoonaa eu-
roa tilikauden lopussa.

Vuosikate oli poikkeustuloksen vuoksi myös erittäin hyvä, 40,9 miljoonaa euroa. Asukasta kohden sitä kertyi 1
113 euroa ja poistoihin suhteutettuna se oli 230 prosenttia.

Hyvä yhteistyö Kainuun sotien kanssa on tulevaisuuden talouden hallinnan kannalta todella tärkeää. Tässä yhteis-
työssä pitää päästä konkreettisiin toimenpiteisiin mahdollisimman pian. Palvelutasot ja palveluketjut on peratta-
va läpi sekä kunnissa että sotien puolella. Samaten pitää hyödyntää kaikki mahdolliset ”hyvät käytännöt” siten, et-
tä kuntien maksukyky ja sotien kustannukset saadaan kestäväan tasapainoon.

Valtionosuudet toteutuivat noin 0,8 miljoonaa euroa yli arvioidun. Liikelaitokset ylsivät kokonaisuutena tarkastel-
len selvästi ylijäämäisiksi. Kaupungin henkilöstökulut toteutuivat kutakuinkin budjetoidun mukaisesti ja jotkut
toimialat ja liikelaitokset alittivat toimintakulunsa.

Lainakanta on Kajaanissa 134 miljoonaa euroa ja se kasvoi noin 13,5 miljoonaa euroa vuonna 2019. Asukasta
kohden lainaa on 3651 euroa/asukas. Kyseinen lainakanta asukasta kohden on hieman yli valtakunnan keskiar-
von. Investointitaso nousi jälleen huomattavan korkealle tasolle, sillä nettoinvestoinnit olivat noin 30 miljoonaa
euroa. Merkittävimpiä yksittäisiä investointikohteita olivat Lyseon investointi, harjoitusjäähallin uudisrakennus,
varsinaisen jäähallin peruskorjaus sekä uusi Matkakeskus, joista kertyi yhteensä noin 14,3 miljoonaa euroa. Liike-
laitosten investoinnit olivat yhteensä noin 6 miljoonaa euroa.

Investoinnit tulevat jatkossakin kohdistumaan pääasiassa koulu- ja oppilaitoskiinteistöihin. Teatteritalon ja Sissi-
linnan peruskorjauspäätös lopetti vuosikymmeniä käydyn keskustelun kaupunginteatterin tiloista. Korjausvelkaa
saadaan vähennettyä investointien lisäksi myös luopumalla tarpeettomista kiinteistöistä.

Kaupunkistrategia vuosille 2019 - 22 valmistui viime vuonna ja sen avulla etenemme kohti tulevaisuutta. Kajaanin kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, keskuskaupunkiaseman vahvistaminen ja yrittämisen edellytysten parantaminen ovat tavoitteiden ytimessä tällä hetkellä. Kaupunkikuvan, kaupungin tunnettavuuden ja positiivisen imagon kehittämiseen tarvitaan nykyistä enemmän panostuksia ja oikeita toimintatapoja. Hyviä asioita ja luontaisia vahvuuksia strategian toteuttamisen pohjaksi löytyy yllättävän paljon. Asukasluvun lievä aleneminen (erityisesti työkäisten), muuttohalukkuus kaupunkiimme ja yrittäjyyden vähäisyys valtakunnan keskiarvoon nähden ovat parannettavia asioita kaupungissamme. On hyvä, että keskeisimmät vahvuudet, heikkoudet ja mahdollisuudet on tunnistettu. Tältä pohjalta meidän on hyvä toteuttaa kaupunkistrategiaamme ”Luontokaupunki Kajaani - kasvun kärjessä 2022”.

Jari Tolonen
kaupunginjohtaja

1.2.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuusto

Kortelainen Miikka, pj.	VAS
Meriläinen Timo, 1. vpj.	PS
Ojavuo Maarit, 2. vpj.	KESK
Hatva Teuvo	KESK
Patronen Kaija	KESK
Rantala Johanna	KESK
Paukkeri Tero	KESK
Ålander Tanja	KESK
Okkonen Arto	KESK
Karppinen Veli-Matti	KESK
Niemelä Paavo	KESK
Rimpiläinen Anni	KESK
Seilonen Anne	KESK
Pyykkönen Pauli	KESK
Tornberg Raimo	KESK
Poutiainen Jukka	KESK
Myllylä Raili	VAS
Kaikkonen Vesa	VAS
Leivo Veli-Pekka	VAS
Kyllönen Sari	VAS
Räisänen Aki	VAS
Mikkonen Ritva	VAS
Lämpsä Jouni	VAS
Huotari Panu	VAS
Kyllönen Antero	VAS
Suutari Eero	KOK
Juntunen Hannu	KOK
Sistonen Toivo	KOK
Sarparanta Tiina	KOK
Laatikainen Tuomas	KOK
Toppinen Ari	KOK
Leppänen Akseli	KOK
Ojala Katriina	KOK
Piirainen Raimo	SDP
Oikarinen Markku	SDP
Varimo Pertti	SDP
Kiljunen Ella	SDP
Ohtonen Helena	SDP
Tartia-Jalonen Aila	SDP
Heikkinen Tiina	SDP
Aavakare Eila	PS
Partanen Minna	PS
Arffman Pasi	PS
Kilpeläinen Pasi	PS
Niva Teemu	PS
Keränen Silja	VIHR
Kempainen Anne	VIHR
Huusko Päivi	VIHR
Niiranen Esa	VIHR
Karvinen Hanna	VIHR
Kempainen Hannu	KD

Tilivelvolliset toimielinten jäsenet

Kaupunginhallitus

Jäsenet 10.6.2019 saakka

Hatva Teuvo, pj.
Piirainen Raimo, 1. vpj.
Juntunen Hannu, 2. vpj.
Paukkeri Tero
Rantala Johanna
Myllylä Raili
Kaikkonen Vesa
Sistonen Toivo
Aavakare Eila
Ohtonen Helena
Keränen Silja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Okkonen Arto
Oikarinen Markku
Käsmä Jouko
Niemelä Paavo
Ålander Tanja
Määttä Susanna
Räisänen Aki
Rönty Markku
Partanen Minna
Kiljunen Ella
Kemppainen Anne

Kaupunginhallitus

Jäsenet 11.6.2019 alkaen

Hatva Teuvo, pj.
Oikarinen Markku, 1. vpj.
Sistonen Toivo, 2. vpj.
Paukkeri Tero
Rantala Johanna
Fonselius Päivi
Kaikkonen Vesa
Juntunen Hannu
Aavakare Eila
Ohtonen Helena
Keränen Silja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Okkonen Arto
Varimo Pertti
Leinonen Voitto
Niemelä Paavo
Ålander Tanja
Myllylä Raili
Räisänen Aki
Käsmä Jouko
Partanen Minna
Kiljunen Ella
Kemppainen Anne

Tarkastuslautakunta

Jäsenet

Toppinen Ari, pj.
Arffman Pasi, vpj.
Kyllönen Sari
Klemetti Kyösti
Törrö Leena

Henkilökohtaiset varajäsenet

Leppänen Akseli
Romppainen Mikko
Mikkonen Ritva
Lesonen Jouni
Tartia-Jalonen Aila

Keskusvaalilautakunta

Jäsenet

Latvakangas Osmo, pj.
Komulainen Onera, vpj.
Kinnunen Kari
Rönkkö Emilia
Väisänen Antero

Ei-henkilökohtaiset varajäsenet mainitussa järjestyksessä

1. Schroderus Antti
2. Niemi Jorma
3. Elfving Seppo
4. Immonen Marjatta
5. Ohinmaa Onera

Sivistyslautakunta

Jäsenet

Leivo Veli-Pekka, pj.
Karppinen Veli-Matti, vpj.
Tornberg Raimo
Seilonen Anne
Laatikainen Tuomas
Ojala Katriina
Lämpsä Jouni
Kyllönen Noora
Meriläinen Timo
Ohtonen Helena
Kempainen Anne

Henkilökohtaiset varajäsenet

Räisänen Aki
Heikkinen Mika
Bayraktar Nihat
Kangasharju Marjo
Leppänen Akseli
Ahonen Pia, ero 6.5.19 > Pöri Ursula
Korkkonen Petja
Talvi Katja
Kääminen Teppo
Kolli-Kauppinen Annamajja
Karvinen Hanna, ero 25.3.19 > Jyrkäs Nina

Liikunta- ja nuorisoasioiden neuvosto

Jäsenet

Huusko Päivi, pj.
Karppinen Veli-Matti, vpj.
Korhonen Eveliina

Heikkinen Janne
Juppi Tuula
Klemetti Harri
Enroth Paavo
Hakkarainen Eija
ero 30.9.19 >
Partanen Minna
Haataja Atte ero
25.3.19 >
Pesonen Mikko

Henkilökohtaiset varajäsenet

Karvinen Hanna
Heikkinen Mika
Malin Marja ero
9.12.19 >
Hongisto Anja
Peltonen Lauri
Huotari Teija
Hynynen Evelyn
Uurtomies Terje
Partanen Minna,
ero 30.9.19 >
Alanne Olga

Tolonen Iikka

Ympäristötekniinen lautakunta

Jäsenet

Patronen Kaija, pj.

Mikkonen Ritva, vpj.
Poutiainen Jukka
Ålander Tanja
Leinonen Markus
Huotari Panu
Seppänen Irja
Kilpeläinen Pasi
Kempainen Kari
Tartia-Jalonen Aila
Huusko Päivi

Henkilökohtaiset varajäsenet

Malin Marja,
ero 9.12.19 >
Niemelä Paavo
Pyy Mervi
Ikonen Teemu
Korhonen Eveliina
Leinonen Voitto
Hautajoki Antti
Komulainen Onerva
Pyy Markku
Pesonen Mikko
Huovilainen-Huotari Saristiina
Karvinen Hanna

Ympäristötekniisen lautakunnan lupajaosto

Jäsenet

Heikkinen Tiina, pj.
Leinonen Voitto, vpj.
Ålander Tanja
Lokka Jarmo
Tervonen Jouni

Henkilökohtaiset varajäsenet

Tartia-Jalonen Aila
Maunu Mikko
Korhonen Eveliina
Kinnunen Eero
Huotari Veikko

Pelastuslautakunta

Jäsenet		Henkilökohtaiset varajäsenet	
Juntunen Maija	Hyrynsalmen kunta	Tolonen Helka	Hyrynsalmen kunta
Kyllönen Antero, pj	Kajaanin kaupunki	Heikkinen Janne	Kajaanin kaupunki
Kangasharju Marjo	Kajaanin kaupunki	Korhonen Eila	Kajaanin kaupunki
Kilpeläinen Pasi	Kajaanin kaupunki	Tihinen Ari	Kajaanin kaupunki
Tervämäki Aimo, vpj.	Kuhmon kaupunki	Nikulainen Kari	Kuhmon kaupunki
Tolonen Ritva	Paltamon kunta	Luiro-Juntunen Tanja	Paltamon kunta
Kanniainen Mikko	Puolangan kunta	Nivakoski Markku	Puolangan kunta
Karppinen Leila	Ristijärven kunta	Heikkinen Eineliisa	Ristijärven kunta
Valtanan Kalevi	Sotkamon kunta	Hakkarainen Ari	Sotkamon kunta
Matero Taina	Suomussalmen kunta	Seppänen Jukka	Suomussalmen kunta
Roivainen Jouko	Vaalan kunta	Virkkunen Reijo	Vaalan kunta

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen johtokunta

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Pyykkönen Pauli, pj.	Anttalainen Tommi
Hämäläinen Erkki, vpj.	Meriläinen Tomi
Määttä Susanna, 13.8. saakka	Hujanen Kaisa, 13.8. saakka
Kyllönen Noora, 13.8. alkaen	Määttä Susanna, 13.8. alkaen
Haverinen Risto, 13.8. saakka	
Suutari Eero, 13.8. alkaen	Saukkonen Kari
Kiljunen Ella	Kyllönen (ent.Heikkinen) Tiina
Niiranen Esa	Kunnas Karl
Alanne Olga	Aavakare Eila
Tornberg-Karjalainen Mervi	Miettinen Pauli
Heikkinen Pekka, 13.8. saakka	Kemppainen Tuovi, 13.8. saakka
Kemppainen Tuovi, 13.8. alk.	Heikkinen P.

Kajaanin kaupunginteatteri–Oulun läänin alueteatteri -liikelaitoksen johtokunta

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Kivilahti Ritva, pj.	Törrö Leena
Ahonen Helena, vpj.	Koskelo Marko
Tölli Inna	Mäkitupa Minna
Korkkonen Petja	Parviainen Juuso
	18.6. saakka
	Huotari Panu
	18.6 alk.
Pokela Ilmari	Hongisto Anja
Latvakangas Osmo, 18.6. saakka	Ovaska Pekka
Ovaska Pekka, 18.6. alkaen	Latvakangas
	Osmo
alueellisen neuvotteluk. edustaja	
Seppä Diana, ero kv 9.10.19>Isokoski Sisko	Kinnunen Joni
Isokoski Sisko, ero kv 17.12.19>	
Kinnunen Joni	Härkönen Minna, 17.12. alkaen

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Väyrynen Pentti, pj. Alanne Olga, vpj.	Husu, Alpo Okkonen Kaija 18.6. saakka > Partanen Minna
Karjalainen Tuomo Karvinen Hanna Kesti Heikki	Möttönen Tero Koskela Anu Väisänen Heikki

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Leppänen Akseli, pj. Fonselius Päivi, vpj. Ikonen Teemu Määttä Anneli Pyy Markku Halonen Jarmo, henkilöstön edustaja	Suutari Hannu Pelkonen Sisko Tuunanen Hannu Määttä Anne Ahlqvist Pertti Hyttinen Marko

Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitoksen johtokunta

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Parviainen Heikki, pj. Juutinen Eero, vpj. Karjalainen Suvi Hakkarainen Eija Mäkinen Merja, KAMK:n edustaja Tuominen Anssi, KAO:n edustaja Heikkinen Jussi, ympäristötekniikan toimialan edustaja	Pyykkönen Pauli Niiranen Lauri Pöri Ursula Rissanen Helena Kähkönen Jari Sivonen Raimo Heikkinen Ari

Tilivelvolliset viranhaltijat

Kaupunginhallituksen toimiala

Kaupunginjohtaja
Hallintojohtaja, kaupunginlakimies
Talousjohtaja
Henkilöstöjohtaja
Henkilöstösihteeri
Kehitysjohtaja
Tietohallintopäällikkö
Maahanmuuttajapalvelujen johtaja
Kaupunginteatterin johtaja
Kajaanin Mamsellin johtaja
Kajaanin Veden johtaja
Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitoksen johtaja
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen johtaja
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen controller
Kainuun ammattiopiston rehtori
Kajaanin lukion rehtori

Tolonen Jari
Aarnio Tuija
Tolonen Asta
Komulainen Jyrki
Tokkonen Paula
Hämäläinen Risto
Hyvönen Heikki
Piirainen Jukka
Kinnunen Helka-Maria
Vuorinen Tuija
Nurminen Juha
Haverinen Markku
Tuominen Anssi
Rissanen Piia
Sivonen Raimo
Leinonen Jaana

Sivistystoimiala

Sivistysjohtaja
Controller
Varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja
Perusopetuksen ja nuorisopalvelujen tulosalueen johtaja
Museonjohtaja

Saari Mikko
Rissanen Piia
Kemppainen Sirpa
Rissanen Päivi
Mäkinen Antti

Vuolijoen aluelautakunta

Rehtori, aluelautakunnan esittelijä

Tervonen Kalevi

Ympäristötekniinen toimiala

Tekninen johtaja
Toimitilapäällikkö
Suunnittelupäällikkö
Liikuntapäällikkö
Johtava ympäristönsuojelutarkastaja
Kaupungininsinööri

Heikkinen Jussi
Haverinen Markku
Kauppinen Jari
Kinnunen Jarmo
Malinen Paula
Nousiainen Matti

Kainuun pelastuslaitos

Pelastusjohtaja

Parviainen Anssi

1.2.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Kuntaliiton talouskatsauksen 18.12.2019 mukaan maailmantalouden kasvu on hidastunut ja kauppasota Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä on varjostanut maailmantaloutta jo vuoden 2018 alkupuolelta lähtien. Kauppasota, voimakkaasti lisääntynyt poliittinen epävarmuus ja brexit ovat heikentäneet yritysten luottamusta ja lykänneet investointeja. Euroalueen talouskasvu hidastui vuonna 2019 yhden prosentin tuntumaan, millä tasolla sen ennakoidaan pysyvän myös lähitulevaisuudessa.

Suomen BKT on kasvanut viimeiset kolme vuotta vahvasti. Odotuksista poiketen, voimakkain suhdannehuippu ajoittui jo vuosille 2016 ja 2017, jolloin bruttokansantuotteen kasvu liikkui kolmen prosentin tuntumassa. Bruttokansantuotetta kasvattivat tuolloin vahva vientikysyntä, investointien kasvu sekä yksityinen kulutus.

Talouskasvu oli Suomessa vuonna 2019 edelleen laaja-alaista, sillä kaikki kysyntäerät lisääntyivät. Viime vuonna Suomen BKT kasvoi VM:n arvion mukaan 1,5 %. Kasvun painopiste oli kuitenkin ulkomaisessa kysynnässä, jonka seurauksena vienti lisääntyi kotimaista kysyntää nopeammin. Kotimaisen kysynnän ennakoidaan ylläpitävän talouskasvua tulevina vuosina, sillä ulkomaankaupan näkymät ovat epävarmat. Vuosina 2020 ja 2021 BKT:n arvioidaan kasvavan keskimäärin noin prosentin vuodessa.

Julkisen talouden menot ovat pysyneet koko korkeasuhdanteen ajan tuloja suurempina. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työllisyyden kasvua. Työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Työttömyysaste laskee hitaasti 6,2 prosenttiin v. 2021.

Vuonna 2019 ansiot nousivat 2,5 % ja kuluttajahinnat 1,0 %. Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima kasvoi 2,3 %. Vuosina 2013–2015 valuuttakurssien muutokset vaikuttivat koko talouden kilpailukykyindikaattoriin voimakkaammin kuin yksikkötyökustannukset. Vuosina 2016–2018 yksikkötyökustannusten aleneminen on selvästi parantanut Suomen kustannuskilpailukykyä, mutta euron vahvistuminen on toisaalta syönyt osan tästä kilpailukyvyn paranemisesta. Komission ennusteen mukaan Suomen kustannuskilpailukyvyssä ei tapahtuisi merkittävää muutosta vuosina 2019–2020.

Lähde: Kuntaliitto, Talouskatsaus 18.12.2019 ja Valtiovarainministeriö, Talousnäkymät 30.1.2020

Kuntatalous

Kuntatalous näyttää vuoden 2019 tilinpäätösarvioiden valossa edelleen synkältä. Kolme neljästä Manner-Suomen kunnasta, eli yhteensä 225 kuntaa teki vuonna 2019 negatiivisen tuloksen.

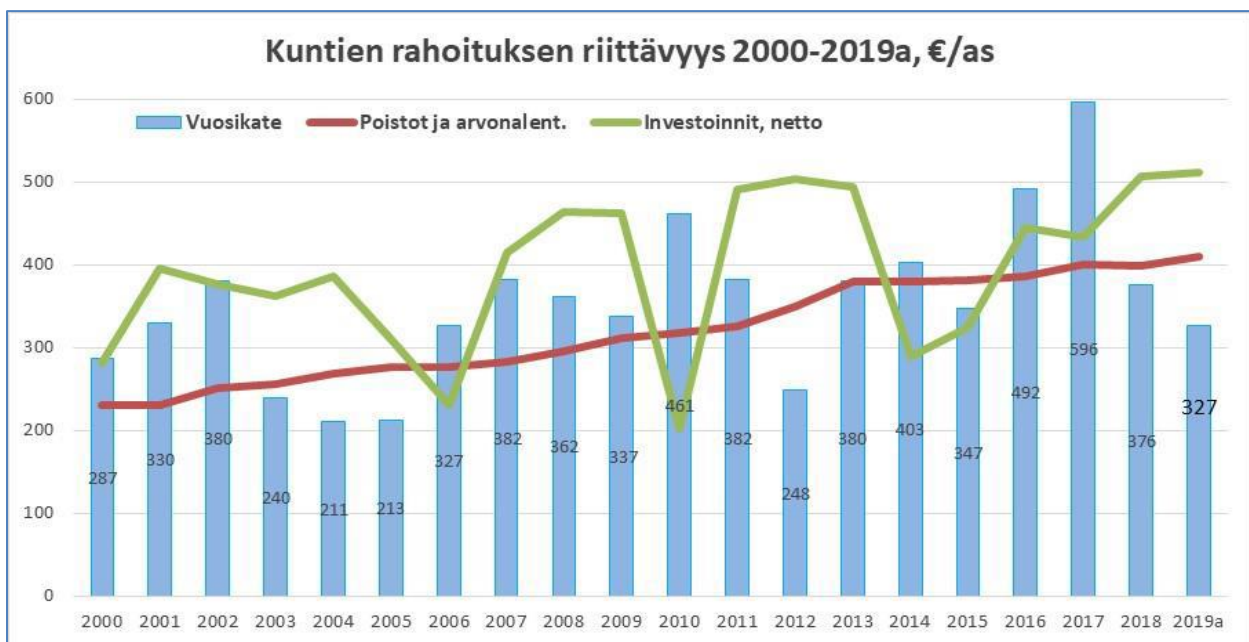
Tilinpäätösarvioiden perusteella kuntien talous heikkeni vuonna 2019 edellisvuoden tavoin: kuntien rahoituksen riittävyys heikkeni, lainakanta kääntyi kasvuun ja toimintakate heikkeni. Kuntien vuosikate heikkeni noin 270 miljoonaa euroa vuodesta 2018 eli 13,4 %. Vuosikate jäi edellisvuoden tapaan alle poistotason ja nettoinvestointien. Kuntien nettoinvestoinneissa ja poistotasoissa ei koko maan tasolla tapahtunut suurta muutosta. Vuosikatteen heikennystä selittää toimintakatteen suuri kasvu. Ilman kuntien kunnallisverotulojen tilityksissä esiintyneitä maksatusvaikeuksia vuosikate olisi noussut lähelle vuoden 2018 vuosikatteen tasoa. Vuodelta 2020 vuodelle 2019 aikaistettu valtionosuuksien maksatus (240 milj. euroa) ei aivan riittänyt korvaamaan verotulojen siirtymistä.

Kun tarkastellaan vuosikatteen kehitystä kunnittaisen väestökehityksen mukaisesti, on havaittavissa varsin selkeä eriytyminen nopeasti kasvavien (yli 1 % viiden viime vuoden aikana) ja muiden kuntaryhmien välillä. Ainoastaan

nopeasti kasvavissa kunnissa vuosikate on riittänyt viime vuosina poistojen kattamiseen samalla kun muut kuntaryhmät ovat jääneet selkeästi alle sen.

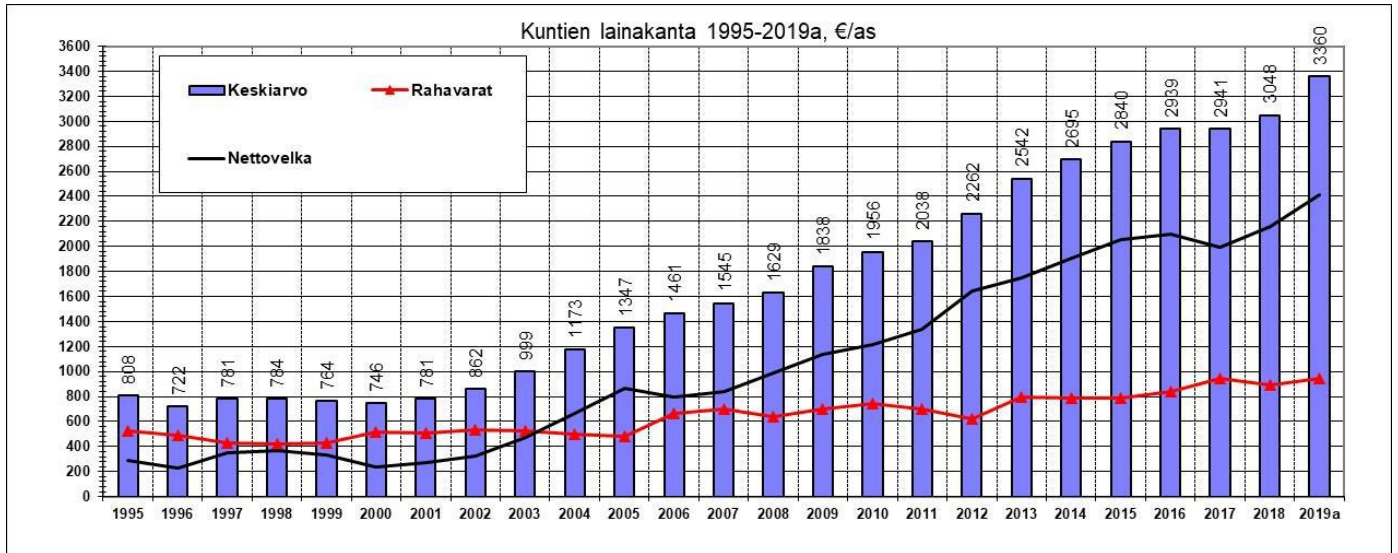
Toimintakate heikkeni 4,1 % ja verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) 2,3 % vuodesta 2018. Toimintakatteen heikentymistä selittävät toimintakulujen voimakas kasvu, johon vaikuttaa oletettavasti suuri sosiaali- ja terveydenhoitomenojen kasvu, sekä toimintatulojen pienoinen väheneminen.

Vuonna 2019 kuntien verotulojen kehitys oli poikkeuksellista, kun kuntien verokertymää pienensivät tulorekisterin käyttöönotosta johtuneet ongelmat ja muutokset ennakonpidätystavassa. Näistä seikoista johtuen arviolta noin 250 miljoonaa euroa kunnallisveroja siirtyy tilitettäväksi vuonna 2020. Verrattuna vuoteen 2018 sekä verotulojen että valtionosuuksien määrä kuitenkin hieman kasvoi.

Kuntien nettoinvestoinnit kasvoivat viime vuonna vain 1,0 %, kun kasvua vuonna 2018 oli hieman yli 17 %. Vuonna 2019 nettoinvestoinnit olivat noin 2,81 mrd. euroa, kun ne edellisvuonna olivat noin 2,78 mrd. euroa. Euroääräisesti tarkastellen yli 100 000 asukkaan ryhmä tekee lähes puolet kuntien nettoinvestoinneista, kuten tilanne on ollut aiempina vuosinakin.

Kuntien lainakanta kasvoi edelleen vuonna 2019 ja lainakannan kasvu on kiihtynyt aiempiin vuosiin verrattuna. Kasvua oli peräti 1,71 mrd. euroa eli noin 10 %. Lainakanta nousi noin 18,44 mrd. euroon eli 3 360 euroon/asukas. Lainakanta ylitti maan keskiarvon 137 kunnassa, kun vuonna 2018 maan keskiarvo ylittyi 134 kunnassa. Erot kuntien välillä ovat suuret: kolmella kunnalla ei ollut vuonna 2019 lainkaan lainaa, kun taas suurin lainakanta oli noin 10 500 euroa/asukas.

Lähde: Kuntaliitto 5.2.2020 ja Valtiovarainministeriö 5.2.2020

Oman talusalueen kehitys

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Kainuun väkiluku oli vuoden 2019 lopussa 72 324 (73 061 vuonna 2018). Maakunnan väestö väheni vuodessa 737 hengellä eli yhdellä prosentilla. Syntyneiden määrä oli 464 (473) pienempi kuin kuolleiden määrä. Kuntien välinen nettomuutto oli 477 (563) henkilöä negatiivinen, maahanmuutto oli 179 (141) henkeä positiivinen. Väestömäärä väheni kaikissa Kainuun kunnissa. Vuodesta 2010 Kainuun väkiluku on vähentynyt 5 642 hengellä eli keskimäärin 627 henkeä vuodessa. Kaikissa Kainuun kunnissa syntyvyys on ollut kuolleisuutta alaisempi.

Kainuun kuntien väkiluvun kehitys vuoden 2020 aluejaolla

	2010	2015	2016	2017	2018	2019E
Hyrnsalmi	2 736	2 422	2 406	2 326	2 287	2273
Kajaani	38 157	37 622	37 521	37 239	36 973	36717
Kuhmo	9 492	8 806	8 647	8 499	8 329	8190
Paltamo	3 884	3 488	3 491	3 435	3 336	3273
Puolanka	3 063	2 776	2 735	2 669	2 597	2530
Ristijärvi	1 513	1 351	1 345	1 317	1 288	1271
Sotkamo	10 702	10 523	10 471	10 423	10 389	10344
Suomussalmi	9 156	8 336	8 187	8 051	7 862	7726
Kainuu	78 703	75 324	74 803	73 959	73 061	72 324

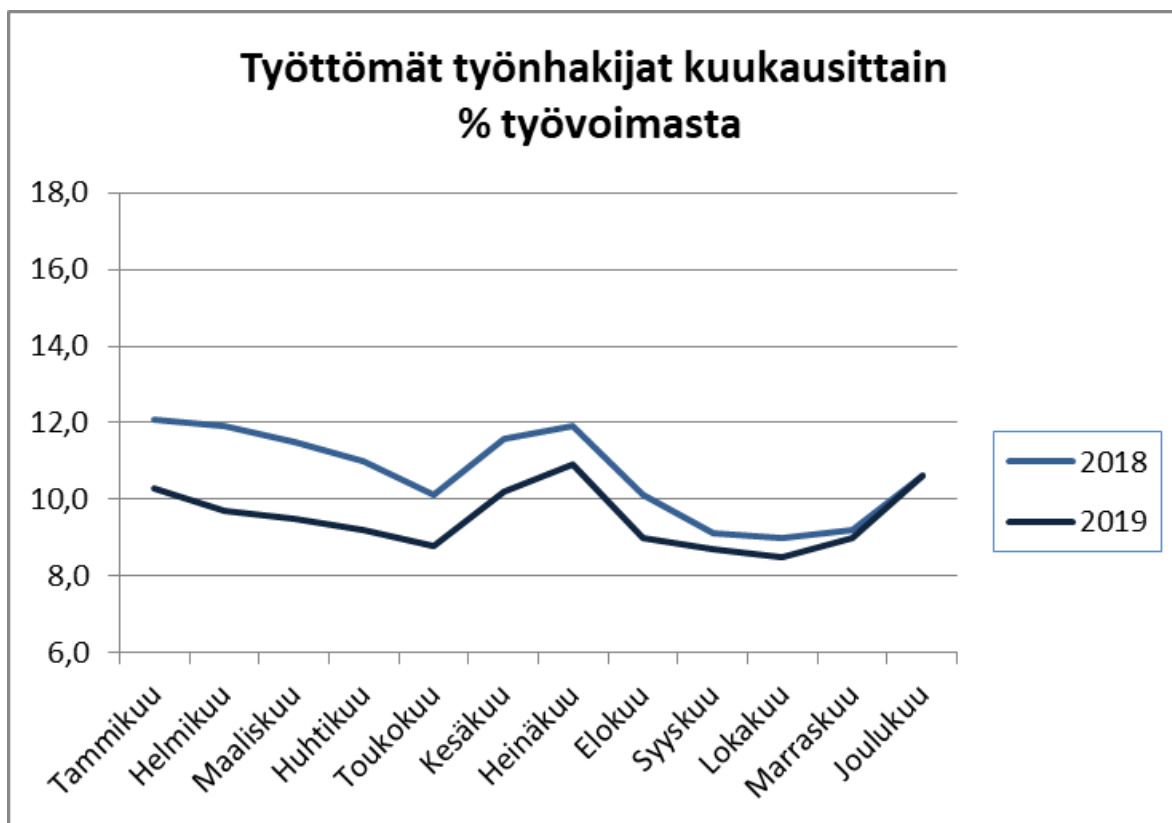
Kajaanin seudulla (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi ja Sotkamo) asui vuoden 2019 lopussa 51 605 henkeä (ennakkotieto). Seutukunnan väestö väheni 356 hengellä. Syntyneitä oli 205 vähemmän kuin kuolleita. Kuntien välinen nettomuutto oli -286 henkilöä ja nettomaahanmuutto 114 henkeä.

Kajaanissa asui vuoden 2019 lopussa 36 717 henkeä (ennakkotieto). Väkiluku väheni vuodessa 256 hengellä (-0,7 prosenttia). Vuoden 2018 aikana väkiluku väheni 266 hengellä (-0,7 prosenttia). Vuonna 2019 Kajaanissa syntyi 274 lasta ja kuoli 373 henkeä eli luonnollinen väestönlisäys oli -99. Muualta Suomesta Kajaaniin muutti 1 534 henkeä ja Kajaanista muutti muualle Suomeen 1 779 henkeä, kuntien välinen nettomuutto oli -245. Eniten muut-

tivat 15–34-vuotiaat. Kajaanin sisällä muutti 3 992 henkeä. Kajaaniin muutti ulkomailta 131 henkeä ja Kajaanista muutti ulkomaille 38 henkeä. Nettomaahanmuutto oli 93 henkeä. Vuoden aikana eniten laski 50–54-vuotiaiden määrä (-128 henkeä), 0–4-vuotiaiden määrä laski -113 hengellä ja 15–19-vuotiaiden määrä -92 hengellä. Eniten lisääntyi 70–74-vuotiaiden määrä (117 henkeä), 80–84-vuotiaiden määrä kasvoi 80 hengellä ja 10–14-vuotiaiden määrä 74 hengellä.

Työllisyys

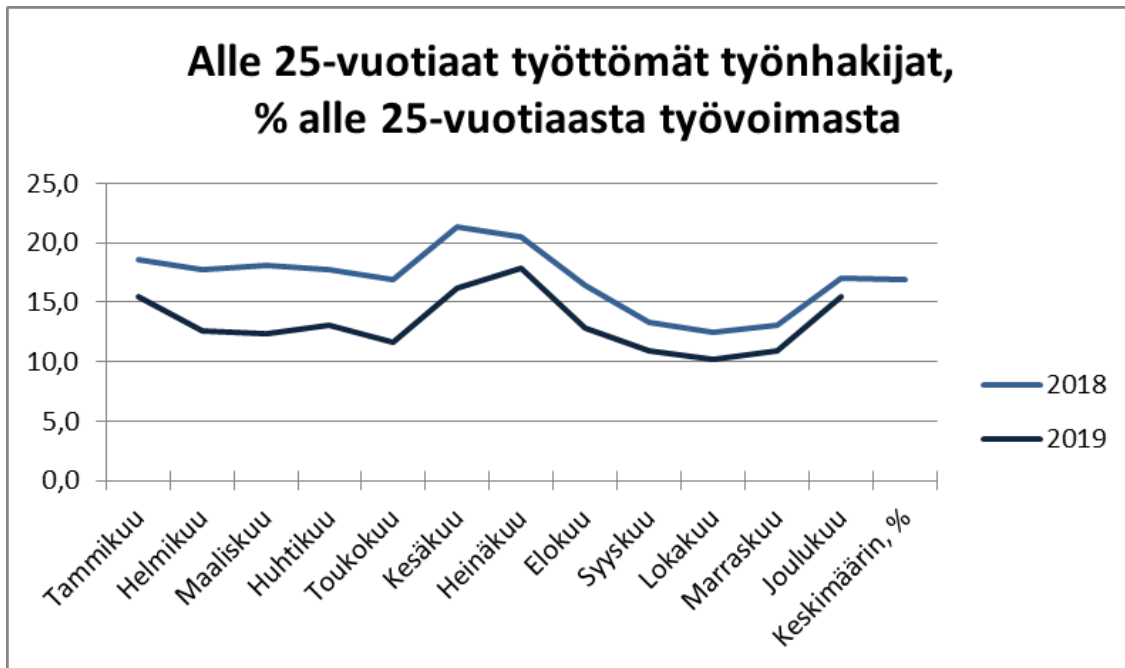
Kainuun työttömyys laski 6 % edellisvuodesta ja lasku oli maan toiseksi nopeinta. Työttömyys on laskenut Kainuussa 53 kuukautta yhteen menoon ja pitkäaikaistyöttömyys on laskenut lokakuusta 2016 lähtien. Pitkäaikaistyöttömiä oli koko Kainuussa joulukuun 2019 lopussa 614, joka on 20 % vähemmän (-151) kuin vuotta aiemmin. Kajaanissa pitkäaikaistyöttömiä oli 328 henkilöä. Pitkään työttömän olleiden nopeaa vähenemistä selittää osittain ikärakenne, sillä pitkäaikaistyöttömistä suurimmat muutokset ovat juuri vanhimmissa ikäryhmissä. Kajaanissa työttömistä työnhakijoista 36 % on yli 50 – vuotiaita. Naisten työttömyys laski miehiä nopeammin. (Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2019)

Työttömät työnhakijat Kajaanissa 2018–2019

Työttömyys laski sekä Kehys-Kainuussa että Kajaanin seutukunnassa samaa vauhtia. Joulukuussa 2019 Kainuussa oli työttömiä työnhakijoita 3 547, joka on 11,1 % maakunnan työvoimasta. Näistä kajaanilaisia työttömiä työnhakijoita oli 2 404 henkilöä. Kajaanilaisten työttömien työnhakijoiden määrä väheni vuoden aikana 74 henkilöllä. Koko maassa oli kuukauden lopussa työttömiä 257 694, joka on 9,8 % työvoimasta. Koko maassa työttömien määrä kasvoi 1 190:llä (+ 0,5 %) (Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2019)

Nuoria alle 25-vuotiaita oli työttömänä joulukuun lopussa 493, joka on 14 % työttömistä työnhakijoista. Nuorisotyöttömyys keskittyy Kajaaniin, jossa alle 25-vuotiaiden osuus koko Kainuun nuorista työttömistä on 61 %. (Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2019)

Alle 25-vuotiaat työttömät työnhakijat Kajaanissa 2018–2019

Yhä useammalla yrityksellä on pulaa työvoimasta, kun tarjolla olevan työvoiman osaaminen ja työnantajien tarpeet eivät kohtaa. Eniten pulaa on terveydenhuollon asiantuntijoista esimerkiksi lääkäreistä, hammaslääkäreistä ja eläinlääkäreistä sekä sairaanhoitajista ja kättilöistä. Pulaa on etenkin myös prosessityöntekijöistä, siivoojista, asiakaspalvelutyöntekijöistä sekä avustavista keittiö- ja ruokatyöntekijöistä. (Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2019)

TE-toimistossa oli joulukuun 2019 lopussa avoinna 795 työpaikkaa, joka on 4 % enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Avoimista työpaikoista 89 % sijoittuu Kajaanin seutukunnan alueelle. TE-toimiston kautta on kuitenkin haettavana vain osa avoinna olevista työpaikoista. Iso osa Kainuunkin työpaikoista täytetään henkilöstöpalvelualan yritysten kautta. (Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2019)

Kainuussa oli joulukuun lopussa työttömiä työnhakijoita ja erilaisissa työvoimapalveluissa olevia asiakkaita yhteensä 5 018 (ns. laaja työttömyys). Työttöminä heistä oli 3 547 ja erilaisissa palveluissa 1 471. Tämä laaja työttömyys on myös laskenut 193:lla vuoden takaisesta. Palveluihin osallistuminen on kasvanut hieman (30 asiakasta enemmän) viime vuoteen verrattuna. Aktivointiaste oli 29 %, joka on prosenttiyksikön enemmän, kuin viime vuonna.

Työllistymistä edistävän monialaista yhteispalvelua kehitettiin vuoden 2019 aikana mm. tekemällä Kainuun TYPin tutkimus asiakkaiden työ- ja toimintakyvystä sekä elämänlaadusta. Tutkimuksen tulosten perusteilla tehtiin tavoitteet toimenpiteiksi -ohjelma. TYPissä otettiin käyttöön kaikilla asiakkailla työ- ja toimintakykyä mittaava arviointimenetelmä Kykyviisari sekä koulutettiin henkilökuntaa tavoitteiden asettamiseen mm. GAS-menetelmän koulutuksella.

Kajaanin työllisyshoidon sopimus Kumppaneita oli yhteensä kahdeksan (8) vuonna 2019. Työllisyysavustuksia myönnettiin 260 638 euroa. Tämän lisäksi järjestettiin yhdistysten, kaupungin ja Kainuun Soten yhteisiä työpajoja kaksi kertaa. Tapaamisissa työstettiin yhteisiä työllisyshoidon tavoitteita ja implementoitiin kaupungin strategiaa työllisyshoidossa toimiville yhdistyksille.

Yhdistykset järjestivät työtoimintapaikkoja tai auttoivat työllistymisessä yli 400 työtöntä kajaanilaista asiakasta. Kuntalisää käytettiin edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti enemmän. Kuntalisän avulla työllistettyjen nuorten määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna. Kuntalisää myönnettiin vuonna 2019 kymmenelle yritykselle ja seitsemälle yhdistykselle. Yhdistysten ja yritysten kuntalisän avulla työllistetyistä henkilöistä oli 10 alle 30-vuotiasta nuorta.

Kaikki kaupungille osoitetut veloitetyöllistetyt työllistettiin. Lisäksi työllistettiin muita työttömiä. Kaikkiaan työllistettyjä oli keskimäärin kuukaudessa 50 henkilöä. Kaupunki tarjosi myös työkokeilua ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja kajaanilaisille työttömille.

Yksityiseltä palveluntuottajalta hankittiin lääkäripalveluja kajaanilaisille TYPin asiakkaille eläke-, työ- ja toimintakyvyn selvittämiseksi kuukausittain neljälle asiakkaalle. Palvelun tavoitteena oli tukea työkyvyttömiä työnhakijoita työkyvyttömyyseläkkeelle, sairauslomalle tai kuntoutukseen hakeutumisessa.

Yhteistyötä tehtiin myös Kumppaniksi ry:n kanssa. Kaupunki avustaa Kumppaniksi ry:n toimintaa 350 000 eurolla vuosittain. Kumppaniksi ry:n eri palveluissa oli toimintavuonna 216 kajaanilaista, joista nuoria alle 30 – vuotiaita oli 110 henkilöä. Asiakkaista sijoittui 18 työhön yksityisille työmarkkinoille. Erilaisiin koulutuksiin lähti 21 asiakasta. Muutoin asiakkaita sijoittui mm. Kelan kuntoutuspalveluihin 46, sairauslomalle/tutkimuksiin 13 ja kolme asiakasta siirtyi työkyvyttömyyseläkkeelle ja viidelle asiakkaalle käynnistettiin haku työkyvyttömyyseläkkeelle. Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautui 33 asiakasta ja valmennus jatkuu 42 asiakkaalla.

Kaupunki avusti Nuorten Ystävät ry:n klubitalon toimintaa 60 000 eurolla. Klubitalo Tönärin päätavoitteena on ollut osatyökykyisten työllistymisen ja koulutukseen hakeutumisen edistäminen. Kaupunki on ollut myös mukana sosiaalisen kuntoutuksen hankkeissa, joita olivat ITTE - Itse tehden, tuetusti eteenpäin! -hanke ja So What -hanke.

Työhönvalmentajan palveluita on tarjottu yhteensä yli sadalle kajaanilaisille. Hankinnoilla työllistämistä pilotoitiin monitoimilaitteet ja tulostuksen hallinta -kilpailutuksessa. Kilpailutuksen voittanut yritys palkkaa alle 29 -vuotiaan työttömän nuoren vähintään 9 kk työsuhteeseen vuonna 2020. Kesätyöseteleitä myönnettiin 618 nuorelle, joista peruskoulun päättäviä oli 308 ja toisen asteen opiskelijoita 310. Lisäksi kaupunki työllisti 37 opiskelijaa kesätyöhön.

Yritystoiminta

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät Kainuun aluetaloudessa vallinnut myönteinen suhdannekehitys on piristänyt alueen elinkeinoelämää merkittävästi. Kainuun muutaman suuryrityksen toimialoilla tapahtuva suhdannekehitys vaikuttaa merkittävästi koko maakunnan talouteen ja työllisyyteen. Erityisesti metalliraaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen vaihtelu näkyy heti maakunnan kehityksessä. Kainuulaiset yritykset ja työpaikat sijaitsevat pääosin Kajaanissa ja Sotkamossa samoin kuin maakunnan oppilaitokset ja tutkimusorganisaatiot. Vaikka talouden näkymät heikkenevät, odotettavissa ei ole nopeaa romahtamista eikä kasvun hidastuminen vielä heijastu työmarkkinoihin. Työvoiman kysyntä on edelleen vilkasta ja sen odotetaan jatkuvan vahvana.

Syksyn 2019 pk-yritysbarometrin mukaan kainuulaisten yritysten suhdanneodotukset ovat heikentyneet merkittävästi kevään 2019 tilanteeseen verrattuna. Trendi on jatkunut kevään 2020 pk-yritysbarometrissä. Kajaanissa suhdanneodotukset ovat paremmat kuin Kehys-Kainuussa. Koko maan yhdistetty suhdannesaldoluku on +9, Kainuun -4 ja Kajaanin seudun -2. Kajaanin seudun yritykset odottavat edelleen liikevaihdon kasvavan ja kannattavuuden paranevan, mutta henkilöstömäärän ei odoteta juurikaan kasvavan.

Työvoiman riittävyys on edelleen kriittinen kysymys lähitulevaisuudessa. Rekrytointiongelmia on paljon ja tilanteeseen on erittäin vaikeaa löytää nopeita ratkaisuja. Talouden hyvä kehitys ja sen myötä vahvistunut työvoiman kysyntä on nostanut työllisyysastetta, joka nousi jo yli 70 %:in. Huolimatta paranevasta työllisyysasteesta työllisten absoluuttinen määrä ei kasva vaan laskee, koska työikäisen väestön määrä vähenee. Kainuu tarvitsee merkittävästi lisää työperäistä maahanmuuttoa, jotta työllisten määrä saataisiin pysymään nykyisellä tasolla. Työvoiman saaminen muualta maasta Kainuuseen on vaikeaa, koska työvoimasta kilpaillaan koko maassa.

Neljännes kainuulaisista pk-yrityksistä on kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaalaista työvoimaa, mikä on prosenttisyksikön verran enemmän kuin koko maassa. Tarpeellisimpina kansainvälistä rekrytointia tukevin palveluina yritykset pitävät viranomais- ja neuvontapalvelujen saamista yhdeltä luukulta sekä suomen kielen koulutuksia ja kulttuurivalmennuksia työyhteisölle. EURES-työnvälityspalvelun markkinointia on tehostettu ja tehty ensimmäiset rekrytointikokeilut EU/ ETA-maista. Kaupungin maahanmuuttajapalvelut käynnistää työperäisten maahanmuuttajien asettautumispalvelujen kehittämisen. Yhä useampaan työhön voidaan hankkia työvoimaa ilman saatavuusharkintaa EU:n ulkopuolelta, mikä nopeuttaa työluvan saamista.

Terrafame Oy:n päätuotteiden nikkelin ja sinkin kysyntä on hyvä, mutta hintojen vaihtelu on vaikuttanut liikevaihtoon. Akkukemikaalitehtaan rakentaminen etenee suunnitellusti ja sen yhteyteen rakennetaan happilaitos ja uusiutuvaan energiaan perustuva energialaitos. 120–150 uuden prosessi- ja kemianteollisuuden ammattilaisen rekrytointi on alkanut. Yhtiö panostaa työntekijöiden koulutukseen mm. järjestämällä yhteistyössä oppilaitosten kanssa prosessiteollisuuden ammattitutkinnon oppisopimuskoulutusta. Yhtiön lahjoituksen turvin Kajaanin ammattikorkeakoulussa voidaan aloittaa uusi prosessitekniikan koulutus. Uraanin talteenoton on saanut valtioneuvoston luvan. Sotkamo Silver Oy:n hopeakaivos on täydessä tuotannossa Yhtiö työllistää noin 60 työntekijää eikä tällä hetkellä ole tiedossa suuria rekrytointitarpeita. Otanmäki Mine Oy vie eteenpäin Otanmäen kaivoksen uudelleenavaamista, kaupunki tukee yhtiön ilmeniitin rikastushanketta.

Škoda Transtech Oy:n tilauskanta on vahva ja näkymät positiiviset useita vuosia eteenpäin emoyhtiön voittamien tarjouskilpailujen johdosta. Tämä tarkoittaa parhaimmillaan satoja uusia työpaikkoja Kajaanin tehtaalla. Työvoiman saaminen on kuitenkin haasteellista johtuen sekä työvoiman määrän vähenemisestä alueella, että yrityksessä tapahtuvasta eläköitymisestä. Yhtiöllä on käynnissä useita erilaisia rekrytointitoimenpiteitä, myös ulkomaisen työvoiman saamiseksi.

Matkailun kasvu jatkuu. Kainuussa kirjattiin heinäkuussa 2019 korkein määrä yöpymisiä 2010-luvulla, mikä tarkoittaa 6 % kasvua viime vuoden heinäkuusta ja lähes 16 % kasvua neljässä vuodessa. Kansainvälisen matkailun lisäämiseksi tehdyt avaukset tuottavat tulosta Vuokatissa. Ulkomaisten kävijöiden osuus on kaksinkertaistunut 10 %:iin parin vuoden takaisesta 4 - 5 % tasosta. Vuoden aikana yöpyvien määrällä mitaten Vuokatti on Suomen viidenneksi suurin matkailukohde.

Kajaaniin Renforsin Rannan yritysalueelle on muodostunut merkittävä suurteholaskentaan ja datan hallintaan keskittyvä datakeskussysteemi alan yrityksineen ja useine supertietokoneineen. Alueen asemaa vahvistaa päätös sijoittaa sinne CSC:n tiloihin ja hallintaan yksi Euroopan ja koko maailman tehokkaimmista supertietokoneista LUMI. Supertietokone ja osaava ekosysteemi toimijoineen voi houkuttaa Kainuuseen uusia kasvuyrityksiä ja alan huippuosaajia. Kajaanin ammattikorkeakoulun kehittämis- ja koulutustoiminta tukee alan toimintaa, erityisesti uusi datasta keinoälyyn -koulutus. Kajaanin ICT- ja elektroniikka-alan kasvu on jatkunut, mutta pelialan voimakas kasvuvaihe on ohitettu ja uuden työvoiman tarve on vähentynyt alan yrityksissä.

Biotalousbiotieteiden biotuotetehtaan KaiCell Fibersin valmistelu jatkuu. Tehtaan ympäristövaikutusten arvioinnin odotetaan valmistuvan vuoden 2019 loppuun mennessä. Tuotanto voisi käynnistyä v. 2023- 2024, mikäli tarvittava rahoitus järjestyy. ST1 bioetanolitehtaan pilottivaihe toimii edelleen Renforsin Rannassa, mutta seuraavan vaiheen laajennusinvestoinnit eivät ole vielä käynnistymässä. Puurakentamisen kasvulle on potentiaalia mm. puukerrostalo- ja julkisessa rakentamisessa. Kajaanin Sammonkaaren hankkeessa on tavoitteena voimakas puukerrostalorakentaminen, ja kerrostaloelementtejä Kuhmossa valmistava Elementti-Sampo Oy on mukana hankkeessa.

Sahateollisuudessa on suunnitteilla kehittämishankkeita, vaikka sahateollisuuden hintakehitys on ollut heikkoa, jopa negatiivinen. Maailmantalouden epävakaus aiheuttaa epävarmuutta alan kehitykselle. Metsätaloudessa puun kysyntä on jatkunut alkuvuonna vahvana, mutta merkkejä kysynnän hiipumisesta on ilmassa. Myös puunkorjuun pullonkaulana on ammattitaitoisen henkilöstön niukkuus, samoin metsänhoidossa on työvoiman tarvetta.

Maatalouden rakennemuutos jatkuu. Maitoa tuottavien tilojen määrä laskee tasaista tahtia, mutta maidon tuotantomäärä kasvaa. Maatalouden kannattavuus on kuitenkin edelleen heikkoa. Tilanne pakottaa tuotantoa jatkamaan tiloja tehostamaan ja laajentamaan toimintaa. Kainuun peltoalasta on nyt 23 % luomutuotannossa tai siirtymävaiheissa siihen.

Lähteet: TEM Alueelliset kehitysnäkymät syyskuu 2020 ja Suomen Yrittäjät PK-yritysbarometri 1/2020

1.2.4 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Olennaiset tuloperusteiden muutokset

Kajaanin tuloveroprosentti oli 21 % eli sama kuin edellisvuonna. Kiinteistöveroprosentit pysyivät myös 2018 tasossa. Verotulot kasvoivat 2,8 miljoonaa euroa edellisvuodesta. Verotulot jäivät kuitenkin 4,8 miljoonaa euroa alle alkuperäisen arvion. Verokertymää pienensivät tulorekisterin käyttöönnotosta johtuneet ongelmat ja muutokset ennakonpidätystavassa. Yhteisöverot toteutuivat edellisvuoden tasoisina. Sen sijaan kiinteistöverot kasvoivat 0,4 miljoonaa euroa rakennus- ja huoneistorekisteritietoja tarkistusprojektin yhteydessä tehtyjen verotusarvojen korjausten ansiosta. Projekti jatkuu edelleen vuonna 2020.

Valtionosuudet kasvoivat koko kuntakentässä yhteensä 2,1 %. Kajaanin kaupungin valtionosuuksien kasvu oli 0,8 % eli 0,8 miljoonaa euroa. Peruspalvelujen valtionosuudet vähenivät 0,2 miljoonaa euroa ja ilman loppuvuodesta maksettua 1,6 miljoonan euron aikaistettua vuoden 2020 valtionosuusmaksatusta, peruspalvelujen valtionosuudet olisivat vähentyneet 1,8 miljoonaa euroa edellisvuoteen verrattuna. Peruspalvelujen valtionosuuden vähennys johtui kuntien ja valtion välinen kustannustenjaon tarkistuksesta ja kilpailukyky sopimuksen (kiky) vuoksi tehdystä kuntien valtionosuuden vähennyksestä. Sen sijaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus (OKM) kasvoi 1,0 miljoonaa euroa. Kasvu johtui pääasiassa Vuokatti Säätiön ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen (Vuokatin urheiluopisto) järjestämisluvan tehtävien siirtymisestä Kajaanin kaupungille 1.1.2019 lukien. Lisäksi koulutusliikelaitos sai loppuvuodesta hakemuksesta lisävaltionosuutta 310 000 euroa, joka kohdennettiin opetuksen järjestämiseen.

Ammatillisen koulutuksen reformilainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2018 alusta. Sen myötä rahoitusjärjestelmä muuttui entiseen verrattuna täysin. Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus oli tarkoitus viedä läpi vaiheittain vuosina 2018–2022. Vuonna 2022 perusrahoituksen osuuden piti pudota 50 prosenttiin ja suoritusrahoituksen osuuden nousta 35 prosenttiin ja vaikuttavuusrahoituksen 15 prosenttiin. OKM ilmoitti kuitenkin vuoden 2020 alussa jäädyttävänsä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet vuoden 2020 tasolle toistaiseksi. Muutoksella pyritään parantamaan rahoituksen ennakoitavuutta ja varmistamaan, että malli huomioi oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteet.

Vuoden 2019 tilikauden tulos oli poikkeuksellinen. Tulosta paransi satunnaisena tulona kirjattu Loiste Oy:n vähemmistöosuuden myynnistä saatu luovutusvoitto yhteensä 119,9 miljoonaa euroa. Lisäksi rahoitus- ja korkotuottojen toteuma oli 49,1 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempi. Loiste Oy maksoi kaupungille osinkoja yhteensä 52,5 miljoonaa euroa ja Loiste Lämpö Oy maksoi kaupungille osinkoja yhteensä 0,9 miljoonaa euroa. Kokonaissummaa pienensi vastaavasti Nordea Oy:n 2010 tehty koronvaihtosopimuksen arvonmuutos, josta alaskirjauksen osuus oli 3,1 miljoonaa euroa.

Olennaiset toiminnassa tapahtuneet muutokset

Talous – ja henkilöstöhallinnon palvelutuottajana on toiminut vuoden 2017 alusta lukien Kunnan Taitoa Oy. Kunnan Taitoa Oy ja KuntaPro Oy yhdistyivät huhtikuun 2019 alusta lukien. Uuden yhtiö nimi on Sarastia Oy. Kajaanin kaupungin ja Kunnan Taitoa Oy:n välinen palvelusopimus siirtyi Sarastia Oy:lle muuttumattomana. Sopimus on voimassa vuoden 2022 loppuun saakka. Taloushallinnon järjestelmä perustuu Kuntien Tieran Oy:n toimittamaan TIERA-ERP järjestelmään. Vuoden 2018 alusta lukien henkilöstöhallinnon järjestelmänä on käytetty CGI:n toimittamaa Populus HRM - tietojärjestelmää.

Kajaanin kaupunkikonsernissa tehtiin vuoden 2019 aikana myös mittavat uudet omistusjärjestelyt. Kajaanin kaupunki ja Sotkamon kunta myivät omistamastansa energiayhtiö Loiste Oy:stä vähemmistöosuuden 33,9 % Kanerva Oy:lle noin 200 miljoonan kauppahinnalla. Suomessa rekisteröidyn ostajayhtiön omistavat ruotsalainen Infranode I Ab ja ranskalainen Mirova S.A. Kaupan jälkeen Kajaanin kaupungin omistusosuus Loiste Oy:ssä on 50,1 % ja Sotkamon kunnan osuus on 16 %.

Samalla Loiste-konsernissa sovittiin vanhojen lainojen uudelleenrahoituksesta. Konserni solmi yhteensä 475

miljoonan euron kansainvälisen rahoituskokonaisuuden, jolla korvattiin olemassa olevat lainasopimukset Nordean ja omistajakuntien kanssa. Tavoitteena oli luopua omistajien tuoton tilittämisessä omistajilta saatujen omistajalainojen korkojen sijaan osinkojen maksuun.

Uudelleenrahoitusta käytetään konsernin tulevien investointien rahoittamisen lisäksi kasvuhankkeiden tukemiseen sekä konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin.

1.2.5 Tilinpäätöksen vaikutus kuluvan vuoden talousarvioon ja arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tilinpäätöksen vaikutus kuluvan vuoden talousarvioon

Vuoden 2019 Kajaanin kaupungin tulos toteutui ylijäämäisenä 123,0 miljoonaa euroa. Tulosta selittää pääasiassa Loiste Oy:n vähemmistöosuuden myynnistä saatu luovutusvoitto 119,9 miljoonaa euroa. Lisäksi Loiste Oy maksoi kaupungille osinkoja yhteensä 52,5 miljoonaa euroa. Mikäli Loisteen omistus- ja yritysjärjestelyt eivät olisi toteutuneet 2019, Kajaanin kaupungin tilinpäätöksen tulos olisi ollut noin 15,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Alijäämä koostuu vuoden 2018 alijäämästä 12,2 miljoonaa euroa ja vuoden 2019 toimintakatteen 6,3 miljoonan euron kasvusta ja muiden tilinpäätökseen liittyvien erien muutoksesta 0,9 miljoonaa euroa. Verorahoituksen kasvu, joka oli vaatimattomat 3,6 miljoonaa euroa, ei riittänyt kattamaan tätä rahoitustarvetta ja näin tältä osin alijäämä kasvoi 15,8 miljoonaa euroon. Toimintakatteen kasvusta 1,3 miljoonaa euroa tuli sosiaali- ja terveystoimen kasvu, liikelaitosten toimintakate kasvoi 2,5 miljoonaa euroa ja peruskaupungin toimintakate kasvoi 2,5 miljoonaa euroa.

Talousarvioon 2019 verrattuna kaupungin oman toiminnan osalta tilinpäätös toteutui hieman talousarviota heikommin. Sivistystoimen menot kasvoivat 1,1 miljoonaa euroa odotettua enemmän. Kainuun soten maksuosuus oli talousarviossa alimitoitettu ja alijäämää tältä osin syntyi talousarvioon verrattuna 9,1 miljoonaa euroa. Lisäksi verotulojen kertymä oli 4,8 miljoonaa euroa ennustettua heikompi ja tilinpäätökseen liittyvät muut erät edellisvuoteen verrattuna olivat 0,8 miljoonaa euroa pienemmät.

Kuluvan vuoden talousarvio on rakennettu oletukselle, että valtionosuudet kasvavat 5,4 miljoonaa euroa vuoden 2019 tilinpäätökseen verrattuna. Verotulojen kasvuksi on arvioitu 5,3 miljoonaa euroa. Lisäksi rahoitustuottojen oletetaan kasvavan noin 5 miljoonalla eurolla vuositasolla Loiste Oy:n osinkojen ansiosta. Näin kokonaistulopohjan oletetaan kasvavan 15,7 miljoonaa euroa. Jotta alijäämäkierteestä päästään eroon tämä edellyttää, että koko kaupungin toimintakate ei saisi kasvaa lainkaan. Toimintakatteen kasvu talousarviossa on 2,6 miljoonaa euroa ja tämä summa on suoraan alijäämänä kuluvan vuoden talousarviossa.

Vuoden 2019 aikana kaupungille laadittiin talouden sopeuttamissuunnitelma vuosille 2020 – 2022. Suunnitelman mukaan sopeuttamistavoite on 10 miljoonaa euroa kolmen vuoden aikajaksolla. Tavoitteesta puolet koskee Kajaanin kaupunkikonsernin palveluja ja puolet Kainuun soten palveluja.

Talouden tasapainottamisen keinot on jaettu kolmeen koriin:

A-korissa ovat välttämättömät rakenteelliset muutokset, jotka perustuvat mm. palvelutarpeen, toimintatapojen ja henkilöstön muutokseen (mm. eläköityminen). A-korin keinoja täydentävät Kainuun soten keinot. B-korin keinot otetaan käyttöön, mikäli talouden tasapainoa ei saavuteta A-korin ja Kainuun soten keinoilla. B-korin keinoihin turvaudutaan myös, jos toimintaympäristön muutokset estävät jonkun A-korin keinon toteuttamisen tai tilalle muuten tarvitaan lisää/täydentäviä ratkaisuja. C-korissa on lisäksi muita keinoja, jotka tässä vaiheessa päätettiin vielä jättää käyttämättä. C-korin keinot ovat arvovalintoja ja/tai panostuksia kaupungin ja seutukunnan elinvoimaisuuteen ja houkuttelevuuteen.

Vuonna 2020 korin A toimenpiteet ovat yhteensä 1,7 miljoonaa euroa, vuonna 2021 yhteensä 1,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 yhteensä 1,4 miljoonaa euroa. Soten maksuosuudeksi kuluvalle vuodelle on sovittu 138,4 miljoonaa euroa. Tämä on 0,7 miljoonaa euroa pienempi kuin 2019 tilinpäätöksessä toteutunut.

Jotta kaupungin talous saadaan tasapainoon vuoden 2022 loppuun mennessä, edellyttää tämä sopeuttamissuunnitelman tarkkaa noudattamista. Mikäli A-korissa olevia toimenpiteitä ei saavuteta, on otettava viipymättä B-korin toimenpiteet käyttöön.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Alku vuoden merkittävin uhka kuntataloudelle on maailman laajuinen koronavirusepidemia. Koronaviruksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset muotoutuvat sen perusteella, kuinka pitkään epidemiaan liittyvät rajoitustoimet ja epävarmuus kehityksen kulusta jatkuvat. Vaikutukset ovat sitä vakavampia ja pitkäkestoisempia, mitä enemmän ne vaikuttavat kuluttajien luottamukseen ja kysyntäkäyttäytymiseen. On myös mahdollista, että koronakriisi laukaisee uuden konkurssiaallon ja rahoitusmarkkinakriisin, sillä yritysten kannattavuus erityisesti heikosti kasvaneissa ja velkaantuneissa Euroopan maissa on heikko.

Kajaanin kaupungin talouden yleisnäkymät ovat kertyneiden ylijäämien ja vahvan taseen vuoksi positiiviset. Kaupungilla on näin hyvät resurssit ja mahdollisuudet edetä 2018 hyväksytyyn kaupunkistrategian linjausten mukaisesti. Erityisesti nyt on poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet panostaa kaupungin elinvoimaan ja vetovoimaan.

Syntyneestä ylijäämästä huolimatta Kajaanin peruskaupungin talous on peruspalvelujen osalta tällä hetkellä hieman alijäämäinen. Talous on tavoitteena saada tasapainoon 2022 loppuun mennessä tasapainottamissuunnitelman mukaisesti. Tätä tulee kuitenkin oleellisesti vaikeuttamaan koronaepidemian mukanaan tuomat vaikutukset kuntatalouteen. Tästä huolimatta ei ole kaupungin edun mukaista ylläpitää ylijäämävaroilla tehotonta ja epätaloudellista toimintaa.

Tulevaisuudessa kaupungin tulokseen vaikuttaa entistä enemmän sijoitusomaisuuden kehitys ja siinä tapahtuvat vaihtelut. Kaupungin sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin kasvavat kuluvan vuoden aikana hankintarvoltaan noin 180 miljoonaan euroon. Kirjanpitolautakunnan ohjeiden mukaan, jos rahoitusarvopapereiden todennäköinen käypä markkinahinta tilinpäätöspäivänä on niiden alkuperäistä hankintamenoa alempi, ne merkitään taseeseen tämän määräisinä. Kunnissa ei sovelleta kirjanpitolain mukaista mahdollisuutta arvostaa johdannaisoppimuksia tai muita rahoitusvälineitä käypään arvoon.

Epävarmuustekijöitä liittyy myös sosiaali- ja terveyspalvelujen tulevaan kehitykseen ja sote-uudistukseen. Nykyisin kunnat järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen. Sanna Marinin hallituksen suunnitelmien mukaan tulevaisuudessa niistä vastaavat kuntaa suuremmat itsehallinnolliset alueet. Maakunnat tuottavat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityiset toimijat ja kolmas sektori täydentävät niitä. Kunnat vastaavat edelleen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Päivähoito, opetus, liikunta ja kulttuuri pysyvät jatkossakin kunnilla.

Sote-uudistuksen tavoitteena on turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti sosiaali- ja terveyspalveluihin, vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin sekä hillitä kustannusten kasvua. Hallituksen sote-uudistuksessa perustason palveluja vahvistetaan ja painopistettä siirretään ehkäisevään työhön. Tavoitteena on varmistaa, että palvelut vastaavat ihmisten tarpeisiin ja ongelmiin voidaan puuttua ajoissa.

Peruspalveluja kehitetään Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa. Ohjelman tarkoituksena on perustaa Suomeen laaja-alaisia sosiaali- ja terveyskeskuksia, jotta ihmiset saavat tarvitsemansa avun yhdellä yhteydenotolla. Ohjelmassa on viisi päätavoitetta:

1. **Saatavuus** – parannetaan palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, oikea-aikaisuutta ja jatkuvuutta
2. **Ennaltaehkäisy** – siirretään painotusta raskaista palveluista ennakoiwaan ja ehkäisevään työhön
3. **Laatu** – kehitetään palvelujen laatua ja vaikuttavuutta
4. **Yhteentoimivuus** – varmistetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovitus ja liittymäpinnat muihin palveluihin
5. **Kustannukset** – hillitään kustannusten kasvua, kun muut tavoitteet toteutuvat

Se, miten sote-uudistuksessa onnistutaan, on suoraan verrannollista kuntien ja kaupunkien tulevaan talouskehitykseen.

1.2.6 Kaupungin henkilöstö

Henkilöstöohjelma

Henkilöstöohjelma (2019–2022) on kaupunginhallituksen hyväksymä henkilöstöjohtamista ohjaava asiakirja. Henkilöstöohjelmaan on kirjattu keskeisinä painotuksina työyhteisössä, työtavoissa ja työn organisoinnissa tapahtuvat yleiset muutokset, niihin sitoutuminen ja yhteistoiminnallinen käsittely. Työn muuttuminen edellyttää työntekijöiltä ja viranhaltijoilta kehitymis- ja muutосkykyä. Henkilöstöohjelma sisältää henkilöstöjohtamiseen ja henkilöstön työhyvinvointiin liittyviä periaatteellisia linjauksia. Tavoitteena on tasa-arvoinen, kannustava ja yksilöllistä osaamista arvostava oikeudenmukainen työyhteisö.

Työpaikkakokoukset ja kehityskeskustelut ovat kunnallisen yhteistoimintalain mukaista menettelyä. Henkilöstöohjelmassa painotetaan hyviä työyhteisötaitoja, joilla tarkoitetaan vastuun ottamista työstä, sovittujen periaatteiden noudattamista, työskentelyä kehityskeskustelussa sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi, hyvää käyttäytymistä työkaveria kohtaan ja lojaalisuutta puolin ja toisin. Henkilöstöohjelmassa painotetaan henkilöstösuunnittelua sekä aktiivisen tuen merkitystä työssä jatkamisen mahdollistamiseksi työkyvyn alentuessa. Toimialat ja liikelaitokset laativat omat henkilöstöohjelmansa toimenpidetasolle kaupunginhallituksen hyväksymän henkilöstöohjelman pohjalta. Myönteinen työpäiväkokemus on nostettu voimassa olevassa henkilöstöohjelmassa toiminnan keskiöön.

Kajaani-sopimus vuosille 2019 - 2021

Kajaani-sopimuksella Kajaanin kaupunki työnantajana ja henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt ovat sopineet henkilöstöjohtamisen yhteisen tahtotilan. Kajaani-sopimus tarkoittaa sopimuksen osapuolten yhteistyötä henkilöstöohjelmaan, talousarvioon ja taloussuunnitelmaan kirjattujen rakenteellisten muutosten sekä tuloksellisuutta koskevien suositusten käytännön toteutuksen yhteydessä.

Kaupunki työnantajana järjestää työntekijöilleen kannustustavat palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmät, terveellisen ja turvallisen työympäristön, sovitut henkilöstöetuudet, toimivan työterveyshuollon, palkallisen kuntoutuksen KIILA-kuntoutusten osalta sekä jatkuvan kehittymisen omassa työssään.

Palkkaus- ja palvelussuhdeasiat

Palkkaus- ja palvelussuhdeasioissa on pyritty toteuttamaan kaupungissa henkilöstömenosäästöjä tukevaa työnantajapolitiikkaa. Pääsopimusten mukaiset neuvottelut työnantajan edustajien ja henkilöstöjärjestöjen välillä ovat toteutuneet hyvässä hengessä. Kajaani-sopimus on auttanut yhteisen näkemyksen muotoutumiseen henkilöstöjärjestöjen ja työnantajan edustajien välillä.

Kunnallisen yleisen virka- ja työehto sopimuksen mukaisesti 1 %:n yleiskorotus tuli palkkoihin 1.4.2019. Paikallinen järjestelyerä (1,2 % kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen palkkasummasta) sekä henkilökohtaisen lisän 1 %:n korotus tulivat voimaan 1.1.2019 lukien. Paikallinen järjestelyerä kohdennettiin paikallisen palkkausjärjestelmän edelleen kehittämiseen ja palkkojen harmonisointiin.

Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelu on tärkeä osa vuosittaista talousarvion laadintaa. Henkilöstösuunnittelu on osa toiminnan, talouden ja henkilöstö yhteismitoitusta. Henkilöstösuunnittelussa on otettu huomioon eläkkeelle jäämiset, rekrytoinnit, sisäiset siirrot, tehtävien uudelleen järjestäminen, osittaminen tai yhdistäminen, sijais- ja varahenkilöjärjestelyt, seuraajasuunnitelmat sekä kehittämis- ja urasuunnitelmat. Eläköitymistä on pyritty hyödyntämään säästökeinona. Toimialoilla ja liikelaitoksissa selvitetään vuosittain, voidaanko avoimeksi tuleva paikka jättää täyttämättä tai hyödyntää sisäistä rekrytointia.

Henkilöstökulut, tuloslaskelmaan kirjatut kulut sekä taseeseen aktivoituvat kulut

Kajaanin peruskaupungin henkilöstökulut	2019	2018
euroa		
Palkat ja palkkiot	47 786 490,65	44 925 033,63
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	640 407,25	78 904,70
* Henkilöstökorvaukset	-636 580,35	-629 213,24
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	47 149 910,30	44 295 820,39
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	12 170 080,04	11 676 584,41
* Muut henkilösivukulut	1 497 163,22	1 905 486,46
Henkilösivukulut yhteensä	13 667 243,26	13 582 070,87
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	60 817 153,56	57 877 891,26
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>	90 599,46	87 373,65
Henkilöstökulut yhteensä	60 907 753,02	57 965 264,91
Liikelaitosten henkilöstökulut		
Kajaanin Vesi -liikelaitos	2019	2018
Palkat ja palkkiot	937 524,67	946 406,96
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	14 718,54	1 690,53
* Henkilöstökorvaukset	-560,21	-3 768,96
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	936 964,46	942 638,00
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	237 615,05	228 953,26
* Muut henkilösivukulut	28 347,37	38 950,59
Henkilösivukulut yhteensä	265 962,42	267 903,85
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 202 926,88	1 210 541,85
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>		
Henkilöstökulut yhteensä	1 202 926,88	1 210 541,85
Kajaanin Mamselli -liikelaitos	2019	2018
Palkat ja palkkiot	6 766 299,36	6 815 045,13
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	17 710,61	37 472,33
* Henkilöstökorvaukset	-135 957,13	-165 066,72
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	6 630 342,23	6 649 978,41
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	1 327 827,48	1 367 100,39
* Muut henkilösivukulut	206 734,37	282 493,66
Henkilösivukulut yhteensä	1 534 561,85	1 649 594,05
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	8 164 904,08	8 299 572,46
<i>Henkilökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>		
Henkilöstökulut yhteensä	8 164 904,08	8 299 572,46

Kajaanin Kaupunginteatteri -liikelaitos	2019	2018
Palkat ja palkkiot	1 839 428,16	1 799 278,01
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	<i>14 338,80</i>	<i>8 053,96</i>
* Henkilöstökorvaukset	-20 793,16	-18 992,08
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	<i>1 818 635,00</i>	<i>1 780 285,93</i>
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	370 379,77	383 995,37
* Muut henkilösivukulut	56 937,17	77 311,27
Henkilösivukulut yhteensä	427 316,94	461 306,64
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	2 245 951,94	2 241 592,57
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>		
Henkilöstökulut yhteensä	2 245 951,94	2 241 592,57
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2019	2018
Palkat ja palkkiot	14 364 554,61	13 738 966,46
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	<i>-321 466,82</i>	<i>-219 537,11</i>
* Henkilöstökorvaukset	-72 854,77	-126 410,54
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	<i>14 291 699,84</i>	<i>13 612 555,92</i>
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	2 803 694,12	2 723 077,59
* Muut henkilösivukulut	439 124,45	576 460,40
Henkilösivukulut yhteensä	3 242 818,57	3 299 537,99
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	17 534 518,41	16 912 093,91
<i>Henkilökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>		
Henkilöstökulut yhteensä	17 534 518,41	16 912 093,91
Kaupungin ja liikelaitosten henkilöstökulut yhteensä	2019	2018
euroa		
Palkat ja palkkiot	71 694 297,45	68 224 730,19
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	<i>365 708,38</i>	<i>-93 415,59</i>
* Henkilöstökorvaukset	-866 745,62	-943 451,54
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	<i>70 827 551,83</i>	<i>67 187 863,06</i>
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	16 909 596,46	16 379 711,02
* Muut henkilösivukulut	2 228 306,58	2 880 702,38
Henkilösivukulut yhteensä	19 137 903,04	19 260 413,40
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	89 965 454,87	86 448 276,46
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>	<i>90 599,46</i>	<i>87 373,65</i>
Henkilöstökulut yhteensä	90 056 054,33	86 535 650,11

Henkilöstökulujen muutoksessa lomapalkkajaksotuksen määrä on huomattava johtuen KIKY-sopimuksen päättymisestä lomarahana osalta. Lomarahat maksetaan täysimääräisenä vuonna 2020, jolloin lomapalkkavelka on jaksotettu täysimääräisenä vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Lomapalkkavelan jaksotuksen vaikutus on Koulutusliikelaitoksessa henkilöstökuluja vähentävä, peruskaupungissa ja muissa liikelaitoksissa henkilöstökulut lisääntyivät lomapalkkavelan kirjauksen vaikutuksesta. Lomapalkkavelan kirjauksen kokonaisvaikutus oli 0,3 miljoonaa euroa henkilöstökulujen lisäystä.

Henkilöstökulut kokonaisuudessaan kasvoivat 3,5 miljoonaa euroa eli 4,1 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kajaanin peruskaupungin osalta henkilöstökulut kasvoivat 2,9 miljoonaa euroa eli 4,9 prosenttia. Suurin kasvu kohdistui sivistystoimeen, jossa kasvu oli 2,8 miljoonaa euroa. Konsernihallinnossa henkilöstökulut pysyivät entisellä tasolla ja ympäristöteknisen toimialan henkilöstökulut vähenivät hieman. Liikelaitoksista vain koulutusliikelaitoksen henkilöstökulut kasvoivat hieman eli 0,6 miljoonaa euroa.

Siivoustoimen henkilöstökulujen kasvu johtui osaksi henkilöstösiirroista toimialojen kesken sekä henkilöstöllisistä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Kajaanin kaupungin ja liikelaitosten henkilötyövuodet

Henkilötyövuodet - palkattomat vapaat	Tammikuu - joulukuu				Tammi - joulukuu	Ero
	2019				2018	
Tulosalueittain	Vakituiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä	2019-2018
Kaupunginhallitus, projektit	3,1	0,5		3,6	3	0,6
Keskushallinto	46,5	9	1,1	56,6	65,5	-8,9
Maahanmuuttajapalvelut	13	1,2		14,2	13,8	0,4
Sivistyslautakunta	3,1			3,1	1,9	1,2
Varhaiskasvatus	270	76,9	1,5	348,4	329	19,4
Perusopetus ja nuorisopalvelut	339,6	82,6	2,8	425	398,2	26,8
Kulttuuripalvelut	43,8	1,9	0,9	46,6	45,7	0,9
Kaukametsä	43,5	53,3		96,8	96	0,8
Tekninen lautakunta	3			3	3,2	-0,2
Maankäyttö, suunn. ja vi- ranom.toim.	29,7	3,2		32,9	31,1	1,8
Kunnallistekniikka ja liikunta	63,4	7,6		71	69,9	1,1
Tilakeskus	44,1	3,7	0,7	48,5	47,1	1,4
Kainuun pelastuslaitos	55,6	13,6		69,2	70,7	-1,5
Tukityöllistäminen			35,6	35,6	45,9	-10,3
Kaupunki yhteensä	958,4	253,5	42,6	1254,5	1221	33,5
Kajaanin Vesi –liikelaitos	17,3	2,6		19,9	20,2	-0,3
Kajaanin Mamselli -liikelaitos	170,6	61,9	6,7	239,2	240	-0,8
Kajaanin kaupunginteatteri - liikelaitos	44,4	10,3		54,7	59,3	-4,6
Kajaanin kaupungin koulutusliike- laitos	262,2	29,2	1,1	292,5	279,8	12,7
Liikelaitokset yhteensä	494,5	104	7,8	606,3	599,3	7
Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä	1452,9	357,5	50,4	1860,8	1820,3	40,5
Muutokset	Vaki- naiset	Määrä- aikaiset	Työllis- tetyt			
Muutos kaupunki	24	17,7	-8,2			
Muutos liikelaitokset	2,2	3,4	1,4			
Yhteensä	26,2	21,1	-6,8			

Henkilötyövuosissa tapahtuneet muutokset:

Keskushallinto:

Keskushallinnosta siirrettiin toimistohenkilökuntaa ja tietohallintohenkilöstöä sivistystoimialalle kustannusten oikeiden kohdentamisperusteiden mukaisesti noin 9 htv:ta. Maahanmuuttajapalvelujen henkilöstön määrässä ei ole tapahtunut muutoksia.

Sivistystoimiala:

Varhaiskasvatuksessa Seminaarin päiväkotiin avattiin pidennetyn aukiolon ryhmä ja henkilöstön lisäys oli +4 HTV:ta. Varhaiskasvatuksessa on hankevaroin palkattuna 4 vakituista henkilöä, perheohjaat (2 HTV), varpumentori (1HTV) ja heille on palkattu määräaikaiset sijaiset (+4 HTV). Työllistettyjä on +1,5 HTV:tä ja heidän palkka tulee työllisyysmäärärahoista. Keskushallinnosta siirtyi toimistosihteereitä varhaiskasvatuksen alaisuuteen vuoden 2019 alusta (+3,5 HTV). Seminaarin koululla toimii uusi esiopetuksen kuraattori (+0,1 HTV).

Perusopetuksen osalta HTV-lisäykset vuodesta 2018 olivat yhteensä 26,8 HTV:ta. Konsernihallinnosta siirtyi perusopetuksen alle 7,4 HTV:ta vuoden 2019 alusta. Maahanmuuttajapalveluiden Kotoutumisen tuen-avustuksella perusopetus työllisti 6,2 HTV:ta. Lisäksi Seminaarin koululla aloitti uusi kuraattori, jonka työpanos perusopetukselle on 0,9 HTV:ta. Lisäksi hankerahalla oli palkattuna 12,3 HTV:ta (Tutka-työpari 2 HTV, Ote-työpari 2 HTV, laajalaiset opettajat 1,3 HTV, avustajat 5 HTV, opettajat 2 HTV).

Kulttuuripalveluissa (ml. Kaukametsä) vuotuista henkilöstömäärän vaihtelua on riippuen työllistetyistä, kulttuurilaisuuksien määrästä ja kansalaisopiston opetuksen määrästä.

Ympäristötekniikan toimialan maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalueella on saatu paikattua viime vuosien henkilöstövajetta rekrytoinneilla, joka näkyy hienoisena nousuna henkilötyövuosissa. Kunnallistekniikka ja liikunta sekä Tilakeskus -tulosalueilla henkilömäärässä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Muutamia henkilöitä on ollut palkattomilla vapailta, pitkällä sairauslomilla tai määräaikaisilla eläkkeillä. Ympäristötekniisellä toimialalla on jatkuva tarve aktiiviselle henkilöstösuunnittelulle.

Mamsellissa uusia määräaikaisia työntekijöitä on rekrytoitu muun muassa pitkistä sairauslomista johtuviin sijaisuuksiin ja eläköityneiden tilalle. Mamsellista jäi eläkkeelle vuonna 2019 yhteensä 11 henkilöä. Kajaanin kaupungin omistajapoliittisen ohjelman mukaisesti Mamselli luopui Sote-palvelutuotannosta 31.12.2019. Tiedossa olevan muutoksen johdosta Mamsellissa ei tehty toistaiseksi voimassaolevia työsuhteita.

Sote-palvelutuotannosta luopumisen vuoksi Mamsellissa ei tarvinnut turvautua irtisanomisiin, vaan 37 ateriapalveluissa ja neljä puhtaanapitopalveluissa toistaiseksi voimassa olevassa palvelusuhteessa työskentelevää työntekijää siirtyi liikkeen luovutuksella Kainuun Sotelle. Sote-palvelutuotannon luopumisen HTV-vaikutukset eivät näy vielä Kajaanin kaupungin vuoden 2019 henkilöstöraportissa.

Mamsellissa henkilöstöresurssien käyttö kokonaisuudessaan säilyi melkein ennallaan (muutos -0,8 HTV). Palkkojen ja palkkioiden, työvoiman vuokrauksen ja alihankinnan osuus yhteensä oli 46,6 % liikevaihdosta (2018 46,4 %).

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen henkilöstövahvuus kasvoi vuonna 2019 lähes 13 HTV:tä, kasvu tapahtui ammatillisen koulutuksen tulosalueella. Vuodesta 2013 jatkunut henkilöstömäärän lasku saatiin taitettua. Valtiovallan suorittamat koulutuksen rahoitusleikkaukset päättyivät vuoteen 2017. Toiminnot on nyt saatu vakautettua rahoitus pohjaa vastaavaksi. Henkilöstömäärän kasvulla on turvattu opiskelijoille tarjottavaa opetus- ja ohjausresurssia. Opiskelijamäärää on pystytty vahvistamaan ns. jatkuvan haun, oppisopimuskoulutuksen ja kesäopintojen kasvun kautta. Opiskelijamäärän kasvu on näkynyt myös rahoituspäätöksissä vuodelle 2020. Vuokatin säätiön ammatillisen koulutuksen järjestämislupa siirtyi Kajaanin kaupungille ja siinä yhteydessä siirtyi myös seitsemän työntekijää 1.8.2019 alkaen.

Kajaanin Vesi -liikelaitos

Kajaanin Vesi-liikelaitoksen toiminnassa ei vuonna 2019 tapahtunut merkittäviä muutoksia. Yksi henkilö siirtyi toisen työnantajan palvelukseen, ja hänen korvaajansa rekrytointi oli vuoden lopussa kolmatta kertaa käynnissä. Talousarvion tavoitteen mukaisesti harjoittelijoita on käytetty suhteellisen runsaasti, n. 1,6 htv, mm. viemärikaivojen kuntokartoituksiin, vesimittarien kausiluentaan ja lomien sijaistuksiin,

Kajaanin kaupunginteatterissa -4,6 henkilötyövuoden vähentyminen edelliseen vuoteen verrattuna johtuu ESR-hankkeen loppumisesta sekä osittain järjestelmävirheestä laskea HTV-määriä työsopimusten perusteella eikä maksettujen palkkojen. Virhe on syntynyt siitä, kun on tehty pienillä tuntimäärillä sopimuksia, kuten esim. narikatyöntekijät noin 10 h/kk.

1.2.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Perusta

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnan ja kuntakonsernin on toimintakertomukseensa arvioitava toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä, epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä.

Yleistä riskiympäristöstä ja epävarmuustekijöistä

Vuoden 2020 ensimmäinen puolikas näyttäyty riskiympäristönä haasteelliselta. Kiinassa käynnistyi alkuvuonna uuden koronaviruksen aiheuttama COVID-19 – tartuntatautiepidemia, jonka johdosta Suomen hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa.

Koronaviruksella ja sen leviämisen ehkäisemiseksi tehdyillä toimilla on ollut merkittäviä vaikutuksia ympäri maailmaa. Globaali talousjärjestelmä on suurissa vaikeuksissa ja Suomessakin talouskasvu on pysähtynyt ja talous on ajautunut taantumaan. Kriisillä on laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia jotka kohdistuvat sekä yrityksiin, että julkishallintoon ja näiden palveluksessa oleviin työntekijöihin. Kriisin taloudelliset vaikutukset tulevat heijastumaan negatiivisesti kaupungin verotuloihin.

Kunta-alan työehtosopimukset ovat voimassa 31.03.2020 saakka, Kajaanin kaupungin tulee työntajana varautua mahdollisiin työtaistelutoimenpiteisiin, mikäli työmarkkinaosapuolet eivät pääse ratkaisuun sopimusneuvotteluissa.

Turkin ja Kreikan rajalla syntynyt pakolaistilanne ja kiristyneet välit Turkin ja Euroopan unionin välillä voi mahdollisesti aiheuttaa Eurooppaan suuntautuvan pakolaisaallon. Euroopan unionilla on keskeinen rooli pakolaistilanteen ratkaisun suhteen.

Palvelujärjestelmän toimivuuteen ja kaupunkilaisten turvallisuuteen kohdistuvia riskejä

Toimintaympäristön muutokset ja taloudellisten resurssien niukkuus aiheuttavat epävarmuutta ja vaikuttavat toiminnan kehittämiseen. Kaupungin palvelut on vuonna 2019 kuitenkin toistaiseksi voitu tuottaa alenevista resursseista huolimatta. Merkittäviä supistuksia palvelujen tuotannossa ei ole jouduttu tekemään.

Kajaanin kaupungille on laadittu toimenpideohjelma talouden sopeuttamiseksi. Sopeuttamisohjelman toteuttamisessa onnistuminen on välttämätöntä, jotta kaupungin kyky tuottaa palveluita turvataan myös jatkossa.

Koronaviruksen leviämisen hidastamiseksi on hallituksen esityksestä ja viranomaisten määräysten perusteella kaupungin palveluita jouduttu karsimaan. Kaikkia palveluita ei pystytä tuottamaan normaalisti rajoitusten vuoksi. Osa lakisääteisistä palveluista joudutaan tuottamaan vaihtoehtoisilla tavoilla. Näillä toimenpiteillä merkittäviä on vaikutuksia kaupunkilaisten arkeen.

Suomen hallitusohjelman yhdeksi tavoitteeksi on asetettu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen. Uudistuksen myötä sote-palveluiden tuottaminen siirtyisi kunnilta suuremmille itsehallintoalueille (maakunta), tällä olisi merkittäviä vaikutuksia kaupungin kustannusrakenteeseen. Uudistukseen liittyy myös pelastustoimen keskittäminen itsehallintoalueille ja myös tällä tulisi olemaan vaikutuksia kaupungin talouteen. Mahdollisten uudistusten suhteen on tärkeää, että Kajaanin kaupungin asukkaiden saama palvelutaso ei ainakaan heikentyisi merkittävästi.

Mikäli sosiaali- ja terveystenonjen kasvu jatkuu yhtä voimakkaana myös tulevaisuudessa tarkoittaa se sitä, että muista kaupungin toiminnoista joudutaan todennäköisesti tinkimään.

Strategisia riskejä

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Kajaanin kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoihin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti (liike-)toimintapäätösten tekemiseen, resurssien allokointiin, johtamisjärjestelmiin ja kykyyn reagoida toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Kaupungin toimintaan liittyviä strategisia riskejä ovat esimerkiksi strategisten tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit kuten väestö- ja työpaikkamuutokset, toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat riskit, palvelujen järjestämistapoihin liittyvät riskit, lainsäädäntömuutokset sekä laajavaikuttavat ilmasto- ja ympäristömuutokset. Keskeinen strateginen riski Kainuun menestyksen kannalta liittyy väestökehitykseen. Kehityksen suunnan muuttaminen on alueen menestymisen kannalta keskeistä.

Elinkeinoelämän kehitys ja alueen elinkeinorakenne vaikuttavat työllisyyteen, muuttoliikkeeseen, investointeihin, rakentamiseen ja väestön hyvinvointiin. Elinkeinoelämässä tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa muun muassa verotulojen kehitykseen ja työllisyyteen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin.

Kajaanin kaupungin pitkän aikavälin tavoite on saada väestömäärä pysymään vähintään nykyisellä tasolla. Väestömäärän ja -rakenteen ennakoitua nopeammat muutokset voivat aiheuttaa nopeita muutostarpeita kaupungin palvelurakenteissa.

Riskien pienentämiseksi Kajaanin kaupunki vaikuttaa omalta osaltaan elinkeinopolitiikallaan, kehittämishankkeillaan ja investoinneillaan sekä kansallisella ja kansainvälisellä verkostomaisella toimintatavalla alueen elinvoiman vahvistumiseen. Kaupungin toimialat ja liikelaitokset sekä kaupunkikonsernin yhtiöt toteuttavat kaupungin elinvoimaohjelmaa kukin osaltaan. Tavoitteena on edelleen monipuolistaa alueen elinkeinorakennetta ja lisätä työpaikkoja sekä erityisesti vetovoimaa ja pitovoimaa nuorten aikuisten ikä-luokan keskuudessa.

Operatiivisia riskejä

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Henkilöstö on kaupungin toiminnan kannalta keskeinen resurssi ja useat merkittävistä toiminnallisista riskeistä ovatkin luonteeltaan henkilöstöriskejä. Keskeinen tunnistettu toiminnallinen riski liittyy kaupungin avainhenkilöihin. Useissa kaupungin yksikössä on vaikea varahenkilöjärjestelmällä täysin korvata avainhenkilöiden erikoisosaamista ja varmistaa kaikissa tilanteissa toiminnan häiriötön jatkuvuus. Kaupungin henkilöstön ikärakenne huomioon ottaen avainhenkilöiden tunnistamiseen sekä osaamisen ja tehtävien jakamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota suunnitelmavuosina.

Sairauspoissaolot ovat merkittävä kuluerä vuositasolla kaupungille. Sairauspoissaoloista aiheutuvat kokonaiskustannukset voivat olla jopa kymmenen miljoonaa euroa vuodessa, kun lasketaan mukaan palkkakustannukset, työvoiman sivukulut sekä poissaoloista aiheutuvat välilliset kulut. Mikäli poissaolojen määrä edelleen nousee nykyisestä, on tällä merkittäviä negatiivisia vaikutuksia kaupungin talouteen. Toisaalta onnistuneet toimenpiteet sairauspoissaolojen määrän pienentämiseksi voivat tuoda merkittäviä taloudellisia säästöjä tulevaisuudessa.

Henkilöstön saatavuuteen liittyvät riskit ovat kasvaneet ja osaavan henkilöstön saatavuudessa voi ilmetä haasteita. Riski on korkea esimerkiksi erityisopettajien ja varhaiskasvatuksen opettajien osalla. Henkilöstön ikääntyminen ja työssä jaksaminen ovat keskeisiä haasteita henkilöstöriskejä tarkastellessa.

Kaupungin korjausvelka pidetään hallinnassa riittävillä peruskorjausinvestoinneilla, jotka perustuvat pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Mikäli suunnitelmia ei seurata ja toteuteta tai ne eivät ole ajan tasalla, voi seurata äkillisiä esimerkiksi rakennuksiin kohdistuvia toiminnallisia ongelmia, jotka voivat estää päivittäisen käytön ja toiminnan.

Tietoturvallisuutta koskevat riskit ovat toiminnallisia riskejä ja niiden hallinta on osa organisaation riskienhallintaa. Tietoturvallisuudella tarkoitetaan tietojen, palvelujen, järjestelmien ja tietoliikenteen suojaamista ja varmistamista niihin kohdistuvien riskien hallitsemiseksi sekä normaali- että poikkeusoloissa hallinnollisilla, teknisillä ja muilla toimenpiteillä.

Merkittävän osan kaupungin ICT-palveluista tuottaa Kainuun sote kuntayhtymä 31.12.2020 saakka. Kaupungin omaa tietohallinto-organisaatiota vahvistetaan, jotta pystytään jatkossa paremmin hallitsemaan tietoturvallisuuden liittyviä riskejä ja varautumaan digitalisaation asettamiin haasteisiin.

Vahinkoriskejä

Vahinkoriskit ovat Kajaanin kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen sekä omaisuuteen. Vahinkoriskien hallinnassa keskeisiä ovat kaupungin vakuutukset, joiden on oltava riittävän kattavalla tasolla.

Toteumaltaan suurimman vahinkoriskityypin muodostavat erilaiset tapaturmat. Tapaturmat kohdistuvat henkilöstöön, oppilaisiin ja opiskelijoihin. Tyypillisesti nämä ovat erilaisia työhön, työmatkoihin tai opiskeluun liittyviä tapaturmia. Tapaturmien varalle Kaupungilla on lakisääteinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutus jota täydennetään vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella sekä matkavakuutuksella. Nykyinen vakuutuksia koskeva sopimus katkeaa vuoden 2020 lopussa ja vakuutuksia koskeva kilpailutus toteutetaan 2020 aikana. Kilpailutuksen yhteydessä tulee varmistaa vakuutusten riittävä kattavuus suhteessa hyväksytyyn riskitasoon.

Poikkeukselliset luonnonolosuhteet voivat vaikuttaa kaupungin toimintaan monella tavalla. Erilaiset sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa kiinteistö- ja omaisuusvahinkoja tai niistä voi seurata muita ylimääräisiä kustannuksia. Kovat pakkasjaksot, varsinkin pitkittyessään, voivat aiheuttaa lämmityskustannusten nousua. Lisäksi esimerkiksi vesihuoltojärjestelmät ovat alttiita poikkeuksellisille luonnonolosuhteille. Riskienhallinnassa keskeistä onkin varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Varautuminen häiriötilanteisiin ohjeistetaan kaupungin varautumissuunnitelmassa.

Rahoitusriskejä

Koronavirusepidemia ja sen laajentuminen koko maailmaan on alku vuodesta aiheuttanut rahoitusmarkkinoille poikkeuksellisen kriisin. Rahoitusriskeistä merkittävimiksi sosiaali- ja terveysmenojen kasvuun ohella ovat nousseet kaupungin sijoitusomaisuuteen ja rahoitusmarkkina-arvopapereihin liittyvät riskit.

Sijoitustoimintaa ohjataan ja riskeihin varaudutaan kaupunginvaltuuston hyväksymillä sijoitustoiminnan periaatteilla ja kaupunginhallituksen hyväksymällä sijoitussuunnitelmalla. Kaupunginsijoitusvarallisuus on annettu täyden valtakirjan omaisuudenhoidon periaatteella kolmelle varainhoitajalle.

Lisäksi muita rahoitukseen liittyviä riskejä ovat mm. velkaantumisasaste ja mahdolliset lainoihin liittyvät korkotason muutokset. Mahdollisiin korkotason muutoksiin kaupunki on varautunut suojaamalla lainoja. Myös erilaiset hyödykehintariskit vaikuttavat suoraan kaupungin toimialojen ja liikelaitosten toimintaan. Näistä merkittävimpiä ovat tilojen vuokrien nousu sekä energian hinnassa tapahtuvat muutokset.

1.2.8 Ympäristöasiat

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen (2009) mukaan kunnan tulee antaa selvitys ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä. Ympäristötilinpäätös kattaa Kajaanin kaupungin toimialojen ohella Kajaanin Vesi -liikelaitosta koskevat ympäristötuotot ja -kulut sekä investoinnit. Ympäristömeno aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyä tai ehkäistä ennalta, vähentää tai korjata ympäristöhaittoja ja parantaa ympäristönsuojelua.

Alla olevaan taulukkoon on koottu kaupungin ympäristömenot, -tulot ja -investoinnit vuodelta 2019.

Ympäristötilinpäätös vuodelta 2019

Kohde	Tuotot 1 000 €	Kulut, 1 000 €	Investoinnit, 1 000 €
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	4	16	
Vesiensuojelu ja viemärlaitostoiminta	46	33	
	47	75	1311
Hulevesien hallinta	31	17	166
		9	
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	37	18	
		6	
Pilaantuneiden maiden puhdistus		0	
Ympäristölaitteiden poistot ja arvonalennukset		10	
		59	
Ympäristötuotot ja -kulut yhteensä	47	48	14
	19	15	77
Tunnuslukuja			
Ympäristötuotot/asukas, €/asukas	12		
	9		
Ympäristökulut ml. poistot/asukas, €/asukas Ympäristöinvestoinnit /asukas, €/asukas		13	40
		1	
Asukasluku 31.12.2019 36 717 (ennakkotieto)			

Ulkoilman ja ilmastonsuojelun suurimmat menoerät ovat olleet hiekoitushiekan poisto ja katupölyn siivonta. Lähes 30 vuotta jatkuneet ilmanlaadun mittaukset voitiin lopettaa vuoden 2019 alusta alkaen, koska Kajaanin teollisuuden, energiantuotannon ja liikenteen yhteenlasketut päästöt ovat pudonneet noin viidennekseen siitä, mitä ne olivat vuonna 1991 kun ilmanlaadun mittaukset aloitettiin. Päästöjen väheneminen on näkynyt myös ilman epäpuhtauspitoisuuksien pienenemisenä.

Ympäristönsuojelulain velvoittaman säännöllisen valvonnan järjestämiseksi on hyväksytty ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma vuosille 2016 - 2020. Valvontakohteiden määräaikaistarkastuksia varten hyväksytään vuosittain valvontaohjelma, jonka mukaiset tarkastukset ovat maksullisia. Muista tarkastuksista ei voi periä maksua. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee maksutuloja ympäristölupamaksuista. Määräaikaistarkastukset vuonna 2019 suunniteltiin tehtäväksi 24 kohteella, joista 21 toteutui. Valvontasuunnitelmaan kuuluvia luvanvaraisia ja rekisteröityjä kohteita oli vuonna 2019 yhteensä 87.

Ympäristönsuojeluyksikölle kuuluu myös maa-ainesten ottolupien valvonta. Vuosittain tarkastettavia maa-ainesten ottoalueita oli vuoden 2019 lopussa Kajaanin alueella 22 kpl. Valvonnasta peritään ympäristöteknisen lautakunnan hyväksymän taksan mukainen vuotuisen ottomäärään perustuva maksu.

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu ovat yhdessä muiden Kainuun kuntien kanssa osallistuneet 1500 euron kuntaosuudella Kainuun Nuotan jätevesineuvontahankkeeseen. Hankkeen päärahoitus on tullut Kainuun ELY-keskukselta. Kajaanilaiset yksityishenkilöt ovat saaneet hankkeen neuvojalta kiinteistökohtaisia neuvontakäyntejä jätevesijärjestelmän nykytilan ja kunnostustarpeen selvittämiseen. Hanke päättyi 31.10.2019.

Lupien ja tarkastusten lisäksi ympäristönsuojeluyksikkö valmistelee lausuntoja muille viranomaisille, erityisesti Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle ja Kainuun ELY-keskukselle. Ympäristönsuojelun asiantuntijat

Kajaanin Vesi -liikelaitos vastaa kaupungissa mm. vedenhankinnasta sekä jätevesien viemäröinnistä ja käsittelystä. Pohjavedensuojelu on elinehto hyvänlaatuiselle pohjavedelle. Toisaalta pohjavedenoton määrän tulee olla kestävässä suhteessa pohjaveden muodostumiseen.

Vuonna 2019 Kajaanin Vesi täytti kaikki sille ympäristöluissa neljännesvuosittaisiksi asetetut vaatimukset jätevedenpuhdistuksen suhteen sekä pohjavedenoton kuukausittain seurattavat 96 maksimiottomäärät.

Kajaanin Vesi käsitteli vuonna 2019 jätevesiä 3 276 024 m³, josta laskutettiin 1 938 819 m³ eli käyttömaksuina 3 617 849,14 euroa (alv 0 %). Laskutettu jätevesimäärä sisälsi omalta toiminta-alueelta viemäröityjen asutuksen jätevesien lisäksi viemäriosuuskuntien jätevesiä 99 190 m³ ja teollisuusjätevesisopimusten alaisia teollisuusjätevesiä 71 442 m³. Sako- ja umpikaivolietettä vastaanotettiin 10 995 m³ ja niistä laskutettiin 83 560,48 euroa (alv 0 %). Uutta jätevesiviemäriverkostoa rakennettiin noin 0,6 km ja niitä saneerattiin noin 4,1 km vuonna 2019.

Ympäristönsuojelun suoritustietoja 2013 – 2019

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Käsitellyt lupahakemukset ja -ilmoitukset	45	40	17	26	20	20	30
Lausunnot	1	20	2	15	14	10	11
Tarkastukset	103	89	86	144	155	128	109
Yhteensä	149	149	105	185	189	158	150

Kaupunginlammen alueella aiemmin sijainneen sahan maaperään aiheuttaman pilaantumisen laajuus selvitettiin vuoden 2018 aikana. Kajaanihallin monitoimikentän rakentamisen yhteydessä sahan toiminnasta pilaantuneet maat peitettiin puhtailla maa-aineksilla Mainuantien pohjoispuolella, eivätkä ne aiheuta enää ympäristö- tai terveys riskiä alueen käyttäjille. Ämmänpuron puiston uudistamisen suunnitelua on jatkettu vuoden 2019 aikana ja maaperän kunnostaminen on tarkoitus suorittaa puiston uudistamisen yhteydessä myöhemmin. Kajaanihallin viereisen salaojalinjan maaperään jäi vuoden 2018 kunnostusprojektin jälkeenkin vielä pieniä pitoisuuksia öljyä, jonka kulkeutumista salaojalinjaan tarkkailtiin siiväkäivoista otettavilla vesinäytteillä 2019.

Kuluntalahden venesatamassa todettiin kesällä 2019 öljypäästö, jonka jälkitorjunta siirtyi kaupungille. Tehtyjen selvitysten perusteella öljyinen vesi pääsi kulkeutumaan venesataman rantaan läheiseltä varikkoalueelta tulevaa ojaa pitkin. Päästön torjuttiin ja puhdistamistarve arvioitiin. Päästön seurannasta aiheutuneet kustannukset ja mahdollisten tulevien vahinkojen estäminen jäivät varikkoalueen nykyisen toimijan tehtäväksi.

Maaston kaatopaikan salaojan laskeutusaltaan ja mittapadon rakentaminen estyi vuoden 2019 lauhan alkutalven ja syksyn takia. Laskeutusaltaan ja mittapadon rakentaminen pyritään suorittamaan mahdollisimman pian routatilanteen salliessa. Rakentamisen siirtymisellä ei ole vaikutusta kaatopaikan suotovesien seurantaan salaojasta tai pohjavesiputkista.

Kajaanin kaupunki kirjasi 5,0 miljoonan euron pakollisen varauksen mahdollisesti kaupungin kustannettavaksi tulevasta ympäristönsuojelutoimenpiteestä.

1.2.9 Muut ei-taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Useat tutkimukset osoittavat, että korruptiota ja lahjontaa esiintyy myös suomalaisen yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Tutkimusten mukaan keskeisimmät riskialueet ovat rakennusala, julkiset hankinnat ja tarjouskilpailut, yhdyskuntasuunnittelu sekä poliittinen rahoitus ja päätöksenteko. Korruptio ilmenee usein epäeettisten etuuksien antamisena tai ottamisena, eturistiriitoina ja suosimisena sekä epäeettisenä päätösten valmisteluna muodollisten päätöksentekorakenteiden ulkopuolella.

Kuntaliitto on aktiivisesti mukana korruptionvastaisessa työskentelyssä. Tavoitteena on lisätä eettisesti kestävä, läpinäkyvä ja avointa toimintaa ja päätöksentekoa kunnallishallinnossa. Kuntaliitto laatii eettiset ohjeet sekä muita toimialakohtaisia ohjeita kuntien käyttöön.

Kajaanin kaupunki noudattaa omassa ohjeistuksessaan Kuntaliiton mallisääntöjä ja ohjeita. Kaupungin ohjeet ja säännöt löytyvät intranetistä ja ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla. Viranhaltijan yleisistä velvollisuuksista säädetään kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa. Virkarikoksista, mukaan lukien lahjusrikokset, säädetään rikoslain 40 luvussa. Rikoslain 40 luvun lahjusrikossäännökset koskevat kunnan viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä. Kunnan työntekijän yleisistä velvollisuuksista säädetään työsopimuslain 3 luvun 1 §:ssä, jonka nojalla työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti työn suorittamisesta.

Kunnan säännöissä ja ohjeissa on perusteena toimiminen lakien mukaisesti ja mahdollisimman avoimesti sekä lisätä kansalaisten tiedonsaanti- ja osallistumismahdollisuuksia. Kaupungin omalle henkilöstölle järjestetään säännöllisesti valmennusta ja koulutusta ohjeistukseen sekä sääntöihin liittyvissä asioissa. Kaupungin kaikki julkiset luottamuselinten ja viranhaltijoiden päätökset löytyvät kaupungin internetsivuilta. Hankintoihin liittyen järjestetään erillisiä infotilaisuuksia, joihin tavaroiden ja palveluiden toimittajat voivat osallistua.

Sisäistä valvontaa ja erityisesti sisäistä tarkastusta on viime vuoden aikana lisätty. Sisäistä tarkastusta ostetaan ostopalveluna KPMG Oy:ltä. Sisäinen tarkastus tehtiin vuonna 2019 tietoturvasta ja tietosuojasta ja siihen liittyvät toimenpiteet toteutetaan vuosien 2020 - 2021. Vuonna 2020 sisäinen tarkastus kohdistuu riskienhallintaan ja jatkuvuuden turvaamiseen.

Kaupunki on myös sitoutunut kehittämään toiminnassaan ns. avointa dataa. Datan avaaminen kaikkien käyttöön lisää muun muassa hallinnon läpinäkyvyyttä, tilivelvollisuutta ja korruption ehkäisyä, julkisten organisaatioiden toiminnan tehokkuutta sekä mahdollisuutta nykyistä parempiin päätöksiin niin ihmisten arjessa kuin yrityksissäkin. Kajaanin kaupunki on julkaissut vuoden 2017 ja 2018 ostolaskut. Vuoden 2019 ostolaskut julkaistaan kesällä 2020.

Ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon liittyvät kysymykset kaupunki on ohjeistanut Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa vuosille 2017 - 2018. Suunnitelma päivitetään vuoden 2020 aikana.

Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Sukupuolten tasa-arvo ja kuntalaisten yhdenvertaisuus sekä ihmisoikeuksien toteutuminen ovat keskeisiä hyvinvoinnin ja sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta.

1.3 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että Kajaanin kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan Kajaanin kaupungissa yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan

Sisäisen valvonnan osatekijät jaotellaan Kajaanin kaupungissa seuraavasti:

- 1.päätöksentekoprosessin sisäinen valvonta,
- 2.henkilöstöasioiden sisäinen valvonta,
- 3.taloussuunnittelun sisäinen valvonta,
- 4.kirjanpidon ja maksuliikenteen sisäinen valvonta,
- 5.talousraportointi,
- 6.omaisuuden hallinnoinnin sisäinen valvonta,
- 7.tietohallinnon ja tietoturvan sisäinen valvonta,
- 8.avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen sekä
- 9.sopimushallinta
10. hankkeiden (projektien) hallinnointi

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kajaanin kaupungin riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen,
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen,
- mahdollisuuden hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta) sekä
- riskeistä raportointiin ja riskien seurantaan

Riskien tunnistaminen on tärkeää. Toiminnassa esiintyvät vaaratekijät yksilöidään, nimetään ja raportoidaan ylemmälle toimielimelle. Todetut riskit arvioidaan ja asetetaan toteutumisen todennäköisyyden ja riskien olennaisuuden mukaan tärkeysjärjestykseen, minkä jälkeen on määriteltävä riskien hallinnan keinot.

Kajaanin kaupungissa riskit on jaoteltu strategisiin, rahoituksellisiin, toiminnallisiin ja vahinkoriskeihin.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Sisäistä valvontaa suoritetaan osana normaalia johtamista, seuranta ja arviointia. Talousarvion laatimisen yhteydessä toimialoilla ja liikelaitoksissa laaditaan riskienhallintasuunnitelmat keskeisten riskien osalta tulevalle taloussuunnittelukaudelle. Riskienhallintaprosesseja ja -ohjeistusta on kehitetty ja kehitetään edelleen, niin että ne palvelevat koko konsernin tarpeita.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa käsitellään konserniohjeessa, hallintosäännössä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa.

Toteutuneet merkittävimmät riskit

Sosiaali- ja terveystenonjen riskin realisoitumisesta johtuen kaupungille on laadittu erillinen talouden sopeuttamisohjelman vuosille 2020 – 2024. Sopeuttamisohjelman onnistuminen vaatii tiivistä yhteistyötä muiden Kainuun kuntien ja Kainuun sote kuntayhtymän kanssa.

Muilta osin riskienhallinta toimenpiteet ovat olleet riittävällä tasolla eikä merkittäviä riskejä ole pääsyt toteutumaan.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittämien

Riskienhallinnan seuranta varten kaupungilla on käytössä Granite –riskienhallintajärjestelmä. Järjestelmää käytetään työturvallisuuteen liittyvien riskien tunnistamiseen ja arviointiin. Lisäksi sitä hyödynnetään mm. työsuojeluun liittyvien, läheltä piti -ilmoitusten sekä turvallisuushavaintojen dokumentointiin ja käsittelyyn. Kaupungin kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan liittyvä riskikartta päivitetään 2020 aikana Granite järjestelmään.

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje päivitetään riskienhallinnan osalta vuoden 2020 aikana.

Taloussuunnitelma-asiakirjaan on otettu vuonna 2019 ensimmäisen kerran riskien lisäksi erilliseksi seurannan kohteeksi toimialojen sisäisen valvonnan suunnitelmat. Suunnitelmassa on talousarviovuoden sisäisen valvonnan painopisteet ja toimenpiteet.

Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyviä koulutuksia henkilöstölle ja esimiehille järjestetään jatkuvasti henkilöstöpalaverissa, esimiesinfoissa ja osana esimiesvalmennusta.

Riskienhallinta tulee ulottaa jatkossa tarkemmin myös operatiiviselle tasolle. Tällä hetkellä dokumentoitua riskienhallintaa tehdään vain toimialatasolla.

Selonteko sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäisen tarkastuksen ohjeistusta tarkennettiin vuonna 2018 ja kaupunki teki kilpailutuksen perusteella sopimuksen sisäisestä tarkastuksesta KPMG Oy Ab:n kanssa. Vuoden 2018 - 2019 tarkastussuunnitelman mukaisesti KPMG on tehnyt tarkastuksen Kajaanin kaupungin tietosuojasta ja tietoturvasuudesta. Tarkastuksesta on annettu erillinen tarkastuskertomus, joka sisältää toimenpide-ehdotukset toiminnan kehittämiseksi. Toimenpiteet toteutetaan vuosien 2020 - 2022 aikana. Vuonna 2020 sisäinen tarkastus kohdistuu riskien ja jatkuvuuden hallintaan.

1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, miten tilikauden tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Virallisessa tuloslaskelmassa esitetään ulkoiset erät eli tuotoista ja kuluista on eliminoitu organisaatioiden sisäiset erät. Merkittävimmät ko. eliminoidut erät ovat sisäiset vuokrat. Viralliseen tuloslaskelmaan sisältyvät kaupungin lisäksi liikelaitokset ja tuloksesta on eliminoitu pois kaikki peruskaupungin ja liikelaitosten keskinäiset tilikauden aikaiset taloustapahtumat.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu

1000 euroa	2019	2018	Muutos %
Toimintatuotot	43 201	44 131	-2,1
Valmistus omaan käyttöön	895	985	-9,1
Toimintakulut	-298 956	-286 577	4,3
Toimintakate	-254 859	-241 462	5,5
Verotulot	138 418	135 607	2,1
Valtionosuudet	104 003	103 186	0,8
Rahoitustuotot ja -kulut	53 373	4 232	1 161,3
Korkotuotot	3 832	4 866	-21,2
Muut rahoitustuotot	54 218	2 287	2 270,5
Korkokulut	-1 257	-1 286	-2,3
Muut rahoituskulut	-3 420	-1 635	109,2
Vuosikate	40 935	1 562	2 520,4
Poistot ja arvonalentumiset	-17 820	-14 882	19,7
Satunnaiset tuotot	119 904	0	
Tilikauden tulos	143 018	-13 320	-1 173,7
Tilinpäätössierrot	-20 025	1 076	-1 960,8
Tilikauden ylij-/alijäämä	122 993	-12 244	-1 104,6
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/toimintakulut, %	14,4	15,3	
Vuosikate/poistot, %	229,7	10,5	
Vuosikate, euroa/asukas	1 115	42	
Asukasmäärä	36 717	36 978	

Tunnuslukujen selitykset

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Kuntayhtymässä, jossa verorahoitusta ei ole, toimintakatteen on oltava ylijäämäinen.

Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja rahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista = 100* Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulo-rahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää päteväna vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulo-rahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Tulo-rahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaisten investoinnit. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo-rahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukasluvua tilikauden lopussa.

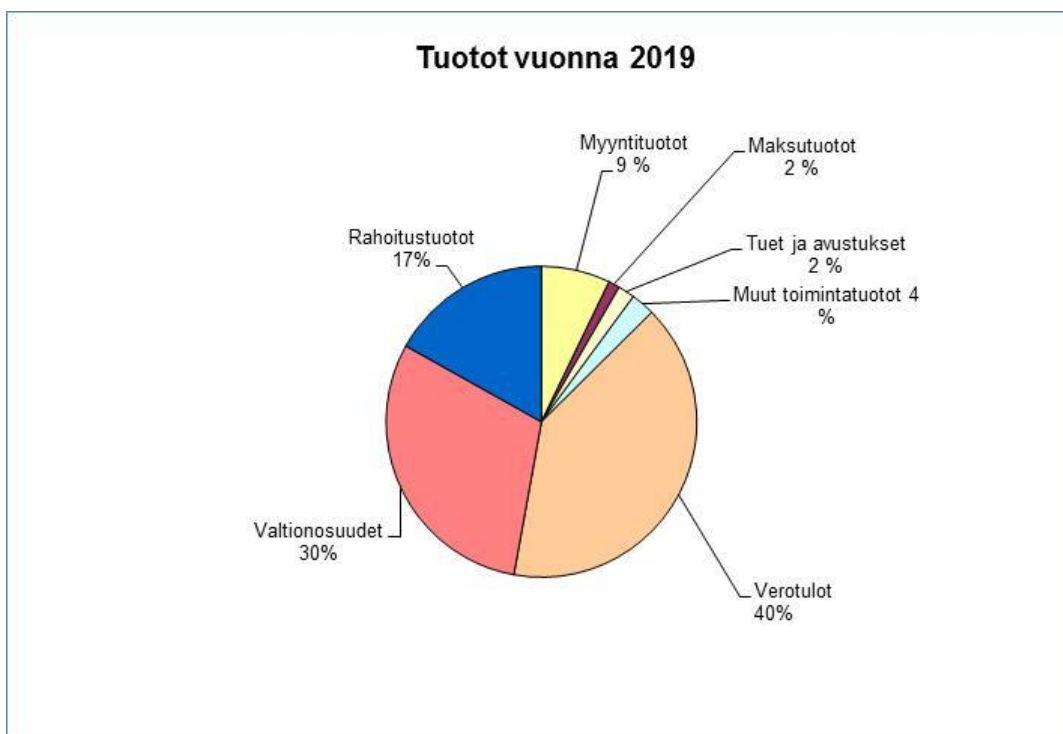
Tuotot

Kajaanin kaupungin ja liikelaitosten tuottojen (verotulot, valtionosuudet, toiminta- ja rahoitustuotot) kokonaismäärä oli yhteensä 343,7 miljoonaa euroa vuonna 2019. Kyseisten erien määrä kasvoi edestä vuodesta yhteensä 53,6 miljoonaa euroa. Tämä selittyy sillä, että Loiste Oy jakoi osinkoja 52,5 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Käyttötalouden toimintatuottojen määrä oli 43,2 miljoonaa euroa, toimintatuotot vähenivät edellisvuoteen verrattuna 0,9 miljoonaa euroa. Toimintatuotoista merkittävimmän osan muodostavat myyntituotot 24,6 miljoonaa euroa sekä muut toimintatuotot 8,5 miljoonaa euroa, joista vuokratuottojen osuus on 7,5 miljoonaa euroa.

Verotuloja kertyi 138,4 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 2,8 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyi 104,0 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 0,8 miljoonaa euroa.

Rahoitustuottoja kertyi yhteensä 58,1 miljoonaa euroa. Rahoitustuottojen määrä kasvoi 50,1 miljoonaa euroa. Kajaanin kaupungin tytäryritys Loiste Oy maksoi huomattavan määrän osinkoja vuonna 2019.

VEROTULOT JA VALTIONOSUUEDT VUOSINA 2018 - 2019

Verotulot verolajeittain

1000 euroa

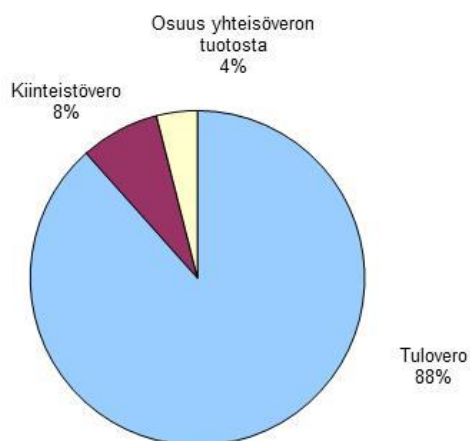
	2019	2018
Tulovero	122 364 126	120 067 234
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 464 512	5 397 130
Kiinteistövero	10 589 187	10 142 465
Yhteensä	138 417 825	135 606 829

Valtionosuudet

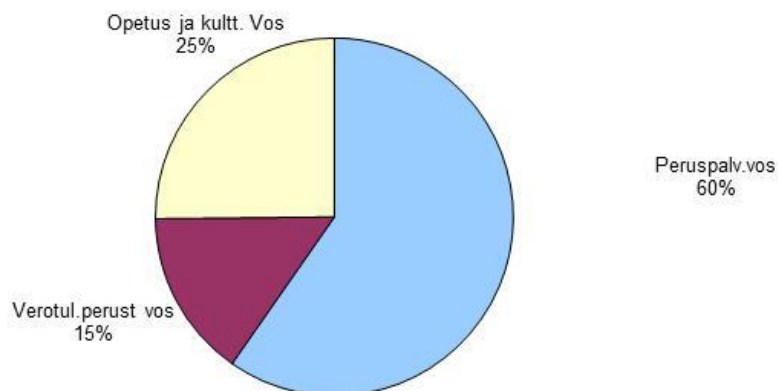
1000 euroa

Peruspalvelujen valtionosuus	62 090 983	63 501 332
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	15 747 300	15 350 316
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	26 165 153	24 334 231
Yhteensä	104 003 436	103 185 879
siitä:		
Liikelaitoksille välitetyt	29 783 133	28 646 593
Peruskunnan valtionosuudet	74 220 303	74 539 286

Verotulot vuonna 2019

Valtionosuudet vuonna 2019

Kulut

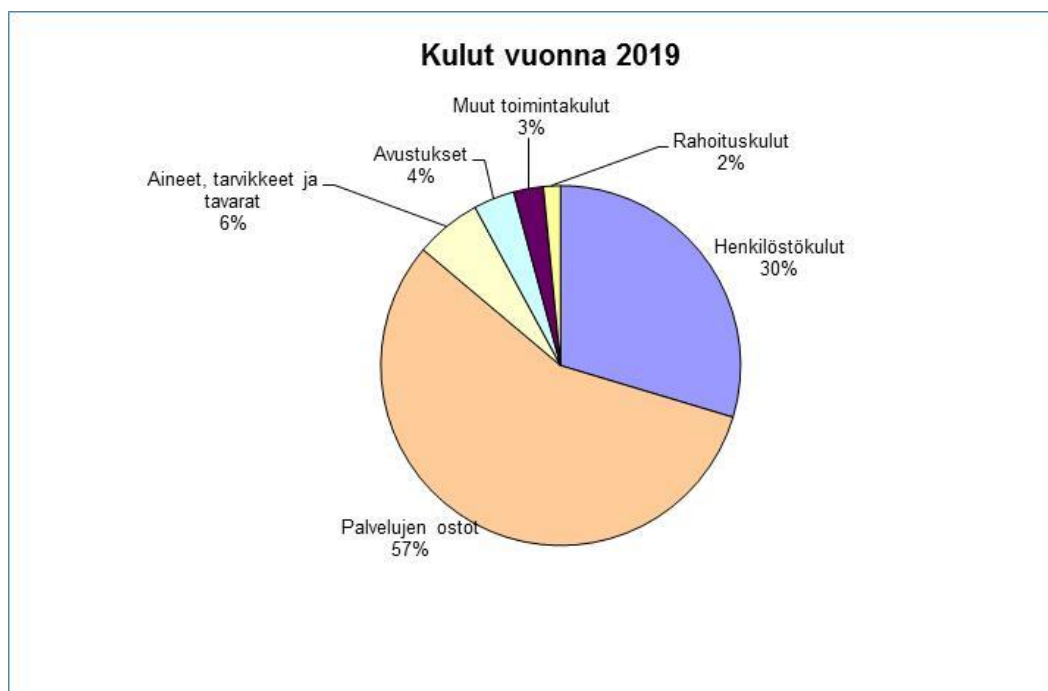
Kajaanin kaupungin käyttötalous- ja rahoituskulujen kokonaismäärä oli yhteensä 302,8 miljoonaa euroa vuonna 2019. Kokonaiskulujen määrä kasvoi edellisvuodesta 14,3 miljoonaa euroa. Kokonaiskuluista on vähennetty erä Valmistus omaan käyttöön.

Käyttötalouden toimintakulut olivat yhteensä 298,1 miljoonaa euroa. Erästä on vähennetty Valmistus omaan käyttöön. Toimintakulut kasvoivat edellisvuodesta 14,3 miljoonaa euroa. Toimintakulujen merkittävimmät kuluerät olivat henkilöstökulut 89,9 milj. euroa, henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta 3,3 miljoonaa euroa.

Toimintakertomuksen henkilöstöosiossa on esitetty henkilöstökulut eriteltyinä kaupunki ja liikelaitokset. Tuloslaskelmaan kirjattujen henkilöstökulujen lisäksi taulukossa on esitetty taseeseen aktivoidut palkat.

Palvelujen ostojen yhteismäärä on 171,6 miljoonaa euroa ja kasvua edellisvuoteen 6,9 miljoonaa euroa. Kainuun Sote -kuntayhtymän maksuosuus oli yhteensä 139,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä kirjattiin Kainuun Sote -kuntayhtymän alijäämää 8,6 miljoonaa euroa. Alijäämä on kirjattu palvelujen ostoon.

Rahoituskulut kasvoivat 1,8 miljoonaa euroa. Korkokulut olivat 1,3 miljoonaa euroa, ne pysyivät edellisvuoden tasolla. Muut rahoituskulut olivat 3,4 miljoonaa euroa. Muihin rahoituskuluihin kirjattiin mm. Nordea Bankin koronvaihtosopimuksen arvon muutos -3,1 miljoonaa euroa.

Toimintakate ja vuosikate

Toimintatuottojen ja toimintakulujen sekä valmistus omaan käyttöön erotuksena syntyvä toimintakate kertoo, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kunnan toiminnan järjestämistapa vaikuttaa tunnusluvun arvoon ja kuntien väliseen vertailuun. Toimintakate on kunnissa negatiivinen. Vuonna 2019 toimintakate oli -254,9 miljoonaa euroa ja se heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 13,4 miljoonalla eurolla. Toimintakatetta heikensivät poikkeukselliset kirjauserät yhteensä 7,1 miljoonaa euroa (kts.45). Loput 6,3 miljoonaa euroa koostuivat Kainuun soten kasvusta 1,3 miljoonaa euroa, liikelaitosten kasvusta 2,5 miljoonaa euroa ja peruskaupungin sivistystoimialan kasvusta 2,6 miljoonaa euroa.

Tulorahoituksen riittävyyttä ja talouden tasapainoa arvioidaan tuloslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Keskeisiä muuttujia ovat tässä tarkastelussa vuosikate, suunnitelmapoistot sekä poistonalaiset investoinnit. Vuosikate kuvaa tulorahoituksen riittävyyttä investointeihin, sijoituksiin sekä lainojen lyhennyksiin. Perusoletus talouden tasapainosta on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Oletuksen toteutumista mitataan tunnusluvulla, jossa vuosikatteen määrää verrataan suunnitelmapoistojen määrään. Tunnusluku antaa arvon 100 %, kun tulorahoitus on riittävä. Tulorahoituksen katsotaan olevan ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, katsotaan tulorahoituksen olevan heikko.

Vuonna 2019 vuosikate oli 40,9 miljoonaa euroa. Asukasta kohti laskettuna vuosikate oli 1 113 euroa. Vuosikate parani jopa 39,3 miljoonalla eurolla edellisvuodesta. Vuosikate kattoi poistot 229,7 prosenttisesti, edellisvuonna vastaava arvo oli vain 10,5 prosenttia.

Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä

Tilikauden tulos kuvaa tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen erotusta. Siinä huomioidaan myös pitkävaikutteisten tuotannon tekijöiden käyttöä kuvaavat poistot ja satunnaiset erät. Tilikauden tulos joko lisää tai vähentää kaupungin omaa pääomaa.

Tilikauden tulos oli poikkeuksellinen johtuen Loiste Oy:n osakkeiden myyntivoitosta. Tilikauden tulos oli + 143,018 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tuloksenkäsittelyeriä kirjattiin vuoden 2019 tilinpäätökseen seuraavasti:

- Poistoeron vähennys 38 tuhatta euroa
- Varausten lisäys 20,0 miljoonaa euroa
- Rahastojen vähennys 13,5 tuhatta euroa

Yhteensä tuloksenkäsittelyerät heikensivät tilikauden tulosta 20,025 miljoonaa euroa. Tuloksenkäsittelyerien jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui n. + 123,0 miljoonaa euroa.

Tuloslaskelma ilman vuoden 2019 poikkeuksellisia eriä

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu

Laskelma ilman vuoden 2019 poikkeuksellisia eriä

1000 euroa	2019	2018	Muutos %
Toimintatuotot	43 201	44 131	-2,1
Valmistus omaan käyttöön	895	985	-9,1
Toimintakulut	-291 825	-286 577	1,8
Toimintakate	-247 728	-241 462	2,6
Verotulot	138 418	135 607	2,1
Valtionosuudet	104 003	103 186	0,8
Rahoitustuotot ja -kulut	4 310	4 232	1,9
Korkotuotot	3 832	4 866	-21,2
Muut rahoitustuotot	5 218	2 287	128,1
Korkokulut	-1 257	-1 286	-2,3
Muut rahoituskulut	-3 483	-1 635	113,0
Vuosikate	-997	1 562	-163,8
Poistot ja arvonalentumiset	-14 812	-14 882	-0,5
Satunnaiset tuotot	0	0	
Tilikauden tulos	-15 809	-13 320	18,7
Tilinpäätössiirrot	-25	1 076	-102,3
Tilikauden ylij-/alijäämä	-15 835	-12 244	29,3
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/toimintakulut, %	14,8	15,3	
Vuosikate/poistot, %	-6,7	10,5	
Vuosikate, euroa/asukas	-27	42	
Asukasmäärä	36 717	36 978	

Poikkeukselliset erät 2019 kirjanpidossa:

Palvelujen ostot:

- Varaus Kajaanin Romun ympäristövahingon korjaustöihin 5,0 milj. €

Muut toimintakulut:

- Varaus käytöstä poistettujen rakennusten purkukustannuksiin 1,1 milj. €
- Varaus Vuolijoen Vanhustenkotiyhdistys ry:n lainojen takauksen maksua varten 0,7 milj. €
- Varaus Kuntatieto-ohjelman vaatimien taloushallinnonjärjestelmien muutoksia varten 0,3 milj. €

Rahoitustuotot ja -kulut:

- Loiste Oy:n ylimääräinen osinkojen maksu 52,5 milj. €
- Nordea Pankki Oyj:n koronvaihtosopimuksen arvonmuutos 3,1 milj. €

Poistot ja arvonalentumiset:

- Tuotannollisesta käytöstä poistettujen rakennusten arvonalentumiset 2,9 milj. €

Satunnaiset tuotot:

- Loiste Oy:n vähemmistöosakkeiden myynnistä saatu luovutusvoitto 119,9 milj. €

Tilinpäätössiirrot:

- Investointivaraus 20,0 milj. €

Yhteensä nettovaikutus:

- 138,8 milj. €

1.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kaupungin ja liikelaitosten sekä varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma johdetaan tuloslaskelmasta ja taseesta. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen sekä muun maksuvalmiuden muutosten nettomäärä.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu

1000 euroa	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	40 935	1 562
Satunnaiset erät	119 904	0
Tulo-rahoituksen korjauserät	-113 292	-1 769
Toiminnan rahavirta	47 546	-207
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-30 514	-21 794
Rahoitusosuudet investointimenoihin	686	1 064
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	126 262	1 911
Investointien rahavirta	96 433	-18 819
Toiminnan ja investointien rahavirta	143 980	-19 026
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 835	-1 360
Antolainasaamisten vähennykset	69 832	363
Antolainauksen muutokset	67 997	-997
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	15 460	24 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 428	-13 687
Lyhytaikaisten lainojen muutos	14 982	-2 491
Lainakannan muutokset	15 014	7 822
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-22	-24
Vaihto-omaisuuden muutokset	1 253	153
Saamisten muutos	-10 093	-139
Korottomien velkojen muutos	1 341	15 862
Muut maksuvalmiuden muutokset	-7 521	15 852
Rahoituksen rahavirta	75 490	22 677
Rahavarojen muutos	219 469	3 650
Rahavarojen muutos	219 469	3 650
Rahavarat 31.12.	224 505	5 036
Rahavarat 1.1.	5 036	1 386
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €	85 480	-48 900
Investointien tulo-rahoitus, %	137,2	7,5
Laskennallinen lainanhoitokate	2,5	0,2
Laskennallinen lainanhoitokate	2,2	0,0
Kassan riittävyys, pv	234	6
Asukasmäärä	36 717	36 978

Tunnuslukujen selitykset:

INVESTOINNIT

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

LAINANHOITO

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainanäkannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. [2019]

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kunta voi halutessaan esittää myös todellisten lainanlyhennysten mukaisesti lasketun lainanhoitokatteen.

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimeno-

not Antolaino-

jen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskiarvoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkerroina 30 pv.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Rahoituslaskelmaan kootaan kaikki kaupungin rahanlähteet ja rahan käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kaupungin rahavaroihin eli sitä, lisääntyvätkö vai vähenevätkö kaupungin rahavarat tilikauden aikana. Tuloslaskelman tapaan rahoituslaskelma sisältää ainoastaan erät, jotka ovat syntyneet kaupungin kannalta ulkopuolisiin yksiköihin nähden.

Kohdassa tulo-rahoituksen korjauserät -113,3 miljoonaa euroa on korjattu vuosikatetta palauttamalla rahavaroihin pakolliset varaukset, koska maksua näistä eristä ei ole vielä suoritettu. Pakollisten varausten määrä oli n. 7,0 miljoonaa euroa.

Tämän lisäksi tulo-rahoituksen korjauserissä vähennetään hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot. Myyntivoittoa syntyi yhteensä 120,5 miljoonaa euroa. Myyntitappioita syntyi yhteensä 0,2 miljoonaa euroa.

Myyntivoitot ja tappiot esitetään rahoituslaskelman investointiosassa.

Tulo-rahoituksen korjauserät on esitetty alla olevassa taulukossa

Tulo-rahoituksen korjauserät	Kajaanin kaupunki	Teatteri	Koulutusliikelaitos	Yhteensä
Myyntivoitot	-120 494 212,84	-84,68	-1661,62	-120 495 959,14
Myyntitappiot	229 193,52			229 193,52
Pakolliset varaukset	6 974 400,00			6 974 400,00
Yhteensä	-113 290 619,32	-84,68	-1 661,62	-113 292 365,62

Toiminnan rahavirta, tulo-rahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin eli sitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja. Toiminnan rahavirta oli 47,5 miljoonaa euroa ja rahavirta lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 47,3 miljoonaa euroa.

Rahoituslaskelman investoinnit muodostuvat pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä luovutustuloista. Luovutustuloissa esitetään myytyjen hyödykkeiden tasearvot, myyntivoitot ja myyntitappiot. Investointien luovutustulot on esitetty alla olevassa taulukossa.

Investointien luovutustulot	Kajaanin kaupunki	Teatteri	Koulutusliikelaitos	Yhteensä
Tasearvot	5 995 040,89	0	0	5 995 040,89
Myyntivoitot	120 494 212,84	84,68	1661,62	120 495 959,14
Myyntitappiot	-229 193,52			-229 193,52
Yhteensä	126 260 060,21	84,68	1 661,62	126 261 806,51

Bruttoinvestointimenojen määrä oli vuonna 2019 yhteensä 30,5 miljoonaa euroa, mikä oli n. 8,7 miljoonaa euroa (10,6 prosenttia) edellisvuotta enemmän. Rahoitusosuudet investointimenoihin olivat 0,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 nettoinvestointimeno 29,8 miljoonaa euroa on määrältään merkittävä.

Nettoinvestoinnit ml. myyntivoitot jakautuivat seuraavasti:

1. Peruskaupunki 23,2 miljoonaa euroa
2. Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos 0,8 miljoonaa euroa
3. Kajaanin Vesi -liikelaitos 2,5 miljoonaa euroa
4. Koulutusliikelaitos 2,9 miljoonaa euroa

Kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta oli 2019 positiivinen. Alla olevassa taulukossa on esitetty vuosittaiset toiminnan ja investointien rahavirrat.

Toiminnan ja investointien rahavirta vv. 2015-2019	Euro
Vuosi 2019	143 980
Vuosi 2018	-19 000
Vuosi 2017	-7 900
Vuosi 2016	-17 400
Vuosi 2015	-14 200
Kertymä viideltä vuodelta	85 480

Toiminnan ja investointien rahavirta esitetään tunnusluvuissa tilinpäätöshetken ja neljän edellisen vuoden kertymänä. Tunnusluku kääntyi positiiviseksi Loiste Oy:n osakekaupasta saadun myyntivoiton ansiosta.

Vuonna 2019 varsinaisen toiminnan tulorahoituksella pystyttiin kattamaan investoinnit 137,0 prosentilla, lainarahoitusta investointeihin ei tarvittu.

Rahoituksen rahavirta

Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 15,4 miljoonaa euroa ja lyhennettiin 15,4 miljoonaa euroa. Tilinpäätöshetkellä tililimiittiä oli käytössä 1,4 miljoonaa euroa. Lyhytaikaisen lainan lisäys oli 15,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 aikana Kajaanin kaupunki nosti kuntatodistuslainoja, joita tilinpäätöshetkellä oli 30,0 miljoonaa euroa. Kuntatodistuslainojen korot olivat -merkkisiä, korko oli noin -0,22 prosenttia.

Muut maksuvalmiuden muutokset (- 7,5 miljoonaa euroa) koostuvat valtion toimeksiannoista (mm. aravalainat) pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten muutoksista ja korottomien velkojen pääomien muutoksista.

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos muodostuu rahoitustoiminnan muutosten nettomäärän sekä tulorahoituksen ja investointien nettomäärän erotuksena.

Kassavarat lisääntyivät 219,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 tilinpäätöshetken kassavarat riittivät 234 päivän kassasta maksuihin.

1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kaupungin rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettujen tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset, kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tilinpäätöslaskelmat –osassa.

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu

VASTAAVAA

1000 euroa	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	304 231	366 216
Aineettomat hyödykkeet	1 870	2 506
Aineettomat oikeudet	34	26
Muut pitkävaikuttaiset menot	1 835	2 480
Ennakkomaksut	1	0
Aineelliset hyödykkeet	250 377	238 636
Maa- ja vesialueet	33 795	33 863
Rakennukset	118 453	117 168
Kiinteät rakenteet ja laitteet	74 666	70 665
Koneet ja kalusto	6 423	5 998
Muut aineelliset hyödykkeet	1 136	1 136
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	15 903	9 806
Sijoitukset	51 984	125 074
Osakkeet ja osuudet	44 768	49 861
Muut lainasaamiset	6 216	74 196
Muut saamiset	999	1 017
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	221	149
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	221	149
VAIHTUVAT VASTAAVAT	246 599	18 289
Vaihto-omaisuus	322	1 574
Aineet ja tarvikkeet	0	15
Keskeneräiset tuotteet	322	1 559
Saamiset	21 772	11 679
Pitkäaikaiset saamiset	636	694
Myyntisaamiset	636	694
Lyhytaikaiset saamiset	21 136	10 985
Myyntisaamiset	6 577	5 123
Lainasaamiset	215	166
Muut saamiset	1 773	1 709
Siirtosaamiset	12 571	3 987
Rahoitusarvopaperit	134 853	0
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	134 853	0
Rahat ja pankkisaamiset	89 652	5 036
VASTAAVAA YHTEENSÄ	551 052	384 655

VASTATTAVAA		
1000 euroa	2019	2018
OMA PÄÄOMA	329 263	206 283
Peruspääoma	148 905	148 905
Muut omat rahastot	44	57
Edellisten tilikausien alijäämä	57 320	69 564
Tilikauden yli-/alijäämä	122 993	-12 244
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	24 285	4 246
Poistoero	4 285	4 246
Vapaaehtoiset varaukset	20 000	0
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	8 274	1 300
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	440	390
Lahjoitusrahastojen pääomat	173	170
Muut toimeksiantojen pääomat	267	220
VIERAS PÄÄOMA	188 790	172 435
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	87 685	88 598
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	86 306	86 670
Lainat julkisyhteisöiltä	1 380	1 928
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	13 094	9 720
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	13 094	9 720
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	46 371	31 781
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	45 823	31 233
Lainat julkisyhteisöiltä	548	548
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	41 639	42 336
Lainat konserniyhteisöiltä	7 406	6 070
Saadut ennakot	876	818
Ostovelat	10 292	7 179
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	1 553	3 482
Siirtovelat	21 512	24 787
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	551 052	384 655
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus-%	64,3	54,8
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	65,8	60,7
Kertynyt ylijäämä, 1000 €	180 313	57 320
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	4 911	1 550
Lainakanta 31.12., 1000 €	134 057	120 379
Lainat €/asukas	3 651	3 255
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	151 215	
Lainat javuokravastuut, €/asukas	4 118	
Lainasaamiset, 1000 €	6 216	74 196
Asukasmäärä	36 717	36 978

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan

vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaruusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Niissä kuntayhtymissä, joissa on paljon välitettäviä varoja, omavaraisuus saattaa olla huomattavasti alempi.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Käyttötulot muodostuivat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkuma-varana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.,

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokra-vastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa. +

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Vastaavaa

Pysyvät vastaavat sisältävät aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, jotka vaikuttavat tuotannontekijöinä useana tilikautena, sekä osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset. Pysyvät vastaavat on arvostettu hankintahintaan ja poistot on laskettu hyväksytyin poistosuunnitelman perusteella. Poistosuunnitelmat ja pysyvien vastaavien muutokset on esitetty liitetiedoissa.

Taseen loppusumma oli 551,1 miljoonaa euroa 31.12.2019. Pysyvien vastaavien arvo taseessa oli 304,2 miljoonaa euroa eli 55,2 prosenttia taseen loppusummasta. Maa- ja vesialueiden arvo oli 33,8 miljoonaa euroa, rakennusten arvo oli 118,4 miljoonaa euroa. Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden arvo oli 74,7 miljoonaa euroa.

Sijoituksia eli osakkeita ja osuuksia sekä lainasaamisia oli 51,9 miljoonaa euroa. Lainasaamiset vähenivät edellisvuodesta merkittävästi eli 67,9 miljoonaa euroa. Loiste Oy maksoi juniorilainan kokonaisuudessaan vuonna 2019.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluu vaihto-omaisuus, pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihtuvia vastaavia oli 246,6 miljoonaa euroa eli 44,8 prosenttia taseen loppusummasta. Saamisia oli yhteensä 21,8,7 miljoonaa euroa, joista pitkä- ja lyhytaikaisia myyntisaamisia oli 7,2 miljoonaa euroa.

Rahoitusarvopaperien määrä oli 134,9 miljoonaa euroa sekä rahojen ja pankkisaamisten määrä oli 89,7 miljoonaa euroa.

Vastattavaa

Taseen vastattavaa puolella suurimman ryhmän muodostaa oma pääoma, jonka suuruus on 329,3 miljoonaa euroa eli 59,8 prosenttia taseen loppusummasta. Oma pääoma koostuu peruspääomasta 148,9 miljoonaa euroa, muiden omien rahastojen pääomista 0,1 miljoonaa euroa sekä edellisten vuosien ylijäämistä 57,3 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämästä +123,0 miljoonaa euroa.

Poistoeroa tilinpäätöshetkellä oli 4,3 miljoonaa euroa. Vapaaehtoisia varauksia oli tilinpäätöshetkellä 20,0 miljoonaa euroa

Pakollisia varauksia oli 8,3 miljoonaa euroa. Pakollisten varausten määrä lisääntyi n 7,0 miljoonalla eurolla edellisestä vuodesta.

Toimeksiantojen pääomia on yhteensä 0,4 miljoonaa euroa, joista on lahjoitusrahastojen pääomia 0,2 miljoonaa euroa ja muita toimeksiantojen pääomia 0,2 miljoonaa euroa.

Vieras pääoma oli vuoden lopussa 188,9 miljoonaa euroa, josta korollisen vieraan pääoman määrä oli 134,1 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisen korollisen vieraan pääoman määrä oli 87,7 miljoonaa euroa ja niiden keskikorko n. 1,16 prosenttia eli korot pysyttelivät samassa tasossa kuin edellisvuonna. Pitkäaikainen vieras pääoma väheni 0,9 miljoonalla eurolla. Vanhoja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 14,5 miljoonalla eurolla.

Asukasta kohti laskettuna lainan määrä kasvoi 3 255 eurosta 3 651 euroon. Lainamäärä asukasta kohti lisääntyi 396 eurolla vuoden 2019 aikana.

Omavaraisuusasteeksi muodostui 64,3 prosenttia. Omavaraisuuden hyvää tavoitetasoa 70 prosenttia ei saavutettu.

Suhteellinen velkaantuneisuus – tunnusluku kertoo, että Kajaanin kaupungin käyttötuloista (toimintatuotot, valtionosuudet ja verotulot) tarvittaisiin 65,8 prosenttia vieraan pääoman takaisin maksamiseen.

1.6 Kokonaistulot ja – menot

Kokonaistulojen ja – menojen laskelma muodostetaan kaupungin ja liikelaitosten tulos- ja rahoituslaskelmista. Siinä otetaan huomioon vain ulkoiset tulot ja menot. Rahoituslaskelman tavoin kokonaistulot ja – menot laskelmassa on esitetty varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytöt. Rahan lähteet (tuotot) ja rahan käytöt (kulut) on esitetty kuitenkin omina ryhminään ja varsinaisen toiminnan erät on jaoteltu rahoituslaskelmassa tarkemmin.

Kaupungin kokonaistulot olivat 571,5 miljoonaa euroa vuoden kokonaismenot olivat 343,3 miljoonaa euroa.

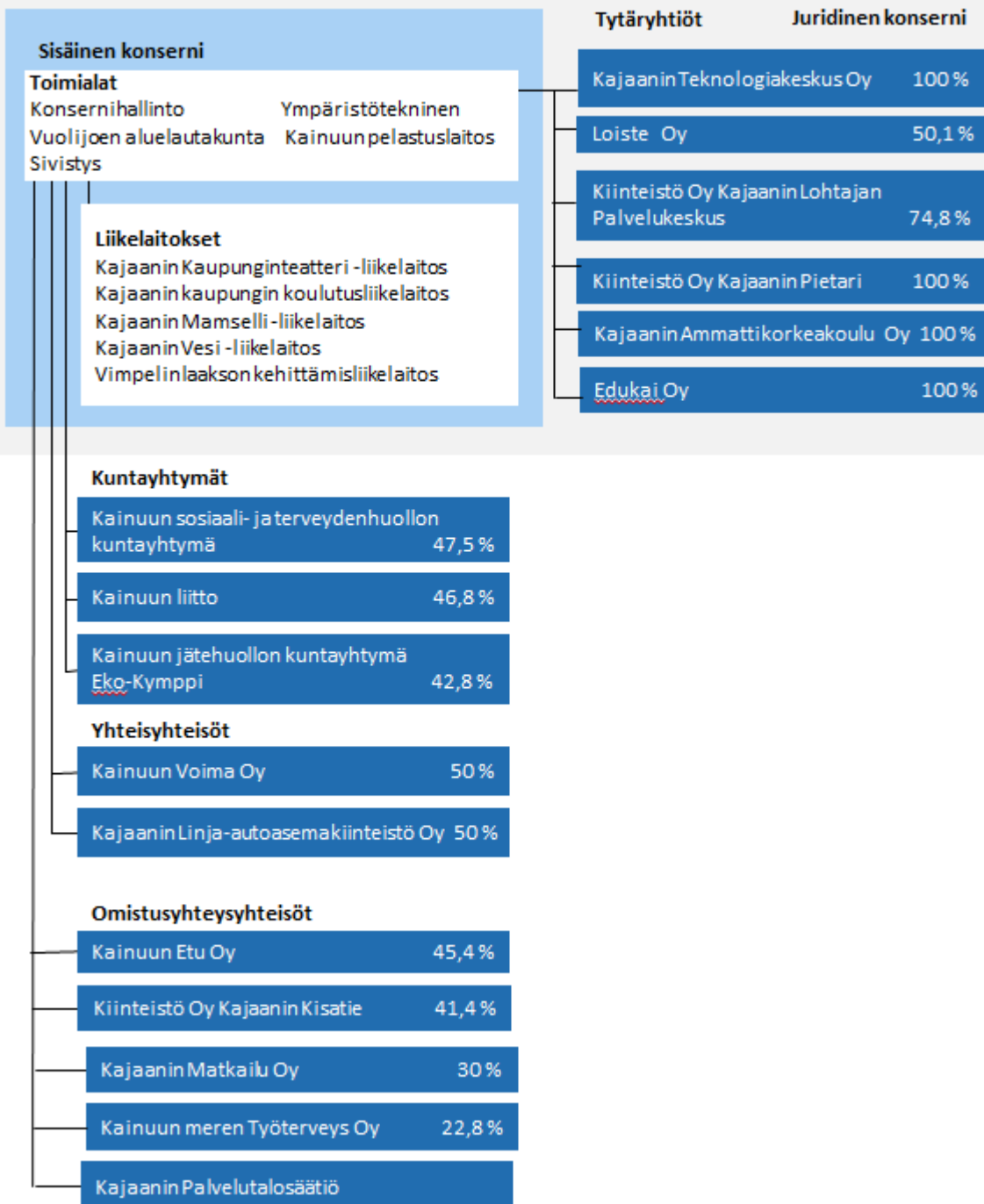
Vähennyksenä toimintatuotoissa ovat käyttöomaisuuden myyntivoitot ja menoissa käyttöomaisuuden myyntitappiot sekä pakollisen varauksen muutos. Nämä erät esitetään investointien erittelyssä.

ulkoiset tulot ja menot, keskinäiset erät eliminoitu

TULOT	2019	MENOT	2019
	1 000 €		1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	43 201	Toimintakulut- valmistus omaan käyttöön	298 061
Verotulot	138 418	Korkokulut	1 257
Valtionosuudet	104 003	Muut rahoituskulut	3 420
Korkotuotot	3 832	Tulorahoituksen korjauserät	
Muut rahoitustuotot	54 218	Pakollisten varausten muutos	
Satunnaiset tuotot	119 904	- Pakollisten varausten lis.(-), väh. (+)	-6 974
Tulorahoituksen korjauserät		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-229
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-119 314		
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	686	Investointimenot	30 514
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	126 262		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	69 832	Antolainasaamisten lisäykset	1 835
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	15 460	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	15 428
Lyhytaikaisten lainojen lisäykset	14 982	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Kokonaistulot yhteensä	571 485	Kokonaismenot yhteensä	343 312

1.7 Konsernin toiminta ja talous

Kajaanin kaupungin konsernirakenne 31.12.2019

1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla on yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa määräamisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräamisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräamisvalta toisessa yhteisössä.

Konserniyhteisöt

Kuntakonsernin emoyhteisö on konsernitilinpäätöksen laatimiseen veloitettu yhteisö.

Tytäryhteisöksi nimitetään niitä yhteisöjä, joissa emoyhteisöllä on määräamisvalta. Kunnalla on määräamisvalta yhteisössä silloin, kun sillä on:

- yli puolet yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai
- yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai niihin verrattavan sääntöjen nojalla oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan elimen jäsenistä tai
- sopimuksen perusteella edellä selostettua vastaava äänivalta.

Yhdistys tai säätiö on kunnan tytäryhteisö, jos:

- kunnalla on oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksesta tai vastaavasta elimestä tai
- sääntöjen mukaan yhdistyksen tai säätiön nettovarallisuus siirtyy purkautuessa kokonaisuudessaan kunnalle tai kuntakonserniin kuuluvalla yhteisöllä.

Osakkuusyhteisöksi nimitetään yhteisöjä, joissa emoyhtiöllä on joko yksin tai yhdessä muiden konserniyhteisöjen kanssa samanaikaisesti huomattava vaikutusvalta ja merkittävä omistus-osuus yhteisössä. Huomattava omistusosuus tarkoittaa 20–50 prosentin omistusta yhteisön äänimäärästä ja merkittävä omistusosuus vähintään 20 prosentin omistusta osakkuusyhteisön omasta pääomasta.

Kuntayhtymä yhdistellään kunnan konsernitaseeseen siitä riippumatta, mikä on kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja velvoitteista. Yhdistely tehdään omistusosuuden mukaisesti.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kajaanin kaupungin konserniin kuului vuoden 2019 lopussa kuusi tytäryhteisöä. Tytäryhteisöjen lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistettiin kolme kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Kaupunkikonserniin kuuluu myös kaksi yhteisyhteisöä ja viisi omistusyhteisyhteisöä.

1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupungin konserni- ja omistajaohjausta konserniin kuuluvissa tytäryhtiöissä, yhteisyrityksissä ja osakkuusyhteisöissä on toteutettu kaupunginhallituksen näiden yhteisöjen hallitukseen nimeämien edustajien välityksellä sekä antamalla tytäryhtiöille kirjallisesti ohjeita ja suosituksia kaupunkikonsernin yhtenäisten strategisten tavoitteiden määrittelemiseksi ja toteuttamiseksi sekä toimintatapojen yhdenmukaistamiseksi ja seurannan järjestämiseksi.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt talousarviokäsittelyn yhteydessä kaupungin tytäryhtiöiden tavoitteet, talousarvot ja – suunnitelmat. Tytäryhtiöt ovat raportoineet vuoden 2019 aikana kaupunginhallitukselle ja valtuustolle olennaisista toimintaansa koskevista asioista, tavoitteidensa toteutumisesta ja taloudellisesta tuloksestaan osavuosisikatsauksessa tilanne 30.6.2019 ja välitilinpäätöksessä tilanne 31.8.2019.

Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteidenmukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ohjauksen menettelytapoja ja tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonserninkokonaisuus huomioon ottaen.

Konserniohje täydentää liikelaitoksille ja tytäryhteisöille niiden perustamisvaiheessa ja yhtiöjärjestyksessä asetettuja kunnan toimintaan liittyviä tavoitteita, joten niistä poikkeamiseen tai noudattamatta jättämiseen tytäryhteisön johdon on esitettävä perusteltu syy.

Konserniohjeen tavoitteena on kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnanläpinäkyvyyden lisääminen, kaupungin yhteisöistä saaman tiedon laadun parantaminen ja tiedonkulun tehostaminen.

1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sellaisista konsernin tilan arviointia varten tärkeistä seikoista, jotka eivät käy suoraan ilmi konsernitilinpäätöksestä. Kajaanin konsernirakenteessa tapahtui muutoksia vuoden 2019 aikana: Kajaanin kaupunki möi vähemmistöosuuden eli 25,67 prosenttia Loiste Oy:n osakkeista. Yhtiö on edelleen kaupungin tytäryhtiö. Kajaanin kaupunki omistaa Loiste Oy:n osakekannasta 50,1 %. Lisäksi Kajaanin kaupunki osti Kainuunmeren työterveys Oy:n osakkeita. Yhtiöstä tuli omistusyhteisyhteisö.

1.7.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan järjestämisessä kaupungin johdon tehtävänä on ohjeistaa, valvoa ja arvioida kaupungin ja sen konserniyhteisöjen sisäisen valvonnan järjestelmän ja menettelyjen toimivuutta.

Konserniohjaus ja hyvä hallinto- ja johtamistapa Kajaanin kaupungissa – ohjeen mukaan konsernijohdolla tarkoitetaan kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa sekä niitä kaupungin johtavia viranhaltijoita, jotka toimivat liikelaitoksia ja tytäryhtiöitä koskevien asioiden valmistelijoina kaupunginhallituksessa.

Toimivallan- ja vastuujako konserniohjauksessa ovat toteutuneet kaupunginvaltuuston hyväksymän konserniohjeen mukaisesti. Kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat ovat kuulleet liikelaitosten ja tytäryhtiöiden edustajia yhteisten päämäärien ja strategioiden määrittelemiseksi. Lisäksi on keskusteltu kuntayhtymien, yhteisyritysten ja omistusyhteisöjen edustajien kanssa.

Ohjeiden anto kaupungin edustajille tytäryhteisöissä on toteutettu konserniohjeen mukaisesti ja eri yhteisöissä on noudatettu kaupunginvaltuuston hyväksymiä omistajapoliittisia linjauksia.

Yhtiöiden hallitukset vastaavat oman yhtiönsä riskienhallintapolitiikasta ja valvovat sen toteuttamista. Konsernitavoitteiden toteutumista on arvioitu kunkin tytäryhtiön kohdalla luvussa 5.

Kaupungin liikelaitokset ja tytäryhtiöt ovat raportoineet ohjeiden mukaisesti kaksi kertaa vuodessa kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle olennaisista toimintaansa koskevista asioista.

Konsernin määrittelevät potentiaaliset riskit ovat talouteen ja henkilöstöön liittyviä. Energiahintojen nousu heikentää yhtiöiden kannattavuutta. Korkokanta on pysynyt alhaisena, joten korkoriski on ollut hyvin hallinnassa. Lisäksi valtaosa lainoista on myös suojattu.

Yhteenvetona todetaan, että konsernivalvonnan kohdealueissa ei ole havaittu sellaisia puutteita ja virheitä, joista tulee tehdä erityistä selvitystä.

1.7.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

ulkoiset tuotot ja kulut, keskinäiset erät eliminoitu

1000 euroa	2019	2018	Muutos %
Toimintatuotot	312 784	298 911	4,6
Toimintakulut	-537 316	-514 215	4,5
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	398	791	-49,7
Toimintakate	-224 134	-214 513	4,5
Verotulot	137 646	134 861	2,1
Valtionosuudet	116 705	116 209	0,4
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 301	-7 858	120,2
Korkotuotot	176	191	-8,2
Muut rahoitustuotot	462	427	8,3
Korkokulut	-2 544	-2 365	7,6
Muut rahoituskulut	-15 394	-6 111	151,9
Vuosikate	12 917	28 699	-55,0
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-42 169	-37 368	12,8
Arvonalentumiset	-3 039	-331	
Satunnaiset tuotot	115 597		
Tilikauden tulos	83 306	-8 999	-1025,7
Tilinpäätössiirrot	125	-286	-143,8
Tilikauden verot	-672	-780	
Laskennalliset verot	-1290	-492	
Vähemmistöosuus	2 429	-225	
Tilikauden ylijäämä	83 897	-10 783	-878,1
Konsernituloslaskelman tunnusluvut			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	58,2	58,1	
Vuosikate/Poistot, %	28,6	76,1	
Vuosikate, euroa/asukas	352	776	
Asukasmäärä	36 717	36 978	

Tunnuslukujen selitykset

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja. Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien

poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtion- osuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuoksikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa.

Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa. Asukasmääränä tunnusluvun laskennassa käytetään kunnan asukaslukua tilikauden lopussa.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

1000 euroa	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 917	28 699
Satunnaiset erät	115 597	
Tilikauden verot	-672	-780
Tulorahoituksen korjauserät	-110 899	1 074
Toiminnan rahavirta	16 942	28 993
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-84 951	-99 694
Rahoitusosuudet investointimenoihin	850	1 480
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	137 628	32 630
Investointien rahavirta	53 527	-65 584
Toiminnan ja investointien rahavirta	70 469	-36 591
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-80
Antolainasaamisten vähennykset	248	267
Antolainauksen muutokset	248	187
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	372 507	58 009
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-136 234	-19 911
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-20 867	3 684
Lainakannan muutokset	215 406	41 781
Oman pääoman muutokset	-51 999	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	154	332
Vaihto-omaisuuden muutos	706	-279
Saamisten muutos	-17 222	-14 121
Korottomien velkojen muutos	11 003	13 724
Muut maksuvalmiuden muutokset	-5 359	-343
Rahoituksen rahavirta	158 297	41 625
Rahavarojen muutos	228 766	5 034
Rahavarojen muutos	228 766	5 780
Rahavarat 31.12.	254 791	26 025
Rahavarat 1.1.	26 025	20 245
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta		
Investointien tulorahoitus, %	15,4	29,2
Laskennallinen lainanhoitokate	0,2	0,6
Lainanhoitokate	0,1	1,4
Kassan riittävyys	119	14

Tunnuslukujen selitykset:

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosentiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos konsernin lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenkö päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön Korkokulut

Muut rahoituskulut

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimeno-

not Antolaino-

jen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA 1000 euroa	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 186	7 640
Liikearvo	10 562	13 422
Muut pitkävaikutteiset menot	6 052	5 656
Ennakkomaksut	1	100
Aineettomat hyödykkeet	25 802	26 818
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	40 202	40 242
Rakennukset	242 406	247 256
Kiinteät rakenteet ja laitteet	294 129	282 536
Koneet ja kalusto	21 566	21 239
Muut aineelliset hyödykkeet	1 144	1 144
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	81 915	50 513
Aineelliset hyödykkeet	681 362	642 930
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	29 187	29 388
Muut osakkeet ja osuudet	15 336	15 856
Muut lainasaamiset	0	198
Muut saamiset	1 958	2 008
Sijoitukset yhteensä	46 482	47 450
PYSYVÄT VASTAAVAT	753 645	717 199
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	282	210
Muut toimeksiantojen varat	2 048	1 533
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 330	1 744
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 963	1 432
Keskeneräiset tuotteet	322	1 559
Vaihto-omaisuus	2 285	2 991
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	724	0
Lainasaamiset	382	450
Laskennalliset verosaamiset	345	351
Muut saamiset	5 505	5
Siirtosaamiset	0	389
Pitkäaikaiset saamiset	6 955	1 195
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	18 365	19 761
Lainasaamiset	37	123
Muut saamiset	4 850	4 359
Siirtosaamiset	44 947	32 500
Lyhytaikaiset saamiset	68 199	56 743
Saamiset	75 154	57 938
Rahoitusarvopaperit	0	0
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	134 853	
Rahoitusarvopaperit yhteensä	134 853	
Rahat ja pankkisaamiset	119 938	26 025
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	332 229	86 954
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 088 204	805 896

VASTATTAVAA 1000 euroa	2019	2018
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	148 905	148 905
Muut omat rahastot	2 448	2 209
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	47 549	83 131
Tilikauden ylijäämä	83 897	-10 783
OMA PÄÄOMA	282 800	223 462
VÄHEMMISTÖOSUUDET	223	11 710
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	13 969	7 945
PAKOLLISET VARAUKSET	13 969	7 945
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	2 460	1 771
Lahjoitusrahastojen pääomat	407	422
Muut toimeksiantojen pääomat	812	746
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 679	2 939
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	541 008	310 035
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	538 571	285 331
Lainat julkisyhteisöiltä	1 647	2 217
Lainat muilta luotonantajilta	791	22 487
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	101 523	95 967
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	59 154	55 319
Siirtovelat	477	
Laskennalliset verovelat	41 892	40 648
Pitkäaikainen vieras pääoma	642 531	406 002
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	58 156	73 724
Joukkovelkakirjalainat	0	5 709
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	57 586	67 444
Lainat julkisyhteisöiltä	570	570
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	86 847	80 115
Saadut ennakot	3 073	1 663
Ostovelat	25 404	19 137
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	19 531	16 031
Siirtovelat	38 800	43 284
Laskennalliset verovelat	40	
Lyhytaikainen vieras pääoma	145 003	153 839
VIERAS PÄÄOMA	787 534	559 841
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 088 204	805 897
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste	26,1	29,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	138,3	101,5
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	131 446	72 348
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	3 580	1 957
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	599 165	383 759
Konsernin lainat, €/asukas	16 318	10 378
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12.	608 943	
Konsernin lainat ja vuokravastuut €/asukas	16 585	
Konsernin lainasaamiset, t.€	0	198
Asukasmäärä	36 717	36 978
Henkilöstömäärä	4 019	4 037

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi} + \text{Poistoero ja vapaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuivat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoitusvarojensa avulla.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkuma-varana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokra-vastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.8 Keskeiset liitetiedot

Tilinpäätöstä täydennetään liitetiedoilla, jotta tuloslaskelmaa ja tasetta tarkastelemalla ei jää olennaisia kaupungin ja konsernin talouteen liittyviä seikkoja havainnoimatta.

Konsernin laajuutta ja toiminnan volyymia suhteessa kaupunkiin voidaan tarkastella esimerkiksi ulkoisten toimintatuottojen kautta. Kaupungin ulkoiset toimintatuotot vuonna 2019 olivat 43,2 milj. € ja konsernin 312,8 milj. €.

Satunnaisia tuottoja kertyi 119,9 miljoonaa euroa, liite 14.

Osinkotuottoja kertyi yhteensä 53,4 miljoonaa euroa, vuonna 2018 vastaava summa oli vain 1,5 miljoonaa euroa, liite 15.

Taseen liitetiedoista merkittävimmät erät on esitetty:

- Omistukset muissa yhteisöissä, liite 20 - 22:
 - liitteessä on esitetty konsernin omistus omasta pääomasta, vieraasta pääomasta ja tilikauden tuloksesta
- Oman pääoman erittely, liite 25:
 - Vähemmistön osuus osingon palautuksesta – 24,8 miljoonaa euroa
- Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kulutta, liite 27:
 - konsernin velat 471,9 miljoonaa euroa, kaupungin velat 35,2

Vastuista suurimpia ovat osuus Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 222,6 milj. €.

Leasingvastuiden määrä vuoden 2019 tilinpäätöshetkellä oli kaupungilla 4,4 milj. € ja konsernilla 9,3 milj. €.

1.9 Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kaupunginhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksenkäsittelystä. Jos taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävästä talouden tasapainottamiseksi (KuntaL 115 §).

1.9.1. Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin kaupungin tilikauden 1.1.–31.12.2019 tulos liikelaitoksineen ennen poistoeroa, varauksia ja rahastosiirtoja on + 143.018.258,42 euroa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden 1.1.–31.12.2019 tuloksen + 143.018.258,42 euroa käsittelystä seuraavaa:

Lisätään poistoeroa	-38 813,11
Lisätään varauksia	-20 000 000,00
Vähennetään rahastoja	13 535,22
Tuloksenkäsittelyerät yhteensä	-20 025 277,89

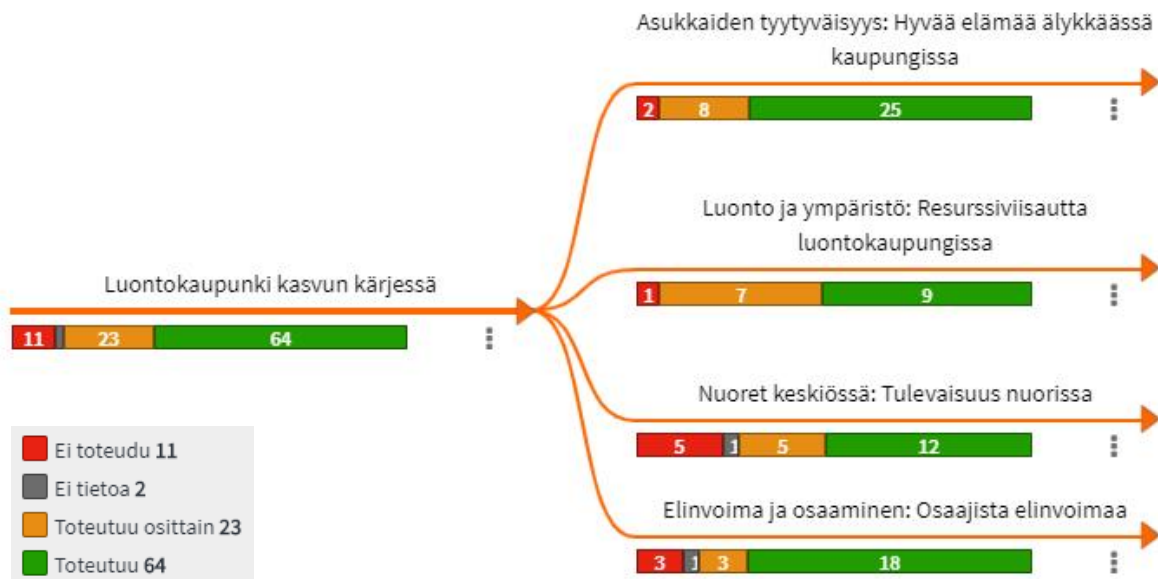
Tilikauden ylijäämä + 122.992.980,53 euroa kirjataan taseen omaan pääomaan kohtaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

Tilikauden tulos	143 018 258,42
Lisätään poistoeroa	-38 813,11
Lisätään varauksia	-20 000 000,00
Vähennetään rahastoja	13 535,22
Tuloksenkäsittelyerät yhteensä	-20 025 277,89
Tilikauden ylijäämä	122 992 980,53
Poistoero 2019	
Kajaanin kaupunki	19 335,16
Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos	341 040,41
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	-399 188,68
Poistoero yhteensä 2019	-38 813,11
Varaukset 2019	
Kajaanin kaupunki	-20 000 000,00
Varaukset yhteensä 2019	-20 000 000,00
Rahastot 2019	
Kajaanin kaupunki	13 535,22
Rahastot yhteensä 2019	13 535,22

2. Talousarvion toteutuminen

2.1 Kaupunkistrategian toteutuminen

Vuosi 2019 on Luontokaupunki Kajaani kasvun kärjessä -strategian ensimmäinen toteutusvuosi. Strategia on koettu helposti ymmärrettäväksi ja innostavaksi. Koko Kajaani-konserni toteuttaa strategiaa. Alla oleva strategiakartta kuvaa vuodelle 2019 asetettujen tavoitteiden toteutumista kokonaisuudessaan. Toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden tulokortit antavat tarkempaa tietoa. Lisäksi kasvuteemoittain on koottu esimerkkejä strategian toteuttamisesta.

Kasvuteema 1. Asukkaiden tyytyväisyys

[Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa](#)

Raportointivastuu: Tuija Aarnio

Päämääränä 2022 on, että kajaanilaisten tyytyväisyys palveluihin ja osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin on lisääntynyt.

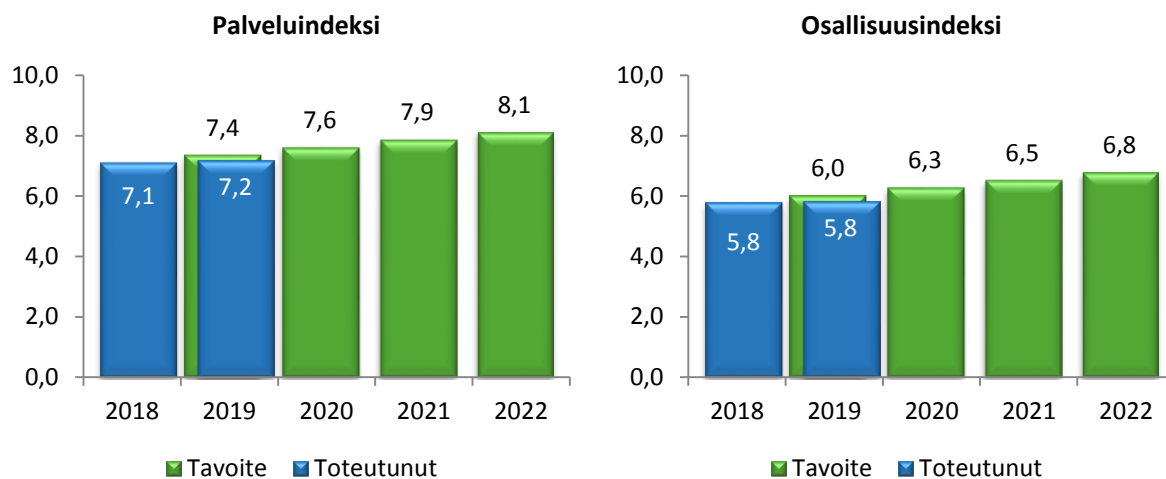
Vuonna 2019 lisättiin kuntalaisten asiointimahdollisuuksia mm. ottamalla käyttöön Kaukametsän opiston kurssien maksaminen sähköisen ilmoittautumisen yhteydessä, rakennusvalvonnan sähköinen lupa-asiointi sekä vene- ja markkinakatupaikkojen sähköinen varaus ja maksaminen. Kirjasto otti käyttöön useita uusia sähköisiä palveluita, mm. eKirjaston ja mobiilikirjastokortin sekä laajensi omatoimikirjastoa.

Kajaanilaisille suunnattiin useampia kyselyitä, mm. strategiaan pohjautuva asukastutkimus, avoin verkkokysely talouden sopeuttamisesta, uusista talvireittipohjista ja Rantapuiston valaisimista. Perusopetuksessa toteutettiin ensimmäisen kerran asiakastyytyväisyys- ja sidosryhmäkysely. Varhaiskasvatuksen asiakasraati aloitti toimintansa. Kaupungin johto tapasi kuntalaisia mm. Markkinakadulla ja kekrinä puuropadan äärellä. Kirjasto ja Kaukametsän opisto järjestivät useita suora sanat -tilaisuuksia eri aiheista.

Sammonkaari-hankkeessa luodaan nykyaikainen energia- ja ekotehokas keskustakortteli eri-ikäiseen ja -muotoiseen asumiseen. Elinkaarikorttelissa tullaan toteuttamaan uusia asumisen ratkaisuja ja palveluja. Se tarjoaa alustan asuminen uusille energiatehokkuuden ja kiertotalouden innovaatioille ja teknologioille.

Avoin data -hankkeella lisätään hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Kaupunki on julkaissut avointa dataansa verkossa kansalaisten ja organisaatioiden käyttöön. Kuka tahansa voi käyttää tätä dataa ilmaiseksi, myös kaupallisiin tarkoituksiin. Vuonna 2019 julkaistiin paikka-, henkilöstö- ja taloustietoa.

Kainuun pelastuslaitos ja Kajaanin ammattikorkeakoulu ovat mukana eurooppalaisessa FASTER-hankkeessa. Kajaanissa luodaan prototyyppi visuaalisesta 3D-sovelluksesta, joka tehostaa pelastustoimia. Hankkeen pilottikohteena on Lehtikankaan monitoimitalo, josta on tehty 3D-tietomalli ja jonka tekniikka mahdollistaa usean eri sensoriteknii-
kan testaamista.

Kasvuteema 2. Luonto ja ympäristö
[Resurssiviisautta luontokaupungissa](#)
 Raportointivastuu: Jussi Heikkinen

Päämääränä 2022 on, että olemme pienillä ja isoilla teoilla kantaneet vastuutamme tulevaisuudesta ja kasvihuonepäästöt ovat vähentyneet.

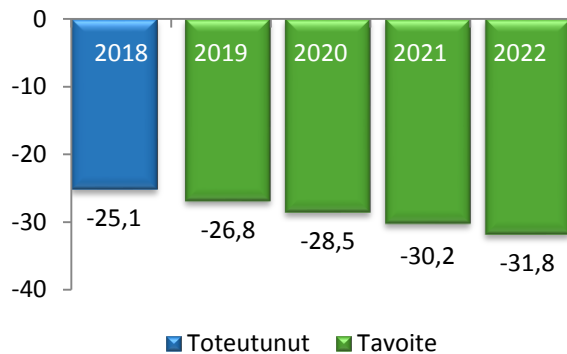
Kaupunki kartoitti viiden suuren kiinteistön mahdollisuudet säästää energiaa, hyödyntää sähkön kysyntäjoustoa ja tuottaa sähköä pienimuotoisesti. Kysyntäjoustolla voidaan alentaa sähkön hintaa ja tehostaa olemassa olevan sähköverkon käyttöä. Virtuaalivoimalapalvelun kilpailutus käynnistettiin. Kaupungin rakennusten sähkön kulutus pieniä vuodelle 619 MWh eli noin kolme prosenttia. Katuvalojen energiankulutusta on vähennetty vaihtamalla valaisimia LED-valaisimiin. Nyt noin puolet katuvaloista on vaihdettu. Kolmessa vuodessa katuvalojen energiankulutus on vähentynyt 1 400 MWh eli noin 30 prosenttia. Tilojen käyttöä tehostettiin siirtämällä koulutusliikelaituksen toiminnot Vimperistä Vuorikadulle, jonka uudisosa on CLT-runkoinen (CLT on massiivipuinen rakennusmateriaali).

Kainuun ammattiopiston Seppälän toimipisteessä toteutettiin Vertikaalipuutarha-hanke. Maailman pohjoisin vertikaaliviljelmä on halli, jossa on täysin suljettu ja etänä ohjattava kasvu-ympäristö kolmikerroksiselle viljelmälle. Kierätyksastioiden määrää lisättiin eri toimipisteissä ja kaupungintalolle tehtiin suunnitelma jätteen kierrättämisestä. Kaukametsän opisto järjesti luontoaiheisia luentoja ja Lehtikankaan koulu osallistui Vihreä lippu -hankkeeseen. Monitoimilaitteiden ja tulostuksen hallinnan kilpailutuksessa pilotoitiin sosiaalisten kriteereiden käyttämistä. Vastuullisen hankintaohjelman valmistelu aloitettiin.

Pyöräilyä edistettiin mm. Kyydittä kouluun -kampanjalla ja Pyöräillen Kajaanissa -hankkeella ja rakentamalla uusia pyöräparkkeja keskustaan. Joukkoliikennettä edistettiin ottamalla käyttöön mobiilimaksaminen Kajaanin seudun liikenteessä ja toteuttamalla iltaliikennekokeilu linjalla 4 Hetteenmäki-Nakertaja-Paltaniemi. Sähköautojen latauspisteitä lisättiin, Kajaanin ensimmäinen yleisellä alueella oleva latauspiste tuli Kauppatorille.

Taajamametsien ja lähivirkistysalueiden käyttöä lisättiin tekemällä uusia talviliikunnan reittejä eri puolille kaupunkia. Pirunvaaran ja Pöllyvaaran retkeily- ja maastopyöräreitit otettiin käyttöön.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentyminen % vuoden 2009 tasosta

Kasvuteema 3. Nuoret keskiössä

Tulevaisuus on nuorissa

Raportointivastuu: Mikko Saari

Päämääränä 2022 on, että nuorilla on mielekästä tekemistä, he opiskelevat tai ovat töissä.

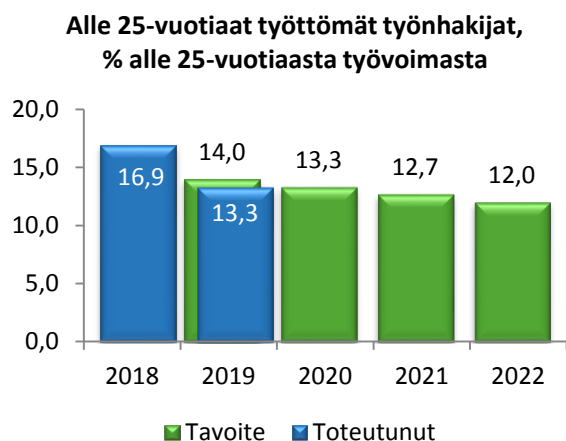
Nuorten oppimista, terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia edistettiin palkkaamalla hankevaroin varhaiskasvatukseen Varpu-mentori ja kaksi perheohjaajaa ja perusopetukseen kaksi työparia, jotka antavat psykososiaalista tukea lapsille ja myös perheille. Hankkeet päättyivät kevään 2020 loppuun mennessä. Alustavat arviot toimintojen vaikutuksesta lasten, nuorten ja heidän perheiden hyvinvointiin ovat olleet hyvät. Kyse on nk. matalankynnyksen ennaltaehkäisevästä palvelusta. Kotouttamista vahvistettiin rekrytoimalla perusopetukseen toinen maahanmuuttaja-koordinaattori. Tähän käytettiin maahanmuuton kotouttamiseen saatuja tuloja. Kaikissa kouluissa otettiin käyttöön poissaoloihin puuttumisen toimintamalli. Lisäksi sivistystoimialalla on jatkettu lasten ja nuorten harrastetakuuta psykososiaalista tukea tarvitsevien lasten ja nuorten sujuvan arjen tukemiseksi, sekä nk. matalankynnyksen palvelutarjottimen toteuttamista tukea tarvitsevien perheiden vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhteen parantamiseksi. Molemmat ovat koettu hyviksi kasvun ongelmia ennaltaehkäiseviksi käytänteiksi.

Perusopetuksen digitaalisia oppimisympäristöjä ja koulujen toimintakulttuuria kehitetään yhteistyössä esiopetuksesta korkeakouluopetukseen KamIT:n kanssa. Investoinnit oppimisympäristöihin ovat olleet merkittäviä: 2010-luvulla yhteensä noin 100 miljoonaa euroa, kun Lyseon peruskorjaus ja Kajaanin lukion uudisrakentaminen valmistuvat. Toisen asteen koulutusliikelaitoksen panostukset viihtyisiin opiskeluympäristöihin ovat toteutuneet. Timperin toiminta siirtyi Vuorikadulle, tiloja on pystytty uudistamaan toimintaa varten, ja Vuorikadun uudisrakennustyöt ovat toteutuneet suunnitellusti. Vuorikadulle suunnitellaan toteutettavaksi opiskelijoiden uutta kohtaamistilaa, jossa lukiolaiset ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijat voivat viettää aikaa myös iltaisin koulun jälkeen. Yrittäjyys- ja yritteliäisyyskasvatuksen toiminta on yhtenäistä esiopetuksesta aina korkeakoulutukseen saakka. Kajaanin kaupunki on vuoden 2019 Pikkuyrittäjät kunta (Nuori yrittäjyys ry:n valtakunnallinen palkinto).

Nuoria on kuultu eri tavoin ja nuorille on järjestetty kulttuuritapahtumia yhteistyössä kaupungin eri toimialojen, nuorten ja järjestöjen kanssa: Tubetour-kiertue 2020 Kajaanissa, Katutaide Los Lohtaja, Kajathon tapahtuma toisen asteen ja ammattikorkeakouluopiskelijoille. Lisäksi kaupunki on rahoittanut osaltaan Kainuun lasten ja nuorten kulttuurikeskuksen toimintaa, jonka avulla Kajaaniin ja Kainuuseen on viime vuoden aikana järjestetty kymmeniä eri kulttuuritapahtumia koululaisille. KAMOn ja KAMKin hyvinvointitoiminta on ollut aktiivista ja toiminnalla on pyritty tuomaan tutuksi Kajaanin harraste- ja kulttuuritoimintaa sekä lisäämään yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia: KAMOn tarjoamat / järjestämät kerhot, lajikokeilut, KAMKin liikuntavälinelainaamo, opiskelijoiden pitämät kerhot, Älyllä aktiiviseksi -hanke, eri teemaviikot. Alueteatterissa on huomioitu erityisesti lapset ja nuoret. Jokaisen lasten ja nuorten näytelmän yhteydessä on ollut yleisötyö ja lasten ja nuorten osallistaminen on otettu osaksi taiteellista prosessia.

Edistetään nuorten työllisyyttä ja kiinnittymistä työelämään. Nuorille on tarjottu työssäoppimis- ja harjoittelupaikkoja, työkokeilupaiikkoja ja kuntouttavaa työtoimintaa. Kajaanilaisille yrityksille ja yhdistyksille on myönnetty työllis-

tämisen kuntalisää nuorten työllistämiseksi ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä on painotettu yhdistysten kanssa tehdyissä työllistämissopimuksissa. Lisäksi kaupunki on tukenut opiskelijoiden ja koululaisten kesätöiden saamista (kesätyösetelin arvo on 350 euroa). Kesätyöseteli on otettu käyttöön myös KAMKin opiskelijoille.

Kasvuteema 4. Elinvoima ja osaaminen

Osaajista elinvoimaa

Raportointivastuu: Risto Hämäläinen

Päämääränä on, että vuonna 2022 Kajaanissa asuu vähintään 38 000 ihmistä. Työllisyystilanne on hyvä. Kajaani houkuttelee yhä enemmän opiskelijoita myös maakunnan ulkopuolelta.

Kaksivuotinen yritysneuvontapilotti käynnistyi. Yritysneuvoja palvelee aloittavia, kasvua ja kansainvälisyyttä hakevia yrityksiä sekä omistajanvaihdosta suunnittelevia yrityksiä kaikilla toimialoilla. Hän tekee Kajaanissa tarjolla olevia yrityspalveluja tunnetuiksi ja ohjaa yrityksiä palvelujen käyttöön. Yrityspalveluseteli otettiin käyttöön. Setelikokeiluun varattiin 50 000 euroa, joka käytettiin kokonaan jo lokakuun loppuun mennessä. Yritystulkki-verkkosivusto otettiin käyttöön, palvelu neuvoo aloittavia ja jo toimivia yrittäjiä. Puolen vuoden aikana kävijöitä palvelussa oli noin tuhat.

Nuorten aikuisten Kajaanin toimenpiteinä yhteistyössä Nuorkauppakamarin kanssa kokeiltiin Pop-up Kajaani tilaa, järjestettiin Tonnin idea –kilpailu ja tuettiin mobiiliin Kajaani-sovelluksen toteuttamista. Opiskelijan Kajaani yhteistyössä ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan kanssa toivotettiin uudet opiskelijat tervetulleiksi, mahdollistettiin opiskelijoiden parempi tutustuminen kaupunkiin ja sen palveluihin ja tuettiin uuden verkkosivuston rakentamista. Yhteistyön uutena avauksena ja kokeiluna kaupunginhallituksen työllisyysjaosto sisällytti työllisyyden hoidon talousarvioon opiskelijoiden kesätyösetelin.

Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK) vauhditti Kainuun alueen kärkiyritysten kokeilukulttuuria yhdistämällä opiskelijoita ja yritysten henkilöstöä yhteisiin Demola-projekteihin. Projektit tuovat yhteen eri ikäpolvia ja antavat erilaista näkemystä kehittämiseen ja toimintaan. Samalla varmistetaan, että valmistuneiden opiskelijoiden osaamista jää alueelle.

Datasta tekoälyyn -insinöörikoulutus käynnistyi syksyllä 2019 Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Kyseessä on Suomen ensimmäinen ja ainoa tekoälyyn keskittyvä tutkintokoulutus. KAMK sai koulutus- ja TKI-käyttöön käytöstä poistuvan supertietokoneen CSC:ltä. KAMK ja CSC käynnistivät Data-analytiikan kiihdyttämö -hankkeen, joka vauhdittaa data-analytiikan hyödyntämistä.

Sähköautomaation osaajapulaan vastataan sähkö- ja automaatiotekniikan (AMK) insinööri -muuntokoulutuksella. KAMK avasi kaivosalan yhteistyötä Kiinaan järjestämällä yhteistyössä Lapin AMK:n kanssa kaivosalan kansainvälisen kesäkoulun. KAMK järjesti syksyllä ensimmäistä kertaa Data-Center Hackathon -tapahtuman entisille ja nykyisille data-center-opiskelijoilleen.

KAO on vastannut onnistuneesti Terrafamen laajentumisen rekryointitarpeisiin oppisopimuskoulutuksilla, joihin on ollut hyvin hakijoita maakunnan ulkopuolelta, ja tukenut osaltaan Transtechin metallialan rekryointitarpeita. KAO pe-

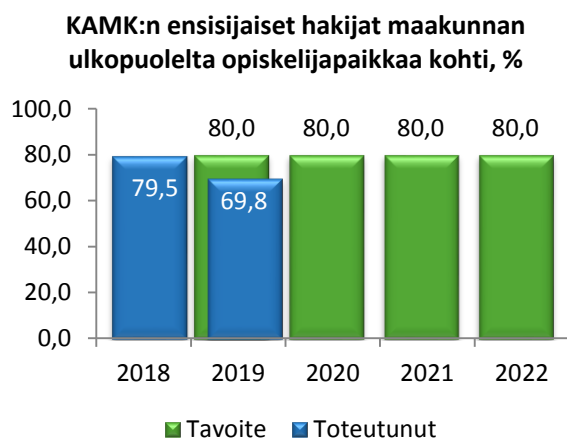
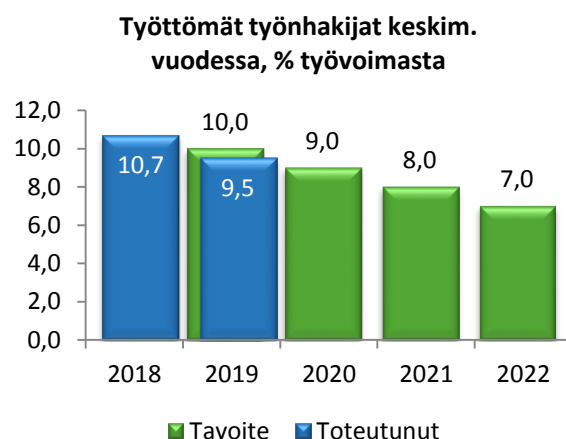
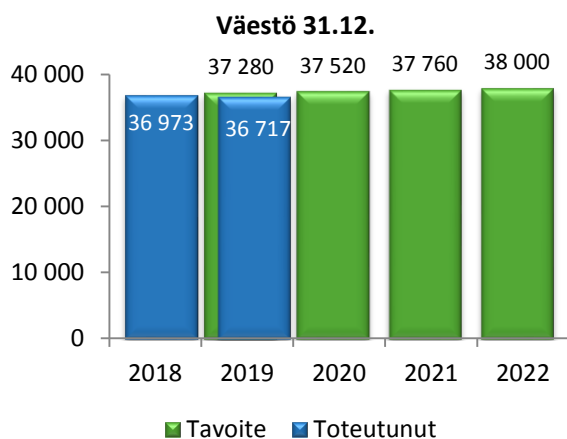
rusti Prismaan Kompassi-kohtaamispaikan, joka tarjoaa tietoa, ohjausta ja neuvontaa hakemiseen ja koulutukseen liittyvissä asioissa.

Biotalouden osaamisympäristötarpeisiin vastaavassa modernin biojalostuksen Oulun yliopiston lahjoitusprofessorissa on rekrytoitu tutkimusryhmää Kajaaniin ja Ouluun, käynnistetty tutkimushankkeita sekä selvitetty mm. biojalostuksen uusia mittaustarpeita.

Varhaiskasvatuksen ja peruskoulun opettajatarpeisiin on etsitty koulutuksellisia ratkaisuja yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa. Varhaiskasvatuksen osalta on käynnistynyt myös kansallisia kehityskulkuja. Opetusalan opiskelijoihin suunnattu kohdennettu rekrytointi aloitettiin keväällä Oulussa, ja hyvien kokemusten takia sitä päätettiin laajentaa 2020 kolmeen muuhun lähimpään yliopistoon.

Ulkomaisten työntekijöiden ja heidän perheidensä asettautumispalvelujen kehittämiseen tehtiin TEM:n Kokka kohti Suomea -rahoitukseen hakemus, joka sai hyväksynnän. Kainuun ELY-keskus käynnistää uuden yritysten rekrytointia palvelevan Rekry Live -hankkeen. Siltasopimusrahoitukseen on tehty hanke-ehdotus ulkomaisen kausityövoiman pysyvämmästä rekrytoinnista.

Ensimmäiset tervetuliaiskortit Kajaaniin muuttaneille lähetettiin lokakuussa. Kortilla saa Kajaani Infosta tervetuliaispaketin, jossa on tietoa Kajaanin palvelulista, pieni lahja ja tutustumislippuja kaupungin palveluihin. Kaupungin verkkosivulle koottiin muuttajan tietopaketti. Verkkosivu-uudistuksessa muuttajapalvelua parannetaan sekä käännetään ainakin englanniksi, mahdollisesti muillekin kielille.

2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.2.1 Peruskaupungin investointiosan toteutuminen

Maan hankinta ja luovutus:

Kaupunginlammen alueella aiemmin sijainneen sahan maaperään aiheuttaman pilaantumisen laajuus selvitetettiin vuoden 2018 aikana. Kajaanin hallin monitoimikentän rakentamisen yhteydessä sahan toiminnasta pilaantuneet maat peitettiin puhtailla maa-aineksilla Mainuantien pohjoispuolella, eivätkä ne aiheuta enää ympäristö- tai terveys riskiä alueen käyttäjille. Ämmänpuron puiston uudistamisen suunnittelua on jatkettu vuoden 2019 aikana ja maaperän kunnostaminen on tarkoitus suorittaa puiston uudistamisen yhteydessä myöhemmin. Kajaanin hallin viereisen salaojalinjan maaperään jäi vuoden 2018 kunnostusprojektin jälkeenkin vielä pieniä pitoisuuksia öljyä, jonka kulkeutumista salaojalinjaan tarkkailtiin siiviläkaivoista otettavilla vesinäytteillä 2019.

Kuluntalahden venesatamassa todettiin kesällä 2019 öljypäästö, jonka jälkitorjunta siirtyi kaupungille. Tehyjen selvitysten perusteella öljyinen vesi pääsi kulkeutumaan venesataman rantaan läheiseltä varikkoalueelta tulevaa ojaa pitkin. Päästön torjuttin ja puhdistamistarve arvioitiin. Päästön seurannasta aiheutuneet kustannukset ja mahdollisten tulevien vahinkojen estäminen jäivät varikkoalueen nykyisen toimijan tehtäväksi.

Maaston kaatopaikan salaojan laskeutusaltaan ja mittapadon rakentaminen estyi vuoden 2019 lauhan alkutalven ja syksyn takia. Laskeutusaltaan ja mittapadon rakentaminen pyritään suorittamaan mahdollisimman pian routatilanteen salliessa. Rakentamisen siirtymisellä ei ole vaikutusta kaatopaikan suotovesien seurantaan salaojasta tai pohjavesiputkista.

Talonrakennusinvestoinnit:

Talonrakennusinvestoinneissa sitovana tavoitteena oli 18 000 000 euroa. Investointien toteutuma oli noin 17 360 000 euroa. Investointien määrärahasäästöt syntyivät pääasiassa usean vuoden kestävästä Lyseon hankkeen jaksotuksen poikkeamista talousarvioon nähden. Merkittävimpinä hankkeina jatkettiin Lyseon peruskorjaus- ja laajennusosan rakentamista ja peruskorjattiin nykyinen jäähalli sekä valmistuneina kohteina uusi harjoitusjäähalli ja Kätönlahden koulun liikuntasali otettiin käyttöön. Kajaanin lukion muutostyöt ja hallintosiiven korvaaminen uudisrakennuksella aloitettiin ja tämän hankkeen rahoituksesta vastaa pääosin koulutusliikelaitos.

Kiinteät rakenteet ja laitteet:

Kiinteät rakenteet ja laitteet –osan investoinnit toteutuivat hyvin vuonna 2019. Kangasmaastoon rakennettiin uutta katuverkkoa ja kunnallistekniikkaa pientalorakentamista varten. Asuntakatujen saneeraukset painottuivat Kätön kaupunginosaan. Matkakeskuksen rakentaminen saatiin päätökseen, ja se otettiin käyttöön elokuussa liikennöintikauden alkaessa. Pieniä katu- ja puistomuutostöitä tehtiin eri puolilla kaupunkia, mm. katuvalaistuksen uusimista led –valoihin jatkettiin ja kehitettiin kevyen liikenteen olosuhteita. Kokonaisinvestoinnit toteutuivat 4.106 M€ suuruisina, kun talousarviovaraus oli 4.265 M€.

Irtaimistoinvestoinnit:

Irtaimistoinvestoinnit toteutuivat pääsääntöisesti talousarvion mukaisesti lukuun ottamatta konsernihallinnon osakehankintoja 0,7 miljoonaa euroa. Osakehankinta koostui seuraavista eristä:

- Kajaanin Teknologiakeskus osakkeet 444.810 euroa, osakemerkintä tehtyjä tonttikauppoja vastaan
- Kainuunmeren Työterveys Oy osakkeet 228.200 euroa , päätös tehty 2018
- Monetra Oy 720 euroa
- Osuuskunta Metsäliitto (puukaupat) 11.993 euroa

Yhteensä 685.723 euroa

Investointiosa on sitova hankkeittain, jolle valtuusto hyväksyy määrärahan ja tuloarvion.

Määrärahat ja toteutumat 1 000 euron tarkkuudella - investointiraja 10 000 euroa.

Hankeryhmä/hanke	Alku- peräinen TA 2019	TA muutos 2019	Muutettu TA 2019	Toteutuma 1.-12.2019	Poikkeama
MAA- JA VESIALUEET					
Tulot	10		10	0	-10
Menot	-200		-200	-86	114
Nettomenot	-190		-190	-86	104
Talonrakennus > 1 000 €, sitovuustaso hankekohtainen					
Peruskorjaus ja uudisrakentaminen					
Hauho - Lehtikangas-monitoimikeskus -valtionavut	-100	100	0		
Nakertajan koulun laajennus					
Kätönlahden koulu erillinen liikuntasali tulot	-800 0		-800 0	-719 25	81 25
Kajaanin Lyseon peruskorjaus	-11 000		-11 000	-10 522	478
Harjoitusjäähalli valtionosuus harjoitusjäähalliin	-1 500 150	120	-1 380 150	-1 427 0	-47 -150
Vanhan jäähallin peruskorjaus	-1 500	-120	-1 620	-1 588	32
Ratamon päiväkotia, peruskorjaus			0		
Pikku-Ketun päiväkotia, peruskorjaus					
Vanamon päiväkotia, peruskorjaus					
Nettomenot	-14 750	0	-14 650	-14 231	419
Talonrakennus, peruskorjaus < 1 000 t€					
<i>Kainuun SoTe-kuntayhtymä</i>	0	-80	-80	-10	70
<i>Vuosille 2019-2021 ei osoiteta hankkeita Hankkeet käynnistetään mahdollisen hankesuunnittelun perusteella</i>					
Peruskoulut, lukio					
Lukio	0	-710	-710	-538	172
Nakertajan koulu	0	-200	-200	-202	-2
Kuluntalahden koulu	-200	-10	-210	-184	26
Kätönlahden koulu	-100	-10	-110	-107	3
Varhaiskasvatus					
Päiväkotia Karuselli	-400	-90	-490	-485	5
Montessorin leikkikoulu	0	-20	-20	-19	1
Kulttuurilaitokset					
Ympäristötekniinen toimiala					
Kaupungintalo	-300	50	-250	-229	21
Vimpelin urheilukeskus	-200	-60	-260	-286	-26
Nettomenot, sitovuustaso hankeryhmittäin	-1 200	-1 160	-2 360	-2 085	275
MUUT RAKENNUSHANKKEET					
Investointihankkeiden suunnittelu	-150		-150	-86	64
Pihatyöt ja pintavesitekniikka	-100		-100	-182	-82
Sisäilma- ja vesikattorjaukset	-1 350	1 060	-290	-282	8
Kiinteistöjen sähkölaitteet ja energiatalous	-130		-130	-166	-36
Käyttötarkoituksen muutokset	-120		-120	-160	-40
Keittiölaitteiden uusiminen	-150		-150	-95	55
Rakennusautomaatio	-50		-50	-73	-23
Nettomenot, sitovuustaso hankeryhmittäin	-2 050	1 060	-990	-1 044	-54
TULOT					
Valtionavut					
Myynnit					
RAKENNUKSET YHTEENSÄ					
Tulot	150		150	25	-150
Menot	-18 150		-18 150	-17 385	765
Nettomenot	-18 000		-18 000	-17 360	615

Hankeryhmä/hanke	Alku- peräinen TA 2019	TA muutos 2019	Muutettu TA 2019	Toteutuma 1.-12.2019	Poikkeama
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET					
Suunnittelu ja tutkimus -myyntituotot	-100		-100	-24	76
Kunnallistekniikan rakentaminen -tulot	50		50		-50
<i>Kunnallistekniikan rakentaminen, kooste</i>					
<i>Kunnallistekniikan rakentaminen, kohteittain</i>					
Asfalttoinnit	-300		-300	-171	129
Kangasmaasto: Männiköntie, Verkatie, Kretonkitie	-650		-650	-561	89
Varsitie, Varsipolku	-350		-350	-291	59
Puomitie	-120		-120	-120	0
Lehtokuja	-320		-320	-300	20
Kuusitie	-170		-170	-72	98
Lehtikankaantie	-200		-200	-133	67
Maahisentie	-30		-30	-109	-79
Lukkarinpolku	-40		-40	-25	15
Kuurnantie	-50		-50	-85	-35
Sotkamontie-Vienankatu	-200		-200	-216	-16
Matkakeskus	-600		-600	-834	-234
Matkakeskuksen vos	0		0	27	27
Vimpelin urheilukenttä	-200		-200	-160	40
Liikenneturvallisuushankkeet	-30		-30	-95	-65
Pienet katumuutostyöt	-70		-70	-47	23
Pienet puistomuutostyöt	-100		-100	-73	27
Hulevesijärjestelyt tulot	-200 0		-200 0	-236 70	-36
Kevyen liikenteen verkon kehittäminen	-150		-150	-168	-18
Liikennevalot	-75		-75	-82	-7
Katuvalaistuksen uusiminen	-250		-250	-310	-60
Leikkipuistot	-80		-80	-85	-5
Önkkörinkanavat tulot	0 0		0 0	-98 98	-98 98
Muut hankkeet	-30		-30	-30	0
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET YHTEENSÄ					
Tulot	0		0	195	195
Menot	-4 315		-4 265	-4 301	-36
Nettomenot, sitovuustaso hankeryhmittäin	-4 265		-4 265	-4 106	159
IRTAIN OMAISUUS					
Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaist.	-25		-25	-21	4
Kunnallistekniikka ja liikunta	-500		-500	-525	-25
Tilakeskus	-15		-15	-4	11
Irtain omaisuus yhteensä	-540		-540	-550	-10
YMPÄRISTÖTEKNINEN LAUTAKUNTA YHT.					
Tulot	210		160	220	60
Menot	-23 205		-23 155	-22 322	833
Nettomenot, sitovuustaso toimialakohtainen	-22 995		-22 995	-22 102	893

Hankeryhmä/hanke	Alku- peräinen TA 2019	TA muutos 2019	Muutettu TA 2019	Toteutuma 1.-12.2019	Poikkeama
IRTAIN OMAISUUS					
<i>Konsernihallinto - osakkeet</i>				-686	-686
KONSERNIHALLINTO YHT.				-686	-686
IRTAIN OMAISUUS					
<i>Sivistystoimiala</i>					
<i>Varhaiskasvatus</i>	-90		-90	-88	2
<i>Perusopetus</i>	-227		-227	-185	42
<i>- josta Lyseon kalustaminen, sitovuustaso</i>					
<i>Nuorisopalvelut</i>	-25		-25	-3	22
<i>Kulttuurilaitokset</i>	-184		-184	-176	8
SIVISTYSTOIMIALA YHT., sitovuustaso toimialakohtainen	-526		-526	-452	74
					0
					0
IRTAIN OMAISUUS					
<i>Kainuun pelastuslaitos -toimiala</i>	0	-400	-400	-424	-24
<i>Tulot</i>					0
KAINUUN PELASTUSLAITOS -TOIMIALA YHT. sitovuustaso toimialakohtainen	0	-400	-400	-424	-24
					0
					0
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
<i>Tulot</i>	210		160	686	526
<i>Menot</i>	-23 731	-400	-24 131	-23 889	242
Nettomenot	-23 521	-400	-23 971	-23 203	768

Hankeryhmä/hanke	Alku- peräinen TA 2019	TA muutos 2019	Muutettu TA 2019	Toteutuma 1.-12.2019	Poikkeama
Kajaanin Teatteri	0		0	0	0
Kajaanin Vesi	-3 175		-3 175	-2 458	717
Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos	-2 050	1 150	-900	-794	106
Mamselli	0		0	0	0
Koulutusliikelaitos menot	-925		-925	-3 374	-2 449
Koulutusliikelaitos tulot	0		0	466	
Liikelaikokset yhteensä netto	-6 150	1 150	-5 000	-6 160	-1 626

Hankeryhmä/hanke	Alku- peräinen TA 2019	TA muutos 2019	Muutettu TA 2019	Toteutuma 1.-12.2019	Poikkeama
KAIKKI YHTEENSÄ					
<i>Tulot</i>	210		210	686	526
<i>Menot</i>	-29 881	750	-29 131	-30 514	-1 384
Nettomenot	-29 671	750	-28 921	-29 828	-858

2.2.2 Konsernihallinto

Olennaiset tapahtumat vuonna 2019

Konsernihallinto

Kajaanin kaupunki ja Sotkamon kunta myivät kaupunginvaltuustojen 4.4.2019 tekemillä yhteneväsillä päätöksillä omistamastaan Loiste Oy:stä vähemmistöosuuden 33,9 % Kanerva Oy:lle. Kaupan jälkeen Kajaanin kaupungin omistusosuus Loiste Oy:ssä on 50,1 % ja Sotkamon kunnan 16 %. Loiste Oy säilyi kaupungin tytäryhtiönä.

Loiste-kaupan luovutusvoitosta ja kauppaan liittyneistä rahoitus- ja osingonmaksujärjestelyistä Kajaanin kaupunki sai merkittävän varallisuus-erän, yhteensä noin 250 milj. euroa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteet 10.6.2019 ja kaupungin-hallitus sijoitussuunnitelman 25.6.2019. Sijoitussalkun varainhoitajat kilpailutettiin ja hajautetun rahoitussalkun hoitajia valittiin 3 kappaletta. Sijoitetun varallisuuden arvo on noin 180 milj. euroa.

Taloudellisen kantokyvyn vahvistamiseksi valmisteltiin talouden sopeuttamisohjelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 9.12.2019. Sopeuttamisohjelma laadittiin vuosille 2020 - 2022 ja sen tavoitteena on saada pysyviä, toimintamuutoksilla saavutettavia säästöjä yhteensä 10 milj. euroa. Tavoitteesta puolet on asetettu kaupungille ja puolet Kainuun Sotelalle.

Kaupunkikehitys ja elinkeinotoiminta

Talouden ja elinkeinoelämän hyvä kehityskulku jatkui. Terrafamen toiminnan laajentuminen ja Skoda Transtechin uudet tilaukset lisäsivät seudun veturien työllistävää vaikutusta. Hyvä elinkienelämän vire näkyi laajasti kaikilla toimialoilla. Kainuun työllisyysaste nousi 68 %:iin, korkeimpaan lukuun tilastojen alkamisvuoden 1991 jälkeen. Loppuvuodesta elinkeinoelämässä alkoi näkyä kasvuun tasaantumista, pk-yritysten suhdanneodotukset muuttuivat varovaisemmiksi.

Osaavan työvoiman saatavuus oli keskeinen haaste ja siihen suunnattiin paljon toimenpiteitä. Valmiuksia ulkomaiaen työvoiman lisääntyvään käyttöön parannettiin ja ulkomaisten opiskelijoiden työllistymiseen KAMK käynnisti hankkeen. Toinen suuri haaste on yrittäjien eläköityminen. Noin kolmasosa yrittäjistä saavuttaa eläkeiän 2020-luvulla, joten omistajanvaihdoksien tai uusien yritysten määrän tulisi lisääntyä merkittävästi nykyisestä yrityskannan säilyttämiseksi ennallaan.

Yrityspäristä oli hyvällä tasolla. Uusia yrityksiä perustettiin 124. Yritysmäärän nettolisäys oli 73 uutta yritystä. KAMK:n yrityskehittämö saavutti hyvää tulosta ja sen toiminta vakiintui.

Yhteiseurooppalaisen Euro HPC LUMI-supertietokoneen sijoittuminen CSC:n hallintaan Renforsin Rantaan oli erittäin merkittävä tapaus, ja sai paljon julkisuutta. LUMI:n ympärille on mahdollista luoda suurteholaskentaan ja datan käsittelyyn vetovoimainen ekosysteemi. KAMK:n syksyllä käynnistynyt datan käsittelyn ainutlaatuinen insinööri-koulutus tulee tuottamaan siihen osaajia. Myös yksityinen Herman IT:n konesali sai uusia merkittäviä asiakkaita. Aiempi pelialan vahva kasvu tasaantui.

Kaupunkistrategian kasvuteema 4:n tavoitteita sekä elinvoimaohjelmaa toteutettiin elinkeino/kasvutiimissä elinkeinojaoston ohjauksessa. Kaupungin markkinointia parannettiin ja Visti Kajaani yhteismarkkinointia jatkettiin. Vetovoiman ja pitovoiman toimenpiteitä tehtiin erityis-huomio nuorten aikuisten ikäluokassa. Kaupungin omaan suureen rekrytointiongelmaan eli opetusalan kelpoisen henkilöstön saatavuuteen tehtiin toimenpiteitä.

Saavutettavuudessa reittilentovuorot olivat hyvällä tasolla, mutta Finnairin käyttöön ottamat kolmiolennot vaikuttivat matkustajanääriin, jotka jäivät edellisen vuoden tasolle. Valikuttaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan aloitettiin, erityisesti tavoitteeksi asetettiin Savon radan kehittäminen valtakunnallisena ratahankkeena ennakoiden junaliikenteen kasvavaa merkitystä tulevaisuudessa.

Kaupungin yritysneuvonta ja yrityspalveluseteli otettiin vastaan hyvin, niille oli selvästi tilausta. Hankinta-asiamiespalvelu ja paikallinen hankintayhteistyö jatkuivat. Vuoden aikana valmisteltiin konsernihallinnon elinvoimapaalvelujen yksikön perustaminen, jonka valtuusto hyväksyi hallintosäännössä. Yksikössä ovat kaupungin yritys- ja maaseutupalvelut, markkinointi ja viestintä sekä työllisyyspalvelut.

Keskushallinto

Tietohallinnon uudelleen organisointi ja Kainuun Soten tietohallinnon nykyisin tuottamien palveluiden korvaaminen käynnistyi. Kainuun Soten tietohallinnon yhteistoimintasopimus irtisanottiin päättymään 31.12.2020. Tietohallinnon uutta organisaatiota ja palvelujen järjestämistä on suunniteltu yhteistyössä peruskaupungin, koulutusliikelaitoksen ja ammattikorkeakoulun kanssa. ICT-palveluiden hankinta kilpailutettiin ja ostettavien palvelukokonaisuuksien valinta on menossa. Tietohallinnossa käytiin yt-neuvottelut syksyllä mahdollisten työtehtävien muutosten takia. Neuvottelut eivät johtaneet irtisanomisiin.

Kaupungin työhyvinvoinnin ja työsuojelun osaamista vahvistettiin eriyttämällä tehtävä henkilöstöjohtajan työnkuvasta. Työsuojelupäällikkö Minna Maksniemi aloitti työskentelynsä elokuussa 2019.

Maahanmuuttajapalvelut

Kajaanin maahanmuuttajapalveluissa keskityttiin asiakaslähtöiseen esikotouttavaan ja kotouttavaan sosiaalityöhön, ohjaukseen ja neuvontaan, sairaan/terveydenhoitajan palveluiden tuottamiseen sekä moniammatilliseen verkostotyöhön eri maahanmuuttajatoimijoiden, -järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa.

Maahanmuuttajapalvelut juhlisti pitkää vastaanottotaivaltaan pitämällä elokuussa Kaukametsän tiloissa 20-vuotisjuhlatapahtuman, johon osallistui 75 kutsuvierasta eri yhteistyökumppaneiden edustajina – mukaan lukien Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön johtaja Pekka Nuutinen ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen johtaja Petri Keränen. Kajaanin kaupungin tervehdyksen tilaisuudessa esitti kaupungin valtuuston puheenjohtaja Miikka Kortelainen.

Keväällä Kajaanin vastaanottokeskukseen (VOK) saapui isompi ryhmä uusia turvapaikanhakijoita Helsingissä lakkautetusta keskukselta. Alun perin suunnitellusta 50 henkilöstä Kajaaniin saapui lopulta 30 henkilöä. Vuoden lopussa Kajaanin VOKissa oli 112 asiakasta, joista 6 oli yksityismajoituksessa.

Kuntapuolella maahanmuuttajapalvelut ja ELY-keskus solmivat sopimuksen ns. hätätapausten vastaanotosta. Kajaaniin saapui tätä kautta yksi perhe ja yksi yksittäinen henkilö kesän aikana. Kiintiöpakolaisia heidän lisäksi saapui 20 henkilöä ja loppuvuodesta odotettiin 13 henkilön lisäystä, joka sitten siirtyi vuoden 2020 puolelle. Vuoden lopussa kuntapuolen asiakkaita oli 182.

Kajaaniin kuntapaikan sai 35 henkilöä (edellisenä vuonna 44), joista Kajaanin VOKista oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita oli 5, kiintiöpakolaisia 20, hätätapauksia 5 ja perheen yhdistämisen kautta tulleita 5 henkilöä. Tämän lisäksi Pudasjärven VOKista saapui kaksi perhettä (5 hlöä) Kajaaniin. Turvapaikanhakijoista palasi kotimaahansa vapaaehtoisen avustetun paluun kautta yksi henkilö.

Henkilöstössä tapahtui jonkin verran muutoksia eri syistä. Syksyn aikana maahanmuuttajapalvelujen tiimpäälliköksi nimitettiin sosiaalityöntekijä Emma Juntunen, jonka tehtävänä tässä roolissa on ohjaustiimien operatiivinen johtaminen ja tiimien jäsenten lähiesimiehenä toimiminen. Asiakasperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi ja varmistamiseksi luotiin perheohjaajan (määräaikainen) tehtävä, johon valittiin Minna Leinonen. Sairaanhoidon tehtävään valittiin Karimi Ngui sekä ohjaajan tehtävään Atte Ronkainen.

Keväästä lähtien valmisteltiin TOPPA-hanketta, jonka tarkoituksena on rakentaa Kajaaniin asettautumispalvelut työperäisille maahanmuuttajille ja kv-opiskelijoille sekä perhesyistä tulleille ulkomaalaisille henkilöille. Syksyllä TOPPA-hankkeelle haettiin ESR-rahoitusta ”Kokka kohti Suomea” –hankkeen osana ja Keski-Suomen ELY-keskus hyväksyi hankkeen rahoitettavaksi. Hankkeen käynnistys tapahtuu vuoden 2020 aikana.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Raportointivastuussa kaupunginjohtaja Jari Tolonen

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Asukkaat, yritykset ja yhteisöt osallistuvat kaupungin kehittämiseen	Osallisuussuunnitelma	Osallisuussuunnitelma on tehty	Osallisuussuunnitelman aiheita on käsitelty kaupunginhallituksessa. Ohjelman työstäminen jatkuu keväällä 2020.	Toteutuu osittain
Asiointimahdollisuudet kohti 24/7	Sähköisten asiointipalvelujen määrä	Resurssivarausjärjestelmä ja verkkomaksaminen on otettu käyttöön	Resurssivarausjärjestelmän käyttöönottokoulutukset aloitettu tammikuussa 2020 ja järjestelmä tulee asiakaskäyttöön helmikuussa 2020. Kansalaisopiston kurssien sekä vene- ja markkinakatu- paikkojen verkkomaksaminen otettu käyttöön.	Toteutuu osittain

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Resurssiviisautta tukeva hankintaohjelma	Kestävyyssuhteiden lisäksi hankinnoissa otetaan käyttöön sosiaaliset kriteerit	Pilotoidaan	Sosiaalisia kriteerejä käytetty monitoimilaitteet ja tulostuksen hallinta -kilpailutuksessa. Hankintaohjelman työstämistä jatketaan keväällä 2020. Elinvoimapalvelut on mukana KEINO:n (Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen	Toteutuu
--	--	-------------	--	---

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
			verkostomaisen osaamiskeskus) muutosagenttihankeessa.	

Tulevaisuus nuorissa

Nuorille mahdollisuuksia työkokeiluun sekä kuntouttavaan työtoimintaan	Kaupungilla työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa olevien nuorten määrä	Toimintamallin luominen ja käynnistäminen määrien seuraamiseksi ja lisäämiseksi	Sähköisellä kyselyllä selvitettiin kuntouttavassa työtoiminnassa ja työkokeilussa olevien määrää. Saatu tulos on suuntaa antava, koska kaikki toimintayksiköt eivät vastanneet kyselyyn.	Toteutuu osittain
Kuntalisän käytön lisääntyminen	Kuntalisällä työllistettyjen nuorten määrä	Volyymin kasvattaminen edellisiin vuosiin verrattuna	Kuntalisää käytettiin edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti enemmän. Kuntalisän avulla työllistettyjen nuorten määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna.	Toteutuu

Osaajista elinvoimaa

KAMKiin Kainuun ulkopuolelta hakeutumiselle tuki vetovoimatekijöillä ja markkinoinnilla	KAMKiin Kainuun ulkopuolelta hakeneiden osuus	Yli 80 %	Kevään 2019 yhteishaussa 70% ensisijaisista hakijoista Kainuun ulkopuolelta. Osuus pienentynyt edellisistä vuosista koska kainuulaisia hakijoita aiempaa enemmän.	Toteutuu osittain
KAMK:sta valmistuneiden alueelle työllistymiselle tuki pitovoimatekijöillä, harjoitteleilla, päättötöillä ja kesätyöpaikoilla	KAMK:sta valmistuneiden työllistyminen Kainuuseen	Valmistuneista Kainuuseen työllistyy yli 60 %	Vuonna 2019 valmistuneista työllistyi Kainuuseen 53%. Eniten alueelle työllistyivät insinöörit ja terveydenhoitajat, molemmista ammattiryhmistä yli 80%. Vähiten alueelle jäi restonomeja, vain 14%.	Toteutuu osittain
Kaupunkiorganisaatio avoimena kehitysalustana ja aktiivisena yhteiskehittäjänä	Kehitysalusta- ja yhteiskehittämisen pilotit ja nopeat avaukset, lkm	Uusia nopeita avauksia on toteutettu ja rahoitettu vähintään 5 kpl	Nopeita avauksia toteutettu kolme kappaletta, oppilaitosyhteistyötä jatkettu.	Toteutuu osittain
Vetovoiman ja pitovoiman parantaminen nuorten aikuisten ikäluokan keskuudessa	Nuorten aikuisten Kajaani -hankkeen toimenpiteet yhteistyössä Nuorkauppakamarin, KAMK:n, KAOn, Kaukametsän opiston kanssa	Käynnistetään hanke, pilotoidaan pop-up/start up -tilaa, ideakilpailua, Kajaani sovellusta, yhteisöllisyyden tukimuotoja	Toteutettu Nuorten Aikuisten Kajaani yhteistyöhanke Nuorkauppakamarin kanssa. KAMK:n oppilaskunta KAMO:n kanssa jatkettu Opiselijan Kajaani -yhteistyötä.	Toteutuu

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Kehitysprojektien onnistuminen, toiminnan organisointi ja prosessien kehittäminen sekä tehostaminen	Riski hallinnassa. Erityistä huomiota on pyritty kiinnittämään henkilöstön osaamisen varmistamiseen muutostilanteissa ja resurssoitu kehittämisprojekteja.
Rahoitusriskit	Verotulot, talousarviolainoihin liittyvä korkoriski, Kainuun soten maksuosuus	Verotulot jäivät 4,8 miljoonaa euroa talousarviota pienemmäksi johtuen valtakunnallisesta verokorttiuudistuksesta ja verohallinnon tulorekisterin ilmoitusongelmista. Kaupungin maksuosuus Kainuun sotelle oli talousarvioon verrattuna 9,1 miljoonaa suurempi. Maksuosuus kasvoi 1,3 miljoonaa eli 0,9

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
		prosenttia edellisvuoteen verrattuna.
Toiminnalliset riskit	Henkilöstön saatavuus, yhteistyösopimusten toimivuus, osaamisvaje, tietojärjestelmien toimintahäiriöt	Riski hallinnassa.
Vahinkoriskit	Tapaturmat, pitkäaikaiset poissaolot, koneiden ja laitteiden toimintahäiriöt, vahingonkorvaukset	Ei toteutuneita riskejä.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Delegoinnin toimivuus	Delegointivastuut kunnossa ja oikein käytössä.
Henkilöstöasiat	Kehityskeskustelujen ja työpaikkakokousten toimivuus Työyhteisön toimivuuskysely 2019	Kehityskeskustelut käyty ja kaikilla tiimeillä käytössä säännölliset palaverit. Työyhteisön toimivuustutkimuksissa päätettiin syksyllä 2019 siirtyä uuden, Työterveyshuoltolaitoksen kehittämän järjestelmän käyttöön. Toimivuustutkimukset toteutetaan vuonna 2020.
Taloussuunnittelu	Taloussuunnitteluohjelmiston toimivuuden varmistaminen	Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluntuottajan ja järjestelmien kilpailutusta on selvitetty vuoden 2019 aikana ja kilpailutuksen valmistelu käynnistyy 2020.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Laskujen ja tositteiden käsittely; asiatarkastus ja hyväksyntä Yhteistoiminnan varmistaminen palveluntuottajien kanssa	Yhteistoimintaa on kehitetty yhdessä Tiera Oy:n ja Sarastia Oy:n kanssa (entinen Kunnan Taitoa Oy).
Taloussuunnittelu	Tilivelvollisten seurantavastuu kirjanpidon tapahtumista toimialoittain	Talouden raportointi on toteutunut suunnitelmien mukaisesti. Raportointia varten on otettu käyttöön Saaga -taloushallinnon portaali.
Omaisuuksien hallinnointi	Vakuutusten ajantasaisuuden varmistaminen Hankintaohjeiden noudattaminen Käyttöomaisuuden vuosittainen kartoitus (epäkuranttius)	Vakuutusten ajantasaisuus on tarkistettu ja vakuutusturvan kilpailutus käynnistyy 2020. Hankintaan liittyvää koulutusta on lisätty ja hankintojen ohjeistusta ollaan tarkentamassa. Hankintatoimesta on tehty sisäinen tarkastus. Tarkastuksesta on tehty toimenpideohjelma, jota parhaillaan työstetään.
Tietohallinto ja tietoturva	Sisäisen tarkastuksen kohde 2019	Sisäinen tarkastus toteutettiin syksyllä ja tarkastusraportin pohjalta laadittu toimenpideohjelma käsiteltiin kaupunginhallituksessa. Toimenpideohjelman toteutus on aloitettu.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Avustusten jakamisen koordinointi Takausten ja vakuuksien vakuusarvon säilyminen	Avustusten kokonaistaso ja tehdyt päätökset on tiedossa. Pieni työnjaon täsmentäminen on paikallaan. Vakuusarvot ovat kunnossa.
Sopimushallinta	Tutkitaan sopimusten hallinnan toimivuus ja päivitetään ohjeet.	Organisaatio ohjeistetaan CaseM-järjestelmän sopimushallintaosion käyttämiseen.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Hankkeiden ja projektien ohjeistuksen uusiminen ja niiden toimivuus	Kaupunki on ottanut käyttöön Thinking Portfolio projektisalkun vuonna 2019. Projektisalkku kokoaa suunnitteilla olevat, käynnistyneet ja valmistuneet hankkeet ja projektit.

Elinvoimapalvelut

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Elinvoimaohjelmaa toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa kaupungin toimivaksi osoittautuneella verkostomaisella toimintatavalla, jossa kehittämisorganisaatiot ovat merkittävässä asemassa. Kaupungin toimialat ja liikelaitokset sekä kaupunkikonsernin yhtiöt toteuttavat ohjelmaa kukin osaltaan.	Elinvoimaohjelmaa toteutettu linjauksen mukaisesti ja riittävästi kaupunkistrategian kasvuteema 4:n kanssa. Kaupunginjohtajan elinkeinotiimistä muodostettiin teeman kasvutiimi. Tavoitteiden asettamista ja toimenpiteiden seuranta on toteutettu kaupunginhallituksen elinkeinojaostossa.	Toteutuu ■
Uusi toimintaympäristön haaste on yritystoiminnan kasvun esteeksi noussut osaavan työvoiman saatavuus. Kaupungin koulutusorganisaatiot ovat sen ratkaisemisessa keskeisessä roolissa. Lisäksi tarvitaan vaikuttavaa rekrytointiyhteistyötä ja alueen tarpeisiin vastaavia uusia koulutusavauksia.	Kasvutiimi 4 vuoden 2019 keskeisenä tavoitteena oli työperäisen maahanmuuton edistäminen. Toimenpiteinä mm. nettisivujen käännökset, kaksikielisen perusopetuksen valmistelu, työ-, opiskelu- ja perheperäisten maahanmuuttajien asettautumispalvelujen aloittaminen. KAMK käynnisti kv. opiskelijoiden työelämään sijoittumista tukevan hankkeen. Opetusalan kelpoisten hakijoiden pulaan liittyen pilotoitiin alan opiskelijoiden rekrytointia Oulun yliopistolla ja hyvien kokemusten perusteella toimintaa jatketaan. Rekrytointiyhteistyötä tehtiin eri tahojen kanssa. KAMK asetti tavoitteeksi kevään 2020 tulosneuvotteluihin sosionomikoulutusvastuun saamisen.	Toteutuu ■
Kaupungin yrityspalveluja parannetaan palvelupiloteilla: kaksivuotisella yritysneuvontapilotilla sekä yksivuotisella yrityspalvelusetelikokeilulla, johon varataan 50 000 euroa vuonna 2019. Palvelujen mahdollisesta vakinaistamisesta päätetään pilottien kokemusten perusteella.	Yritysneuvontapilotti käynnistyi huhtikuussa, kun kaupungille rekrytoitiin yritysneuvoja. Hänellä on ollut paljon asiakkaita, eniten neuvontaa on annettu omistajanvaihdostilanteisiin. Yrityspalveluseteli otettiin käyttöön heinäkuussa ja siihen varattu määräraha käytettiin loppuun lokakuussa. Hyvän palautteen takia seteliä päätettiin jatkaa talousarviossa 2020. Yrityspalveluja parannettiin myös ottamalla käyttöön Yritystulkki-verkkopalvelu.	Toteutuu ■
Kajaanilaisen yritystoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä tukevaan sekä Kajaaniin uusia työmahdollisuuksia luovaan toimintaan ja hankkeisiin varataan kaupunginhallituksen käyttöön 100 000 euron määräraha (Kajaanin kehittämisraha), joka kohdennetaan erikseen tehtävillä päätöksillä. Määrärahasta enintään 50 000 euroa voidaan kohdentaa kaupunkistrategian mukaisiin yhteiskehittämisen nopeisiin avauksiin.	Kehittämisrahaa myönnettiin yhteen toimintaympäristöhankkeeseen ja kahteen suoraan yrityshankkeeseen yhteensä 73.000 euroa sekä yhteen nopean avauksen hankkeeseen 5000 euroa.	Toteutuu ■
Tuetaan Oulun yliopiston biojalostuksen lahjoitusprofessuuria ja tutkimusryhmää kohdennettuna puupohjaisten massojen mittauksiin sekä CSC:n tutkimustoimintaa data-analytiikassa.	Molemmat tavoitteet toteutuivat. Lahjoitusprofessorin tutkimusryhmä rekrytoitiin syksyllä. CSC toteutti data-analytiikan työpajasarjan kajaanilaisille yrityksille ja toimijoille.	Toteutuu ■
Elinvoimaohjelman toimenpiteitä vetovoiman ja pitovoiman parantamiseksi toteutetaan yhteistyössä mm. ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan ja nuorkauppakamarin kanssa erityisenä kohderyhmänä nuoret aikuiset ja opiskelijat.	Nuorkauppakamarin kanssa toteutettiin Nuorten Aikuisten Kajaani -yhteistyöhanke ja KAMK:n oppilaskunta KAMO:n kanssa jatkettiin Opiskelijan Kajaani -yhteistyötä.	Toteutuu ■
Tuetaan Kainuun Etu Oy:n innovaatiotoiminnan aktivoimista ja kehittämistä I4B-hanketta ja varataan siihen 46.000 euroa vuonna 2019. Rahoitusosuus voidaan maksaa, mikäli Kainuun muut kunnat Sotkamo lukuun ottamatta osallistuvat hankkeen erillisrahoitukseen.	Muut kunnat eivät osallistuneet kattavasti hankkeen rahoituksen, joten varattua rahoitusosuutta ei maksettu.	Ei toteudu □

Kuntayhtymät

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän maksuosuus 130,0 miljoonaa euroa vuonna 2019	Kajaanin kaupungin maksuosuus Kainuun sotelle oli 139,1 miljoonaa euroa. Maksuosuus kasvoi 1,1 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.	Ei toteudu □

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kainuun liiton maksuosuus 1,240 miljoonaa euroa vuonna 2019	Kajaanin kaupungin maksuosuus Kainuun Liitolle oli 1 236 715 euroa.	Toteutuu

Työllisyyden hoito

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kehitetään työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun eli TYPin toimintaa pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi.	Työllistymistä edistävän monialaista yhteispalvelua kehitettiin vuoden 2019 aikana mm. tekemällä Kainuun TYPin tutkimus asiakkaiden työ- ja toimintakyvystä sekä elämänlaadusta. Tutkimuksen tulosten perusteilla tehtiin tavoitteet toimenpiteiksi -ohjelma. TYPissä otettiin käyttöön kaikilla asiakkailta työ- ja toimintakykyä mittaava arviointimenetelmä Kykyviisari sekä koulutettiin henkilökuntaa tavoitteiden asettamiseen mm. GAS-menetelmän koulutuksella.	Toteutuu
Yhdistysten työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi jatketaan sopimusperusteista yhteistyötä. Kumppanuudessa painotetaan mm. nuorten syrjäytymisen ehkäisyä.	Kajaanin työllisyydenhoidon sopimuskumppaneita oli yhteensä kahdeksan (8) vuonna 2019. Työllisyysavustuksia myönnettiin 260 638 euroa. Tämän lisäksi järjestimme yhdistysten, kaupungin ja Kainuun Soten yhteisiä työpajoja kaksi kertaa. Tapaamisissa työstettiin yhteisiä työllisyydenhoidon tavoitteita ja implementoitiin kaupungin strategiaa työllisyyden hoidossa toimiville yhdistyksille. Yhdistykset järjestivät työtoimintapaikkoja tai autoivat työllistymisessä yli 400 työtöntä kajaanilaista asiakasta.	Toteutuu
Tuetaan osatyökykyisten ja pitkään työttömänä olleiden henkilöiden työllistymistä tukevaa ja työllistymistä edistävää toimintaa mm. yhdistysten kehittämishankkeiden avulla.	Kaupunki avusti Nuorten Ystävät ry:n klubitalon toimintaa yhteensä 60 000 eurolla. Klubitalo Tönärin päätavoitteena on ollut osatyökykyisten työllistymisen ja koulutukseen hakeutumisen edistäminen. Kaupunki on ollut myös mukana sosiaalisen kuntoutuksen hankkeissa, joita olivat ITTE - Itse tehden, tuetusti eteenpäin! -hanke ja So What -hanke.	Toteutuu
Kajaanilaisille yrityksille ja yhdistyksille myönnetään työllistämisen kuntalisää mm. nuorten työllistämiseksi.	Kuntalisää myönnettiin vuonna 2019 kymmenelle yritykselle ja seitsemälle yhdistykselle. Yhdistysten ja yritysten kuntalisan avulla työllistetyistä henkilöistä oli 10 alle 30 -vuotiasta nuorta.	Toteutuu
Kaupungille osoitetut veloitetyöllistetyt työllistetään. Muita työttömiä työllistetään noin 25 htv huomioimalla kaupungin maksettavaksi tuleva työmarkkinatuen kuntaosuus. Lisäksi kaupunki tarjoaa työttömille työkokeilupaiikkoja ja kuntouttavaa työtoimintaa huomioiden etenkin nuoret.	Kaikki kaupungille osoitetut veloitetyöllistetyt työllistettiin. Työllistettyjä oli keskimäärin kuukaudessa 50 henkilöä. Lisäksi kaupunki tarjosi työkokeilua ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja kajaanilaisille työttömille.	Toteutuu
Ostetaan yksityiseltä sektorilta lääkäripalveluja työttömien työkyvyn arviointia varten. Työttömien palvelutarpeen sekä työ- ja toimintakyvyn arviointia tehdään yhteistyössä myös Kumppaniksi ry:n kanssa.	Yksityiseltä palveluntuottajalta hankittiin lääkäripalveluja kajaanilaisille TYPin asiakkaille eläke-, työ- ja toimintakyvyn selvittämiseksi kuukausittain neljälle asiakkaalle. Yhteistyötä tehtiin myös Kumppaniksi ry:n kanssa.	Toteutuu
Työhönvalmentajan palveluja tarjotaan kaupungin palkkatukitoissa oleville sekä muille työttömille tarpeen ja resurssien mukaan.	Työhönvalmentajan palveluita on tarjottu yhteensä yli sadalle kajaanilaisille.	Toteutuu
Pilotoidaan hankinnoilla työllistämistä (kohderyhmänä nuoret) yhdessä hankinnoista vastaavien sekä toimialojen kanssa hankintojen sosiaalisia kriteereitä hyödyntäen.	Hankinnoilla työllistämistä pilotoitiin monitoimilaitteet ja tulostuksen hallinta -kilpailutuksessa. Kilpailutuksen voittanut yritys palkkaa alle 29 -vuotiaan työttömän nuoren vähintään 9 kk työsuhteeseen vuonna 2020.	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Opiskelijoiden ja koululaisten kesätöiden saamista tuetaan. Kesätyösetelejä myönnetään 620 kajaanilaiselle nuorelle. Kesätyösetelin arvo nostetaan 350 euroon.	Kesätyöseteleitä myönnettiin 618 nuorelle, joista peruskoulun päättäviä oli 308 ja toisen asteen opiskelijoita 310. Lisäksi kaupunki työllisti 37 opiskelijaa kesätyöhön.	Toteutuu

Keskushallinto

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Keskushallinnon organisaatiota rakennetaan tukemaan sujuvien konsernitason prosessien toteutumista.	Talouspalvelujen ja henkilöstöhallinnon toimintoja keskitetty, toimintatapojen kehittäminen toimialojen ja liikelaitosten kanssa jatkuu.	Toteutuu osittain
Kaupunki irrottautuu Kainuun sotien tietohallinnon palveluista 1.1.2021 mennessä. Kaupungin tietohallinto organisoitetaan uudelleen ja palvelut laajennetaan koskemaan kaupungin kaikkia toimialoja ja liikelaitoksia. Servitetaan vuoden 2019 aikana mahdollisuus tuottaa tietohallintopalveluja muille Kainuun kunnille.	Kainuun Soten tietohallintosopimus on irtisanottu 1.1.2021 alkaen. ICT-peruspalvelujen hankintasopimus on tehty ja sen perusteella hankittavien palvelujen valikointi on menossa. Tulevaisuuden organisaatiota ja tehtäviä työstetään yhdessä henkilöstön kanssa.	Toteutuu
Luodaan Kajaanin kaupungin tiedonhallintamalli, joka sisältää prosessit, tietojärjestelmät, tietovirrat, tietosuojan ja tietoturvan. Työn kokonaisohjauksesta vastaa keskushallinto.	Työ on aloitettu mm. prosessien ja tietojärjestelmien kokonaisarkkitehtuurin kuvaamisella. Valmistuu keväällä 2020.	Toteutuu osittain
Kaupungin asiakaspalvelua kehitetään. Tavoitteena on palvelujen joustava käyttö ja parempi saavutettavuus (24/7). Kilpailutuksella haetaan uusia viestintäjärjestelmien ratkaisumalleja asiakaspalveluun.	Asiakaspalvelujen toimintojen ja tilojen kehittäminen on menossa. Uuden puhopalvelujärjestelmän mahdollistamia palveluja otetaan käyttöön alkuvuodesta 2020.	Toteutuu
Kaupunkikonsernin viestinnän ja markkinoinnin kehittämistä sekä yhteismarkkinointia jatketaan. Muodostetaan viestintä- ja markkinointitiimi ja uudistetaan viestintä- ja markkinointikäytänteitä.	Markkinointitiimi muodostettu ja kehittämistyötä tehty. Markkinointi- ja viestintätiimi siirtyi osaksi elinvoimapalveluja 1.1.2020 alkaen.	Toteutuu
Valtakunnallinen kuntatieto-ohjelma edellyttää kunnilta ajantasaista, yhdenmukaista ja luotettavaa talouden raportointia. Tähän liittyvät kustannustenjakoperusteet valmistellaan vuoden 2019 toukokuun loppuun mennessä.	Kuntatieto-ohjelmaan liittyvä valmistelu on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Kuntatieto-ohjelmaan liittyvät ohjelmistomuutokset tehdään vuoden 2020 aikana.	Toteutuu
Valmistaudutaan hallituksen Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihankkeen toteuttamiseen. Velvoitteena on vuonna 2022 digitaalisten palveluiden ensisijaisuus.	Työ on käynnistynyt. Toimimme digipalvelulain mukaisesti.	Toteutuu

Maahanmuuttajapalvelut

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Servitetaan maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutus maahanmuuttajapalveluiden toimintaan ja rakenteeseen.	Valtakunnallinen Sote-uudistus ei toteutunut.	Toteutuu
Kajaani haluaa lisätä vuosittain otettavien kiintiöpakolaisten määrää, mikäli valtakunnallista kiintiötä kasvatetaan.	Valtakunnallisessa kiintiössä ei tapahtunut muutosta.	Toteutuu

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Kaupunginhallitus	3	2,5	3,6
Työllisyyden hoito	2	2	2
Keskushallinto	63,5	45	54,6
Maahanmuuttaja-palvelut	13,8	16	14,2
Yhteensä	82,3	65,5	74,4

Konsernihallinto	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	2 913		2 913	3 403	490	4 196
Maksutuotot	0		0	15	15	13
Tuet ja avustukset	1 435		1 435	1 601	166	1 615
Vuokratuotot	86		86	105	18	118
Muut toimintatuotot	151		151	182	31	1 753
Toimintatuotot	4 586		4 586	5 307	720	7 695
Valmistus omaan käyttöön						1
Henkilöstökulut	-6 646	0	-6 646	-6 470	176	-6 791
Palvelujen ostot	-136 853	-11 200	-148 053	-152 123	-4 070	-146 361
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-157		-157	-215	-58	-259
Avustukset	-6 480		-6 480	-5 972	508	-6 267
Vuokrakulut	-631		-631	-757	-126	-749
Muut toimintakulut	-163	-1 231	-1 394	-1 039	354	-236
Toimintakulut	-150 929	-12 431	-163 360	-166 576	-3 216	-160 663
TOIMINTAKATE	-146 343	-12 431	-158 774	-161 269	-2 495	-152 967

Luottamustoimielimet

Luottamustoimielimet 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	80		80	133	53	6
Tuet ja avustukset						65
Vuokratuotot				3	3	4
Muut toimintatuotot				-0	-0	1
Toimintatuotot	80		80	136	56	76
Henkilöstökulut	-253	-161	-414	-387	27	-206
Palvelujen ostot	-149		-149	-5 248	-5 099	-135
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1		-1	-8	-7	-7
Avustukset	-168		-168	-119	49	-102
Vuokrakulut	-70		-70	-92	-22	-83
Muut toimintakulut		-1 231	-1 231	-794	437	-45
Toimintakulut	-640	-1 392	-2 032	-6 648	-4 616	-578
TOIMINTAKATE	-560	-1 392	-1 952	-6 512	-4 560	-502

Kaupunginjohtaja

Kaupunginjohtaja 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot						0
Vuokratuotot	86		86	102	15	115
Muut toimintatuotot				1	1	3
Toimintatuotot	86		86	103	16	117
Henkilöstökulut	-360	161	-199	-203	-4	-296
Palvelujen ostot	-186		-186	-246	-60	-141
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15		-15	-5	10	-8
Avustukset	-1 271		-1 271	-1 260	11	-1 448
Vuokrakulut	-19		-19	-35	-16	-58
Muut toimintakulut	-4		-4	-8	-4	-9
Toimintakulut	-1 855	161	-1 694	-1 757	-63	-1 959
TOIMINTAKATE	-1 769	161	-1 608	-1 654	-47	-1 842

Kaupunkikehitys ja elinkeinopalvelut

Elinvoimapaalvelut 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Muut toimintatuotot				0	0	
Toimintatuotot				0	0	
Henkilöstökulut	-308		-308	-368	-61	-336
Palvelujen ostot	-729	0	-729	-612	117	-739
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				-1	-1	
Avustukset	-585		-585	-407	178	-318
Vuokrakulut	-3		-3	-20	-16	-3
Muut toimintakulut	-3		-3	-2	2	-2
Toimintakulut	-1 628	0	-1 628	-1 410	218	-1 398
TOIMINTAKATE	-1 628	0	-1 628	-1 410	219	-1 398

Kuntayhtymät (Kainuun Sote ja Kainuun liitto)

Kuntayhtymät 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Henkilöstökulut	-1 127		-1 127	-1 121	5	-1 082
Palvelujen ostot	-131 240	-11 200	-142 440	-140 346	2 094	-139 015
Toimintakulut	-132 367	-11 200	-143 567	-141 468	2 099	-140 096
TOIMINTAKATE	-132 367	-11 200	-143 567	-141 468	2 099	-140 096

Työllisyyden hoito

Työllisyyden hoito 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot						1
Tuet ja avustukset	620		620	499	-121	640
Toimintatuotot	620		620	499	-121	641
Henkilöstökulut	-1 488		-1 488	-1 203	284	-1 487
Palvelujen ostot	-50		-50	-32	18	-86
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1		-1	-3	-3	-14
Avustukset	-4 002		-4 002	-3 822	180	-3 908
Vuokrakulut	-5		-5	-10	-5	-11
Muut toimintakulut				-0	-0	-2
Toimintakulut	-5 545		-5 545	-5 071	475	-5 507
TOIMINTAKATE	-4 925		-4 925	-4 572	353	-4 866

Keskushallinto

Keskushallinto 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	417		417	827	409	772
Maksutuotot				14	14	11
Tuet ja avustukset	450		450	530	80	564
Muut toimintatuotot	138		138	139	1	1 731
Toimintatuotot	1 005		1 005	1 510	504	3 079
Henkilöstökulut	-234		-234	-181	53	-444
Palvelujen ostot	-1 692		-1 692	-1 891	-199	-1 993
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4		-4	-56	-52	-32
Avustukset	-4		-4		4	-2
Vuokrakulut	-172		-172	-208	-37	-198
Muut toimintakulut	-150		-150	-193	-43	-157
Toimintakulut	-2 254		-2 254	-2 529	-274	-2 825
TOIMINTAKATE	-1 249		-1 249	-1 019	230	254

Maahanmuuttajapalvelut

Maahanmuuttajapalvelut 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	2 085		2 085	1 955	-129	3 056
Vuokratuotot				0	0	
Muut toimintatuotot				1	1	
Toimintatuotot	2 085		2 085	1 956	-129	3 056
Henkilöstökulut	-690		-690	-668	21	-630
Palvelujen ostot	-614		-614	-635	-21	-1 590
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-48		-48	-38	10	-34
Avustukset	-450		-450	-363	87	-483
Vuokrakulut	-282		-282	-309	-27	-318
Muut toimintakulut	-1		-1	-5	-4	-1
Toimintakulut	-2 085		-2 085	-2 019	66	-3 056
TOIMINTAKATE	-0		-0	-63	-63	0

Vuolijoen aluelautakunta

ALUELAUTAKUNNAT 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Henkilöstökulut				-15	-15	-17
Palvelujen ostot	-94		-94	-77	17	-27
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						-0
Avustukset	-4		-4	-4	0	-7
Vuokratulot				-0	-0	-0
Muut toimintakulut	-2		-2	-0	2	-0
Toimintakulut	-100		-100	-96	4	-51
TOIMINTAKATE	-100		-100	-96	4	-51

Hallinnon tukipalvelut

Hallinnon tukipalvelut 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	332		332	488	157	360
Maksutuotot	0		0	1	1	1
Tuet ja avustukset	364		364	572	207	346
Vuokratuotot				0	0	-0
Muut toimintatuotot	13		13	41	28	18
Toimintatuotot	710		710	1 103	393	725
Valmistus omaan käyttöön						1
Henkilöstökulut	-2 188		-2 188	-2 337	-149	-2 309
Palvelujen ostot	-2 194		-2 194	-3 112	-919	-2 663
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-88		-88	-104	-16	-165
Avustukset	-1		-1	-0	0	-7
Vuokratulot	-80		-80	-83	-3	-78
Muut toimintakulut	-4		-4	-38	-33	-21
Toimintakulut	-4 555		-4 555	-5 674	-1 119	-5 242
TOIMINTAKATE	-3 845		-3 845	-4 572	-726	-4 516

2.2.3 Sivistystoimiala

Olellaiset tapahtumat vuonna 2019

Sivistyslautakunta

Lautakunta laati selvityksen maksuttoman varhaiskasvatuksen vaikutuksista vuoden 20 talousarvion tueksi. Alkukesästä päätettiin toimialaa koskevista nopeista talouden sopeuttamisen keinoista, jolloin arvio talousarvion ylityksestä oli huomattavasti pienempi, mitä loppuvuoden osalta toteuma loppujen lopuksi oli. Päätetyt toimenpiteet toteutuivat kulttuurin tulosalueella ja varhaiskasvatuksessa erittäin hyvin. Perusopetuksessa henkilöstömenojen osalta talousarviovirheen vaikutus oli arvioitua suurempi. Lautakunta osallistui Pohjoisten sivistys- ja kulttuurilautakuntien verkostotapaamiseen Torniossa. Talouden sopeuttamistoimiin liittyen, lautakunta teki päätöksen kouluverkkosuunnitelmasta ja päätti, että Jormuan ja Vuolijoen koulut jatkavat toistaiseksi ja Teppanan koulusta tehdään päätös vuoden 2023 paikkeilla.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuspalveluihin osallistuvien prosentuaalinen osuus kasvoi edelleen vuonna 2019. Uusia tiloja ei tarvittu, sillä päiväkoteihin sijoitettiin lapsia yli 3-vuotiaiden ryhmiin suhdeluvulla 1/8 ja näin saatiin paikat noin 60 lapselle keväällä 2019. Pikku- Ketun päiväkodin remontin suunnittelu aloitettiin syksyllä 2019. Kielestä kivaa kipinää- hankkeen rahoituksella kaikki esioppilaat saivat englannin kielen opetusta yhden tunnin viikossa. Laaja-alaista oppimista leikkien- hankkeen rahoituksella pilottipäiväkodit ovat olleet aktiivisesti mukana kehittämistyössä ja muuttamassa omaa toimintaansa. Tavoitteena toiminnan kehittämisessä on: lasten osallisuus, pedagoginen dokumentointi, laaja-alainen oppiminen, tieto- ja viestintätekniikka ja leikki. OPH:n rahoituksella on palkattu Varpu-mentori ja kaksi perheohjaajaa 1.8.2019. Henkilöstöllä on järjestetty koulutusta mm. haastaavasti käyttäytyvien lasten kohtaamisesta ja pedagogisesta dokumentoinnista. Päiväkodit tekiivät sitoumuksen säästötoimenpiteistä syksyllä 2019 ja toimenpiteet toteutuivat suunnitellusti.

Toimintakate ylittyi -74 895 €. Toimintakate kasvoi n. 3 % vuoteen 2018 verrattuna. Toimintatuotot toteutuivat n. 278 000 suunniteltua paremmin. Päivähoitohoitomaksuja kertyi 111 709 euroa talousarviota paremmin. Toimintatuottojen kasvu oli n. 7 % edellisvuoteen verrattuna. Toimintakulut ylittyivät -353 126 €. Toimintakuluissa henkilöstökustannusten ylitys oli -492 492 €. Henkilöstömenojen toteumaa heikensi lomapalkkavaraukset -239 730 €. Toimintakulut olivat n. 92 000 euroa viime vuotta suuremmat.

Perusopetus ja nuorisopalvelut

Kajaanin perusopetuksen kouluikiinteistöissä jatkui parantaminen. Kajaanin lyseon peruskorjaus ja uudisrakentaminen jatkuivat. Kokonaisuuden on määrä valmistua keväällä 2020, ja olla koulukäytössä elokuussa 2020. Kajaanin lyseo toimii remontin ajan väistötiloissa pääosin yliopistokampuksella sekä pääkirjastossa. Kätönlahden koulun Tarmo-sali purettiin, ja sen tilalle rakennettiin Kättö Areena, joka valmistui keväällä 2019. Perusopetuksessa jatkettiin kehittämishanketoimintaa digitalisaatiossa. Varhennetun A1 kielen (englanti) opetus alkoi 1. ja 2. luokilla elokuussa 2019. Koulupäivän liikunnallistamista sekä kerhotoimintaa jatkettiin. Perusopetus on edelleen saanut valtion erityisavustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen ja kerhotoiminnan kehittämiseen, kielten opetuksen varhentamiseen ja kehittämiseen sekä tutoropettaja-toimintaan. Uutena saatiin erityisavustusta koulutukselliseen tasa-arvokokeiluun, kaksikielisen opetuksen suunnitteluun sekä innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittämiseen.

Tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden prosentuaalinen osuus kasvoi, noudatellen valtakunnan suuntaa, joskin pysyen maltillisempänä. Uusia tukemisen muotoja kehitettiin. Koulua käymättömyyteen ja runsaisiin poissaoloihin puututtiin poissaoloihin puuttumisen mallilla sekä ote- ja tutkityöparin avulla. Valtion erityisavustuksella saatiin mm. laaja-alaisia erityisopettajia ja avustajia tukemaan oppimisen ja käyttäytymisen haasteissa. Vuonna 2018 perustettujen uusien erityisryhmien toimintaa jatkettiin. Oppilaiden lisääntynyt aggressiivinen käytös sekä levottomuus toivat edelleen haasteensa koulutyöhön kouluissa.

Kajaanin perusopetuksessa vahvistettiin yrittäjyyskasvatusta monin keinoin: NY-toiminta (Nuori Yrittäjyys) laajeni kouluilla siinä määrin, että Kajaani palkittiin toukokuussa 2019 Vuoden pikkuyrittäjämäisimpänä kuntana. Kajaanissa aloitti YES-keskus. 6. luokkien oppilaat osallistuvat yrityskylätoimintaan, johon kuuluu oppituntisarjan lisäksi päivän mittainen vierailu Kuopion yrityskylään.

Toimintakate ylittyi n. 1,2 miljoonaa euroa. Tulot toteutuivat 429 000 € suunniteltua paremmin, josta kotoutumisen tuen osuus oli 200 000 €. Henkilöstömenot ylittyivät 956 000 €. Perusopetukseen siirtyi v. 2019 alusta Konsernihallinnosta 7,4 htv, ja lisäksi palkattiin hankerahoilla 12,3 htv sekä kotoutumisen tuella 6,2 htv. Vastaava koulukuraattori (perusopetuksen osuus 0,9 htv) mukaan luettuna htv-lisäys oli 26,8 htv. Henkilöstökulujen menoissa näkyivät kasvuna myös vuoden 2018 loppupuolella perustetut erityisen tuen ryhmät, joihin ei ennätetty varautua talousarviossa 2019. Henkilöstömenojen toteumaa heikensi lomapalkkavaraukset 150 000 €. Palveluiden ostojen osalta budjetti ylittyi noin 300 000 €, joista suurin osuus tuli kasvaneista kotikuntakorvauksista, joihin ei voida vaikuttaa (budjetoitu 467 000 €, toteuma 631 000 €), oppilaskuljetuksista sekä työterveyshuollon kuluista. Aineiden ja tarvikkeiden osalta budjetti ylittyi 135 000 €, vaikka koulujen hankinnossa noudatettiin äärimmäistä harkintaa syyslukukauden osalta. Vuokramenot ylittyivät noin 290 000 €, josta suurin osa on Seminaarin koulun vuokraa, joka oli virheellisesti jäänyt budjetoimatta. Talouden sopeuttamisohjelmaa valmisteltiin vuosille 2020-2022.

Keväällä sovitun erillisen säästösuunnitelman mukaan perusopetuksen säästöosuus oli 326 100 €. Summa koostui opetusmenojen leikkauksista 1.8. alkaen yhteensä noin 79 700 €, leasinglaitetekustannusten säästöistä 92 000 € ja kotoutumisen tuen otettua vastatakseen noin 130 000 €:n suuriset opettajan ja kahden avustajan palkkamenot. Lisäksi yksi opetusryhmä yläkoulussa alkoi OPH:n rahoituksella (24 400 €).

Perusopetuksen ja nuorisopalveluiden sekä kulttuurin tulosalueilla valmisteltiin uusi tulosaluejako toteutumaan 1.1.2020 lähtien, jolloin tulosalueet ovat Perusopetuksen tulosalue sekä Kulttuuri- ja nuorisopalvelujen tulosalue.

Nuorisopalveluissa Ohjaamo Nuppa –hanke päättyi ja toiminta jatkui nuorisopalvelujen toimintana. Nuorten kesätyösetelit jaettiin Nupalta ja 4H järjesti 9-luokkalaisten Ajokortti työelämään –koulutukset. Nuorisotilatoimintaa järjestettiin kuudessa eri pisteessä sekä liikennepuistossa. Walkers –kahvila toimi koko vuoden ja Wauto-auto jalkautuva nuorisotyötoimintaa oli touko-heinäkuussa. Camera obscura toteutettiin 8-luokkalaisten yhteistyössä Kajaanin evankelis-luterilaisen seurakunnan ja perusopetuksen kanssa ja Music Against Drugs MAD-päihdekasvatuskokonaisuus toteutettiin loppuun peruskouluissa. 7-luokkien ryhmätyöt toteutettiin ja uutena kouluyhteistyönä aloitettiin seurakunnan ja nuorisopalveluiden työntekijöiden jalkautuminen Otanmäen ja Vuolijoen kouluille. Nuorisopalveluiden painopisteiden kehittäminen talouden sopeuttamisen osalta aloitettiin. Pohjois-Suomen AVI:ltä on saatu erillistä harkinnanvaraista valtionavustusta etsivän nuorisotyön, starttipajan, kerhotoiminnan, kotikansainvälisyyden, Nuorten Kainuu – alueellisen kehittämisen ja Osallisuus kuuluu kaikille -toimintaan. Erasmus+ -ohjelman kansalliselta toimistolta avustusta on saatu Eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun (EVS) toimintaan.

Toimintakate oli 121 516 € suunniteltua parempi. Henkilöstökustannukset toteutuivat 84 862 € talousarviota paremmin. Tämä johtuu sijaisten ja varsinaisen työntekijän palkkakustannuksien päällekkäisestä budjetoinnista. Hanketuloja toteutui 34 051 euroa suunniteltua paremmin.

Kulttuurilaitokset

Kainuun musiikkiopiston laajan oppiainevalikoiman (noin 30 oppiainetta) piirissä opiskeli vuoden aikana 1026 oppilasta. Kajaanin lisäksi opetusta annettiin Hyrynsalmella, Paltamossa, Puolangalla, Ristijärvellä, Suomussalmella ja Vaalassa. Opetustunteja pidettiin yhteensä 24175 (24074 vos-tuntia ja 101 maksupalvelutuntia). Musiikkiopistolla on kiinteä valtionosuustuntimäärä 24 034 vuosituntia (1 031 128 € netto vuonna 2019).

Kulttuurilaitoksena Kainuun musiikkiopisto järjesti toiminta-alueellaan vuoden 2019 aikana 109 esiintymistapahtumaa, joissa esiintyjien määrä oli 2834 ja yleisömäärä 11414. Niistä isoimmat olivat Händelin "Messias" -oratorio, Kainuu Pops orkestran elokuvamusiikkikonsertti, Ballet Kaukametsän kevät- ja joulunäytökset, valtakunnallinen puhallinorkestereiden tapahtuma "Ruskatrööttä", Kajaanin ja Muhoksen puhallinorkestereiden yhteiset konsertit Kajaanissa ja Muhoksella, työpajaviikko sekä bändi- ja kamarimusiikkiviikonloput. Lisäksi sekä musiikin että tanssin opettajat ja oppilaat osallistuivat Kulttuuripolku -hankkeeseen.

Kaukametsän kulttuuripalvelut järjesti vuonna 2019 121 tilaisuutta ja yhteensä näissä tapahtumissa kävijämäärä oli 19 143. Valtakunnalliset festivaalit Kajaanin Runoviikko ja Kajaani Dance festival keräsivät yhteensä 11 610 käyntiä. Kaiku-kortteja käytettiin kulttuuritapahtumiin 262 kertaa. Kulttuuritapahtumat järjesti myös Kajaanin kaupungin itsenäisyyspäivän juhlan ja veteraanijuhlan. Koululaisille ja päiväkotilapsille järjestettiin kolme tilaisuutta; kaksi tanssin näytöstä (kulttuuripolku-hanke), Olli Mustosen pianokonsertti ja Kurnuttava Sammakko esitys päiväkotilapsille, yhteensä näissä kävi 2310 lasta.

Kaukametsän opisto järjesti opetusta 12 811 tuntia. Netto-opiskelijoita oli 3 386 ja kurssilaisia 8 381. Netto-opiskelijoiden määrä väheni v. 2018 verrattuna 4,28 % ja kurssilaisten määrä väheni 1,3 % mutta koulutuksen kasautuminen jatkuu edelleen eli osa opiskelijoista suorittaa enemmän kuin yhden kurssin lukuvuositain. Opetustarjontaan lisättiin kaupunkistrategian suuntaisesti lasten ja nuorten kursseja, jotka toteutuivat hyvin. Luentotarjonnassa teemana korostettiin kaupunkistrategian mukaisesti luontoarvoja ja yhteiskunnallisia asioita. Luennoille osallistui 2 056 henkilöä (määrä kasvoi v. 2018 verrattuna 10,4 %). Luku- ja kirjoitustaidottomille järjestettiin opetusta rahoituksen mukaisesti 561 tuntia ja opisto osallistui ko. opetusta koskevaan kansalliseen arviointiin. Lasten taiteen perusopetusta järjestettiin kuvataiteessa 281 tuntia. Taiteen perusopetukseen osallistui 98 lasta ja nuorta (19,39 % vähemmän kuin edellisvuonna).

Kainuun Museo järjesti omissa tiloissaan neljä suurta vaihtuvaa näyttelyä ja neljä pienoisnäyttelyä. Kesäkuukausina avoinna ollut Mobilismi -liikuttava harrastus -näyttely toteutettiin yhteistyössä Kainuun Mobilistien kanssa ja se keräsi suuren suosion tuoden museoon uusia kävijöitä. Näyttelykävijöitä oli vuoden aikana yhteensä 8305 (v. 2018 kävijöitä oli 6885). Lisäksi museo tarjosi maakuntaan pieniä kiertonäyttelyitä, joista yksi uusi valmistui kesäksi. Maakuntamuseolle kuuluvina toimintoina museo ohjasi paikallismuseoita ja edisti niiden tunnettavuutta sekä huolehti kulttuuriympäristötehtävistä Kainuun alueen kaavoitus-, rakennuskunnostus- ja metsänkäyttöasioissa.

Museolain uudistuksen vuoksi Kainuun Museo haki itselleen alueellisen vastuumuseon asemaa vuoden 2020 alusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki tätä koskevan myönteisen päätöksen lokakuussa. Museon henkilöstöresursseja kohdentui myös kokoelmahallintaohjelman vaihtamiseen. Kilpailutus tehtiin alkuvuodesta ja valmisteluita loppuvuodesta. Varsinainen vaihto siirtyi vuodelle 2020.

Taidemuseo toteutti toiminnassaan kaupunkistrategian painotuksia suunnitelmien mukaisesti ja uutena kaupunkilaisia osallistavana toimintana aloitettiin asiakasraatit. Neljään nykytaiteen näyttelyyn tutustui yhteensä 10 869 kävijää. Kesänäyttely vahvasti osaltaan Kajaanin kansainvälistä Daniel Cajanuksen kesää. SKR:n Taidetestaajat-hankkeeseen osallistuminen toi museoon suuren osan maakunnan 8-luokkalaisten. Investointeina toteutettiin uusi kokoelmanhallintaohjelma Collecte yhteistyössä Kainuun Museon kanssa sekä teosvaraston verkkoseinät.

Kirjasto toimi edelleen pääkirjaston osalta lyseon peruskorjauksen väistötilana. Lukukummi-hankkeen kautta kirjasto suuntasi lukemisen tukemista varhaiskasvatuksikäisille lapsille. Yläasteikäisten poikien sekä aikuisten miesten lukemista tuettiin lähtemällä mukaan kuuden kunnan yhteishankkeeseen. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastot aloittivat yhteisen eKirjaston. Kainet-kimppa uusi verkkokirjastonsa liittymällä valtakunnalliseen Finna-hakupalveluun. Kirjaston investointimääräraha käytettiin pääkirjaston asiakastilojen ajanmukaistamiseen ja omatoimikirjaston laajentamiseen Otanmäen lähikirjastossa sekä toiminnan aloittamiseen pääkirjaston lehtisälissä. Vuonna 2019 kirjaston kokonaislainaus oli 588000, fyysisiä asiakaskäyntejä oli 268000 ja verkkokäyntejä 133000. Kajaanin kirjastoissa oli vuonna 2019 163 tapahtumaa.

Kulttuurilaitosten toimintakate oli yhteensä 29 682 € talousarviota parempi. Toimintakate on vuoden 2018 tasolla. Toimintatuotot toteutuivat 25 879 € talousarvioon nähden paremmin. Toimintakulut kokonaisuudessaan toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Raportointivastuussa sivistysjohtaja Mikko Saari

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Asiakastiedon säännöllinen kerääminen ja tiedon hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä	Asiakastytytyväisyyskyselyt muodostettu ja niitä ryhdytään toteuttamaan.	Säännöllinen asiakaspalaute (vähintään kerran vuodessa)	Perusopetuksessa toteutettiin ensimmäisen kerran asiakastytytyväisyys- ja sidosryhmäkysely. Varhaiskasvatuksessa monitahoarvio on tehty joka toinen vuosi, viimeksi keväällä 2018. Vuonna 2019 kysely on uudistettu ja siinä on huomioitu Karvin laatukäsikirja. Kulttuurin tulosalueella asiakastytytyväisyyttä kerätään säännöllisesti tilaisuuksien, tapahtumien ja näyttelyjen yhteydessä.	Toteutuu
	Osallistutaan kansallisiin arviointitiedon keruisiin ja hyödynnetään saatua tietoa palvelujen kehittämisessä.	Kansalliset arvioinnit (mm. Kouluikkuna, Tea-viisari, kouluterveyskysely, Karvin arviointi)	On osallistuttu kansalliseen tiedonkeruuseen.	Toteutuu
Kuntalaisten osallisuuden lisääminen	Tarjotaan kuntalaisille ja järjestöille ilmaisia tiloja pääkirjastolla.	Toteutetaan vuoteen 2021, kun Lyseon peruskorjaus valmistuu ja väistötilatarve kirjastolta poistuu.	Alustavaa suunnittelu työtä on aloitettu jo vuoden 2019 aikana.	Toteutuu
Digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä	Digitalisoinnin tavoitteet määritelty	Verkoilmoittautumisen ja verkkomaksamisen lisääminen palvelukokemuksen parantamiseksi	Ratkaisuissa toimittu kaupungin yleisen tietohallinnon kehittämissuunnan mukaisesti. Verkoilmoittautumiset toimivat.	Toteutuu osittain
Kulttuuripalvelujen saatavuuden sekä saavutettavuuden edistäminen kaikissa ikäryhmissä	Kulttuurilaitosten kävijämäärät	Kasvaneet vuodesta 2017	Kaukametsä 61 490 Kirjasto 268 000 Kainuun Museo 8305 Taidemuseo 10 869	Toteutuu
	Kulttuuripalvelujen asiakastytytyväisyys (asteikko 1–4)	>3	Asiakastytytyväisyys on ollut hyvällä tasolla. Kainuun Museon kyselyissä tyytyväisyys museokäynteihin oli 3,51 ja tyytyväisyys kaupungin kulttuuripalveluihin oli 3,35.	Toteutuu
	KAIKU-korttitoiminta ja museoiden pääsymaksuttomuus	Käytössä edelleen	KAIKU-kortti on ollut käytössä ja sen käyttö on aktiivista. Museoiden pääsymaksuttomuus on ollut käytössä ja se on ylläpitänyt museoiden kävijämäärät hyvänä.	Toteutuu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Kestävän kehityksen ja ekologisuuden edistäminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Kansalaisopisto sekä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen pilottikoulut osallistuvat Vihreä lippu -hankkeeseen.	On muodostettu paikallinen toimintamalli ja määritetty pilottikoulu ja -päiväkodit	Vihreä lippu -hankkeeseen on osallistuttu Lehtikankaan koululla. Päiväkoteihin on hankittu kierrätyskeräysastiat ja lapsia on ohjataan roskien lajitteluissa.	Toteutuu osittain
Tilojen käytön tehostaminen	Käytössä olevat tilaneliöt	Tilaneliöiden tiivistäminen ja/tai tilojen yhteiskäyttö eri toimijoiden kanssa	Vuoden 2019 aikana ei saatu tehostettua tilojenkäyttöä.	Toteutuu osittain

Tulevaisuus nuorissa

Lasten ja nuorten tapahtumien järjestäminen yhteistyössä eri toimijoiden ja nuorten kesken	Kokee, että alueella järjestetään kiinnostavaa toimintaa (kouluterveyskysely)	8.-9.-luokkalaiset 24,9 % Lukion 1.-2. luokat 23,9 % Ammatillinen oppilaitos 28,3 %	8.-9.-luokkalaiset 26,6 % Lukion 1.-2. luokat 31,7 % Ammatillinen oppilaitos 24,9 %	Toteutuu
Lasten ja nuorten harrastuneisuuden ja osallisuuden edistäminen	Harrastaa vähintään kerran viikossa (kouluterveyskysely)	4.-5.-luokkalaiset 79,3 % 8.-9.-luokkalaiset 87,3 %	8.-9.-luokkalaiset 95,3 % Lukion 1.-2. luokat 98,2 % Ammatillinen oppilaitos 90,9 %	Toteutuu
	Kokee olevansa tärkeä osa lähityöyhteisöä (kouluterveyskysely)	4.-5.-luokkalaiset 87,5 % 8.-9.-luokkalaiset 85,9 %	4.-5.-luokkalaiset - vuodelta 2019 ei ole raportoitu tulosta 8.-9.-luokkalaiset - vuodelta 2019 ei ole raportoitu tulosta	Ei toteudu

Osaajista elinvoimaa

Lasten ja nuorten yritteliäisyyden ja yrittäjämäisen asenteen kasvun tukeminen	Ei opintosuunnitelmia peruskoulun jälkeen (kouluterveyskysely)	9,3 %	8,1 % (8.-9- luokkalaiset) Varhaiskasvatuksessa on painopisteenä lasten osallisuus.	Toteutuu
	Opintojen merkityksen vähentyminen (kouluterveyskysely)	15,8 %	18,2 % (8.-9.-luokkalaiset)	Ei toteudu

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Suunnitellut tavoitteet eivät ole riittävän vaikuttavia. Yksiköt eivät sitoudu tai ymmärrä kaupunkistrategiaa ja sen edellyttämää palvelujen ja palvelukulttuurin muutosta. Toimitaan jatkossakin samalla tavalla ja samoissa tiloissa kuin tähän saakka on totuttu toimimaan. Kelpoisten opettajien ja lastentarhanopettajien saatavuus heikkenee.	Kelpoisten opettajien saatavuus on heikentynyt sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Samaan aikaan olemme tehneet ja tekemässä yhteistyötä Oulun yliopiston ja AIKOPAn kanssa muuntokoulutusvaihtoehtojen aikaansaamiseksi alueelle.
Rahoitusriskit	Valtionosuudet heikkenevät entisestään ja nakertavat palvelujen järjestämisen perustaa.	Budjetin tulot ovat toteutuneet suunnitellusti. Henkilöstömennot eivät toteudu suunnitellusti vaan noin 1 300 000 euroa

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
	Emme osaa uudistua ja muuntaa tilojen käytön osalta riittävästi ja palvelujen kustannustasoa alentavasti. Budjettiin arvioitut tulot eivät toteudu suunnitellusti.	budjetoitua heikommin. Kesäkuussa lautakunta päätti säästötoimenpiteistä (600 000 euroa), jotka suunniteltiin kevään talouden toteuman arvion mukaisesti. Varhaiskasvatuksen ja kulttuurin tulosalueen talousarviot toteutuivat tarkasti budjetoidun mukaisesti. Perusopetuksen toimintakate ylittyi noin 1,3 miljoonalla eurolla. Ylitys johtui talousarvion henkilöstömenojen budjetointivirheestä (n. 27 htv puuttui talousarvios-ta), Seminaarin koulun vuokrat olivat jääneet budjetoimatta (n. 250 000 euroa) ja lisäksi aineet, tarvikkeet ja tavarat meno-kohta ylittyi noin 130 000 euroa. Lisäksi koko toimialalle kirjautui lomapalkkavarausta noin 460 000 euroa, jota ei ole voitu kontrolloida ja huomioida budjetin laadintavaiheessa, koska niiden muodostuminen ja jakautuminen eri alueille ei ole selkästi tiedossa.
Toiminnalliset riskit	Erityisen tuen ja perheiden tuen tarve kasvavat. Erityisen tuen ryhmien ja tarvittavien yksilöavustajien henkilöstömenot kasvavat budjetoitua suuremmiksi. Emme tee riittävästi ja vaikuttavasti yhteistyötä Kainuun soten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa kuntalaisten ja erityisesti lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Emme osaa uudistaa palveluja talouden realiteetteja sekä kuntalaisten tarpeita ja mielenkiintoa vastaviksi. Henkilöstön sairastavuus ja poissaolot kasvavat.	Uusia ryhmiä ei ole perustettu mutta hankeavustuksella on aloitettu sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa tukemaan perheitä (vanhemmuus) sekä oppilaiden koulunkäyntiin sitoutumista. Yhteistyötä perhepalvelujen johdon kanssa on edistetty ja toteutettu. Kuntien ja SOTEn yhteistyönä olemme selvittäneet mm. alueen palvelutarjonnan ja saatavuuden.
Vahinkoriskit	Kiinteistöjen kunto heikkenee vesivaurioiden tai sisäilmaongelmien vuoksi. Museoiden kokoelmavarastot tuhoutuvat veden tai tulipalon vuoksi.	Ei toteutuneita riskejä.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Sivistystoimialan ja tulosalueiden johtoryhmät toimivat säännöllisesti. Vuoropuhelu johdon kesken sekä henkilöstön suuntaan on sujuvaa ja ongelmiin tartutaan välittömästi, kun niitä havaitaan.	Toteutunut suunnitellusti.
Henkilöstöasiat	Esimiehet tuntevat vastuunsa henkilöstöasioiden sujuvassa ja rakentavassa ohjaamisessa. Asioihin puututaan riittävän varhain. Vuorovaikutus on toisia arvostavaa ja tätä edellytetään jokaiselta organisaatiossa. Esi-miehiä ja henkilöstöä ohjeistetaan yhteisten sääntöjen noudattamiseen ja kaupunki järjes-tää säännöllisesti koulutusmahdollisuuksia henkilöstöasioiden hoitamiseen.	Toteutunut tarpeiden vaatiessa suunnitellusti.
Taloussuunnittelu	Sivistystoimialan johtoryhmä ja tulosalueiden johtajat arvioivat säännöllisesti toiminnan ja talouden toteutumista. Toteutumasta raportoidaan kerran kuukaudessa lautakunnalle, sekä hallitukselle ja valtuustolle osavuosi-raporttien yhteydessä. Esimiehet ovat velvollisia ilmoittamaan välittömästi toiminnassa / taloudessa havaitsemistaan puutteista tai virheistä.	Toteutunut säännöllisesti ja suunnitellusti.

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Kirjanpito ja maksuliikenne	Määritetyt sijaisuudet ovat selkeät ja toimivat. Raportointi on ohjeistettua. Hankkeiden toteutumista kirjataan hankekortille ja toimitaan hankekortin ohjeistusten mukaisesti.	Hankkeiden toteutumien seuranta on saatu reaaliaikaisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta.
Talousraportointi	Talouden ja toiminnan toteutumasta raportoidaan kerran kuukaudessa lautakunnalle, sekä hallitukselle ja valtuustolle osavuosisraporttien yhteydessä.	Toteutunut suunnitellusti.
Omaisuuksien hallinnointi	Yksiköissä oleva kaupungin omaisuus on kirjattu ylös ja mahdolliset siirrot / vuokraukset tapahtuvat kirjallisesti. Omaisuuksien poistossa noudatetaan hallintosäännön ohjeistuksia ja lautakunta päättää isommat omaisuutta koskevat ratkaisut.	Toteutunut suunnitellusti.
Tietohallinto ja tietoturva	Tehdään tiivistä yhteistyötä tietohallinnon ja KamIT:n kanssa. Ohjeistetaan yksiköiden johtoa sekä henkilöstöä tarpeen vaatiessa. Järjestetään tarvittaessa koulutusta.	Toteutunut tarpeen vaatiessa.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Sivistyslautakunta myöntää nuorisoavustuksia. Talousarvion yhteydessä on määritetty erilliset määrärahat mm. ennaltaehkäisevien toimintamallien toteuttamiseksi. Sivistystoimialalla ei myönnetä takauksia tai vakuuksia.	Toteutunut.
Sopimushallinta	Sopimushallintaa tehdään tulosalueilla keskitetysti. Talouspäällikölle toimitetaan kaikki toimialaa koskevat sopimukset, jolloin hänellä on yleiskuva toimialaa koskevista sopimuksista. Sopimusten laadinnassa noudatetaan hallintosäännön ohjeistuksia. Erilaiset yhteistyösopimukset päättää lautakunta.	Toteutunut.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Hankkeiden hallinnointia voidaan ostaa ulkopuolelta, kuten AIKOPASTA. Sivistystoimelle on muodostettu hankekortit, jotka sisältävät hankkeeseen liittyvien ostojen ja muiden menojen kirjaamisen tarkat ohjeet sekä hankkeen säännöllisen raportoinnin ohjeet. Hankkeissa käytetään hankekorttia.	Toteutunut.

Sivistyslautakunta

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Lautakunta kehittää kaupungin liikunta- ja kulttuuripolitiikkaa ja tukee kuntalaisten omaehtoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä yhteistyössä liikunta- ja kulttuuriasioiden neuvoston ja ympäristötekniikan toimialan kanssa. Kulttuuri, taide ja liikunta ovat tässä työssä tärkeitä hyvinvoinnin taustatekijöitä.	Talousarvion suunnittelutyötä on tehty yhteistyössä neuvoston kanssa kesäkuun yhteisessä seminaarissa.	Toteutuu
Seurataan ja arvioidaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU) edistymistä yhteistyössä toimialojen kanssa. Otetaan käyttöön terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluja ja toimintamalleja - matalan kynnyksen palvelutarjotin (25 000 euroa) - lasten ja nuorten harrastetakuu (25 000 euroa) - koululaisten loma-ajan toimintamalli keskustassa ja Lehtikankaalla (8 000 euroa) - kulttuuriavustusten pitäminen nykyisellä tasolla (24 000)	Toteutettu. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä ja seuranta on tehtävissä HYTETU-työryhmässä, jossa sivistystoimialalta on mukana edustus.	Toteutuu

euroa) - perheliikuntamallin jatkaminen yhteistyössä KAMK:n kanssa (6 000 euroa) - osallistuminen YES-Kainuun yrittäjyyskasvatukseen (10 000 euroa) - jäsenyys lasten kulttuurikeskus Kulturassa (10 000 euroa) - nuorten kulttuuritapahtumien järjestäminen yhteistyössä nuorten ja järjestöjen kanssa (6 000 euroa)		
Hallinnon tukipalvelujen uudelleen järjestely jatkuu yhteistyössä keskushallinnon kanssa. Sivistystoimen alaisuuteen sijoittuu keskushallinnon nykyistä toimistohenkilöstöä. Tavoitteena ovat entistä sujuvamat tukipalvelut.	On tehty uudistustyötä yhteistyössä keskushallinnon kanssa.	Toteutuu

Varhaiskasvatus

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Painopistealueena on lasten ja vanhempien osallisuus. Perustetaan varhaiskasvatuksen asiakasraati, joka osallistuu palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.	Asiakasraati on aloittanut säännölliset kokoontumiset. Mukana on pari huoltajaa ja edustaja päiväkodin vanhempiainoimikunnista. Asiakasraati on käsitellyt mm. uuden varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä ja varhaiskasvatuksen laatutyöryhmän tuomia kysymyksiä.	Toteutuu
Varhaiskasvatus osallistuu RekryKainuun tilaisuuksiin eri oppilaitoksissa. Opiskelijoiden ohjaamiseen sitoudutaan kokonaisvaltaisesti.	On toteutunut suunnitellusti ja muutama varhaiskasvatukseen opettaja on rekrytoitu.	Toteutuu
Varhaiskasvatuspalvelut tukevat huoltajien työssäkäyntiä ja yrittäjyyttä tarjoamalla laadukkaan varhaiskasvatuspalvelun perheille.	On toteutunut.	Toteutuu
OPH:n Laaja-alaista oppimista leikkien -hankkeella haetaan kiinnostuneita pilotteja oppimisympäristöjen kehittämiseen ja järjestetään aiheeseen liittyvää koulutusta. Hanke jatkuu 30.6.2020 saakka.	Pilotit ovat kehittäneet toimintaa hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Positiivinen pedagogiikka sai myös omat pilottinsa.	Toteutuu
Hyviä tapoja, yhteisvastuullisuutta ja ympäristön kunnioittamista painotetaan. Tavoitteena on hyvän huomaaminen ja positiivinen pedagogiikka.	On toteutunut. Positiivisen pedagogiikan pilottien kokemusten perusteella päätettiin, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kanneksi tulee yhdenmukainen lapsen positiivisia piirteitä kuvaava kansi.	Toteutuu
Varhaiskasvatuksen digitalisaatiota kehitetään ja päiväkotien langattomia verkkoyhteyksiä parannetaan.	Langattomia yhteyksiä on saatu lisää. Päiväkodissa on digilaitteita lasten käytössä ja lapsia opastetaan käyttämään laitteita monipuolisesti. Loput langattomat yhteydet pyritään asentamaan vuonna 2020.	Toteutuu osittain
Kielistä kivaa kipinää -hankkeessa kaikki esioppilaat tutustuivat tunnin viikossa englannin kieleen.	Kielistä kivaa- hanke päättyi 2019 vuoden lopussa. Sekä lapset että vanhemmat olivat erittäin tyytyväisiä siitä, että hanke mahdollisti esioppilaille tunnin viikossa englannin kieleen tutustumisen.	Toteutuu
Toiminnan kehittämistä tukevaa hankerahoitusta haetaan aktiivisesti (OPH, OKM, AVI).	Vuoden 2019 elokuussa saadun hankerahoituksen turvin aloitti Varpu-mentori ja kaksi perheohjaajaa. Varpumentori on keskittynyt Nepsy- lasten ohjauksen tukemiseen ja henkilöstön kouluttamiseen. Perheohjaajat toimivat perheen tukena.	Toteutuu
Sitoudutaan valtakunnalliseen Ilo kasvaa liikkuen -liikunta- ja hyvinvointiohjelmaan, jossa noudatetaan uusia alle 8-vuotiaiden lasten fyysisen aktiivisuuden suosituksia.	On toteutunut.	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Osallistutaan Lastenkulttuurikeskuksen toimintaan 2018–2020.	Silmun kulttuuri- ja kerhotoiminta sekä päiväkotien kulttuurivastaavia on ollut mukana useassa Kulttuurin järjestämässä tapahtumassa	Toteutuu

Perusopetus

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Uudistettu Kajaanin lyseo otetaan käyttöön elokuussa 2020.	Toteutunut suunnitellusti. Uudisrakentaminen ja peruskorjaus ovat pysyneet aikataulussa.	Toteutuu
Uusi Sairaalakoulu valmistuu osana Kainuun uusi sairaala -hanketta vuonna 2021.	Toteutunut suunnitellusti. Uuden sairaalan Sairaalakoulu-tilat valmistuvat alkukevällä 2021 ja otetaan koulukäyttöön elokuussa 2021.	Toteutuu
Osallistutaan Lastenkulttuurikeskuksen toimintaan 2018–2020.	Lasten kulttuurikeskuksen toimintaan on osallistuttu suunnitellusti.	Toteutuu
Vahvistetaan yrittäjyyskasvatusta osallistumalla YES-keskustoimintaan ja Yrityskylä-toimintaan. Sitoudutaan Yrityskylä-toimintaan 30 000 euron määräraha/vuosi.	Toteutunut. Kajaanin perusopetus palkittiin valtakunnallisesti keväällä 2019 vuoden pikkuyrittäjämäisin kunta -palkinnolla.	Toteutuu
Opetuksen digitaalisia oppimisympäristöjä ja koulujen toimintakulttuuria uudistetaan uuden opetussuunnitelman mukaisesti. Kehittämistyössä tehdään yhteistyötä KamIT:n, koulutusliikelaitoksen ja ammattikorkeakoulun kanssa. Jatketään digimentoritoimintaa. Laitekantaa vahvistetaan leasing-painotteisesti.	Toteutunut suunnitellusti yhteistyössä eri toimijatahojen kanssa.	Toteutuu
Osallistutaan OPH:n Innovatiiviset kokeilut -hanketoimintaan 3D-pelimoottorihankkeella, jossa oppilaille ja opettajille opetetaan mallintamista.	Toteutunut suunnitellusti.	Toteutuu
Liikkuva koulu -toiminta vakiinnutetaan.	Liikkuva koulu -toiminta vakiintunut jatkamaan toimivana osana Kajaanin perusopetusta.	Toteutuu
Toiminnan kehittämistä tukevaa hankerahoitusta haetaan aktiivisesti (OPH, OKM, AVI).	Hankerahoitusta on haettu aktiivisesti ja sitä on myös saatu hyvin.	Toteutuu
Oppilaiden tukemisen muotoja kehitetään ja monipuolistetaan vastaamaan kasvaneeseen tarpeeseen. Perinteisten tukimuotojen rinnalle kehitetään varhaisen tukemisen keinoja yhdessä varhaiskasvatuksen, nuorisopalveluiden ja Kainuun soten kanssa. Joustavan alkuopetuksen työryhmässä arvioidaan, kuinka uutta ammatillista osaamista voidaan hyödyntää tukitoimissa.	Uutena tukimuotona toimivat lukuvuonna 2019- 2020 Tutka- ja Ote-työparit kenttään erityisesti akuutit kriisitilanteet, neuropsykiatrinen valmennus ja koulukäymättömiä oppilaiden tilanteen arviointi sekä koulukäynnin järjestäminen Ote-luokassa. Yhteistyö psykiatrisen hoidon ja lastensuojelun kanssa on työparien toiminnan myötä tiivistynyt. Valtakunnallisen VIP-verkostotyön yhtenä tavoitteena eri toimialojen yhteistyön tiivistäminen ja sitä varten muodostetaan paikallisesti yhteistyöryhmät 2020. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyöhön on laadittu toimintasuunnitelma sisältäen talokohtaista yhteistyötä ja henkilöstön yhteistä koulutusta sekä suunnitelma tukea tarvitsevien koulutulokkaiden osalta tarvittavasta yhteistyöstä. Näitä suunnitelmia toteutetaan jo.	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Nuorisopalvelujen ja koulujen yhteistyötä sekä toimintaa kouluilla lisätään.	Selvitystyö on aloitettu.	Toteutuu osittain
Kulttuuripassi, VIP-9 passi ja harrastepassisovellus otetaan käyttöön ja osallistutaan OKM:n harrastetakuu-selvityksiin	Kulttuuripassia on jaettu etsivän nuorisotyön toimesta. VIP9-passi on toteutettu perusopetuksessa. Harrastepassia ei ole otettu käyttöön. OKM on siirtänyt harrastepassin kehittämisen ja markkinoinnin Haltu Oy:lle. Harrastepassi on vasta kolmessa pienessä kunnassa kokeilukäytössä.	Toteutuu osittain

Kulttuurilaitokset

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Siirretään Kajaanin kaupunginteatteri–aluetatteri kulttuurin tulosalueelle tulosyksiköksi 1.1.2020 alkaen omistajapoliittisen ohjelman mukaisesti.	Teatterin toiminta siirtyy sivistystoimialan kulttuurin tulosalueelle 1.1.2021.	Toteutuu osittain
Toteutetaan Kajaanin kaupungin kulttuuriohjelma 2019–2022.	<p>Valtakunnalliset tapahtumat Kajaanin Runoviikko ja KajaaniDance Festival edistävät kulttuurimatkailua Kajaaniin. Osallistujat tulevat Kainuun ulkopuolelta. Kaiku-kortti edistää hyvinvointia ja on käytössä Kaukametsän kulttuuritapahtumissa sekä kaupunginteatterissa. Koululaisille on tarjottu ilmaisia konsertteja ja tanssinäytöksiä, samoin päiväkotilapsille. Kaukametsän tilat on olleet vapaasti päiväkotien ja koulujen juhlien käytössä.</p> <p>Pelialan ammattilaisten kanssa tuotettu omien kokoelmien taideteokseen perustuva VR-todellisuus oli esillä ja nuorten käytössä taidemuseossa.</p> <p>Museoihin on ollut vapaa pääsy. Näyttelyitä on toteutettu yhteistyössä eri tahojen kanssa. Kulttuurilaitoksissa on järjestetty kesätyöpaikkoja ja työssäoppipaikkoja nuorille. Kulttuurilaitokset ovat toteuttaneet Kulttuuripolku-toimintaa.</p> <p>Kainuun musiikkiopisto järjesti toiminta-alueellaan runsasta ja monipuolista konserttitoimintaa, yhteensä 109 konserttia, suurimpina konserttitapahtumina Händelin Messias ja valtakunnallinen puhallinorkesterien Ruskatrööttä-tapahtuma. Kouluille ja päiväkodeille tarjottiin ilmaisia konsertteja ja tanssinäytöksiä. Yhteistyötä tehtiin myös mm. lukion, seurakunnan, KAO:n, teatterin ja vanhusten palvelutalojen kanssa. Kainuun musiikkiopiston musiikin ja tanssin oppilaat ja opettajat osallistuivat Kulttuuripolku-hankkeeseen.</p> <p>Kainuun musiikkiopisto tarjosi pääsääntöisesti lapsille ja nuorille korkeatasoista opetusta monipuolisesti noin kolmessakymmenessä oppiaineessa. Uudet oppilaat otettiin ilmoittautumisjärjestyksessä ilman pääsykokeita. Opettajien osaamista kehitettiin uutta opetussuunnitelmaa vastaavaksi järjestämällä säveltämisen pedagogiikka- ja improvisointikoulutuksia. Oppi-</p>	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
	<p>laiden ja opettajien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistettiin yhteisillä tapahtumilla, esim. yhteismusisointiviikonlopuilla ja työpajaviikolla.</p> <p>Kirjaston saavutettavuutta parannettiin lisäämällä aukioloja omatoimikirjastojen avulla ja laajentamalla e-aineistojen etäkäyttömahdollisuuksia.</p>	
<p>Kansalaisopiston opetustarjontaa kehitetään kysyntää vastaavaksi. Omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus korostuvat. Luku- ja kirjoitustaidottomille maahanmuuttajille järjestetään opetusta OKM:n rahoituksen mukaan. Lasten ja nuorten taiteen perusopetusta järjestetään visuaalisten taiteiden koulussa. Lasten ja nuorten kurssien tarjontaa lisätään strategian mukaisesti.</p>	<p>Opetustarjontaan lisättiin kaupungin strategia huomioiden lasten ja nuorten kurseja, jotka toteutuivat hyvin. Järjestettiin luentoja yhdistysten, kulttuurilaitosten, Kainuun liiton ym. yhteistyöverkostojen kanssa. Yhteistyökumppanit osallistuivat luentojen kustannuksiin. Luennoille osallistuneiden määrä kasvoi edelleen. Kaupunginkirjaston kanssa v. 2018 aloitettu ajankohtaisten paikallisten asioiden keskusteluforummi Suorat sanat vakiinnutettiin säännölliseksi toiminnaksi, toimintamalli levitettiin Suomussalmelle ja toimintamallista informoitiin valtakunnallisesti Kansalaisopistojen liiton kautta. Luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien opetus toteutettiin sivistyslautakunnan hyväksymän opetussuunnitelman ja valtion rahoituksen mukaisesti. Lasten taiteen perusopetusta järjestettiin opetussuunnitelman mukaisesti kuvataiteessa. Lasten taiteen perusopetuksen käsityökoululle ei ollut riittävästi kysyntää, joten sitä ei järjestetty.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Kainuun musiikkiopistossa otetaan käyttöön uusi lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukainen opetussuunnitelma.</p>	<p>Uusi opetussuunnitelma on otettu käyttöön. Opettajille on järjestetty säveltämisen pedagogikka- ja improvisointikoulutusta. Yhteismusisointimahdollisuuksia on lisätty järjestämällä yhteismusisointiviikonloppuja sekä työpajaviikko yhteismusisointiteemalla.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Kulttuuri- ja tapahtumamarkkinointia ja tilojen myyntiä kehitetään. Uudet kokouspaketit julkistetaan vuoden 2019 alussa. Tavoitteena on yhden yhteisen markkinointi- ja viestintätiimin perustaminen kaupunkiin yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa.</p>	<p>Keskushallintoon on perustettu viestintä- ja markkinointitiimi. Kokouspaketit on otettu käyttöön.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Museolain uudistuessa Kainuun Museo hakee alueellisen vastuumuseon nimitystä, jolloin museon tehtävät säilyvät ennallaan.</p>	<p>Hakemus ja neuvottelut johtivat opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen, että Kainuun Museo on 1.1.2020 alkaen alueellinen vastuumuseo.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Taidemuseo jatkaa saavutettavuussuunnitelman mukaista toimintaa ja aloittaa mm. asiakasraatityöskentelyn.</p>	<p>Toiminta jatkuu ja mahdolliset muutokset kirjataan toimintakertomukseen. Asiakasraatityötä kokeillaan syksyllä 2019.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Museoiden pääsymaksuttomuutta jatketaan. Pääsymaksuttomuus on lisännyt selkeästi kävijämääriä, myönteiset vaikutukset ovat pääsylipputulaja merkittävämpiä.</p>	<p>Taidemuseossa 10 869 kävijää ja asiakaspalaute myönteistä. Kainuun Museossa 8305 kävijää ja tyytyväisyys näyttelyihin ja museokäynteihin oli noin 3,5 (1-4)</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Museot vaihtavat kokoelmienhallintaohjelmansa.</p>	<p>Museoiden yhteinen kokoelmienhallintaohjelma Collecte hankittiin vuonna 2019 ja otetaan käyttöön vuonna 2020.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Kaikukortti-toiminnalla edistetään kuntalaisten osallisuutta ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta.</p>	<p>Kaiku-korttia on käytetty paljon.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Kirjaston omatoimikäytänteitä laajennetaan. 2019 laajennetaan omatoimintaa Otanmäen lähikirjastos-sa ja aloitetaan toiminta pääkirjaston lehtisissä.</p>	<p>Pääkirjaston lehtisä otettiin omatoimisesti käyttöön 7/-19 ja Otanmäen lähikirjaston omatoimien vaatimat muutostyöt valmistuvat 1/-20, jonka jälkeen koko kirjasto on omatoimikäytössä.</p>	<p>Toteutuu</p>

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kainet-kirjastokimppa uusii verkkokirjastonsa 2019.	Kainet-Finna verkkokirjasto otettiin käyttöön 10/-19	Toteutuu ■
Huomioidaan tilojen käytössä ja palvelujen suunnittelussa mahdollisen uuden teatterin pääsalin rakentamisen vaihtoehto Kaukametsän alueelle. Järjestelyjä arvioidaan kaupungin kokonaisedun näkökulmasta.		Toteutuu ■

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Sivistyslautakunta	1,9	3	3,1
Varhaiskasvatus	329	345	348,4
Perusopetus	378,3	379	405
Nuorisopalvelut	19,9	18	20
Kulttuurilaitokset	45,7	46	46,6
Kaukametsä	96	105	96,8
Yhteensä	870,8	896	919,9

Sivistystoimiala

Sivistystoimiala 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	791		791	1 199	409	1 037
Maksutuotot	2 141		2 141	2 246	105	2 253
Tuet ja avustukset	1 101		1 101	1 292	191	1 298
Vuokratuotot	170		170	191	20	197
Muut toimintatuotot	90		90	132	42	78
Toimintatuotot	4 293		4 293	5 060	767	4 863
Valmistus omaan käyttöön						0
Henkilöstökulut	-39 021	-1 000	-40 021	-41 397	-1 377	-38 628
Palvelujen ostot	-11 266	0	-11 266	-11 626	-360	-12 019
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 714		-1 714	-1 733	-19	-1 753
Avustukset	-6 084		-6 084	-5 973	111	-5 839
Vuokratulot	-9 331		-9 331	-9 585	-253	-9 278
Muut toimintakulut	-143		-143	-131	12	-129
Toimintakulut	-67 559	-1 000	-68 559	-70 445	-1 886	-67 644
TOIMINTAKATE	-63 265	-1 000	-64 265	-65 385	-1 119	-62 781

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	26		26	22	-4	0
Vuokratuotot				0	0	0
Muut toimintatuotot				4	4	
Toimintatuotot	26		26	26	0	0
Henkilöstökulut	-196		-196	-209	-13	-144
Palvelujen ostot	-38		-38	-36	2	-31
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2		-2	-1	1	-3
Avustukset	-70		-70	-12	58	-14
Vuokratulot	-6		-6	-5	1	-5
Muut toimintakulut	-20		-20	-10	10	-2
Toimintakulut	-333		-333	-273	60	-199
TOIMINTAKATE	-307		-307	-246	61	-199

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	52		52	137	85	90
Maksutuotot	1 492		1 492	1 603	112	1 587
Tuet ja avustukset	90		90	170	80	114
Vuokratuotot	7		7	7	-0	7
Muut toimintatuotot				2	2	1
Toimintatuotot	1 641		1 641	1 919	278	1 799
Henkilöstökulut	-13 446	-319	-13 765	-14 258	-492	-13 209
Palvelujen ostot	-4 163	0	-4 163	-4 192	-29	-4 527
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-436		-436	-325	112	-355
Avustukset	-5 966		-5 966	-5 908	58	-5 777
Vuokrakulut	-2 138		-2 138	-2 120	18	-2 006
Muut toimintakulut	-25		-25	-44	-19	-51
Toimintakulut	-26 175	-319	-26 493	-26 847	-353	-25 925
TOIMINTAKATE	-24 534	-319	-24 853	-24 928	-75	-24 127

Perusopetus ja nuorisopalvelut

Perusopetus 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	576		576	910	334	779
Maksutuotot	6		6	5	-1	6
Tuet ja avustukset	864		864	967	103	1 016
Vuokratuotot	57		57	79	22	72
Muut toimintatuotot	20		20	23	3	21
Toimintatuotot	1 522		1 522	1 984	462	1 895
Valmistus omaan käyttöön						0
Henkilöstökulut	-20 549	-681	-21 230	-22 102	-872	-20 483
Palvelujen ostot	-6 090		-6 090	-6 395	-305	-6 396
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-935		-935	-1 067	-132	-1 020
Avustukset	-23		-23	-20	2	-20
Vuokrakulut	-5 503		-5 503	-5 801	-299	-5 631
Muut toimintakulut	-39		-39	-32	8	-33
Toimintakulut	-33 139	-681	-33 820	-35 417	-1 597	-33 582
TOIMINTAKATE	-31 617	-681	-32 298	-33 433	-1 135	-31 687

Kulttuurilaitokset

Kulttuurilaitokset 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
Myyntituotot	137		137	131	-6	167
Maksutuotot	644		644	638	-6	660
Tuet ja avustukset	147		147	155	8	168
Vuokratuotot	107		107	105	-1	117
Muut toimintatuotot	70		70	102	32	56
Toimintatuotot	1 105		1 105	1 131	26	1 169
Henkilöstökulut	-4 829		-4 829	-4 829	0	-4 791
Palvelujen ostot	-975	0	-975	-1 004	-29	-1 064
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-340		-340	-340	0	-374
Avustukset	-25		-25	-32	-7	-28
Vuokrakulut	-1 684		-1 684	-1 658	26	-1 636
Muut toimintakulut	-59		-59	-45	13	-43
Toimintakulut	-7 912	0	-7 912	-7 908	4	-7 937
TOIMINTAKATE	-6 807	0	-6 807	-6 778	30	-6 769

2.2.4 Ympäristötekniinen toimiala

Olennaiset tapahtumat vuonna 2019

Ympäristötekniinen lautakunta ja lupajaosto

Ympäristötekniinen lautakunta kokoontui 11 kertaa vuonna 2019. Kokouksissa käsiteltiin 113 asiaa. Asioista tehtiin kaksi oikaisuvaatimusta, joista yksi jatkovalitus Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Lupajaosto kokoontui vuonna 2019 10 kertaa. Kokouksissa käsiteltiin 71 asiaa ja asioista tehtiin yksi oikaisuvaatimus.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi talousarviomuutoksen 4.11.2019, jossa varauduttiin rakennusten rakennemuutosohjelman mukaisiin purkukustannuksiin -1 100 000 eurolla. Muutoksen jälkeen sitova toimintakate oli - 2 923 000 euroa. Käyttötalouden toimintakate oli vuoden 2019 osalta -1 666 000 euroa, joka oli 1 257 000 euroa parempi kuin muutettu talousarvio. Toimialan toimintatuotot toteutuivat 373 000 euroa parempana kuin talousarviossa, tähän vaikutti luovutusvoitto tonttien myynnistä Teknologiakeskus Oy:lle. Hyvä toimintakate muodostui pääasiassa säästyneistä energiakustannuksista ja tonttien luovutusvoitoista.

Henkilötyövuosia oli 155,4 (160 vuonna 2016, 158 vuonna 2017 ja 152 vuonna 2018). Henkilöstöön on saatu palkattua uusia henkilöitä aieman vajeen täyttämiseksi, lisäksi määräaikaista työvoimaa on ollut käytössä kausiluontoisesti.

Liikunta- ja kulttuuriasioiden neuvosto

Liikunta- ja kulttuuriasioiden neuvosto on kokoontunut 6 kertaa ja käsitellyt 42 asiaa. Neuvosto on myöntänyt liikunta-, kulttuuri- ja yleiset tapahtuma-avustukset, palkinnot ja stipendit. Neuvosto on myöntänyt avustuksia liikuntaseuroille 89 566 euroa, kulttuurin yleis- ja kohdeavustuksia 23 000 euroa, tapahtuma-avustuksia 48 061 euroa. Lisäksi neuvosto on myöntänyt avustuksia Otanmäen- Vuolijoen Seuraunionille 6 000 euroa, Pallohalli Oy:lle 45 300 euroa, Pohjoisen tanssin aluekeskustoimintaan 30 000 euroa, Routa-ryhmälle 30 000 euroa ja Kulttuuriosuuskunta G-voimalle 50 000 euroa. Yhteensä avustuksia on myönnetty 332.927 euroa. Lisäksi neuvosto on jakanut kaupungin kulttuuripalkinnon 1 000 euroa, tasa-arvoista liikuntakulttuuria edistävän tunnustuspalkinnon 400 euroa ja jakanut myös stipendejä urheilijoille ja liikuntakulttuurin edistäjille 30 kpl yhteensä 1940 euroa.

Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistoiminnot

Yleis- ja asemakaavoitus sekä muut suunnittelukohteet

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Kajaanin keskustaajama 2035 osayleiskaavan. Yleiskaava tulee ohjaamaan kaupunkikeskustan asemakaavoitusta ja rakentamista vuoteen 2035. Kaavasta on jätetty kaksi valitusta Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Kuurnantien kevyen liikenteen väylän mahdollistava Äkälänniemen osayleiskaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa. Kaavasta on jätetty yksi valitus Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen.

Lehtikankaan koulun alueen asemakaavan muutos tuli vireille. Kajaanin keskustan pysäköintistrategia valmistui. Pysäköintistrategiassa päivitettiin Kajaanin kaupunkialueen pysäköintinormit, joita käytetään poikkeamisluvan perusteena pysäköintipaikkoja määritettäessä alueen rakennushankkeille sekä asemakaavojen laatimisessa. Lisäksi hyväksyttiin kymmenen poikkeamislupaa ja suunnittelutarveratkaisua: kaksi poikkeamista asemakaavasta ja kuusi haja-asutusalueelle sekä kaksi suunnittelutarveratkaisua. Investointiohjelman mukaiset katu- ja yleisten alueiden suunnitelmat ovat valmistuneet ajallaan rakentamista varten.

Maan hankinta ja luovutus

Kaupunki hankki vuonna 2019 maata (yhden tilan ja yhden määräalan) Kuurnantien varrelta tien leventyessä perusparannuksen ja kevyen liikenteen väylän varauksen takia. Kaupunki osti yhden tontin Kangasmaaston asemakaava-alueelta ja purki Otanmäen asemakaava-alueella yhden tontin kaupan. Lisäksi kaupunki sai Valtiokonttorilta luovutuksena yhden tilan Mainuan alueelta.

Kaupunki myi yhteensä seitsemän asemakaava-alueen tonttia yksityisille rakentajille ja Petäisenniskasta viisi asemakaavatonttia Kajaanin Teknologiakeskus Oy:lle osakepääomakorotuksella. Lisäksi kaupunki sopi yhdestä tilusvaihdosta Hilskantien varrella. Yhteensä maata hankittiin noin 781 269 m² ja luovutettiin 66 258 m². Maanhankintaan käytettiin yhteensä noin 86 279,17 euroa ja myynnissä saatiin tuloa yhteensä noin 534 191,80 euroa.

Kiinteistöverotietojen tarkastamisprojekti

Kaupunki aloitti maaliskuussa 2017 kiinteistörekisteritietojen perusparannusprojektin. Projektin tarkoituksena on päivittää Kajaanin kiinteistörekisteriin ajantasaiset tiedot kunnan alueella sijaitsevista rakennuksista. Projektia jatkettiin keväällä 2018 paikkatietoanalyysillä, joilla pyrittiin löytämään luvattomia rakennuksia asemakaava-alueen ulkopuolelta. Projekti-insinöörin siirryttyä opintovapaalle syyskuussa päätettiin projekti siirtää rakennusvalvontaan rekrytoitavan rakennustarkastajan vastuulle. Projekti ei kuitenkaan ole edennyt uuden rakennustarkastajan työkiireiden takia ja projektia päätettiin jatkaa vuoden 2020 puolella hankkimalla selvitystyötä konsultilta kilpailutuksen kautta.

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Myönnetty rakennusluvat 2019 (asuinhuoneistot ja vapaa-ajanasunnot, kpl)

- Omakotitalot 18 kpl
- Rivitalot 15 kpl
- Kerrostalot 34 kpl
- Vapaa-ajan asunnot 12 kpl

Ympäristönsuojelun suoritettuja 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Käsitellyt lupahakemukset ja ilmoitukset	17	26	20	20	39
Lausunnot	23	15	14	10	11
Tarkastukset	86	144	155	128	109
Yhteensä	126	185	189	158	159

Metsätalous

Kaupungin metsien hoitovelkaa on lyhennetty vuoden 2019 aikana perkaamalla 4,94 ha taimikoita ja tekemällä taimikonhoitoa 94,05 ha eli yhteensä 99,00 ha alueella. Vanhoja oja perattiin noin 16,9 km:n matkalla. Varttuneen metsän väljennykseen keskittyviä harvennushakkuita talousmetsissä suoritettiin yhteensä 149,00 ha alueella. Vuonna 2018 myytiin yksi 34 ha suuruinen tukkipuuvaltainen pylväsleimikko, jonka hakkuut toteutuivat loppuun vuonna 2019 aikana.

Kunnallistekniikka ja liikunta

Tulosyksiköiden perustehtävät hoidettiin hyvin ja tulosalueen käyttötalouden toimintakate toteutui kohtuullisen hyvin ylittyen noin 28 000 € (-0.3 %).

Kevätalvi oli tavanomainen, lumenkäsittelyä riitti maaliskuun lopulle. Katujen pölyämistä keväällä torjuttiin suolaliuksella ja hiekan poistoon päästiin jo maaliskuun lopussa. Toimenpiteet onnistuivat ja pölystä ei aiheutunut pitkäaikaista haittaa kaupunkilaisille. Pääkatujen uraisia ja huonokuntoisia päällystepintoja uusittiin määrärahojen sallimissa rajoissa ympäri kaupunkia. Kevytliikenneväylien kunnostamiseen panostettiin aikaisempaa enemmän ja näin edistimme liikkumista kävelen tai pyöräillen. Kuntalaisilta saatiin positiivista palautetta keskustan puistojen hoidosta ja laadusta. Puistojen hoitotaso saatiin pysymään hyvällä tasolla palkkaamalla määräaikaista puutarhureita ja ruohonleikkureiden kuljettajia. Loppu syksystä talvi tuli aikaisin jo lokakuussa ja lumi pysyi maassa. Marraskuu ja joulukuu olivat runsaslumisia ja auroskertoja tuli paljon (pääväylät/kevytliikenne 22 kpl, asuntokadut 13 kpl).

Ulkovalaistuksen kehittäminen jatkui ja vanhoja valoja vaihdettiin led-valoiksi yli 1 700 kpl. Vaihtoja tehtiin Purolan, Teppanan ja Komiahon alueilla. Energiansäästön lisäksi vaihdoilla saavutettiin tasaisempi ja laadukkaampi valaistus. Vaihdetuissa valaisimissa on esiohjelmoitu himmennysohjelma yöajalle. Yöllä valot palavat 30 prosentin teholla. Ulkovalaistuksesta on vaihdettu yli 60 % led-valaistukseksi. Ulkovalaistuksen ohjauksessa käytetty MELKO-järjestelmä tuli tiensä päähän ja syksyn aikana otettiin käyttöön nykyaikainen C2 smartlight -ohjausjärjestelmä.

Liikuntatulosyksikön vuosi oli edelleen suurien muutoksien vuosi. Elokuussa valmistunut harjoitusjäähalli oli vuoden kärkihanke ja on osoittanut tarpeellisuutensa jo ensimmäisen syksyn aikana. Vanhan kilpahallin peruskorjaus valmistui syyskuun lopussa ja jääkiekkoilijat sekä taitoluistelijat pääsivät aloittamaan kilpailukautensa suunnitellusti. Vimpelin urheilukeskuksen hyppypaikkojen vesiongelma saatiin korjattua pinnan uusimisella. Kajaani-hallin monitoimikentän viimeistely toteutettiin kesäkuussa ja nyt kohde on valmis. Monitoimikenttä löysi hyvin paikkansa uutena liikuntapaikkana ja kävijäpalaute oli todella positiivista. Kaukaveden kävijämäärä jatkoi kasvuaan kolmatta vuotta ja vuonna 2019 Kaukavedessä kävi liikkumassa 232 000 asiakasta. Syksyllä aloitettiin Vimpelin urheilukeskuksen kaukolämpöremontti, jonka yhteydessä korjattiin myös henkilökunnan työskentely- ja sosiaalituloja.

Tilakeskus

Tulosyksiköiden perustehtävät hoidettiin ja toteutettiin pääosin sekä osin ylitettiin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Käyttötalouden toimintakate toteutui noin 627 000 euroa talousarviota paremmin. Talousarviota parempi kate johtuu pääosin rakennusten energiakustannusten säästöistä. Vuoden 2019 lämmitystarve oli noin 8 prosenttia normaalivuotta pienempi ja sähköenergiaa saatiin ostettua edullisella hinnalla. Vuodelle 2019 oli 400 000 euroa varauksia rakennusten purkukuluihin. Purkukuluja toteutui noin 187 000 euroa. Omistajapoliittisen ohjelman mukaiset selvitykset tilakeskus-Mamselli-Vilake toiminnan yhdistäminen ja konsernin kiinteistönhoidon yhtiöittäminen valmistuivat keväällä ja ne käsiteltiin kaupunginhallituksessa elokuussa.

Kaupungin rakennuskantaa vähennettiin 2 329 m² myymällä ja purkamalla viisi rakennusta. Uusi harjoitusjäähalli valmistui kesällä, jonka myötä tiloja lisääntyi 2 635 m². Kokonaistilamäärä pysyi lähes ennallaan.

Talonrakennusinvestoinneissa sitovana tavoitteena oli 18 000 000 euroa. Investointien toteutuma oli noin 17 360 000 euroa. Investointien määrärahasäästöt syntyivät pääasiassa usean vuoden kestävästä Lyseon hankkeen jaksotuksen poikkeamista talousarvioon nähden. Merkittävimpinä hankkeina jatkettiin Lyseon peruskorjausta- ja laajennusosan rakentamista ja peruskorjattiin nykyinen jäähalli sekä valmistuneina kohteina uusi harjoitusjäähalli ja Kätönlahden koulun liikuntasali otettiin käyttöön. Kajaanin lukion muutostyöt ja hallintosiiven korvaaminen uudisrakennuksella aloitettiin ja tämän hankkeen rahoituksesta vastaa pääosin koulutusliikelaitos.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet
Raportointivastuussa tekninen johtaja Jussi Heikkinen

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Yleiset alueet, kadut ja puistot hyvässä kunnossa ympäri vuoden	Järjestetään kuntatekniikan palvelukysely joka toinen vuosi (2018, 2020, 2022)	2018 keskiarvo 2,75-3,25 tai hyvä (asteikko 1 - 5)	Toiminnassa on huomioitu vuoden 2018 tutkimuksen tulos. Asuntokatu- ja liikkauksen- ja pyöräteillä sekä leikkipaikkojen siisteyteen ja varusteiden kuntoon on panostettu.	Toteutuu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen energiankulutuksen hallinnan avulla	Rakennusten ja rakennuksissa toimivien prosessien yhteenlaskettu sähköenergian kulutus pienenee	Sähköenergian kulutus on 1-2 % pienempi vuoden 2018 tasoon verrattuna	Kaupungin rakennusten sähköenergian kulutus oli vuonna 2018 yhteensä 19 227 MWh ja vuonna 2019 yhteensä 18 608 MWh. Sähkön kulutus pieneni 619 MWh ja n. 3 %.	Toteutuu
---	---	---	---	--

Tulevaisuus nuorissa

Liikuntapaikat tarjoavat nuorille harrastusmahdollisuuksia ja kohtaamispaikkoja.	Valittuihin liikuntapaikkoihin ja -alueisiin tehdään palvelukyselyt. Kysely toteutetaan vuosittain.	2018 keskiarvo 2,75-3,25 (asteikko 1 - 5)	Kaukaveden asiakastytyväisyyskysely toteutettiin joulukuussa. Tulokset olivat seuraavat: tilat 3,6 viihtyisyys 4,4 uintimahdollisuus 3,9 palvelutarjonta 3,8 vesijumppat 3,9 tulosten ka. 3,9	Toteutuu
--	---	---	--	---

Osaajista elinvoimaa

Oppilaitosyhteistyön avulla tarjotaan Kajaanissa opiskeleville harjoittelumahdollisuuksia ja lopputyöpaikkoja	Toimiala tarjoaa opiskelijoille harjoittelumahdollisuuksia, näyttötutkintomahdollisuuksia ja lopputyöpaikkoja.	Toimiala pystyy tarjoamaan mahdollisuuksia vähintään kahdelle eri koulutuslalle	Ympäristötekniistä toimialaa koskevia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon loppu- töitä valmistui yksi kappale vuonna 2019. Toimialalle on järjestynyt yksi oppisopimuspaikka kiinteistöhoitoon.	Toteutuu
---	--	---	---	---

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Kajaanin kaupungin pitkän aikavälin tavoite on saada väestömäärä pysymään vähintään nykyisellä tasolla. Mikäli tässä tavoitteessa ei onnistuta, voi käytöstä poistuvien rakennusten ylläpitokustannukset muodostua huomattavasti ennakoitua korkeammiksi.	Ei toteutunut. Rakennusomaisuutta hallitaan Rakennusten rakennemuutos -ohjelmalla.
Rahoitusriskit	Verotulojen äkilliset ennalta arvaamattomat muutokset voivat aiheuttaa palvelutason alenemisen.	Ei toteutunut. Palveluita on pystytty tuottamaan suunnitelmien mukaisesti.
Toiminnalliset riskit	Korjausvelka pidetään hallinnassa riittävillä peruskorjausinvestoinneilla, jotka perustuvat pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Mikäli suunnitelmia ei seurata ja toteuteta tai ne eivät ole ajan tasalla, voi seurata äkillisiä esimerkiksi rakennuksiin kohdistuvia toiminnallisia ongelmia, jotka voivat estää päivittäisen käytön ja toiminnan.	Toteutui osittain. Peruskorjauksia ja huonokuntoisten tilojen korvaamista uusilla on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Sissilinnan sisäilmaongelmat aiheuttivat tarpeen laajemmille tutkimuksille ja toiminnoille joudutaan etsimään väistötilat tai muu korvaava ratkaisu.
Vahinkoriskit	Rankkasateet aiheuttavat tulvia, kiinteistövahinkoja ja liukkautta. Kovat pakkaset lisäävät lämmityskuluja. Tällöin luvatus palvelutason ylläpitäminen vaikeutuu. Riskin realisoituessa menot kasvavat yli talousarvion.	Ei toteutunut alkuvuoden aikana. Vuoden lopulla runsaat lumi- ja vesisateet aiheuttivat paljon suunniteltua enemmän auraustyötä, liukkauden torjuntaa sekä lumen ajoa.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Sisäisiä kokous- ja palaverikäytänteitä kehitetään paremman tiedonkulun ja päätöksentöns tueksi.	Toimialan sisäisiä esimiespalavereita pidetty säännöllisesti. Johtoryhmään kutsuttu talouspalveluiden edustaja tiedonkulun parantamiseksi. Osallistutaan johtoryhmyön kehittämisohjelmaan.
Henkilöstöasiat	Esimiestyön kehittämiseen panostetaan koulutuksen avulla.	Kannustettu osallistumaan laajasti henkilöstöpalveluiden järjestämiin esimieskoulutuksiin. Kartoitetaan aktiivisesti seuraavia koulutustarpeita. Vastuullista lähiesimiestyötä tekevien henkilöiden määrä lisääntynyt, jolloin vastuut selkenevät ja esimiestyöt jakautuvat tasaisemmin.
Taloussuunnittelu	Toimialan sisäinen talousprosessien kehittämisen suunnittelu käynnistetään yhdessä taloushallinnon kanssa.	Talouspalveluiden toimintamallin muutos heinäkuun alusta alkaen parantaa talousprosessien kehittämismahdollisuuksia. On tuettu teknisen taloustiimin muodostumista.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Määritellään sijaisuuksia tarkemmin lomakausien ajaksi varmistamaan asioiden eteneminen läpi vuoden.	Laadittu yhdessä esimiesten kanssa lomalista ja määritetty sijaisjärjestelyt. Julkaistu sisäinen tiedote hyvissä ajoin ennen lomakautta sijaisjärjestelyihin ja vastuisiin liittyen.
Talousraportointi	Talousraportoinnin tietojärjestelmissä on kehitettävää. Pyydetään perehdytystä ja opastusta talousarvion laadintaan ja toteutuman seurantaan kuukausittain.	Opeteltu ja otettu Saaga -talousraportointi työkalu käyttöön. Seurataan aktiivisesti kuukausittain toteutunutta versus budjetti.
Omaisuuksien hallinnointi	Kaupungin käyttöomaisuus omistuksessa olevien rakennusten osalta on tutkittava ja varmistettava, että tietojärjestelmässä olevat tiedot ovat oikein ja ajan tasalla.	Rakennusten osalta käyttöomaisuuden tietojen ajantasaisuus ja oikeellisuus on katsottu yhteistyössä Sarastian, kaupungin talouspalveluiden ja tilakeskuksen toimesta. Tilinpäätökseen on tehty rakennusten osalta alaskirjauksia ja purkukuluvarauksia.

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Tietohallinto ja tietoturva	Tarve yhtenäisemmälle tietojärjestelmäinfrastruktuurille selvitetään varsinkin tietoturvan ja riskienhallinnan näkökulmasta.	Selvitystyötä tehdään yhdessä tietohallinnon tietojärjestelmäarkkitehtuurityön yhteydessä.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Vuosittain jaettavien avustusten käsittely sisällytetään vuosikelloon.	Harkitaan tarvetta uudelleen jälkimmäisen vuosipuoliskon aikana. Avustusten jakaminen ja periaatteiden määrittely siirtyy liikuntapalveluista Liikunta- ja kulttuuriasioiden neuvostolle yhden luokun periaatteen mukaisesti.
Sopimushallinta	CaseM käyttöä sopimuksenhallinnassa kehitettävä edelleen.	On kehittynyt keskushallinnon johdolla, uudet sopimukset menevät suoraan CaseM järjestelmään. Sähköinen allekirjoitus toimii.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi		

Ympäristötekniinen lautakunta

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Tehdään tiivistä yhteistyötä sivistystoimialan ja kansalaissektorin kanssa tavoitteena kaupunkilaisten hyvinvointi ja terveys.	Suunnittelutyötä on tehty kesäkuussa ympäristötekniikan lautakunnan, sivistyslautakunnan ja liikunta- ja kulttuuriasioiden neuvoston yhteisessä seminaarissa.	Toteutuu
Kaupunkikonsernin sisällä tehdään tiivistä ja tuloksellista yhteistyötä Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen, Kajaanin Ammattikorkeakoulun Oy:n ja Loiste-konsernin kanssa. Tavoitteena on palvelutuotannon turvaaminen ja oppilaitosten menestymisen tukeminen.	Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa on tehty yhteistyötä FASTER projektin suhteen ja osallistuttu Data-analytiikan kiihdyttämö -hankkeeseen. Sammonkaari hankkeessa on tehty yhteistyötä sekä Loisten että KAMK:in kanssa energia-asioiden suhteen.	Toteutuu
Varmistetaan huoltovarmuuskriittisten tietojärjestelmien toiminta kaupungin tietojärjestelmäarkkitehtuuriin yhteensopivalla riittävän suojatulla tietoverkolla sekä suojatuilla ja varmistetuilla palvelimilla. Suunnittelu tehdään yhteistyössä kaupungin tietohallinnon, KamIT:n ja Loiste-konsernin kanssa.	Tietohallinnon tietojärjestelmäarkkitehtuurin suunnittelutyö ei valmistunut kokonaisuudessaan 2019. Toteutustyö siirtyy vuodelle 2020.	Ei toteudu
Yhteistyössä Loiste-konsernin kanssa turvataan kaupungin katuvaloverkon ylläpito ja kehittäminen ja etsitään uusia energiahallinnan ratkaisuja.	Katuvaloverkon kehittämiseen ja ylläpitoon ei ole löytynyt Loisten kanssa ratkaisua. Energianhallinnan osalta on tehty yhteistyössä Loisten kanssa Kajaanin kaupungin suurten kiinteistöjen energianhallinta - ja säästöpalvelukartoitus.	Toteutuu osittain
Lautakunnan vuoden 2019 talousarvion investointiosaan esittämä talonrakennushankkeiden ja kiinteiden rakenteiden ja laitteiden investointiohjelma perustuu siihen, että julkisen omaisuuden korjausvelka ei kasva.	Kiinteät rakenteet ja laitteet -investointien painopiste on ollut peruskorjaushankkeissa, joilla vähennetään tai ainakin estetään korjausvelan kasvamista.	Toteutuu
Rakennusten rakennemuutosohjelman ylläpitoa ja toteutusta jatketaan, sekä käydään tarvittavat neuvottelut sidosryhmien kanssa.	Kaupungin käytöstä poistuvien rakennusten myyntiä on tehty aktiivisesti ja ostajan löydyttyä kohteet on viety päätöksentekoprosessiin. Rakennemuutosohjelma päivitetään 2020 alkuvuoden aikana.	Toteutuu
Uudis- ja korjausrakentamisessa pyritään mahdollistamaan ja edistämään puurakentamista.	Lukion laajennusosa on suunniteltu toteutettavan CLT-elementtirakenteisena.	Toteutuu
Päivitetään yhteistyössä Kajaanin Veden ja muiden vesihuoltolaitosten kanssa vesihuollon kehittämissuunnitelma, jossa linjataan vesihuollon yleisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2019–2022.	Vesihuollon kehittämissuunnitelman laatiminen siirretään vuoteen 2020. Kehittämissuunnitelma ei ole nykyisin lakisääteinen.	Ei toteudu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Vuoto- ja hulevesien pääsyä jätevesiviemäriin rajoitetaan yhteistyössä Kajaanin Vesi -liikelaitoksen kanssa. Toimenpiteet toteutetaan vuosittain tärkeysjärjestyksessä ja ne jatkuvat 5–10 vuotta.	Hulevesiverkostossa olleita virhekytkentöjä on poistettu, jotta hulevesien johtuminen jätevesiviemäriin vähenee. Yksityisten kiinteistöjen osalta hulevesien johtumisen estäminen jätevesiviemäriin vaatii useiden vuosien pitkäjäntesitä työtä.	Toteutuu ■
Vesihuoltoavustusten maksaminen vesi- ja viemäriolosuhteiden lopetetaan 31.12.2019. Silloin tällöin päättyy jätevesiasetuksen siirtymäaika ja Kajaanin kaupungin haja-asutusalueen tärkeimmille osille on perustettu viemäriolosuhteiden kunnat.	Vesihuoltoavustusten maksaminen harkitaan jatkossa ta-pauskohtaisesti.	Toteutuu ■
Harkinnanvaraisia yksityisten teiden kunnossapitoavustuksia ja peruskorjausavustuksia sekä viemäriolosuhteiden suunnittelu- ja rakentamisavustuksia maksetaan vuonna 2019. Muita harkinnanvaraisia hankkeita avustetaan vasta sen jälkeen, kun edellä mainitut yksityistie- ja vesihuoltoavustukset on maksettu.	Yksitysteiden kunnossapitoavustukset on maksettu lautakunnan päättämien perusteiden mukaisesti. Vesihuolto-osuuskunnille avustuksia on maksettu lautakunnan päätöksillä.	Toteutuu ■
Palautejärjestelmän seuranta tehostetaan ja kehitetään pääasiassa palautekanavaksi yhdessä keskushallinnon kanssa.	Palautejärjestelmää ja palautteita seurataan edelleen aktiivisesti. Nykyisen palautejärjestelmän kehittäminen keskushallinnon asiakaspalvelun työkaluksi etenee.	Toteutuu ■
Toimintaa tehostetaan ja työhyvinvointia parannetaan mm. tietojärjestelmien kehittämisen kautta. Työn vaarojen arviointi jatkuu.	Työterveyshuollon työpaikkaselvityksiä on tehty eri työyksiköissä. Esimiehiä on koulutettu työn vaarojen arviointiin ja Granite järjestelmän käyttöön.	Toteutuu ■

Liikunta- ja kulttuuriasioiden neuvosto

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Keitetään kaupungin liikunta- ja kulttuuripolitiikkaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kulttuuri ja taide ymmärretään yhtenä tärkeänä hyvinvoinnin taustatekijänä.	Laaja Hyvinvointikertomus ja Hyvinvointisuunnitelma ovat valmistuneet.	Toteutuu ■
Tuetaan kuntalaisten omaehtoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä erilaisin toimenpitein mm. urheiluseuroille, kulttuuritoimijoille ja tapahtumajärjestäjille myönnettävillä avustuksilla ja palkinnoilla sekä eri ikäryhmille suunnatuilla tukimuodoilla.	Seura-avustuksia, kulttuuriavustuksia ja tapahtuma-avustuksia on jaettu hyväksytyjen linjausten mukaisesti. On otettu käyttöön +65 liikuntapassi. Kaukaveden hinnoittelua on muutettu käyttäjystävällisemmäksi.	Toteutuu ■
Seurataan ja arvioidaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU) edistymistä ja tehdään liikuntaan, kulttuuriin ja hyvinvointityöhön liittyviä aloitteita.	Hyvinvointisuunnitelmaa ja -kertomusta on esitelty eri toimijoille.	Toteutuu ■

Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistoiminnat

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Keskustaajaman osayleiskaava valmistellaan hyväksyttäväksi.	Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt keskustaajaman osayleiskavan.	Toteutuu ■
Paltaniemen osayleiskaavan 1. vaiheen laatiminen käynnistetään.	Selvitysvaiheessa.	Toteutuu ■

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Jatketaan selvitystä rakennusten kiinteistöveron kattavuudesta.	Kiinteistöveroselvitys jatkuu edelleen. Suurimman verotulohyödyn antavat toimenpiteet on tehty.	Toteutuu
Rakennusvalvonnan arkiston sähköistäminen jatkuu, rakennuslupadokumenttien sähköinen myynti käynnistetään. Toimitustuotantoasiakirjojen ja uusien vuokrasopimusten sähköistä arkistointia valmistellaan.	Rakennusvalvonnan asiakirjojen sähköistämisen valmiusaste on noin 85 %. Dokumenttien sähköinen myynti odottaa toteuttamista, tarvittava ohjelmisto on hankittu. Tontinmuodostusdokumenttien sähköistämistä valmistellaan.	Toteutuu osittain
Paikkatietojärjestelmää kehitetään 3D-mallinnuksen hyödyntämiseen.	Uusi paikkatietojärjestelmä on käyttöönottovaiheessa.	Toteutuu
Maankäyttöpoliittinen ohjelma 2019–2023 valmistellaan valtuuston hyväksyttäväksi vuoden 2019 alkupuolella	Maankäyttöpoliittinen ohjelma viedään hyväksymiskäsittelyyn alkuvuodesta 2020.	Toteutuu
Älykäs elinkaarikortteli -suunnitteluhanketta jatketaan.	Sammonkaari -nimen saanut hanke etenee suunnitelman mukaisesti; mahdollisia osallisia kontaktoitu ja laadittu alustava viitesuunnitelma asemakaavoituksen pohjaksi.	Toteutuu

Kunnallistekniikka ja liikunta

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kaupungin omistaman katu-, puisto- ja muun julkisen käyttöomaisuuden korjausvelka pidetään hallinnassa peruskorjausinvestoinneilla, joiden suuruusluokka on noin 3 miljoonaa euroa.	Peruskorjausinvestointeja on tehty investointiohjelman mukaisesti.	Toteutuu
Tehdään tiivistä yhteistyötä sivistystoimialan, KAMK:n, KAO:n, Kainuun sotien sekä urheiluseurojen, järjestöjen, yhteisöjen, liikunta-alan yritysten ja tapahtumajärjestäjien kanssa ja kehitetään yhteistyössä toimintaa kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.	Yhdistysten kanssa on neuvoteltu puistoalueiden hoidoista ja tarjottu omia vastuualueita yhdistyksille. Kaupunki on ollut aktiivisesti mukana Seurafoorumin perustamisessa.	Toteutuu
Toteutetaan kaupungin liikuntapoliittista ohjelmaa ja myös sen mukaista liikuntapaikkarakentamisen suunnitelmaa	Kajaanihallin monitoimikenttä ja Vimpelin hypypaikkojen peruskorjaus ovat valmistuneet.	Toteutuu
Toteutetaan kaupungin järjestämät perinteiset ulkotapahtumat ja ollaan aktiivisesti luomassa hyviä puitteita tapahtumien järjestämiseksi.	Ulkotapahtumat ovat toteutuneet suunnitellusti. Tapahtumatyöryhmässä on aktiivisesti suunniteltu uusia kaupunkitapahtumia.	Toteutuu
Ulkovalaistuksen energiatehokkuutta parannetaan LED-valaisimien vaihdoilla.	LED-valaisimia on vaihdettu Purolan ja Teppanan alueilla.	Toteutuu
Puistojen ja viheralueiden hoitoon panostetaan viihtyisyyden lisäämiseksi.	Kesän ajalle on palkattu määräaikaista työntekijöitä puistojen hoitoon.	Toteutuu
Toiminnassa ja kalustohankinnoissa vähennetään päästöjä.	Koneiden joutokäyntiä on vähennetty. Yhteiskäyttöautoina käytetään hybridautoja. Henkilöstön käyttöön hankittiin 2 kpl sähköavusteisia polkupyöriä.	Toteutuu
Sähköisten palvelujen käyttöä lisätään (venepaikat, toripaikat, tilavaraukset).	Venepaikkojen ja Markkinakatupaikkojen sähköinen varaaminen ja maksaminen otettiin käyttöön onnistuneesti.	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Luontoliikuntaan panostetaan alueen reitistöjä kehittämällä (maastopyöräily tms.).	Kamore-hankkeen suunnittelu on edennyt ja rahoituspäätös on saatu. Maastopyöräireittejä valmistui 3 kpl.	Toteutuu
Retkeily- ja ulkoilualueita kehitetään helpommin saavutettaviksi ja käyttäjystävällisiksi kohteiksi (Rehjansaari, Iso-Ruuhijärvi).	Urban Parks -hankkeessa on tehty käyttäjäkysely lähiluontokohteista.	Toteutuu
Toteutetaan Kajaanin kaupungin omistajapoliittisen ohjelman mukaiset selvitykset ja toimenpiteet.	Koneiden yhteiskäyttö Koulutusliikelaitoksen kanssa ei ole käynnistynyt suunnitellusti.	Toteutuu osittain

Tilakeskus

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kaupungin omistama rakennuskanta sopeutetaan palvelutarpeen tasolle. Lakisääteisten palvelujen tuottamiseen tarvittavat tilat pidetään hyvässä kunnossa. Toimitilojen kokonaismäärää vähennetään noin yhdellä prosentilla vuosittain purkamalla ja korvaamalla huonokuntoisia tiloja uusilla pienemmillä tiloilla.	Kaupungin omistamia rakennuksia myytiin ja purettiin 5 kpl ja 2 329 m ² . Vastaavasti harjoitusjäähalli otettiin käyttöön ja lisää tiloja tuli 2 635 m ² . Tilojen kokonaismäärä pysyi lähes ennallaan.	Ei toteudu
Palvelutuotannossa välttämättä tarvittava rakennuskanta pidetään kunnossa. Korjausvelan hallitsemiseksi peruskorjauksiin investoidaan vähintään 5,0 miljoonaa euroa vuosittain. Uudisrakennushankkeet rahoitetaan erikseen.	Kaupunki käytti vuonna 2019 korjausvelan hallintaan liittyviin peruskorjauksiin ja huonokuntoisten tilojen korvaamiseen uusilla tiloilla n. 15,8 milj. €. Harjoitusjäähalli rakennettiin uudistilana ja jolla ei korvattu olemassa olevia tiloja.	Toteutuu
Kaupungin tilaohjelmaa toteutetaan ja kehitetään edelleen. Keskeisimmät asiat ovat rakennusten korjausvelka ja -tarve, viiden vuoden investointisuunnitelma sekä rakennusten salkutus. Rakennusten arvo-, investointitarve- ja korjausvelkaselvitystä päivitetään joka toinen vuosi.	Kaupungin ja Vilakkeen viiden vuoden investointisuunnitelmaa on tarkennettu ja kehitetty yhdessä tilojen käyttäjien kanssa. Rakennusten arvo-, investointitarve- ja korjausvelkalaskelmat päivitetään vuosien 2018-2019 tiedoilla.	Toteutuu
Vuotuisissa energiakustannuksissa säästetään 1–2 prosenttia seuraamalla ja tehostamalla energian käyttöä.	Kaupungin rakennusten sähköenergian kulutus oli vuonna 2018 yhteensä 19 227 MWh ja vuonna 2019 yhteensä 18 608 MWh. Sähkön kulutus pieneni 619 MWh ja n. 3 %. Kaupungin rakennusten lämpöenergian kulutus oli vuonna 2018 yhteensä 31 278 MWh ja vuonna 2019 yhteensä 31 994 MWh. Lämmön kulutus nousi 716 MWh ja noin 2 %.	Toteutuu osittain
Tilakeskus hoitaa Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitoksen (Vilake) noin 64 000 m ² :n valtiolta luovutuksena tulleen rakennuskannan rakennuttamis- ja asiantuntijatehtävät, kiinteistönhoidon ja kunnossapidon.	On hoitanut palvelulinjauksen mukaisesti.	Toteutuu
Osallistutaan Kajaanin kaupungin omistajapoliittisen ohjelman mukaisiin selvityksiin ja toimenpiteisiin.	Vuoden 2019 toukokuussa valmistui omistajapoliittisen ohjelman mukaiset selvitykset tilakeskus-Mamselli-Vilake toiminnan yhdistämisestä sekä kiinteistönhoidon yhtiöittämisselvitys. Kaupunginhallitus käsitteli loppuraportit elokuussa 2019.	Toteutuu

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Ympäristötekniinen lautakunta	3,2	3	3
Maankäyttö, suunnittelu ja viranomaistoiminnat	31,1	33	32,9
Kunnallistekniikka ja liikunta	69,9	77	71,0
Tilakeskus	47,1	52	48,5
Yhteensä	151,3	165	155,4

Ympäristötekeminen toimiala

Ympäristötekeminen toimiala	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	2 532	-13	2 519	2 808	289	2 017
Maksutuotot	1 398	-0	1 398	1 268	-130	1 212
Tuet ja avustukset	27	70	96	106	9	72
Vuokratuotot	19 879	22	19 901	19 719	-182	20 542
Muut toimintatuotot	246	-1	245	631	386	208
Toimintatuotot	24 082	77	24 159	24 532	373	24 051
Valmistus omaan käyttöön	803		803	895	91	991
Henkilöstökulut	-7 953	-62	-8 014	-8 115	-100	-7 780
Palvelujen ostot	-6 423	-1 048	-7 471	-7 227	244	-6 680
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 495	148	-6 347	-5 860	487	-5 995
Avustukset	-398	-210	-608	-543	65	-598
Vuokratulot	-5 246	0	-5 246	-5 090	156	-5 530
Muut toimintakulut	-195	-5	-200	-258	-59	-209
Toimintakulut	-26 709	-1 177	-27 886	-27 093	793	-26 792
TOIMINTAKATE	-1 823	-1 100	-2 923	-1 666	1 257	-1 749

Tekninen hallinto

Ympäristötekeminen hallinto	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	10	-10	0	0	0	33
Tuet ja avustukset		77	77	49	-28	
Toimintatuotot	10	67	77	49	-28	33
Valmistus omaan käyttöön						60
Henkilöstökulut	-250	-47	-296	-287	9	-253
Palvelujen ostot	-205	29	-176	-80	97	-278
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13	2	-11	-2	9	-18
Avustukset	-275	-210	-485	-444	41	-511
Vuokratulot	-35	17	-18	-25	-7	-68
Muut toimintakulut	-17	0	-17	-1	16	-6
Toimintakulut	-795	-209	-1 004	-839	164	-1 133
TOIMINTAKATE	-785	-142	-927	-790	137	-1 040

Maankäyttö-, suunnittelu ja viranomaistoiminnat

Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistoiminnat	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	390		390	413	23	487
Maksutuotot	349		349	334	-15	278
Vuokratuotot	2 545		2 545	2 640	95	2 581
Muut toimintatuotot	163		163	492	329	151
Toimintatuotot	3 448		3 448	3 879	432	3 496
Valmistus omaan käyttöön	80		80	64	-16	143
Henkilöstökulut	-1 919		-1 919	-1 814	105	-1 769
Palvelujen ostot	-686	0	-686	-651	35	-602
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-41		-41	-72	-31	-36
Avustukset				-0	-0	
Vuokratulot	-171		-171	-164	7	-159
Muut toimintakulut	-9		-9	-19	-10	-44
Toimintakulut	-2 826	0	-2 826	-2 720	106	-2 610
TOIMINTAKATE	701	0	701	1 223	521	1 030

Kunnallistekniikka ja liikunta

Kunnallistekniikka ja liikunta	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	1 339	-3	1 336	1 398	62	562
Maksutuotot	1 049	-0	1 049	934	-116	935
Tuet ja avustukset	22	-8	14	46	32	72
Vuokratuotot	661	22	683	461	-222	1 241
Muut toimintatuotot	68	-1	67	56	-10	55
Toimintatuotot	3 139	10	3 149	2 895	-254	2 864
Valmistus omaan käyttöön	495		495	481	-14	491
Henkilöstökulut	-3 526	-15	-3 541	-3 699	-157	-3 485
Palvelujen ostot	-3 329	23	-3 306	-3 328	-21	-3 034
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 294	-4	-1 298	-1 203	95	-1 227
Avustukset	-123		-123	-99	24	-87
Vuokrakulut	-3 378	-17	-3 395	-3 154	241	-3 444
Muut toimintakulut	-89	-5	-94	-35	58	-57
Toimintakulut	-11 739	-18	-11 757	-11 517	240	-11 334
TOIMINTAKATE	-8 105	-8	-8 113	-8 141	-28	-7 979

Tilakeskus

Tilakeskus	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	793		793	998	205	935
Tuet ja avustukset	5		5	10	5	0
Vuokratuotot	16 673		16 673	16 618	-55	16 720
Muut toimintatuotot	15		15	83	68	3
Toimintatuotot	17 486		17 486	17 708	222	17 658
Valmistus omaan käyttöön	228		228	350	122	297
Henkilöstökulut	-2 258		-2 258	-2 315	-57	-2 274
Palvelujen ostot	-2 202	-1 100	-3 302	-3 169	133	-2 766
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 147	150	-4 997	-4 584	413	-4 714
Vuokrakulut	-1 661		-1 661	-1 745	-85	-1 859
Muut toimintakulut	-81		-81	-203	-122	-102
Toimintakulut	-11 349	-950	-12 299	-12 016	283	-11 715
TOIMINTAKATE	6 365	-950	5 415	6 042	627	6 240

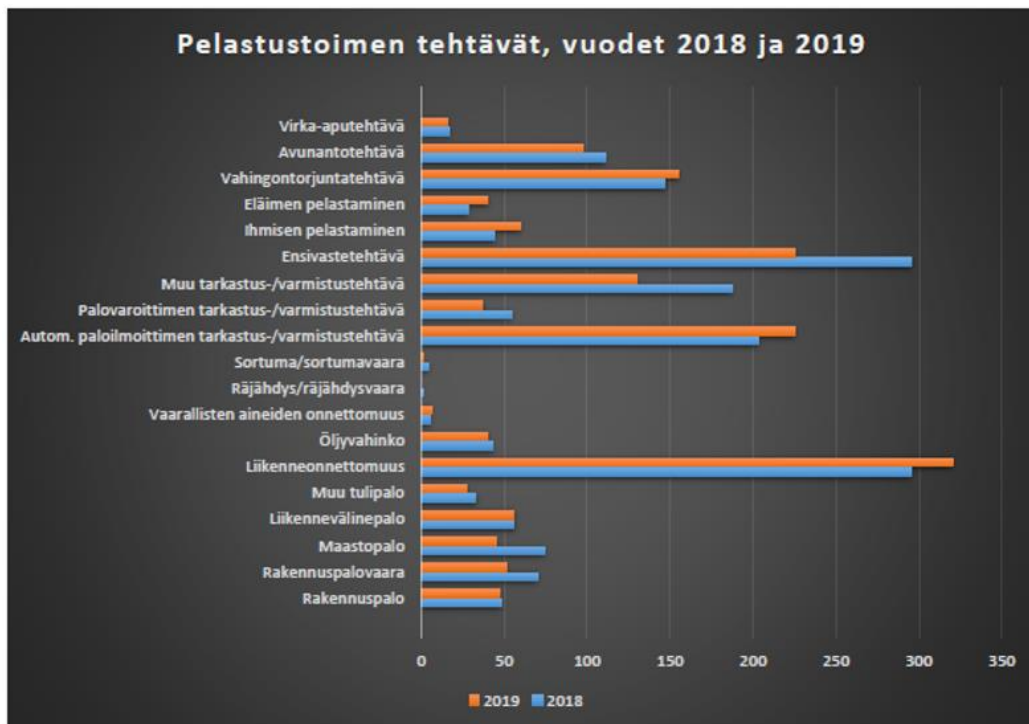
2.2.5 Kainuun Pelastuslaitos -toimiala

Olennaiset tapahtumat vuonna 2019

Operatiivinen toiminta

Hälytystehtäviä pelastustoimella oli vuoden 2019 aikana yhteensä 1578 kappaletta. Hälytystehtävien määrä laski viime vuodesta 8,7 % (1715 kpl 2018). Onnettomuustyypeittäin tarkasteltuna kasvua tapahtui vahingontorjunta-, liikenneonnettomuuksissa, vaarallisten aineiden onnettomuuksissa, automaattisissa paloilmittimen tarkastus-, ihmisten pelastus- ja eläintenpelastustehtävissä. Muissa tehtävälajeissa tehtävämäärät pysyivät joko samoina tai olivat laskevia.

Pelastustoimen kiireellisten tehtävien (924 kpl) toimintavalmiusaika on ollut keskimäärin 15 minuuttia ja 43 sekuntia.

Aiheutuneiden vahinkojen arviointi

PRONTO- toimenpiderekisterin mukaan viime vuonna rakennuspaloissa menehtyi yksi henkilö ja loukkaantui yhteensä 17 henkilöä. Rakennuspaloista pelastettiin yhteensä neljä henkilöä ja evakuoitiin yhteensä 52 henkilöä. Rakennuspaloja ja – vaaroja oli viime vuonna yhteensä 98 kappaletta. Viime vuonna rakennuspaloissa arvioitiin tuhoutuneen omaisuuden arvoksi yhteensä 1,7 miljoonaa euroa. Vastaavasti pelastetun omaisuuden arvoksi arvioitiin 8,8 miljoonaa euroa.

Viime vuonna liikenneonnettomuuksia oli yhteensä 320 kappaletta, joissa menehtyi yhteensä 4 henkilöä ja loukkaantui yhteensä 158 henkilöä. Vastaavasti vuotta aiemmin, liikenneonnettomuuksia kirjattiin 295 kappaletta ja (2018) niissä menehtyi yhteensä 9 henkilöä ja loukkaantui kaikkiaan 213 henkilöä.

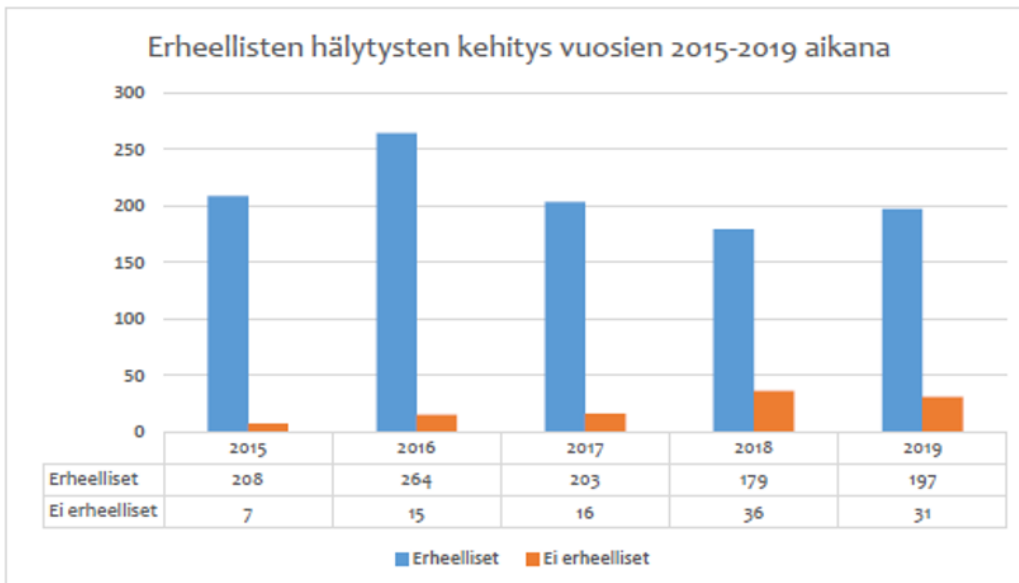
Muissa kuin edellä mainituissa onnettomuustyypeissä menehtyi viime vuoden kuluessa yhteensä 5 henkilöä ja loukkaantui 30.

Maastopaloja oli vuoden 2019 aikana yhteensä 45 kappaletta ja niissä paloi maastoa yhteensä 57,8 hehtaarin verran.

Onnettomuusvahingot rakennuspalot ja vaarat	2018	2019
Palokuolemat, lkm	2	1
Loukkaantuneet, lkm	15	17
Pelastetut arvot		
Osallisena olleet henkilöt, lkm	214	150
Pelastetut henkilöt, lkm	10	4
Evakuoidut henkilöt, lkm	24	52
Omaisuuksvahingot	2,2 milj. €	1,7 milj. €
Pelastetut omaisuusarvot	93 %	83 %
Muut onnettomuudet		
Kuolleet, lkm	12	9
Loukkaantuneita, lkm	249	188
Palanut maasto, ha	20,1	57,8
Pelastetut arvot		
Osallisena olleet henkilöt, lkm	775	756
Pelastetut henkilöt, lkm	67	52
Evakuoidut henkilöt, lkm	0	0

Ennalta ehkäisevä toiminta

Erheellisiä hälytyksiä automaattisista hälytyksistä on ollut 197 kappaletta. Näistä laskutukseen johti 61 tapausta, korjausmääräyksiin 42 tapausta.

Valvonta ja turvallisuusviestintä

Vuoden 2019 valvontakohteiden A1- A6 kokonaismäärä oli 633 valvontakohdetta joista tekemättä jäi 56 kpl. Valvontaprosentin ollessa 91%. Tähän asiaan otetaan lisäponntta, jotta jatkossa valvontatehtävät tu-lee suoritettua.

Valvontakohteet vuodelta 2020 tulee olla tehtynä 31.10 mennessä. Tulosityksiköiden päälliköt pyytävät valvontatyötä tekevilä aikataulua valvonnan suunnittelun tueksi. Aikataulua tulee noudattaa ja valvonta tulee suorittaa tänä vuonna kaikilta osin.

Turvallisuusviestintä tilaisuuksia oli 274 kpl, joissa osallistuneita 10504 henkilöä. 14% kainuulaisista tavoitettiin turvallisuusviestinnän saralla.

Somessa on toiminta Kainuun pelastuslaitoksen tileillä Instagramissa ja Twitterissä on noin parituhatta seuraajaa. Vuoden 2019 menestynein julkaisu Facebookissa keräsi vajaa 8000 näyttökertaa.

Hyvää elämää älykkäissä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Pelastustoimen palvelujen kehittäminen Kajaanissa	Pelastustoimen palvelujen saatavuus	Käynnistetään alueellinen vesipelastuskurssi Pohjois-Suomen naapuripelastuslaitosten kanssa	Vesisukelluskurssin järjestelyt käynnistettiin yhteistyössä Lapin-, Oulu-Koillismaan- ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitosten kanssa. Kurssi tullaan toteuttamaan yhteistyössä Kainuun prikaatin kanssa syksyllä 2020. Järjestelyistä vastaa Kainuun pelastuslaitos.	Toteutuu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Toimintatapojen ja -tilojen tehokas käyttö	Työskentelytapojen kuvaus ja omavalvontasuunnitelma ja toimitilojen tehokas käyttö	Laaditaan omavalvontasuunnitelma	Ei ole vielä toteutunut. Asia kokonaisuus viedään tulevaan palvelutasopäätökseen.	Toteutuu osittain
--	--	----------------------------------	---	--

Tulevaisuus nuorissa

Turvallisuustietoiset lapset ja nuoret	Antaa laadukasta turvallisuuskoulutusta kajaanilaisille lapsille ja nuorille läpi leikkaavin teemoin	Käynnistetään kouluille ja päiväkodeille turvallisuuskummitoiminta	Valvontaa suorittavat henkilöt on nimetty ja toimivat kummeina kouluihin ja päiväkoteihin. Toimintaa hakee tarkempia muotojaan, jolla keskinäistä vuorovaikutusta pyritään vielä vahvistamaan.	Toteutuu osittain
--	--	--	--	--

Osaajista elinvoimaa

Osaava henkilöstö ja vetovoimainen työyhteisö	Kajaanin paloasemat ovat haluttuja työpaikkoja, joissa työskentelee ammattitaitoinen henkilöstö	Koulutussuunnitelman laatiminen. Rekrytointien helpous.	Koulutussuunnitelma on laadittu ja päivä paloasemalla tapahtuma on keskeinen rekrytointikeino.	Toteutuu
---	---	---	--	---

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Muuttuvat ja vaihtelevat sääolosuhteet. Toimenpiteinä riskien mukainen toimintavalmiuden porrastus.	Toteutunut. Maastopalokaudella tehtävämäärä lähes tuplaantui mutta tehtävien laajuus ja kesto pienenivät. Poikkeuksellinen syksy ja alkutalven lumisuus aiheutti tykkylumiuhkaa jo marraskuussa. Poikkeuksellisen heikot jääolosuhteet aiheuttivat riskejä ja pelastustehtäviä koko Kainuun alueella. Valmiutta porrastettu varallaolovalmiutta korottamalla. Lisäksi on tunnistettu uusien riskien tuomia kalustollisia tarpeita. Syksyn 2019 kuluessa tuli esille, että varallaolo voidaan katsoa työajaksi. Tästä voi seurata että varallaolo on korvattava varsinaisella työajalla ja siitä aiheutuu merkittävät työnantajan lisäkustannukset.
Rahoitusriskit	Rahoitukseen ei tällä hetkellä kohdistu riskiä. Toteutetaan jatkuvaa talouden seurantaa.	Talous ja toiminta tasapainossa Käytössä jatkuva talouden ja toiminnan seuranta. Varallaolon muuttuminen työajaksi aiheuttaa huomattavat taloudelliset vaikutukset sekä pelastuslaitokselle huomattavan pysyvän lisärahoitustarpeen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Toiminnalliset riskit	Sopimushenkilöstön ja rekrytoinnin haasteet lisääntyneet ja myös tehtävien määrät kasvaneet. Toimenpiteinä jatkuva rekrytointi ja uusien toimintatapojen etsiminen.	Riski toteutunut. Aktiivisten kartoittaminen jatkuu. Varallaolo on korvattava muilla työaikajärjestelyillä, joka aiheuttaa palveluverkon tarkastelun ja toiminnallisia muutoksia. Rekrytointihaasteet kasvavat edelleen pienemmissä toimipisteissä. Tämän lisäksi sopimuspalomiesten saatavuudessa voi tulla ongelmia.
Vahinkoriskit	Ei ole.	Ei ole tällä hetkellä.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Tulosalueiden ja tulosyksiköiden toiminnan ja vastuiden kehittäminen	Toteutunut osittain ja kehitystyö jatkuu.
Henkilöstöasiat	Organisaation uudistaminen ja vastuiden jalkauttaminen	Tehty.
Taloussuunnittelu	Jatkuva talouden seuranta tulosalueittain ja määrärahan riittävyyden arviointi suoritteiden mukaisesti	Jatkuvassa käytössä
Kirjanpito ja maksuliikenne	Toimenpiteet tehdään suunnitellun sisäisen prosessin kautta.	Kyllä yleisesti Hankintaohjeet vaativat edelleen päivittämistä ja pelastuslaitoksen maakunnallisen roolin huomioon ottamisen kilpailutamisessa.
Talousraportointi	Toiminnan, talouden ja palvelutasopäätöksen tasapaino	Talous ja toiminta tasapainossa
Omaisuuksien hallinnointi	Investointi ja kaluston kierrätysuunnitelma	Vuosi 2020 vahvistettu ja pelastuslaitoksella on suunnitelmat aina vuoteen 2030 saakka.
Tietohallinto ja tietoturva	Tietoturvatentit, tilaluokitukset (TUVE)	Tietoturvatentit tehty 90% tilaturvallisuusohje tehty ja toimenpiteet aloitettu. Pelastuslaitoksen nykyinen toiminnanohjausjärjestelmä on vanhentunut. Toimet korvaavan ohjelmiston hankinnasta on käynnistetty.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Kainuun järvipelastajat	Kunnossa
Sopimushallinta	Selvitetään yt-sopimukset tulevaan maakuntaan liityttäessä.	Ei tarvetta, koska edellinen maakuntauudistus kaatui. Pelastustoimen uudistusta jatketaan nykyisen hallituksen toimesta yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Ei tällä hetkellä hankkeita	Aloitettu Fasterhanke(EU hanke) ja Arktisen pelastusjoukkueen hanke ja haettu mukaan suurtehopumppuhankkeeseen(EU hanke).

Pelastustoiminta - tulosalue

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Pelastustoiminnan tulosalue osallistuu pelastustoimen uudistushankkeeseen alueellisten työryhmien kautta.	Ollaan osallistuttu suunnitelman mukaisesti kaikkiin työryhmiin joissa on edustus. Työ on keskeytetty.	Ei toteudu
Pelastuslaitoksen omaa varautumisen tasoa kohotetaan vastaamaan uusia haasteita.	Varautumisen tasoa ollaan kohotettu ja valmiuden kohottamistoimia tehostettu. Lisäksi toteutettu pilottina valtakunnallinen sähkönjakeluhäiriö ja teleliikenteen yhteistyösuunnitelma Kainuuseen. Varautumisen tason kohottamistoimia tullaan jatkamaan edelleenkin. Kainuun valmiusfoorumin toiminta on käynnistetty.	Toteutuu
Palveluverkoston rakenne pyritään pitämään kattavana.	Palveluverkko ylläpidetty maakunnan kattavana.	Toteutuu
Sopimus henkilöstön määrää pyritään kasvattamaan ja yhteistyötä eri alueiden toimijoiden kanssa.	Koko alueen rekrytointitapahtuma sidottu "päivä paloasemalla" -tapahtuman yhteyteen. Lisäksi uutena rekrytointiväylänä on otettu käyttöön Puolustusvoimien kutsuntatilaisuus, jonka yhteydessä rekrytoidaan uusia henkilöitä. Muutoin rekrytointi jatkuu.	Toteutuu

Riskienhallinta -tulosalue

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Riskienhallinnan tulosalue osallistuu pelastustoimen uudistamishankkeeseen alueellisten työryhmien kautta.	Osallistutaan. Olemme mukana valvonnan, rakenteellisen, palontutkinnan, kemikaalivalvonnan ja turvallisuusviestinnän työryhmissä. Työ jatkuu ryhmissä.	Toteutuu
Valvonnan ja turvallisuusviestinnän kohdentaminen toteutuu riskiperusteisesti.	Teemme valvontasuunnitelman mukaisesti palotarkastuksia ja seuraamme samalla onnettomuustilastoja ja palontutkinnan tuloksia. Lisäksi kohdennamme turvallisuusviestintää ja valvontaa (palotarkastuksia) saavutettavuuden kannalta hankalissa kohteissa.	Toteutuu
Riskienhallinnan tulosalueella on riittävästi ammattitaitoista ja sitoutunutta henkilöstöä, jonka erityisosaaminen on kunnossa.	Toteutunut. Kesällä aloitti uusi palotarkastaja valvontatehtävissä.	Toteutuu
Riskienhallinnan tulosalue pyrkii osaltaan parantamaan asumisen turvallisuutta ja ehkäisemään tapaturmia.	Toteutunut osaltaan. Työtä jatketaan koko ajan.	Toteutuu osittain

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	70,7	66	69,2

Kainuun Pelastuslaitos -toimiala

Kainuun pelastuslaitos -toimiala	Muutokset		Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
Myyntituotot	4 039		4 039	3 672	-367	3 580
Maksutuotot	100		100	217	117	210
Tuet ja avustukset				19	19	9
Vuokratuotot				69	69	35
Muut toimintatuotot				15	15	47
Toimintatuotot	4 139		4 139	3 991	-148	3 880
Henkilöstökulut	-5 030		-5 030	-4 821	210	-4 750
Palvelujen ostot	-1 023	39	-984	-964	20	-866
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-437	-39	-476	-625	-149	-552
Vuokratulot	-935		-935	-822	113	-823
Muut toimintakulut	-2		-2	-6	-4	-2
Toimintakulut	-7 428	0	-7 428	-7 238	190	-6 993
TOIMINTAKATE	-3 289	0	-3 289	-3 247	42	-3 113

2.2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien erien toteutumisesta peruskaupungin osalta

Käyttötalouden sitovuustaso on toimintakate/toimiala/netto ja investointien sitovuustaso on nettomenot

Kaupunki ilman liikelaitoksia	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 1-12.2019	Poikkema
1000 €			
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Konsernihallinto - toimiala	-158 774	-161 269	-2 495
Vuolijoen aluelautakunta	-100	-96	4
Sivistyslautakunta	-64 265	-65 385	-1 120
Ympäristötekniinen lautakunta	-2 923	-1 666	1 257
Pelastuslautakunta	-3 289	-3 247	42
Toimintakate	-229 351	-231 664	-2 313
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	137 494	138 418	924
Valtionosuudet	74 105	74 220	115
Korkotuotot	4 925	3 838	-1 087
Muut rahoitustuotot	20 562	55 456	34 894
Korkokulut	-1 310	-1 220	90
Muut rahoituskulut	-77	-3 399	-3 322
Tuloslaskelmaosa yhteensä	235 699	267 313	31 614
SATUNNAISET TUOTOT	119 791	119 904	113
INVESTOINTIOSA (netto)	0		
Kaupunginhallitus	0	-686	-686
Sivistyslautakunta	-526	-452	74
Ympäristötekniinen lautakunta	-23 045	-22 107	938
Pelastuslautakunta	-400	-424	-24
Investointien luovutustulot-voitto		13 032	
Investointiosa yhteensä (netto)	-23 971	-23 669	302
RAHOITUSOSA			
Vuosikate	6 348	35 649	29 301
Satunnaiset tuotot	119 791	119 904	113
Nettoinvestoinnit	-23 971	-23 669	302
Antolainainauksen muutokset		67 968	67 968
Antolainasaamisten lisäys		-1 864	-1 864
Antolainasaamisten vähennys		69 832	69 832
Lainakannan muutokset	10 178	9 136	-1 042
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	23 000	10 000	-13 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 822	-14 495	-1 673
Lyhytaikaisten lainojen muutos	24 081	13 631	-10 450
Muut maksuvalmiuden muutokset	-13 149	-2 487	10 662
Rahoitusosa yhteensä	10 500	74 617	64 117
YHTEENSÄ / VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	112 668	219 533	-106 865

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kunta- jaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

Kaupungin liikelaitosten tuloslaskelmat, rahoituslaskelmat ja taseet on yhdistelty kaupungin vastaaviin tilinpäätöslaskelmiin rivi riviltä. Tilinpäätöslaskelmissa kaupungin ja liikelaitosten väliset sisäiset erät on eliminoitu kuntajaoston antamien ohjeiden mukaisesti.

3.2 Tuloslaskelma

ulkoiset tuotot ja kulut, keskinäiset erät eliminoitu

	2019		2018	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	24 635 514,59		25 677 640,95	
Maksutuotot	4 008 912,02		3 919 389,96	
Tuet ja avustukset	6 016 149,94		4 777 320,14	
Vuokratuotot	7 518 520,40		7 487 267,46	
Muut toimintatuotot	1 022 116,23	43 201 213,18	2 268 888,25	44 130 506,76
Valmistus omaan käyttöön		894 881,63		984 943,85
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-70 827 551,83		-67 353 552,19	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-16 909 596,46		-16 391 709,51	
Muut henkilösivukulut	-2 228 306,58		-2 883 804,00	
Palvelujen ostot	-171 593 626,31		-164 648 409,34	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 086 979,84		-17 317 895,35	
Avustukset	-11 198 275,64		-11 018 135,27	
Vuokrat	-6 506 674,53		-6 281 929,15	
Muut toimintakulut	-1 604 555,18	-298 955 566,37	-682 031,08	-286 577 465,89
Toimintakate		-254 859 471,56		-241 462 015,28
Verotulot		138 417 825,37		135 606 828,51
Valtionosuudet		104 003 436,00		103 185 876,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	3 832 170,33		4 865 607,80	
Muut rahoitustuotot	54 217 777,08		2 287 173,03	
Korkokulut	-1 256 874,61		-1 286 260,11	
Muut rahoituskulut	-3 420 110,30	53 372 962,50	-1 635 006,97	4 231 513,75
Vuosikate		40 934 752,31		1 562 202,98
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-14 781 651,83		-14 871 596,93	
Arvonalentumiset	-3 038 782,70	-17 820 434,53	-10 293,10	-14 881 890,03
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot		119 903 940,64		0,00
Tilikauden tulos		143 018 258,42		-13 319 687,05
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		-38 813,11		500 000,17
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		-20 000 000,00		551 758,86
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		13 535,22		24 409,16
Tilikauden yli- / aliäämä		122 992 980,53		-12 243 518,86

3.3 Rahoituslaskelma

euroa	2019		2018	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	40 934 752,31		1 562 202,98	
Satunnaiset erät	119 903 940,64			
Tulorahoituksen korjauserät	-113 292 365,62	47 546 327,33	-1 769 657,86	-207 454,88
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-30 514 294,71		-21 793 969,75	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	685 952,04		1 063 972,96	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	126 261 806,51	96 433 463,84	1 910 680,31	-18 819 316,48
Toiminnan ja investointien rahavirta		143 979 791,17		-19 026 771,36
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-1 834 983,36		-1 359 763,53	
Antolainasaamisten vähennykset	69 832 242,82	67 997 259,46	362 572,30	-997 191,23
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 460 000,00		24 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 427 950,18		-13 687 470,18	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	14 982 162,64	15 014 212,46	-2 491 257,03	7 821 272,79
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-22 108,09		-24 273,55	
Vaihto-omaisuuden muutos	1 251 958,71		153 085,47	
Saamisten muutos	-10 092 600,37		-138 583,30	
Korottomien velkojen muutos	1 340 566,73	-7 522 183,02	15 862 540,42	15 852 769,04
Rahoituksen rahavirta		75 489 288,90		22 676 850,60
Rahavarojen muutos		219 469 080,07		3 650 079,24
Rahavarojen muutos		219 469 080,07		3 650 079,24
Rahavarat 31.12.		224 504 925,55		5 035 845,48
Rahavarat 1.1.		5 035 845,48		1 385 766,24

3.4 Tase

VASTAAVAA, euroa	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	304 231 313,60	366 215 705,81
Aineettomat hyödykkeet	1 870 296,62	2 505 541,03
Aineettomat oikeudet	33 697,02	25 589,98
Muut pitkävaikutteiset menot	1 835 151,47	2 479 951,05
Ennakkomaksut	1 448,13	0,00
Aineelliset hyödykkeet	250 376 968,74	238 636 021,93
Maa- ja vesialueet	33 794 563,87	33 862 657,72
Rakennukset	118 453 195,10	117 168 078,91
Kiinteät rakenteet ja laitteet	74 666 384,11	70 664 774,45
Koneet ja kalusto	6 423 255,16	5 998 180,87
Muut aineelliset hyödykkeet	1 136 289,58	1 136 289,58
Ennakkomaksut ja keskenener.hankinnat	15 903 280,92	9 806 040,40
Sijoitukset	51 984 048,24	125 074 142,85
Osakkeet ja osuudet	44 768 485,14	49 861 320,29
Muut lainasaamiset	6 216 307,10	74 196 058,19
Muut saamiset	999 256,00	1 016 764,37
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	221 283,90	149 767,80
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	221 283,90	149 767,80
VAIHTUVAT VASTAAVAT	246 599 205,00	18 289 483,27
Vaihto-omaisuus	322 171,56	1 574 130,27
Aineet ja tarvikkeet	0,00	14 919,83
Keskeneneräiset tuotteet	322 171,56	1 559 210,44
Saamiset	21 772 107,89	11 679 507,52
Pitkäaikaiset saamiset	635 983,32	693 799,99
Myyntisaamiset	635 983,32	693 799,99
Lyhytaikaiset saamiset	21 136 124,57	10 985 707,53
Myyntisaamiset	6 577 046,76	5 123 075,65
Lainasaamiset	215 069,00	166 136,13
Muut saamiset	1 772 724,71	1 709 300,59
Siirtosaamiset	12 571 284,10	3 987 195,16
Rahoitusarvopaperit	134 852 825,94	3 301 947,70
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	134 852 825,94	5 035 845,48
Rahat ja pankkisaamiset	89 652 099,61	5 035 845,48
VASTAAVAA YHTEENSÄ	551 051 802,50	384 654 956,88

VASTATTAVAA, euroa	2019	2018
OMA PÄÄOMA	329 262 802,42	206 283 357,11
Peruspääoma	148 904 917,98	148 904 917,98
Muut omat rahastot	43 928,71	57 463,93
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	57 320 975,20	69 564 494,06
Tilikauden yli-/alijäämä	122 992 980,53	-12 243 518,86
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	24 285 291,65	4 246 478,54
Poistoero	4 285 291,65	4 246 478,54
Vapaaehtoiset varaukset	20 000 000,00	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET	8 274 420,00	1 300 020,00
Muut pakolliset varaukset	8 274 420,00	1 300 020,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	439 590,01	390 182,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	173 019,36	169 829,26
Muut toimeksiantojen pääomat	266 570,65	220 352,74
VIERAS PÄÄOMA	188 789 698,43	172 434 919,24
Pitkäaikainen	100 779 079,21	98 317 488,41
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	86 305 763,84	86 669 900,76
Lainat julkisyhteisöiltä	1 379 619,00	1 927 653,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	13 093 696,37	9 719 934,65
Lyhytaikainen	88 010 619,22	74 117 430,83
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	45 823 136,92	31 232 927,63
Lainat julkisyhteisöiltä	548 034,00	548 034,00
Lainat muilta luotonantajilta	7 406 433,29	6 070 259,20
Saadut ennakot	875 621,50	818 062,23
Ostovelat	10 292 340,56	7 179 452,43
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	1 553 136,51	3 481 605,97
Siirtovelat	21 511 916,44	24 787 089,37
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	551 051 802,50	384 654 956,88

3.5 Konsernilaskelmat

KONSERNIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toimintatuotot	312 784 341,60	298 911 338,73
Toimintakulut	-537 316 155,71	-514 214 581,32
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	397 794,41	790 564,70
Toimintakate	-224 134 019,71	-214 512 677,89
Verotulot	137 646 097,87	134 861 451,65
Valtionosuudet	116 705 436,04	116 208 876,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	175 525,77	191 100,30
Muut rahoitustuotot	462 088,75	426 781,03
Korkokulut	-2 544 282,16	-2 364 596,00
Muut rahoituskulut	-15 394 096,29	-6 111 485,57
Vuosikate	12 916 750,27	28 699 449,51
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-42 169 233,88	-37 367 926,20
Arvonalentumiset	-3 038 782,70	-330 588,35
Satunnaiset tuotot	115 596 926,52	0,00
Tilikauden tulos	83 305 660,21	-8 999 065,04
Tilinpäätössiirrot	125 126,63	-285 876,88
Tilikauden verot	-672 012,93	-780 491,86
Laskennalliset verot	-1 290 180,05	-491 843,65
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	2 428 582,36	-225 371,58
Tilikauden ylijäämä / alijäämä	83 897 176,22	-10 782 649,01

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 916 750,27	28 699 449,51
Satunnaiset erät	115 596 926,52	
Tilikauden verot	-672 012,93	-780 491,86
Tulorahoituksen korjauserät	-110 899 416,36	1 073 795,57
Toiminnan rahavirta	16 942 247,50	28 992 753,22
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-84 951 462,64	-99 693 744,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	850 338,12	1 479 559,93
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	137 628 158,31	32 630 049,62
	53 527 033,79	-65 584 134,44
Toiminnan ja investointien rahavirta	70 469 281,29	-36 591 381,22
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-80 314,33
Antolainasaamisten vähennykset	248 060,32	267 410,21
Antolainauksen muutokset	248 060,32	187 095,88
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	372 506 800,00	58 008 582,74
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-136 234 269,04	-19 911 201,34
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-20 866 610,19	3 683 888,93
Lainakannan muutokset	215 405 920,77	41 781 270,33
Oman pääoman muutokset	-51 998 605,12	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	154 044,29	331 882,09
Vaihto-omaisuuden muutos	706 204,35	-278 574,66
Saamisten muutos	-17 221 587,52	-14 121 001,18
Korottomien velkojen muutos	11 002 760,42	13 724 328,17
Muut maksuvalmiuden muutokset	-5 358 578,45	-343 365,57
Rahoituksen rahavirta	158 296 797,51	41 625 000,64
Rahavarojen muutos	228 766 078,80	5 033 619,42
Rahavarojen muutos	228 766 078,80	20 990 887,43
Rahavarat 31.12.	254 790 585,66	26 024 506,86
Rahavarat 1.1.	26 024 506,86	5 033 619,43

Konsernitase

VASTAAVAA	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 185 858,56	7 639 891,80
Konserniliikeyarvo	10 562 049,09	13 421 704,65
Muut pitkävaikutteiset menot	6 052 435,71	5 656 260,01
Ennakkomaksut	1 453,13	100 380,73
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	25 801 796,50	26 818 237,19
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	40 202 301,10	40 242 350,25
Rakennukset	242 405 605,91	247 255 626,96
Kiinteät rakenteet ja laitteet	294 129 060,52	282 535 868,15
Koneet ja kalusto	21 566 493,37	21 239 398,13
Muut aineelliset hyödykkeet	1 143 975,16	1 143 975,16
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	81 914 629,41	50 512 928,30
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	681 362 065,46	642 930 146,93
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	29 186 970,31	29 388 459,87
Muut osak. ja os. sekä osakkeiden arvok.	15 336 281,89	15 855 687,70
Muut lainasaamiset	0,00	198 182,23
Muut saamiset	1 958 387,85	2 008 265,94
Sijoitukset yhteensä	46 481 640,05	47 450 595,74
Pysyvät vastaavat yhteensä	753 645 502,01	717 198 979,87
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	281 649,42	210 133,32
Muut toimeksiantojen varat	2 048 044,59	1 533 445,63
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 329 694,01	1 743 578,95
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 962 517,62	1 431 683,09
Keskeneräiset tuotteet	322 171,56	1 559 210,44
Vaihto-omaisuus	2 284 689,18	2 990 893,53
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	723 592,80	0,00
Lainasaamiset	381 573,53	449 900,29
Laskennalliset verosaamiset	344 961,93	351 154,41
Muut saamiset	5 505 000,00	5 000,00
Siirtosaamiset	0,00	388 935,58
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	6 955 128,26	1 194 990,28
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	18 364 713,15	19 761 343,80
Lainasaamiset	36 634,14	123 371,42
Muut saamiset	4 849 870,28	4 358 692,21
Siirtosaamiset	44 947 424,08	32 499 977,17
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	68 198 641,65	56 743 384,60
Saamiset	75 153 769,91	57 938 374,88
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	134 852 825,94	
Rahoitusarvopaperit yhteensä	134 852 825,94	
Rahat ja pankkisaamiset	119 937 759,72	26 024 506,86
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	332 229 044,75	86 953 775,27
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 088 204 240,77	805 896 334,08

VASTATTAVAA	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	148 904 917,97	148 904 917,97
Muut omat rahastot	2 448 479,46	2 208 587,02
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	47 549 147,89	83 130 750,79
Tilikauden ylijäämä	83 897 176,22	-10 782 649,01
Oma pääoma yhteensä	282 799 721,54	223 461 606,77
VÄHEMMISTÖOSUDET	222 892,37	11 709 561,22
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	13 968 694,56	7 945 061,89
PAKOLLISET VARAUKSET	13 968 694,56	7 945 061,89
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	2 459 843,04	1 771 170,04
Lahjoitusrahastojen pääomat	406 969,21	421 641,68
Muut toimeksiantojen pääomat	811 883,18	745 724,34
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 678 695,42	2 938 536,07
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	538 571 093,43	285 331 439,33
Lainat julkisyhteisöiltä	1 646 659,18	2 216 946,52
Lainat muilta luotonantajilta	790 546,65	22 486 724,33
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	59 154 368,02	55 319 004,68
Siirtovelat	476 559,86	
Laskennalliset verovelat	41 891 717,54	40 647 667,84
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	642 530 944,68	406 001 782,71
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	5 709 072,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	57 586 021,55	67 444 217,84
Lainat julkisyhteisöiltä	570 287,35	570 287,35
Saadut ennakot	3 072 550,55	1 662 742,66
Ostovelat	25 404 292,84	19 138 361,25
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	19 530 656,24	16 031 395,88
Siirtovelat	38 799 545,80	43 283 708,43
Laskennalliset verovelat	39 937,87	
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	145 003 292,20	153 839 785,42
VIERAS PÄÄOMA	787 534 236,88	559 841 568,12
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 088 204 240,77	805 896 334,09

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

Kajaanin kaupungin liikelaitokset – Kajaanin kaupunginteatteri, Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos, Kajaanin Mamselli, Kajaanin Vesi ja Vimpelinlaakson kehittämissiikelaitos – on yhdistetty kaupungin tuloslaskelmaan, rahoituslaskelmaan ja taseeseen rivi riviltä. Tilinpäätöksen liitetiedot sisältävät kaupungin tiedot liikelaitoksineen, keskinäiset erät eliminoituina. Liikelaitosten erillistilinpäätökset on esitetty kokonaisuudessaan luvussa 5.

Tilinpäätöksen liitetiedot on laadittu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston vuonna 2019 tarkistaman kunnan tilinpäätöksen liitetietojen yleisohjeen mukaisesti. Tilinpäätöksen liitetietojen numerointi vastaa yleisohjeen liitetietonumerointia.

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät:
 - Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperiaatteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.
 - Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.
 - Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoa.
 - Kajaanin kaupunki sijoitti Loiste Oy:n osakkeiden myynnistä saatuja varoja yhteensä 134,9 miljoonaa euroa. Kassavarat olivat tilinpäätöshetkellä n. 89,7 miljoonaa euroa.
 - Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.
2. Tuloslaskelman ja taseen esitystavat ovat Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset.
3. Tilikauden tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Vuosi 2019 oli poikkeuksellinen. Tilinpäätöskirjan sivulla 43 on esitetty tuloslaskelma ilman poikkeuksellisia eriä. Alla on lueteltu tulosvaikutteiset keskeiset erät:
 - Varaus Kajaanin Romun ympäristövahingon korjaustöihin 5,0 milj. €
 - Varaus käytöstä poistettujen rakennusten purkukustannuksiin 1,1 milj. €
 - Varaus Vuolijoen Vanhustenkotiyhdistys ry:n lainojen takauksen maksua varten 0,7 milj. €
 - Varaus Kuntatieto-ohjelman vaatimien taloushallinnonjärjestelmien muutoksia varten 0,3 milj. €
 - Loiste Oy:n ylimääräinen osinkojen maksu 52,5 milj. €
 - Nordea Pankki Oyj:n koronvaihtosopimuksen arvonmuutos 3,1 milj. €
 - Tuotannollisesta käytöstä poistettujen rakennusten arvonalentumiset 2,9 milj. €
 - Loiste Oy:n vähemmistöosakkeiden myynnistä saatu luovutusvoitto 119,9 milj. €

Tilinpäätössiirrot:

- Investointivaraus 20,0 milj. €

Loiste Oy maksoi pois juniorilainan 67,9 miljoonaa euroa, muutos olennainen taseen saamisissa.

4. Kajaanin kaupungin tilinpäätökseen ei sisälly aikaisempiin tilikausiin kohdistuvien tuottojen, kulujen eikä virheiden korjauksia.
5. Taseen Edellisten tilikausien yli-/alijäämä jatkuu taseesta suoraan laskettuna. Taseen yksittäiset erät eivät sisällä useisiin tase-eriin kuuluvia olennaisia eriä.
6. Tilinpäätökseen ei sisälly ulkomaanrahan määräisiä saamisia, velkoja tai muita sitoumuksia.

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätös on laadittu konsernitilinpäätöksen yleisohjeen 2019 mukaisesti.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kaupungin tytäryhteisöt konserniin kuuluvine yhtiöineen: Kajaanin Elokuvakeskus Oy ajalta 1.1. – 5.8.2019, Kajaanin Teknologiakeskus Oy, Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan palvelukeskus, Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari, Loiste Oy, Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy ja Edukai Oy.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä: Kainuun Sosiaali- ja terveydenhuollon -kuntayhtymä, Kainuun liitto ja Kainuun Jätehuollon kuntayhtymä Eko-Kymppi.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernisuhteessa olevat osakkuusyhteisöt: Kajaanin Linja-autoasemakiinteistö Oy, Kainuun Voima Oy, Kiinteistö Oy Kajaanin Kিসatie, Kainuun Etu Oy sekä Kainuunmeren Työterveys Oy.

Kajaanin konsernirakenteeseen on tullut muutoksia vuoden 2019 aikana. Elokuvakeskus Oy fuusioitui Kajaanin Teknologiakeskus Oy:n kanssa.

Konsernitilinpäätös ja sen liitetiedot on laadittu tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien tilinpäätösten yhdistelmänä. Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu. Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu nimellisarvo- eli pariarvomenetelmällä. Vähemmistö-osuudet on erotettu tytäryhteisöjen omasta pääomasta omaksi eräkseen konsernitaseeseen. Poistot on oikaistu tytäryhteisöjen tilinpäätöksiin vastaamaan Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa.

Konserniyhteisöjen erillistilinpäätöksissä esittämät laskennalliset erät on peruutettu kaupungin konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Liitetiedoissa on tehty tarkennuksia vuoden 2018 kiinteistöjen arvonnalisäverovastuisiin.

Osakkuusyhteisöjen tiedoista on yhdistelty konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta olennaisuuden periaatetta noudattaen.

2. Edellisten tilikausien vertailukelpoisuus

Vuoden 2019 konsernitilinpäätös ei ole vertailukelpoinen edellisvuoteen verrattuna. Vuosi 2019 oli poikkeuksellinen. Loiste Oy:n osakekaupoista syntynyt myyntivoitto sisältyy tuloslaskelman satunnaisiin tuottoihin, 115,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 konsernin tulos oli ylijäämäinen 83,9 miljoonaa euroa, vuonna 2018 tulos oli jopa -10,8 miljoonaa alijäämäinen. Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin poistojen oikaisu vuodelta 2018 on korjattu vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Ko. erän vaikutus oli n. 1,3 miljoonaa euroa.

3. Taseen edellisten tilikausien yli-/alijäämä ei jatku taseesta suoraan laskettuna. Loista Oy maksoi osinkoja voittovaroista ja tämä aiheutti oman pääoman vähentymisen n. 52,0 miljoonaa euroa. Oman pääoman muutos on esitetty konsernin rahoituslaskelmassa erillisenä rivinä.

4.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtävälueittain	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Yleishallinto	13 464 610,03	14 128 892,63	12 539 406,44	14 906 386,17
Yhdyskuntapalvelut	185 775 834,64	168 063 344,87	20 630 317,51	19 663 176,08
Sosiaali- ja terveyspalvelut	97 648 738,54	101 607 869,02	0,00	0,00
Opetus ja kulttuuripalvelut	15 894 754,87	14 972 579,20	10 031 489,23	9 590 944,51
Muut palvelut	403,51	138 653,01	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	312 784 341,59	298 911 338,73	43 201 213,18	44 160 506,76

7. Verotulojen erittely	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Kunnan tulovero	122 364 126,49	120 067 233,53
Kiinteistövero	10 589 186,84	10 142 465,33
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 464 512,04	5 397 129,65
Verotulot yhteensä	138 417 825,37	135 606 828,51

8. Valtionosuuksien erittely	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	77 838 283,00	63 501 332,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	15 747 300,00	15 350 316,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	26 165 153,00	24 334 231,00
Valtionosuudet yhteensä	119 750 736,00	103 185 879,00

9. Palvelujen ostojen erittely	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	140 604 959,65	140 251 038,20
Muiden palvelujen ostot	30 988 666,65	24 397 371,14
Palvelujen ostot yhteensä	171 593 626,30	164 648 409,34

10. Valtuustoryhmille annetut tuet	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Valtuustoryhmille ei ole annettu tämän liitetiedon tarkoittamia avustuksia		

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineettomat hyödykkeet

Tietokoneohjelmistot	3 vuotta	Tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta	Tasapoisto

Aineelliset hyödykkeet

Rakennukset	20-40 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15-30 vuotta	Tasapoisto
Koneet ja kalusto	3-5 vuotta	Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet, luonnonvarat		Käytön mukainen poisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

12. Pakollisten varausten muutokset	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	229 038,30	211 920,34	0,00	0,00
Lisäykset	17 117,96	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	17 117,96	0,00	0,00
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	246 156,26	229 038,30	0,00	0,00
Potilasvahinkovastuuvaraus 1.1.	4 240 468,42	2 333 991,38	0,00	0,00
Lisäykset		1 906 477,04	0,00	0,00
Vähennykset	-1 336 922,89	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovastuuvaraus 31.12.	2 903 545,53	4 240 468,42	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	3 475 555,16	3 293 434,39	1 300 020,00	1 260 020,00
Lisäykset	7 616 709,37	578 239,67	7 154 400,00	400 000,00
Vähennykset	-273 271,77	-396 118,90	-180 000,00	-360 000,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	10 818 992,76	3 475 555,16	8 274 420,00	1 300 020,00
Pakolliset varaukset yhteensä	13 968 694,55	7 945 061,88	8 274 420,00	1 300 020,00
Muutokset yhteensä	6 023 632,67	2 105 715,78	6 974 400,00	40 000,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	141 241,78	153 832,83	476 843,87	143 499,63
Rakennusten myyntivoitot	710 593,25	2 456,76	81 854,86	250,00
Muut myyntivoitot	243 019,77	115 981,29	33 319,77	1 723 821,06
Myyntivoitot yhteensä	1 094 854,80	272 270,88	592 018,50	1 867 570,69
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0,00	17,47	0,00	17,47
Rakennusten myyntitappiot	187 374,76	57 895,36	187 374,76	57 895,36
Muut myyntitappiot	41 818,76	2,54	41 818,76	0,00
Myyntitappiot yhteensä	229 193,52	57 915,37	229 193,52	57 912,83

14. Satunnaiset tuotot ja kulut	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	119 909 940,64	0,00	119 909 940,64	0,00
Satunnaiset tuotot yhteensä	119 909 940,64	0,00	119 909 940,64	0,00

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	53 401 559,27	1 499 985,00
Osinkotuotot muista yhtiöistä	37 952,53	37 500,49
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,00	2 540,59
Yhteensä	53 439 511,80	1 564 617,99

16. Poistoeron muutokset

Kajaanin kaupungin poistoeroihin ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa

4.4 Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17. Kuluiksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Kajaanin kaupungilla ei ole ilmoitettavaa tämän liitetiedon osalta

18. Arvonkorotukset

Kajaanin kaupungilla ei ole ilmoitettavaa tämän liitetiedon osalta

19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet ja sijoitukset	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.1.	842 638,10	842 638,10
Lisäykset tilikauden aikana	20 400,00	0,00
Hankintameno 31.12.	863 038,10	842 638,10
Kertyneet poistot 1.1.	-817 048,12	-776 174,60
Tilikauden poistot	-12 292,96	-40 873,52
Kertyneet poistot 31.12.	-829 341,08	-817 048,12
Kirjanpitoarvo 31.12.	33 697,02	25 589,98
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno 1.1.	5 640 700,60	5 640 700,60
Lisäykset tilikauden aikana	54 754,00	0,00
Hankintameno 31.12.	5 695 454,60	5 640 700,60
Kertyneet poistot 1.1.	-3 160 749,55	-2 454 876,33
Tilikauden poistot	-699 553,58	-705 873,22
Kertyneet poistot 31.12.	-3 860 303,13	-3 160 749,55
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 835 151,47	2 479 951,05
Poistoero 1.1.	186 458,33	242 708,33
Poistoeron lisäys tilikauden aikana	54 754,00	0,00
Poistoeron vähennys tilikauden aikana	-56 250,00	-56 250,00
Kertynyt erotus 31.12	184 962,33	186 458,33
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	0,00	709,50
Lisäykset tilikauden aikana	1 448,13	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	-709,50
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 448,13	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno 1.1.	31 790 705,80	31 467 173,76
Lisäykset tilikauden aikana	86 279,17	324 753,92
Vähennykset tilikauden aikana	-57 347,93	-1 221,88
Hankintameno 31.12.	31 819 637,04	31 790 705,80
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	918 164,04	918 164,04
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	918 164,04	918 164,04
Kirjanpitoarvo 31.12.	32 737 801,08	32 708 869,84

19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet ja sijoitukset jatkuu	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Ei palautuskelpoiset liittymismaksut		
Hankintameno 1.1.	1 164 080,98	1 157 429,15
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	6 651,83
Vähennykset tilikauden aikana	-11 510,78	0,00
Hankintameno 31.12.	1 152 570,20	1 164 080,98
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-10 293,10	0,00
Arvonalennukset (-) ja arvonalennusten palautus (+),	-85 514,31	-10 293,10
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-95 807,41	-10 293,10
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 056 762,79	1 153 787,88
Kirjanpitoarvo 31.12.	33 794 563,87	33 862 657,72
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	197 067 541,58	193 245 137,35
Lisäykset tilikauden aikana	6 358 662,43	4 275 859,25
Rahoitusosuudet tilikaudella	-25 120,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	-533 347,11	-374 587,60
Siirrot erien välillä	4 354 598,33	-78 867,42
Hankintameno 31.12.	207 222 335,23	197 067 541,58
Kertyneet poistot 1.1.	-79 899 462,67	-73 547 030,04
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	342 415,24	326 678,25
Tilikauden poistot	-6 352 258,59	-6 386 487,72
Arvonalennukset ja niiden palautukset	-2 859 834,11	-292 623,16
Kertyneet poistot 31.12.	-88 769 140,13	-79 899 462,67
Kirjanpitoarvo 31.12.	118 453 195,10	117 168 078,91
Poistoero 1.1.	3 900 453,66	4 300 159,87
Poistoeron lisäys tilikauden aikana	0,00	0,00
Poistoeron vähennys tilikauden aikana	-359 004,41	-399 706,21
Kertynyt erotus 31.12	3 541 449,25	3 900 453,66
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Hankintameno 1.1.	172 513 171,15	164 239 702,57
Lisäykset tilikauden aikana	6 327 715,27	5 228 438,95
Rahoitusosuudet tilikaudella	-30 606,73	-66 126,86
Vähennykset tilikauden aikana	-31 706,70	-1 942,67
Siirrot erien välillä	3 518 392,60	3 113 099,16
Hankintameno 31.12.	182 296 965,59	172 513 171,15
Kertyneet poistot 1.1.	-101 848 396,70	-96 311 532,92
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	12 348,65	-12 779,11
Tilikauden poistot	-5 763 765,97	-5 518 587,34
Arvonalennukset ja niiden palautukset	-30 767,46	-5 497,33
Kertyneet poistot 31.12.	-107 630 581,48	-101 848 396,70
Kirjanpitoarvo 31.12.	74 666 384,11	70 664 774,45
Poistoero 1.1.	10 512,19	11 883,34
Poistoeron lisäys tilikauden aikana	267 395,15	0,00
Poistoeron vähennys tilikauden aikana	-5 827,75	-1 371,15
Kertynyt erotus 31.12	272 079,59	10 512,19

19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet ja sijoitukset jatkuu	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	27 759 406,35	25 834 488,44
Lisäykset tilikauden aikana	2 104 436,33	1 813 648,24
Rahoitusosuudet tilikaudella	2 094,62	0,00
Siirrot erien välillä	272 324,07	111 269,67
Hankintameno 31.12.	30 138 261,37	27 759 406,35
Kertyneet poistot 1.1.	-21 761 225,48	-19 844 561,63
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,00	4 990,79
Tilikauden poistot	-1 953 780,73	-1 921 654,64
Kertyneet poistot 31.12.	-23 715 006,21	-21 761 225,48
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 423 255,16	5 998 180,87
Poistoero 1.1.	149 054,36	191 727,07
Poistoeron lisäys tilikauden aikana	178 712,43	0,00
Poistoeron vähennys tilikauden aikana	-40 966,31	-42 672,71
Kertynyt erotus 31.12	286 800,48	149 054,36
Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.	1 136 289,58	1 136 289,58
Hankintameno 31.12.	1 136 289,58	1 136 289,58
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 136 289,58	1 136 289,58
Keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	9 806 040,40	3 812 557,68
Lisäykset tilikauden aikana	14 874 875,45	10 136 120,73
Rahoitusosuudet tilikaudella	-632 319,93	-997 846,10
Siirrot erien välillä	-8 145 315,00	-3 144 791,91
Hankintameno 31.12.	15 903 280,92	9 806 040,40
Kirjanpitoarvo 31.12.	15 903 280,92	9 806 040,40
Sijoitukset		
Tytäryhteisöosakkeet		
Hankintameno 1.1.	35 108 473,70	35 108 473,70
Lisäykset tilikauden aikana	444 810,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	-5 692 283,37	0,00
Arvonalennukset kaudella	-62 666,82	0,00
Hankintameno 31.12.	29 798 333,51	35 108 473,70
Kirjanpitoarvo 31.12.	29 798 333,51	35 108 473,70
Kuntayhtymäosuudet		
Hankintameno 1.1.	6 881 524,02	6 881 524,02
Hankintameno 31.12.	6 881 524,02	6 881 524,02
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 881 524,02	6 881 524,02
Osakkuusyhteisöosakkeet		
Hankintameno 1.1.	6 921 504,79	6 963 665,02
Lisäykset tilikauden aikana	228 200,00	0,00
Vähennykset	0,00	-42 160,23
Hankintameno 31.12.	7 149 704,79	6 921 504,79
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 149 704,79	6 921 504,79
Muut osakkeet ja osuudet		
Hankintameno 1.1.	949 817,78	941 320,95
Lisäykset tilikauden aikana	12 713,93	8 496,83
Vähennykset tilikauden aikana	-23 608,89	0,00
Hankintameno 31.12.	938 922,82	949 817,78
Kirjanpitoarvo 31.12.	938 922,82	949 817,78

19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet ja sijoitukset jatkuu	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Joukkovelkakirjalainasaamiset, muut laina- ja muut saamiset		
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	5 183 067,20	5 183 067,20
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 183 067,20	5 183 067,20
Muut lainasaamiset tytäryhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	69 010 344,36	67 831 186,62
Lisäykset tilikauden aikana	1 834 983,36	1 346 763,53
Vähennykset tilikauden aikana	-69 812 087,82	-167 605,79
Hankintameno 31.12.	1 033 239,90	69 010 344,36
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 033 239,90	69 010 344,36
Muut lainasaamiset muilta		
Hankintameno 1.1.	2 646,63	16 360,39
Vähennykset tilikauden aikana	-2 646,63	-13 713,76
Hankintameno 31.12.	0,00	2 646,63
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	2 646,63
Palautuskelpoiset liittymismaksut		
Hankintameno 1.1.	1 016 764,37	1 185 017,12
Lisäykset sisäinen	0,00	13 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	-17 508,37	-181 252,75
Hankintameno 31.12.	999 256,00	1 016 764,37
Kirjanpitoarvo 31.12.	999 256,00	1 016 764,37

20. - 22. Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liit

	Kotipaikka	Kunnan	Konsernin	Konsernin osuus	Konsernin osuus	Konsernin osuus
		omistusosuus %	omistusosuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tuloksesta
Kajaanin tytäryhteisöt						
Kajaanin Teknologiakeskus Oy	Kajaani	100,00	100,00	9 036 883,24	15 486 160,54	188 334,38
Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	Kajaani	100,00	100,00	6 278 032,41	59 125 134,36	634 695,85
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	Kajaani	100,00	100,00	4 554 623,65	4 180 837,40	-85 195,72
Loiste Oy	Kajaani	50,10	50,10	-35 643 237,88	224 301 976,72	-3 960 861,50
Koy Kajaanin Lohtajan palvelukeskus	Kajaani	74,80	74,80	446 983,94	2 894,96	-511,56
Edukai Oy	Kajaani	100,00	100,00	486 946,05	236 014,79	24 994,26
Kajaanin kuntayhtymät						
Kainuun sosiaali- ja terveydehuollon ky	Kajaani	47,53	47,58	7 194 637,68	91 116 234,21	71 852,83
Kainuun liitto	Kajaani	46,82	48,88	855 749,49	242 398,22	76 484,68
Kainuun jätehuollon ky Eko-Kympy	Kajaani	42,79	42,80	841 295,13	2 518 095,32	149 690,65
Kajaanin osakkuusyhtiöt						
Kainuun Voima Oy	Kajaani	50,00	50,00	7 030 545,38	11 370 054,95	-20 738,90
Kajaanin Linja-autoasemakiinteistö Oy	Kajaani	50,00	50,00	7 470,36	14 952,23	-3 359,90
Kainuun Etu Oy	Kajaani	45,41	45,41	45 487,56	588 989,72	-23 650,24
Kiinteistö Oy Kajaanin Kirsatie	Kajaani	41,40	41,40	16 520,32	4 538,92	-12 364,45
Kainuunmeren Työterveys Oy	Kajaani	22,82	22,82			
Ei yhdisteltävät						
Kajaanin Palvelusäätö	Kajaani	50,00	70,00	462 451,37	764 589,55	26 328,83
Loiste Lämpö Oy	Kajaani	45,00	86,67			
<i>Loiste Lämpö on Loiste Oy:n tytär ja yhdistellään Loiste -konsernin kautta</i>						
YHTEENSÄ				1 614 388,70	409 952 871,89	-2 934 300,79

23. Saamiseten erittely	Kajaanin kaupunki			
	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	635 983,32	912 303,49	693 799,99	882 399,64
Lainasaamiset	0,00	212 422,37	0,00	152 422,37
Siirtosaamiset	0,00	9 967,38	0,00	1 382 536,30
Yhteensä	635 983,32	1 134 693,24	693 799,99	2 417 358,31
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kaupunki on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	551 160,94	0,00	534 329,09
Siirtosaamiset	0,00	196 344,00	0,00	2 859,05
Yhteensä	0,00	747 504,94	0,00	537 188,14
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	1 256,99	0,00	15 090,67
Yhteensä	0,00	1 256,99	0,00	15 090,67
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	5 112 325,34	0,00	3 691 256,25
Lainasaamiset	0,00	2 646,63	0,00	13 713,76
Muut saamiset	0,00	1 772 724,71	0,00	1 709 300,59
Siirtosaamiset	0,00	12 364 972,72	0,00	2 601 799,81
Yhteensä	0,00	19 252 669,40	0,00	8 016 070,41
Saamiset yhteensä	635 983,32	21 136 124,57	693 799,99	10 985 707,53

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	148 904 917,97	148 904 917,97	148 904 917,97	148 904 917,97
Peruspääoma 31.12.	148 904 917,97	148 904 917,97	148 904 917,97	148 904 917,97
Muut omat rahastot				
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto 1.1.	1 138 211,50	1 138 211,50	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan pääoman rahaston lisäykset	365 019,07	0,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto 31.12.	1 503 230,57	1 138 211,50	0,00	0,00
Vararahasto 1.1.	57 463,93	81 873,09	57 463,93	81 873,09
Vähennykset	-13 535,22	-24 409,16	-13 535,22	-24 409,16
Vararahasto 31.12.	43 928,71	57 463,93	43 928,71	57 463,93
Muut rahastot 1.1.	1 012 911,59	702 625,55	0,00	0,00
Lisäykset	14 665,17	354 183,78	0,00	0,00
Vähennykset	-126 256,58	-43 897,71	0,00	0,00
Muut rahastot 31.12.	901 320,18	1 012 911,62	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	2 448 479,46	2 208 587,05	43 928,71	57 463,93
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	72 348 101,78	83 130 750,79	57 320 975,20	69 564 494,06
Vähemmistön osingon palautus	-24 798 953,90	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	47 549 147,88	83 130 750,79	57 320 975,20	69 564 494,06
Tilikauden yli-/alijäämä	83 897 176,22	-10 782 649,01	122 992 980,53	-12 243 518,86
Oma pääoma yhteensä	282 799 721,53	223 461 606,80	329 262 802,41	206 283 357,10

26. Erittely poistoerosta, vapaaehtoisista varauksista ja laskennallisesta verovelasta

	Konserni	
	2019	2018
Poistoero 1.1.	4 318 877,40	7 800 964,35
Poistoeron muutos tilikaudella	32 843,65	-3 482 086,95
Poistoero 31.12.	4 351 721,05	4 318 877,40
Vapaaehtoiset varaukset 1.1.	14 328 459,37	13 954 808,23
Vapaaehtoisten varausten muutos tilikaudella	21 449 700,00	373 651,14
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	35 778 159,37	14 328 459,37
Laskennalliset verovelat 1.1.	37 781 975,97	40 877 990,53
Tilinpäätössiirtoihin perustuvat		
<i>Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat</i>	2 865 691,87	3 274 932,14
<i>Konserniyhteisöjen omiin tilinpäätöksiin sisältyvät</i>	37 781 975,97	37 603 058,39
Kauden muutos	1 283 987,57	-230 322,69
<i>Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat</i>	289 940,00	-409 240,27
<i>Konserniyhteisöjen omiin tilinpäätöksiin sisältyvät</i>	994 047,51	178 917,58
Laskennalliset verovelat 31.12.	41 931 655,41	40 647 667,84
<i>Yhdistelytoimenpiteistä johtuvat</i>	3 155 631,87	2 865 691,87
<i>Konserniyhteisöjen omiin tilinpäätöksiin sisältyvät</i>	38 776 023,54	37 781 975,97
Laskennalliset verosaamiset 1.1.	351 154,41	356 997,22
Kauden muutos	-6 192,48	-5 842,81
Laskennalliset verosaamiset 31.12.	344 961,93	351 154,41

27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	471 928 230,16	93 894 085,77	35 202 090,76	37 309 846,04
Lainat julkisyhteisöiltä	89 013,39	200 280,13	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	1 285 547,00	22 486 724,33	0,00	0,00
Yhteensä	473 302 790,55	116 581 090,23	35 202 090,76	37 309 846,04

30. Koroton vieras pääoma	Kajaanin kaupunki			
	2019 Pitkäaikaiset	2019 Lyhytaikaiset	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	1 071 821,91	0,00	1 006 457,03
Yhteensä	0,00	1 071 821,91	0,00	1 006 457,03
Velat kuntayhtymille, joissa kaupunki on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	110 829,93	0,00	144 680,57
Muut velat	0,00	0,00	21 728,40	0,00
Siirtovelat	0,00	8 556 382,00	0,00	10 631 937,39
Yhteensä	0,00	8 667 211,93	21 728,40	10 776 617,96
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	11 601,75
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	11 601,75
Velat muille				
Ostovelat	0,00	9 109 688,72	0,00	6 016 713,07
Muut velat	8 718 353,00	2 078 136,51	5 519 525,00	3 481 605,97
Saadut ennakot	0,00	875 621,50	0,00	818 062,33
Muut velat, liittymismaksut	4 237 429,24	0,00	4 178 681,25	0,00
Siirtyvät korot	0,00	194 833,80	0,00	153 770,10
Siirtovelat	0,00	12 760 700,64	0,00	14 001 381,88
Yhteensä	12 955 782,24	25 018 981,17	9 698 206,25	24 471 533,35
Pitkä- ja lyhytaikaiset korottomat velat yhteensä	12 955 782,24	34 758 015,01	9 719 934,65	36 266 210,09

31. Sekkilimiitti	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	10 000 000,00	10 000 000,00
Siitä käyttämättä oleva määrä	10 000 000,00	8 646 058,12

32. Muiden velkojen erittely	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Liittymismaksut	49 941 015,02	49 788 088,69	4 375 343,37	4 178 681,25
Muut pitkäaikaiset velat	9 213 353,00	5 530 915,98	8 718 353,00	5 541 253,40
Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat yhteensä	59 154 368,02	55 319 004,68	13 093 696,37	9 719 934,65

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Olennaiset pitkäaikaiset siirtovelat				
Muut siirtovelat	476 559,86	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	476 559,86	0,00	0,00	0,00
Olennaiset lyhytaikaiset siirtovelat				
Korjojaksotukset	839 109,77	945 011,39	194 833,80	153 770,10
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	20 541 583,24	20 513 485,39	7 755 196,96	7 615 839,81
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	5 812 575,56	4 025 531,30	1 633 705,17	1 554 490,19
Tuloennakot	1 938 045,51	1 135 034,06	1 918 693,21	1 135 034,06
Verovelat	413 693,48	1 805 548,12	0,00	1 726 972,54
Potilasvakuutus	56 215,33	294 055,27	0,00	0,00
Muut menojäämät	0,00	208 861,03	0,00	0,00
* Muut siirtovelat	9 674 882,78	14 356 181,86	10 009 487,30	12 600 982,67
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	39 276 105,67	43 283 708,43	21 511 916,44	24 787 089,37
Siirtovelat yhteensä	39 752 665,53	43 283 708,43	21 511 916,44	24 787 089,37

* Muut siirtovelat ryhmään sisältyy eriä, jotka yksinään eivät ole merkittäviä

4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 34	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	55 385 509,21	62 531 862,69	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	116 689 819,00	118 905 908,26	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin	0,00			
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	116 689 819,00	118 905 908,26	0,00	0,00

Liitetieto 35 - 37	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut arvopaperit	793 880 246,16	20 001 879,25	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut muut vakuudet	618 000 000,00	202 000 000,00	0,00	0,00
Yhteensä	1 411 880 246,16	222 001 879,25	0,00	0,00

Liitetieto 38	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut yhteensä	5 383 784,00	6 106 370,00	5 383 784,00	6 074 378,00
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	690 954,00	722 586,00	690 954,00	690 594,00
Leasingvastuut yhteensä	9 273 069,69	9 218 918,98	4 368 252,00	3 858 321,99
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 869 950,71	1 742 801,95	1 843 613,00	1 729 407,67
Alle vuoden sisällä erääntyvät leasingvastuut	1 869 950,71	1 742 801,95	1 843 613,00	1 729 407,67
Alle vuoden sisällä erääntyvät leasingvastuut, sisäinen	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	14 656 853,69	15 325 288,98	9 752 036,00	9 932 699,99

Liitetieto 39 - 40	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Takaussitoumukset				
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Tytäryhteisöt				
Alkuperäinen pääoma			72 038 652,89	72 038 652,89
Jäljellä oleva pääoma			33 295 451,96	36 860 216,00
Osakkuusyhtiöt				
Alkuperäinen pääoma	9 101 664,79	9 101 664,79	9 101 664,79	9 101 664,79
Jäljellä oleva pääoma	243 570,97	259 201,33	243 570,97	259 201,33
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	14 228 652,58	13 927 652,58	14 228 652,58	13 927 652,58
Jäljellä oleva pääoma	1 354 382,53	1 243 932,48	1 354 382,53	1 243 932,48
Takausvastuut yhteensä				
Alkuperäinen pääoma	23 330 317,37	23 029 317,37	95 368 970,26	95 067 970,26
Jäljellä oleva pääoma				
Jäljellä oleva pääoma	243 570,97	0,00	243 570,97	259 201,33
Jäljellä oleva pääoma	1 354 382,53		1 354 382,53	
Jäljellä oleva pääoma	1 597 953,50	1 503 133,81	34 893 405,46	38 363 349,81

	Kajaanin kaupunki	
	2019	2018
Kajaanin osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12	222 588 352,00	212 594 717,00
Kajaanin mahdollista vastuuta kattaava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	146 448,00	136 582,30

Liitetieto 41	Konserni		Kajaanin kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Sopimusvastuut	2 715 046,72	2 668 850,51	0,00	0,00
Arvonlisäveron palautusvastuu	17 049 826,71	18 235 436,37	14 848 161,10	15 824 840,39
Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy:n hankkeiden omarahoitusvastuu	17 692 907,59	18 714 074,15	0,00	0,00
Kajaanin koulutusliikelaitoksen hankkeiden omarahoitusvastuu	223 650,00	343 200,00	223 650,00	343 200,00
Sähköjohdannaiset	-2 562 659,00	29 614 967,00	0,00	0,00
Korkojohdannaiset				
Nimellisarvo	77 489 323,10	17 478 712,53		
Markkinarvo	-14 627 089,93	-13 385 413,68	-12 225 505,77	-5 011 376,72

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstö HTV 31.12.	Kaupunki yhteensä	
	2019	2018
Tulosalueittain	Yhteensä	Yhteensä
Kaupunginhallitus, projektit	3,6	3,0
Keskushallinto	56,6	65,5
Maahanmuuttajapalvelut	14,2	13,8
Sivistyslautakunta	3,1	1,9
Varhaiskasvatus	348,4	329,0
Perusopetus ja nuorisopalvelut	425,0	398,2
Kulttuuripalvelut	46,6	45,7
Kaukametsä	96,8	96,0
Tekninen lautakunta	3,0	3,2
Maankäyttö, suunn. Ja viranom.toim.	32,9	31,1
Kunnallistekniikka ja liikunta	71,0	69,9
Tilakeskus	48,5	47,1
Kainuun pelastuslaitos	69,2	70,7
Tukityöllistäminen	35,6	45,9
Opiskelijoiden kesätyö		
Kaupunki yhteensä	1 254,5	1 221,0
Kajaanin Vesi -liikelaitos	19,9	20,2
Kajaanin Mamselli -liikelaitos	239,2	240,0
Kajaanin kaupunginteatteri -liikelaitos	54,7	59,3
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos *)	292,5	279,8
Liikelaitokset yhteensä	606,3	599,3
Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä	1 860,80	1 820,30

43. Henkilöstökulut	Kaupunki yhteensä	
	2019	2018
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	89 965 454,87	86 629 065,70
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	90 599,46	87 373,65
Yhteensä	90 056 054,33	86 716 439,35

Kaupunki sis. liikelaitokset

44. Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
euroa	Kaupunki	
	2019	2018
Kajaanin Kokoomus ry	3 527	2 891
Keskustan Kajaanin kunnallisjärjestöry	8 336	7 796
Vasemmistoliiton Kajaanin kunnallisjärjestö ry	7 274	6 447
Kristillisdemokraatit, Kajaanin kunnallisjärjestö	241	245
Kajaanin sosiaalidemokraatit ry	5 620	4 136
Kainuun Vihreät ry	2 508	2 304
Yhdessä Kajaani sitoutumattomat	244	282
Keskustan Hyrynsalmen kunnallisjärjestö ry	36	
Keskustan Kuhmon kunnallisjärjestö	12	
Keskustan Kuusamon kunnallisjärjestö	45	
Kajaanin Seudun Perussuomalaiset ry	542	409
Kajaanin Perussuomalaiset ry	834	731
Keskustan Kainuun piiri ry	296	180
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	29 514	25 421

Kaupunki sis. liikelaitokset

45. Tilintarkastajan palkkiot		
	Kaupunki	
	2019	2018
Tilintarkastusyhteisö KPMG-julkisyhteisöt		
Tilintarkastuspalkkiot	39 970	39 210
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		
Muut palkkiot	9 000	26 911
Palkkiot yhteensä	48 970	66 121

Kaupunki sis. liikelaitokset

4.7 Kirjanpito kirjat ja tosittelajit 2019

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tilipuitteet	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

TOSITELAJIT

AB	Käyttöomaisuus kirjanpitotosite	sähköinen
AF	Käyttöomaisuus poistotosite	sähköinen
AZ	Käyttöomaisuus purkamisen tosite	sähköinen
DG	Myyntireskontra Asiakkaat-hyvitys	sähköinen
DZ	Myyntireskontra Asiakkaat-maksu	sähköinen
K1	Kirjanpitoliittymä maksuliikenne	sähköinen
K2	Sips muistiot	sähköinen
KA	Ostoreskontra toimittajatosite	sähköinen
KG	Ostoreskontra toimittajat-hyvitys	sähköinen
KP	Ostoreskontra tilien ylläpito	sähköinen
KR	Ostoreskontra toimittajat lasku	sähköinen
KZ	Ostoreskontra toimittajat maksu	sähköinen
M1	Myyntireskontraliittymä	sähköinen
ML	Matkalaskut	sähköinen
RE	Hankinta - lasku brutto	sähköinen
RV	Myynti - laskun siirto	sähköinen
SA	Pääkirjatilitosite	sähköinen
SB	Palkat lomapalkkavaraukset Varastokirjaukset tavaravastaanotto	sähköinen
WE	to	sähköinen
ZK	Liittymät palvelukassa	sähköinen

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Liikelaitosten vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitosten vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen

Sitovuustarkastelu ulkoiset tuotot ja kulut	Talousarvion toteutuminen		Eliminoimaton yhteensä	Eliminoinnit yhteensä	Kokonaistarkastelu eliminoitu
	Kajaani ilman liikelaitoksia	Liikelaitokset yhteensä	Kajaani ja liikelaitokset	Kajaani ja liikelaitokset	Kajaani ja liikelaitokset
1000 euroa					
Toimintatuotot					
Myyntituotot	9 821	24 647	34 468	-9 832	24 636
Maksutuotot	3 578	441	4 019	-11	4 009
Tuet ja avustukset	2 987	4 272	7 259	-1 243	6 016
Vuokratuotot	7 987	4 368	12 355	-4 836	7 519
Muut toimintatuotot	904	137	1 041	-19	1 022
Toimintatuotot yhteensä	25 276	33 866	59 142	-15 941	43 201
Valmistus omaan käyttöön	895		895		895
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-60 817	-29 148	-89 965		-89 965
Palvelujen ostot	-170 606	-10 314	-180 920	9 326	-171 594
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 421	-10 129	-18 550	463	-18 087
Avustukset	-12 439	-50	-12 489	1 291	-11 197
Vuokrat	-4 175	-7 165	-11 340	4 833	-6 507
Muut toimintakulut	-1 392	-240	-1 633	28	-1 605
Toimintakulut yhteensä	-257 850	-57 046	-314 896	15 941	-298 955
Toimintakate	-231 679	-23 181	-254 859		-254 859
Verotulot	138 418		138 418		138 418
Valtionosuudet	74 220	29 783	104 003		104 003
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	3 838	0	3 838	-5	3 832
Muut rahoitustuotot	55 413	15	55 428	-1 210	54 218
Korkokulut	-1 220	-37	-1 257		-1 257
Muut rahoituskulut	-3 399	-1 237	-4 636	1 216	-3 420
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	54 631	-1 258	53 373	0	53 373
Vuosikate	35 633	5 336	40 935	0	40 935
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 556	-4 447	-15 002	221	-14 782
Kertaluonteiset poistot	-3 039		-3 039		-3 039
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-13 594	-4 447	-18 041	221	-17 820
Satunnaiset tuotot	119 904		119 904		119 904
Tilikauden tulos	141 942	889	142 798	221	143 018
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	19	-58	-39		-39
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-20 000		-20 000		-20 000
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	14	801	814	-801	14
Rahastojen ja varausten muutos yhteensä	-19 967	743	-19 224	-801	-20 025
Tilikauden yli-/alijäämä	121 975	1 632	123 573	-580	122 993

Liikelaitosten vaikutus kaupungin toiminnan rahoitukseen

Sitovuustarkastelu	Talousarvion toteutuminen		Eliminoimaton yhteensä	Eliminoinnit yhteensä	Kokonaistarkastelu
	Kajaani ilman liikelaitoksia	Liikelaitokset yhteensä	Kajaani ja liikelaitokset	Kajaani ja liikelaitokset	eliminoitu Kajaani ja liikelaitokset
1000 euroa					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	35 571	5 301	40 872		40 872
Satunnaiset erät	119 904		119 904		119 904
Tulorahoituksen korjauserät	-113 228		-113 230		-113 230
Toiminnan rahavirta	42 247	5 301	47 546	0	47 546
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-23 889	-6 626	-30 514		-30 514
Rahoitusosuudet investointimenoihin	220	466	686		686
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	126 260	0	126 262		126 262
Investointien rahavirta	102 592	-6 160	96 433	0	96 433
Toiminnan ja investointien rahavirta	144 838	-858	143 980	0	143 980
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	1 864	0	-1 864	29	-1 835
Antolainasaamisten vähennykset	69 832	0	69 832		69 832
Antolainauksen muutokset	71 696	0	67 968	29	67 997
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 000	5 460	15 460		15 460
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-14 495	-3 467	-17 962	2 534	-15 428
Lyhytaikaisten lainojen muutos	13 631	-2 055	11 576	3 406	14 982
Lainakannan muutokset	9 136	-62	9 074	5 940	15 014
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-22		-22		-22
Vaihto-omaisuuden muutos	15	1 237	1 252		1 252
Saamisten muutos	-3 845	-533	-4 377	-5 715	-10 093
Korottomien velkojen muutos	1 365	230	1 594	-254	1 341
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 487	934	-1 553	-5 969	-7 522
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.	224 341	164	224 505		224 505
Rahavarat 1.1.	4 886	150	5 036		5 036
Vaikutus maksuvalmiuteen	219 455	14	219 469	0	219 469

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällys

<u>1 Toimintakertomus</u>	67
<u>1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus</u>	67
<u>1.2 Liikelaitoksen hallinto</u>	68
<u>1.3 Taloudellinen kehitys</u>	70
<u>1.4. Olennaiset tapahtumat</u>	71
<u>1.5. Liikelaitoksen henkilöstö</u>	71
<u>1.6. Ympäristöasiat</u>	72
<u>1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat</u>	72
<u>2 Talousarvion toteutumisvertailu</u>	73
<u>2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen</u>	73
<u>2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma- ja investointiosa</u>	79
<u>3 Tilinpäätöslaskelmat</u>	81
<u>3.1 Tuloslaskelma</u>	81
<u>3.2 Rahoituslaskelma</u>	82
<u>3.3 Tase</u>	84
<u>3.4 Tilikauden tuloksen käsittely</u>	85
<u>4 Tilinpäätöksen liitetiedot</u>	86
<u>4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot</u>	86
<u>4.2 Tuloslaskelman liitetiedot</u>	86
<u>4.3 Taseen liitetiedot</u>	87
<u>4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot</u>	90
<u>4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot</u>	90
<u>4.6 Toimeksiantojen pääomat</u>	90
<u>5 Kirjanpitokirjat ja tositelajit</u>	91
<u>6 Tilinpäätöksen allekirjoitus</u>	92

1 Toimintakertomus

1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos on vastannut toisen asteen koulutuksesta seitsemän vuoden ajan. Liikelaitoksen oppilaitoksia ovat Kajaanin lukio ja Kainuun ammattiopisto. Vuodesta 2013 jatkuneet talouden ja toimintojen sopeuttamistoimet päättyivät vuoteen 2017, mutta suoritettujen toimenpiteiden seurauksia ja vaikutuksia on jouduttu työstämään ja käsittelemään monella tavalla vuosikymmenen viimeisinä vuosina.

Vuosi 2019 on kuitenkin ollut koulutusliikelaitoksen osalta monella tavalla eteenpäin katsomisen aikaa. Vuoden alkuun osui Eduskunnan sivistysvaliokunnan vierailu ja vuoden loppupuolelle opetusministerin vierailu. Vuoden aikana monet eri sidosryhmät ja koulutuksen järjestäjät ovat vierailleet liikelaitoksen molemmissa oppilaitoksissa. Koulutusliikelaitoksen esimiehet ja henkilöstö ovat tehneet laaja-alaista vaikuttamis- ja edunvalvontatyötä lukuisissa eri verkostoissa ja sidosryhmissä. Kansainvälinen toiminta on ollut monipuolista ja vaikuttavaa.

Ammatillisen koulutuksen ns. reformilainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2018 alusta. Pitkän ja monivaiheisen valmisteluprosessin jälkeen varsinainen valmistautumisaika uuden ja valmiin lainsäädännön käyttöönottoon jäi varsin lyhyeksi. Ammatillisen koulutuksen henkilöstö on kuitenkin vienyt uusia toimintaperiaatteita sitoutuneesti ja vastuullisesti eteenpäin. Voidaan perustellusti sanoa, että reformilainsäädännön juuripuu on terve ja sen pohjalle on hyvä rakentaa ammatillisen koulutuksen opetuksellista ja ohjauksellista tulevaisuutta. Lukuisia kertoja on kuitenkin erilaisia ratkaisuja jouduttu yhdessä henkilöstön ja eri koulutuksen järjestäjien sekä sidosryhmien kanssa pohtimaan, jotta uusia toimintamalleja on saatu vietyä käytäntöön.

Liikelaitoksen menopohja on sopeutettu nykyistä tulopohjaa vastaavalle tasolle. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän ennakoimattomuus ja kilpailutilanne suhteessa muihin koulutuksen järjestäjiin tuo haasteita tulevaisuuden suunnitteluun. Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa tuloksellisuuden osuus kasvaa vuonna 2020 ja nykytiedon valossa siihen varautumisessa on onnistuttu.

Opiskelija- ja väestöpohjan rapautuminen Kainuun ja Koillismaan alueella aiheuttaa kuitenkin lähes jatkuvia toimintojen ja talouden sopeuttamistoimia. Vastaavat haasteet koskettavat useita koulutuksen järjestäjiä Suomessa ja alueellinen kehitys on entisestään eriarvoistunut. Koulutuksen järjestäjän ydinosaamista on se, että kyetään sopeutumaan kulloiseenkin markkina- ja kysyntätilanteeseen. Toisaalta myös alueella on kyettävä näkemään entistäkin voimakkaammin toisen asteen koulutus yhtenä keskeisenä elinvoiman ja aluekehityksen välineenä.

Kajaanin kaupunki teetti Perlacon Oy:llä taloutensa tehostamiseksi ulkopuolisen selvityksen. Selvityksessä todettiin, että Kajaanin kaupunki on pystynyt toteuttamaan toisen asteen koulutuksen alle valtakunnan keskiarvokustannusten ja myös sen, että toimintansa laajuuteen suhteutettuna, koulutusliikelaitoksen hallinto ei ole ylimittaista suhteessa muihin vastaaviin koulutuksen järjestäjiin. Esimiestyöhön on kohdistunut paljon painetta henkilöstön ja opiskelijoiden taholta. Esimiehet ovat kamppailleet usein riittämättömyyden tunteen kanssa.

Henkilöstön työolobarometrikysely eli TOB-kysely toteutettiin syksyllä. Kyselyyn vastaajia oli yhteensä 233 ja vastausprosentti oli 70,8 %. Kyselyn vastausten keskiarvo oli 3,66, joka on parempi kuin edellisessä vuoden 2017 kyselyssä.

Nykyinen organisaatiomalli on ollut lähtökohtaisesti käytössä koko liikelaitoksen toiminta-ajan. Vuonna 2017 siihen tehtiin hieman päivitystä ja tuettiin samalla talouden sopeuttamistoimia ja kilpailulainsäädännön kautta toimintaan tulleita muutoksia. Organisaatiota tullaan tarkastelemaan seuraavan kerran keväällä 2020.

Koulutusliikelaitoksen kokoaikainen henkilöstömäärä oli vuoden lopussa 325 ja siinä oli kasvua edellisestä vuodesta 15 henkilön verran. Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärät ovat myös kasvaneet kuluvana vuonna ns. jatkuvan haun ja kesäopintojen sekä laajentuneen oppisopimuskoulutuksen ansiosta. Kajaanin lukion opiskelijamäärä on pysynyt oletetuilla tasoilla.

Itseohjautuvuus on tämän ajan termejä. Sitä tarvitaan entistä enemmän kaikkialla ja aivan erityisesti työelämässä, mutta sitäkin on opeteltava ja harjoiteltava ennen ”syvään päähän hyppäämistä”. Opiskelijoista ja henkilöstöstä välittämiseen ja huolehtimiseen perustuvassa oppilaitoskulttuurissa on osattava johtaa ja arvioida itseohjautuvuuden etenemistä ja hyödyntämistä. Itseohjautuvuus on hyvä renki, mutta huono isäntä.

Lukiokoulutus on vakiinnuttanut taloutensa jo kolmena edellisenä vuonna saavutetulle vakaalle tasolle. Talouden tervehdyttämiseen ovat vaikuttaneet erityisesti kohtuullisen hyvä hakijatilanne, vähäinen keskeyttämisten määrä, henkilöstön eläköitymiset ja kurssitarjoittimen sopeuttaminen sekä kiinteistömenojen jakaminen KAO:n liiketalouden koulutuksen kanssa.

Kajaanin kaupungin lukiokoulutuksen historian kirjoittaminen jatkui toimintavuoden aikana professori Reijo Heikkisen toimesta. Teoksen on määrä valmistua vuonna 2020. Valtakunnalliseen lukiouudistukseen ja uusiin opetussuunnitelmiin on Kajaanin lukiossa varauduttu hyvin ja vastuullisesti.

Vuorikatu 2 kiinteistön peruskorjaus- ja uudisrakentaminen käynnistyivät toimintavuoden aikana. Rakennushankkeen etenemistä vauhditti koulutusliikelaitoksen johtokunnan tekemä päätös kehittämisrahaston käyttämisestä investoinnin toteuttamiseen. Vuorikadun ratkaisulla mahdollistettiin Timperin alueen heikkokuntoisista tiloista luopuminen.

Edukai Oy jatkoi itsenäistä, yhtiömuotoista toimintaansa Kainuun ammattiopiston rinnalla ei-tutkintotavoitteisen, markkinoilla toteutettavan koulutuksen järjestäjänä. Kilpailutilanne markkinoilla on entisestään koventunut ja opiskelijahankinta vaikeutunut. Uusi toimitusjohtaja aloitti työnsä elokuussa ja tilinpäätös päättyi ylijäämäiseksi.

Vuokatin urheiluopiston ylläpitäjänä toimii Vuokatin säätiö ja sen hallitus esitti keväällä 2018 opetus- ja kulttuuriministeriölle säätiön ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan siirtämistä Kajaanin kaupungin alle. Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos oli keskinäisissä neuvotteluissa luvannut säilyttää vähintäänkin nykyisen laajuisen koulutusvolyymien Vuokatin urheiluopiston toimintaympäristössä. Loppuvuodesta 2018 asialle saatiin myönteinen päätös opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Koulutuksen järjestäjä vaihtui vuoden alusta, mutta käytännössä Vuokatin säätiö vastasi opetustoiminnan vastuista heinäkuun loppuun asti. Syyslukukaudesta alkaen Kainuun ammattiopiston hyvinvointiala on ollut vastuussa liikunta-alan koulutuksista Vuokatissa. Henkilöstön siirrot työnantajien kesken onnistuivat hyvin ja opiskelijarajapinnassa järjestäjä vaihtui varsin huomaamattomasti. Taloudellisista vastuista ja velvoitteista käytiin pitkät ja vaativat neuvottelut, mutta lopulta niistäkin päästiin sopimukseen. Liikunta-alan koulutusta toteutetaan jatkossa tiiviissä yhteistyössä Vuokatin urheiluopiston kanssa. Tarve- ja kysyntätilanteessa koulutusliikelaitoksella on mahdollisuuksia kasvattaa Vuokatissa, Sotkamossa toteutettavaa koulustoimintaa.

Kuntalain mukainen hallintosääntö on toiminut hyvin ja sen avulla johtokunta on toteuttanut onnistuneesti johtamis- ja valvontatehtävänsä. Johtokunta on katsonut vastuullisesti ja laaja-alaisesti tulevaisuuteen. Toimintavuoden aikana on oltu tiiviissä keskusteluyhteydessä Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy:n kanssa.

Kainuun ammattiopiston opetushenkilöstö siirtyi vuoden alusta uuteen vuosityöaikajärjestelmään. Valmisteluprosessi oli suoritettu hyvässä yhteistyössä opetushenkilöstön edustajien kanssa ja erityisesti tiedottaminen sai kiitosta henkilöstöltä. Ensimmäinen vuosi uudessa työaika- ja palkkausjärjestelmässä on ollut opettelua puolin ja toisin. Valtakunnallisesti kunnallisten koulutuksen järjestäjien tulee tehdä tiivistä yhteistyötä keskenään ja Kuntatyönantajan kanssa, jotta sopimuksen tulokset olisivat kaikkialla yhdenmukaisia.

Uudessa koulutusliikelaitoksen strategiassa pyrimme vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos on innostuksen ja kestäväen kehityksen lähde. Innostumme yhdessä ja pyrimme kaikessa toiminnassamme huomioimaan kestäväen kehityksen, huolehtien esim. opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta kestäväällä tavalla.

Strategia nostaa esille erityisesti kolme arvoa: Hyvät tavat sekä yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden, jotka eivät ole toisiaan poissulkevia. Samaan aikaan olemme yhteisöllisiä ja tarjoamme opiskelijoille yksilöllisiä opintopolkua. Strategisia tavoitteita ovat Ihmisläheinen organisaatio ja johtaminen, pedagogiikan uudistaminen, työelämä- ja korkeakouluysteistyön vahvistaminen sekä itseohjautuvuuden ja vuorovaikutustaitojen tukeminen. Jatkossa keskiössä on entistä enemmän välittäminen ja huolehtiminen, opiskelijan kohtaaminen sekä ohjauksen ja opetuksen antaminen.

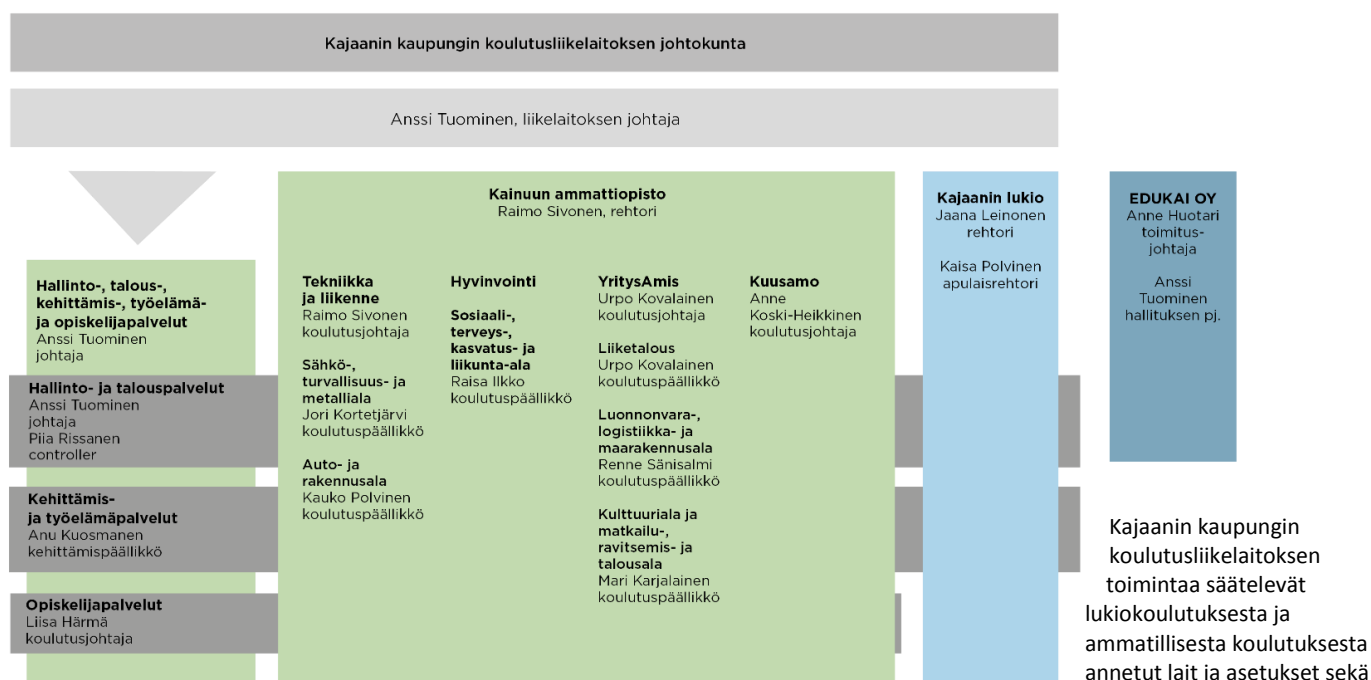
Henkilöstö on suorittanut tehtävänsä vastuullisesti ja yhdessä opiskelijoiden kanssa on pystytty edelleen rakentamaan tulevaisuuteen katsovaa toiminta- ja työskentelymallia. Kuusamon kaupungin sitoutuminen ja tuki KAO:n Kuusamon toimipaikan osalta on ollut esimerkillistä.

Liikelaitoksen seitsemäs toimintavuosi onnistui kauttaaltaan hyvin ja tältä perustalta voidaan jatkaa uudelle vuosikymmenelle. Haluan kiittää koko liikelaitoksen henkilöstöä ja opiskelijoita hyvästä ja vastuullisesta työstä vuonna 2019.

1.2 Liikelaitoksen hallinto

Kajaanin kaupungin ylläpitämä koulutusliikelaitos on aloittanut toimintansa vuonna 2013. Koulutusliikelaitos järjestää toisen asteen lukiokoulutusta (Kajaanin lukio) ja ammatillista koulutusta (Kainuun ammattiopisto). Lukiokoulutuksella on toimipaikka Kajaanissa ja ammatillisella koulutuksella Kajaanissa, Kuusamossa, Vantaalla ja 1.8.2019 alkaen Vuokatissa, Vuokatin säätiön ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan siirryttyä Kajaanin kaupungille.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

muut ammatillista ja lukio-opetusta koskevat säädökset ja määräykset, Kajaanin kaupungin hallintosääntö ja koulutusliikelaitoksen johtokunnan delegointipäätös.

Liikelaitoksella on oma johtokunta, jonka kautta kaupunki toteuttaa omistajaohjaustaan. Johtokunnassa on edustajat myös Kuusamosta, Kuhmosta/Suomussalmelta. Liikelaitoksen johdon muodostavat johtokunta, liikelaitoksen johtaja ja tulosalueiden johtajat/rehtorit, (lukio ja ammatillinen koulutus). Liikelaitoksen tulosalueet ovat ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen tulosalueet. Liikelaitoksen sisällä toimii kaksi oppilaitosta: Kajaanin lukio ja Kainuun ammattiopisto ja lisäksi erillisenä yksikkönä, kilpailuneutraalilla tavalla toimii kaupungin omistama liikelaitoksen tytäryhtiö Edukai Oy.

Vaalikauden 2017–2019 johtokunnan jäsenet

Kajaanin kaupunginhallituksen päätös § 169 15.8.2017

Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet
Pauli Pyykkönen, pj. (Kajaani)	Tommi Anttalainen (Kajaani)
Erkki Hämäläinen, varapj. (Kuusamo)	Tomi Meriläinen (Kuusamo)
Susanna Määttä (Kajaani)	Kaisa Hujanen (Kuusamo)
Risto Haverinen (Kajaani)	Kari Saukkonen (Kajaani)
Ella Kiljunen (Kajaani)	Tiina Heikkinen (Kajaani)
Esa Niiranen (Kajaani)	Karl Kunnas (Kajaani)
Olga Alanne, (Kajaani)	Eila Aavakare (Kajaani)
Mervi Tornberg-Karjalainen (Kuusamo)	Pauli Miettinen (Kuusamo)
Pekka Heikkinen (Kuhmo)	Tuovi Kemppainen (Suomussalmi)
Kahl Helena, henkilöstön edustaja	Piipponen Eira
Helena Ohtonen, kh:n edustaja	

Kajaanin kaupunginhallituksen päätöksellä § 149 13.8.2019 aloitti toimintansa uusi johtokunta.

Vaalikauden 2019–2021 johtokunnan jäsenet

Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet
Pauli Pyykkönen, pj. (Kajaani)	Tommi Anttalainen (Kajaani)
Erkki Hämäläinen, varapj. (Kuusamo)	Tomi Meriläinen (Kuusamo)
Noora Kyllönen (Kajaani)	Susanna Määttä (Kajaani)
Eero Suutari (Kajaani)	Kari Saukkonen (Kajaani)
Ella Kiljunen (Kajaani)	Tiina Heikkinen (Kajaani)
Esa Niiranen (Kajaani)	Karl Kunnas (Kajaani)
Olga Alanne, (Kajaani)	Eila Aavakare (Kajaani)
Mervi Tornberg-Karjalainen (Kuusamo)	Pauli Miettinen (Kuusamo)
Tuovi Kempainen (Suomussalmi)	Pekka Heikkinen (Kuhmo)
Minna Keränen, henkilöstön edustaja	Piipponen Eira
Helena Ohtonen, kh:n edustaja	

1.3 Taloudellinen kehitys

Talouden osalta vuosi 2019 oli vaiherikas ja sisälsi useita sellaisia tekijöitä, joiden vuoksi vuoden 2019 talousluvut eivät suoraan ole verrannollisia edellisiin vuosiin. Suurimmat yksittäiset tekijät, jotka ovat vaikuttaneet liikelaitoksen vuoden 2019 talouden toteumaan, olivat opetushenkilökunnan vuosityöaikaan siirtyminen, liikunta-alan koulutusten aloittaminen Vuokatissa sekä Kao Kuusamon toimipisteen opiskelijatyönä rakentamien Kivikirveentien rivitalojen (2 kpl) myyminen jouluna 2019. Rivitaloista ensimmäinen on aloitettu rakentamaan jo vuonna 2008 ja on ollut sieltä saakka koulutusliikelaitoksen taseessa keskeneräisissä vaihto-omaisuuksissa. Toinen talo valmistui kaupantekohetkellä.

Ammatillisen reformin tuoma rahoitusmuutos oli vuonna 2019 voimassa toista vuotta ja ammatillisen koulutuksen rahoitus jakautui samoilla prosenteilla perus- ja suoritusrahoitukseen kuten edellisenäkin vuonna (95/5 %). Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijavuosien (ov) kertymä kasvoi vuoden 2019 osalta edelliseen vuoteen verrattuna ja kertymä ylitti OKM asettaman vuoden 2019 tavoitteellisen opiskelijavuosimäärän 2734 (josta työvoimakoulutuksen osuus 113 ov). Vuoden 2019 opiskelijavuosikertymä kokonaisuutena oli 2818 ov, josta työvoimakoulutusta oli 123 ov.

Kao haki ja sai syksyllä toisen lisätalousarvion perusteella haettavaa ja opetukseen kohdistettavaa valtionosuusrahoitusta 310 000 €. Liikelaitoksen valtionosuudet olivat yhteensä 28,9 M €, josta Kaon osuus oli 25,6 M € ja lukion 3,3 M €. Koko liikevaihto oli 31,8 M €, kasvua edellisvuoteen verrattuna 5 %. Liikevaihdon kasvu johtuu toiminnan laajenemisesta Vuokattiin sekä oppilastöiden myynnin suuresta kasvusta, joka sisältyy liikevaihtoon ja johon on kirjattu tuloksi Kuusamon Kivikirveentien rivitalojen myynti 1,3 M €. Liiketoiminnan muut tuotot jäivät budjetoitua pienemmäksi, mutta kasvoivat edellisestä vuodesta 16 %.

Kulujen osalta materiaalien ja palveluiden toteuma näyttää kasvaneen edelliseen vuoteen verrattuna 28 %. Toteuma sisältää Kuusamon rivitalojen rakentamiskustannukset 1,3 M €, mitkä on kirjattu kuluksi rakennustarvikkeisiin kaupan yhteydessä. Palveluiden ostoissa kustannusten kasvuna näkyvät Vuorikadun siiven purkamiskustannukset sekä Vimpelinlaaksossa toteutetut pienemmät tilojen korjaukset sekä Vuokatin kampuksen toiminnan aloittaminen. Näin ollen materiaalien ja palveluiden toteumaa ei suoraan voida verrata edelliseen vuoteen.

Kaon opetushenkilökunnan siirtymisellä vuosityöaikaan on ollut merkittävä vaikutus henkilöstömenoihin. Vuosityöaikaan siirryttäessä vuonna 2018 KAOssa arvioitiin opettajien palkkakustannusten nousevan noin 7 %. Koko KAOn osalta opettajien vuoden 2019 kokonaispalkkakustannukset ovat nousseet noin 6,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Laskelmassa mukana ovat kaikki opettajat, myös ne, jotka ovat tulleet uusina taloon vuoden 2019 aikana. Vertailussa olivat mukana myös ne, jotka eivät ole enää olleet töissä KAOssa vuonna 2019. Vuosina 2018 ja 2019 tehdyt palkankorotukset huomioiden voidaan arvioida, että koko KAOn osalta vuosityöajan vaikutus ammatillisen opetuksen palkkakustannuksiin on noin +5,5 %. Palkkakustannusten nousuissa ja laskuissa on KAOn sisällä yksikkökohtaisia eroja.

Opetushenkilökunnan siirtymisellä vuosityöaikaan oli merkittävä vaikutus myös liikelaitoksen lomapalkkavaraukseen, mikä huomioitiin tulosennusteissa jo alkuvuodesta. Liikelaitoksen taseessa ollut lomapalkkavelka pieneni lopulta yhteensä 392 411 €. Tällä on tilinpäätöksessä tulosta parantava vaikutus, eli tuloslaskelmassa henkilöstökulut näyttävät vastaavaa summaa pienemmältä. Henkilöstökulujen suhde liikevaihtoon on tilinpäätöstietojen mukaan 55,1 % kun se ilman lomapalkkavelan vaikutusta olisi 56,2 %. Mikäli eliminoimme toteumista kaksi suurinta satunnaista erää, eli lomapalkkavelan muutoksen henkilöstökuluista sekä Kuusamon rivitalojen myynnin liikevaihdesta, olisi henkilöstökulujen suhde liikevaihtoon ollut 58,7 %.

Tieto liikunta-alan koulutuksen siirtymisestä KAOLle tuli vuonna 2018 niin myöhään, ettei sitä oltu ehditty huomioimaan vuoden 2019 talousarviossa. Viime vuonna tehtiinkin koulutusliikelaitoksen ensimmäinen talousarviomuutos, joka koski Vuokatin toimipisteen aloitusta sekä Vuorikadun perus- ja uudisrakennusinvestointia. Päätös käyttää liikelaitoksen kehittämisrahastoa rakennusinvestointiin oli sinällään myös poikkeuksellinen, koska liikelaitos toimii kaikissa muissa toimitiloissaan vuokralaisena. Nyt toteutettava Vuorikadun uudisrakennus kirjataan liikelaitoksen omaisuudeksi.

Liikelaitoksen tulosta on seurattu keväällä kahden kuukauden välein ja kesän jälkeen kuukausittain. Tuloksen kannalta vuosi oli liikelaitoksen historiassa poikkeuksellinen. Aikaisemmin liikelaitoksen tulos on ollut jo keväällä positiivinen ja parantunut yhä loppu vuotta kohti. Vuonna 2019 liikelaitoksen kokonaistulos oli tappiollinen kuitenkin loppu vuoteen saakka. Vuoden aikana tulosta ovat heikentäneet aikaisemmin mainitut useat budjetoimattomat suuret kuluerät, kuten Vuorikadun rakennusten purkamiskustannukset sekä Vimpelinlaakson kampusalueella auto- ja rakennusalojen tekemät pienemmät remontit. Lukion talouteen ei viime vuonna kohdistunut muuttujia ja tulos oli tasainen pitkin vuotta. Lukion tulos kuluneena vuonna oli 8 500 euroa alijäämäinen.

Näiden muuttujien valossa koulutusliikelaitoksen 418 000 euron ylijäämäisen tuloksen voidaan todeta olevan kohtuullisen hyvä.

1.4. Olennaiset tapahtumat

Koulutusliikelaitoksen olennaisimmat tapahtumat vuonna 2019 lyhyesti:

- Kaon opetushenkilökunnan siirtyminen vuosityöaikajärjestelmään.
- Koulutusliikelaitoksen strategian uudistaminen.
- Jatkuvan haun ja oppisopimuskoulutuksen suosion myötä Kaon kasvanut opiskelijamäärä. Tällä on ollut vaikutus myös henkilöstömäärän kasvuun.
- Liikunta-alan koulutusten aloittaminen ja Vuokatin toimipisteen siirtyminen Vuokatin säätiöltä Kaolle. Yhteistyö aloitettu Vuokatin urheilupuiston kanssa.
- Timperin toimitiloista luopuminen. Vuorikadun kiinteistön peruskorjaus- ja uudisrakentamisen hanke käynnistyivät. Hanke rahoitetaan koulutusliikelaitoksen kehittämisrahastosta.
- Opintien asuntoloiden peruskorjaushankkeen suunnittelu aloitettiin.
- Henkilöstön työolobarometrikysely toteutettiin, tulokset paremmat kuin edellisessä kyselyssä 2 vuotta sitten.
- Opetusministerin vierailu Kainuun ammattiopistolla ja Kajaanin lukiolla.
- Kajaanin kaupungin sopeuttamissuunnitelma.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin koulutusliikelaitoksen henkilöstövahvuus oli vuonna 2019 yhteensä 292,5 (v.2018 279) HTV 2:a, jossa nousua edellisestä vuodesta 12,7.

Palvelussuhteiden määrä on vaihdellut kuukausittain, minimissään 307 henkilöä ja maksimissaan 337 henkilöä. Palvelussuhteiden määrä 31.12.2019 tilanteen mukaan oli 329 henkilöä (309 v. 2018). Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen koko henkilöstöstä työskenteli 31.12.2019 kokoaikaisessa palvelussuhteessa 300 henkilöä (91,2 %), osa-aikaisessa 16 (4,9 %), omasta pyynnöstä osa-aikaisena 2 henkilöä (0,6 %), osa-aika- ja työkyvyttömyyseläkkeellä 4 (1,2 %), osittain varhennetulla eläkkeellä 2 henkilöä (0,6 %), osittaisella hoitovapaalla 1 henkilö (0,3 %) ja sivutoimisessa palvelussuhteessa 4 henkilöä (1,2 %).

Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma oli 14,29 miljoonaa euroa (48 911 €/HTV 2) ja henkilöstökulut henkilösivukuluineen yhteensä 17,5 miljoonaa euroa (16,9 milj. euroa v. 2018). Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta oli 55,08 % (55,68 % v.2018). Opiskelijamäärää on pystytty vahvistamaan ja henkilöstömäärän kasvattamisella on turvattu opiskelijoille tarjottavaa opetus- ja ohjausresurssia. Vuoden aikana eläkkeelle siirtyi 8 henkilöä ja heidän tilalleen on palkattu uusia työntekijöitä. Vuokatin urheilupuiston fuusioitumisen kautta Kainuun ammattiopistoon siirtyi 1.8.2019 yhteensä 7 henkilöä. Opetuspalveluja on ostettu myös organisaation ulkopuolelta.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen koulutuspäiviä kertyi yhteensä 1014 kalenteripäivää (855 pv v. 2018). Osaamisen kehittämisen kokonaiskustannukset olivat 252 750 euroa, 0,79 % liikevaihdosta (180 727 e, 0,60 % v. 2018). Kainuun ammattiopistoa koskeva merkittävä koulutusinvestointi on ollut tiimioppimisen startti -valmennukset, joihin on osallistunut henkilöitä kaikilta koulutusaloilta. Lisäksi yksittäisiä henkilöitä on osallistunut tiimimestarivalmennuksiin. Kajaanin lukio on mukana Lukiouudistus Kainuussa -hankkeessa, jossa tavoitteena on tukea lukioiden henkilöstöä sekä auttaa uuden opetussuunnitelman mukaisen toimintamallin luomisessa. Hankkeessa toteutettiin syksyllä teemapäivät, johon osallistui koko lukion opetushenkilöstö. Asiantuntijaluennot ja teemapäivät jatkuvat kevään 2020. Lisäksi koulutusliikelaitoksen henkilöstö on osallistunut alakohtaisiin substanssikoulutuksiin. Henkilöstön omaehtoista koulutusta on tuettu kaupungin ohjeistuksen mukaisesti.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksessa huolehditaan hyvin lakisääteisistä työhyvinvointi- ja työsuojelutoiminnasta sekä tuetaan omaehtoista työhyvinvointia monipuolisesti. Koulutus- liikelaitoksen sairauspoissaolotyöpäivien määrä vähentyi 1,1 työpäivällä/HTV (2019 7,0 tp/HTV; 2018: 8,1 tp/HTV; 2017: 8,86 tp/HTV). Työhyvinvointia on tuettu lähinnä henkilöstökerhon toimintojen avulla sekä liikunta- ja

kulttuurietu ePassilla. Henkilöstöllä on mahdollisuus käyttää myös työnantajan liikuntatiloja harrastus- ja virkistyskäyttöön. Koulutusliikelaitoksessa tehdään jatkuvaa yhteistyötä työterveyshuollon kanssa sairauspoissaolojen ennaltaehkäisevien toimien kehittämiseksi. Hiusalan, musiikkialan ja liiketoiminnan alalla henkilöstölle on järjestetty työhyvinvointivalmennusta.

Henkilötyövuosi HTV 2 lasketaan palkallisten palveluksessa olopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365 suhteutettuna ko. ajanjaksoon (vähennetty palkattomat poissaolot viikkotyöajan mukaan.)

Palvelussuhde = yksi työntekijä (hlö)

1.6. Ympäristöasiat

Koulutusliikelaitos uudisti strategiansa osana Kajaanin kaupungin strategiaa "Luontokaupunki Kajaani-kasvun kärjessä". Strategiatyössä nousi vahvasti esiin kestävän kehityksen näkökulma, mikä pitää sisällään myös kulttuurisen ja sosiaalisen kestävän kehityksen eli hyvinvoinnin ja jaksamisen.

Uuden strategian mukainen visio 2025 "Innostuksen ja kestävän kehityksen lähde":

Innostumme yhdessä. Pyrimme toiminnallamme herättämään innostusta. Innostusta ei voi opettaa, mutta se voi tarttua. Toimimme kaikessa kestävällä tavalla, huolehtien opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvoinnista. Huomioimme toiminnassa kestävän kehityksen kaikilla osa-alueilla: opetuksessa, toimintakulttuurissa ja johtamisessa. Olemme jatkossakin kestävän kehityksen sertifioitu oppilaitos.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Koulutusliikelaitoksen kannalta merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät on kirjattu erilliseen riskitaulukkoon. Tässä merkittävimmät riskit lyhyesti:

Ammatillisen koulutuksen kelluva rahoitusjärjestelmä

Opiskelijamäärät

Henkilöstöriskit

2 Talousarvion toteutumisvertailu

2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Palvelulinjaukset

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Visio: Koulutusliikelaitos–kasvun ja innostuksen veturi	Ammatillisen koulutuksen osalta opiskelijamäärä on kasvanut ja Kajaanin lukio on pysynyt vetovoimaisena.	Toteutuu
Palvelulupauksemme on, että kaikki opiskelijamme työllistyvät ja menestyvät elämässä.	Työvoimapulan vuoksi opiskelijat työllistyvät valmistumisen jälkeen hyvin.	Toteutuu
Arvolupauksemme asiakkaillemme: Innostus, rohkeus, avoimuus; valintasi joustavuus; arvostaen ohjaamme, tulevan polkusi turvaamme; ahkeran tekijän takaamme; yhdessä huomisen rakennamme.	Ammatillisen koulutuksen reformi on mahdollistanut erilaisia yksilöllisiä oppimispolkuja. Reformin haltuunotto on kuitenkin yhä kesken.	Toteutuu osittain
Päämäärämme: tunnemme asiakkaamme ja tarjoamme aktiivisesti ratkaisuja osaamistarpeisiin asiakasta arvostaen, henkilöstömme on sitoutunut huolehtimaan kysyntää vastaavasta osaamisensa ajantasaisuudesta, esimiestyömme on vastuullista, avointa ja uudistavaa, olemme globaali toimija, vahva taloutemme aktivoi kehittämistä ja kasvua, hyödynnämme käyttäjälähtöistä teknologiaa.	Tavoitteet ovat toteutuneet osittain, mutta reformin tuomat muutokset ovat edelleen osittain sisäistämättä. Lisäksi esimiestyöhön ja henkilökunnan osaamiseen on panostettava enemmän.	Toteutuu osittain
Positiivinen mielikuva viihtyisästä ja sujuvien palvelujen Kajaanista sisältyy visioomme Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksesta kasvun ja innostuksen veturina. Arvolupauksemme, jonka tulee läpäistä kaikki toimintamme, sisältää jo itsessään positiivisen mielikuvan ja vahvistaa vetovoimaisuuttamme.	Oppilasmäärät ovat kasvaneet liikelaitoksen kummassakin yksikössä.	Toteutuu
Palvelulupauksessamme kiteytyy olemassaolomme oikeutus ja tehtävämme varmistaa osaltamme osaavan työvoiman saatavuus ja sitä kautta auttaa yritysten kasvua. Sitä tukee oman osaamisen ylläpitoon sitoutunut henkilöstömme.	Toteutuu osittain.	Toteutuu osittain
Taloutemme on vahva ja sijoitamme asiakaslähtöisten palvelujen järjestämiseen ja palvelujen tuotannon kehittämiseen.	Toteutui osittain. Opiskelijat ja työelämä ovat liikelaitoksen todellisia asiakkaita ja palvelut on saatava heidän mukaisiksi. Liikelaitoksen omien prosessien kuvaaminen on alkanut vuoden 2019 lopulla.	Toteutuu osittain
Koulutuksen saavutettavuutta parannamme esimiesten uudistumista tukevalla työtavalla pyrkiä olemaan osa globaalia toimintaympäristöä. Käytämme sekä ulkoisen että sisäisen asiakkaan näkökulmasta nykyaikaisinta, käyttöön soveltuvinta ja käytettävyydeltään parasta teknologiaa, tarvittaessa asiakkaan omia laitteita.	Toteutui osittain.	Toteutuu osittain

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa liikelaitoksen johtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Tuottovaatimus	Peruspääoman korko	1 500 €	Toteutuu
Tilikauden ylijäämä	250 000	417 793 €	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Koulutusliikelaitos on vahva toisen asteen toimija Kajaanisssa Kainuussa ja Koillismaalla.	Oppilaitoksen hakijamäärä (yhteishaun 1. sijaiset hakijat ja jatkuvan haun hakijamäärä vuosittain)	Yhteishaun tavoite: 550 529 (2018) Jatkuvahaku (ensimmäiset luvut saadaan 2018 aikana) Jatkuvassa haussa hakemuksia 1726 kpl vuonna 2018	522 yhteishaussa 1817 jatkuvassa haussa	Toteutuu osittain
Koulutusliikelaitoksen koulutustarjonta on monipuolista ja vetovoimaista ja sillä vastataan alueen tarpeisiin.	Lukion hakijamäärä	180 174 (2018)	189	Toteutuu
Koulutusliikelaitos on aktiivisesti mukana aluekehittämisessä.	Alueellisten ESR-hankkeiden määrä Kainuun maakunnassa (eurot)	1,2 milj. euroa	809 090 €	Ei toteudu
Koulutusliikelaitos hyödyntää käyttäjälähtöistä teknologiaa.	Amis-opiskelijakyselyn päätökysely kohta 6. Opetustilat, välineet, työpaikat, digitaaliset ja muut oppimisympäristöt edistävät oppimistani	> 4	4,2	Toteutuu
Teknologiaa käytetään ja hyödynnetään aktiivisesti koulutusliikelaitoksen toiminnassa (mm. opetus- ja ohjaustyössä, kehittämishankkeissa)	Työolobarometri-kysymykset henkilöstölle (suhteessa teknologian käyttöön)	> 4	4,1	Toteutuu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Koulutusliikelaitos toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Olemme kestävän kehityksen sertifioitu koulutusliikelaitos (OKKA-säätiö).	Kaikkien yksiköiden sertifiointi ja niiden päivittäminen	Vuosittainen itsearviointi ja lukiolle on saatu OKKA-sertifikaatti	Itsearviointit tehty, mutta lukiolla ei ole sertifikaattia.	Toteutuu osittain
Koulutusliikelaitos käyttää tiloja tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Kaikki tilamme ovat tehokkaassa käytössä. Opetuksen porrastaminen tarvittaessa eri vuoroihin ja ilta-, viikonloppu ja kesäajan hyödyntäminen entistä paremmin.	Tilojen määrä ja käyttöaste	Timperin toimitiloista luopuminen 6 500 m ² (KLL tilat 2018: 67 000 m ²)	Timperin tiloista on luovuttu 31.12.2019.	Toteutuu

Tulevaisuus nuorissa

Koulutusliikelaitos on opiskelijamyönteinen oppilaitos. Opiskelijamme viihtyvät oppilaitoksessa ja ovat tyytyväisiä opiskeluunsa.	Amis-opiskelijakysely, kohdat 19. ja 31. Suositteletko oppilaitosta? (1-10)	> 9	8,4	Ei toteudu
	Lukion opiskelijakysely (tulo- ja päättökysely) Voin suositella Kajaanin lukiota muille	> 4,2 4,1 (2018)	4,5	Toteutuu
	Opintojen keskeyttäminen KAOssa	< 7 %	11,8 % katsottu eronneeksi	Ei toteudu
	Opintojen keskeyttäminen lukiossa	≤ 2,0 %	2,0 %	Toteutuu
Koulutusliikelaitoksen oppimisympäristöt edistävät oppimista, terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Opiskeluympäristö on turvallinen ja oppimista edistävä.	Amis-opiskelijakysely, kohdat 14, 15, 23 ja 24. Turvallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ja kiusaaminen	> 4,0	4,3 Kysymykset: Aloituskysely 14, 16 Päättökysely 23, 25 Kysymyksiin kiusaamisesta: 16 ja 25 vastaus vain, jos kokenut tai havainnut kiusaamista.	Toteutuu
	Lukion opiskelijakysely (tulo- ja päättökysely)	≥ 4,5 ka 4,5 (2018)	4,4	Ei toteudu
Koulutusliikelaitoksen opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia edistetään liikkuvan opiskelun toimintamallilla.	Kaikki yksiköt ovat mukana liikkuvan opiskelun ohjelmassa	Yksiköiden toiminta on aktiivista	Kaikki yksiköt eivät ole mukana.	Toteutuu osittain

Osaajista elinvoimaa

Koulutusliikelaitos edistää alueen elinvoimaa ja osaamisen kehittämistä. Koulutustarjontamme on laaja-alaista ja se palvelee aluetta ja yksittäistä asiakasta.	Suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien määrä (lukumäärä)	≥ 2018 1 526 tutkintoa ja tutkinnon osaa tai osia (2018) 1 126 tutkintoa (2017)	1 397 tutkintoa ja tutkinnon osaa	Ei toteudu ☐
	Ulkopuolisten oppisopimusten määrä	> 2018 Yhteistyöyrityksiä 369 (2018) Yhteistyöyrityksiä 188 (2017)	532	Toteutuu ☒
Koulutusliikelaitoksessa opiskelijat työllistyvät tai menestyvät elämässä. Toimintamme tähtää siihen, että opiskelijat työllistyvät opintojen päätyttyä tai jatkavat opintojaan	Amis-opiskelijakysely, päättökysely kohta 6. Arvio tulevasta tilanteesta koulutuksen jälkeen, töissä, opiskelija, työtön jne.	Töissä, jatko-opinnoissa tai armeijassa 80 %	91,3 % arvioi olevansa töissä, yrittäjä, opiskelija tai varusmies, siviilipalveluksessa tai vanhempainvapaalla. 8,7 % arvioi olevansa työtön	Toteutuu ☒
	Lukion opiskelijoiden töihin, jatko-opintoihin tai armeijaan sijoittuminen (tilasto-keskuksen tiedot)	90 % 82 % (2016)	79 % (2017)	Ei toteudu ☐

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	<p>Henkilöriskit ovat kasvaneet (opettajat: osaajien saatavuus)</p> <p>Osaaminen yksittäisten ihmisten varassa</p> <p>Henkilöstön ja esimiesten jaksaminen</p> <p>Ammatillisten opettajien siirtyminen vuosityöaikaan (v. 2019 alusta)</p> <p>Uusi opettajuus (opettaja pedagogina ja ohjaajana, toiminta siirtyy enemmän työpaikoille, jaettu asiantuntijuus/yhteistyön lisääntyminen)</p>	<p>Ammatillisten opettajien siirtyminen vuosityöaikaan on sujunut hyvin, toiminnalliset riskit eivät toteutuneet.</p> <p>Vuosityöaikaan siirtyminen kasvatti KAO:n opetushenkilökunnan osalta palkkamenoja arviolta 5,5 %.</p> <p>Henkilöstöön kohdistuvat riskit ovat yhä olemassa ja osittain toteutuneet.</p> <p>Henkilöstön ja esimiesten jaksamiseen on panostettu.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen reformiin liittyvien muutosten haltuunotto kesken esim työpaikalla tapahtuva oppiminen, HOKS, yksilöllinen oppiminen, opettajien jalkautuminen työpaikoille.</p>
Rahoitusriskit	<p>Ammatillisen koulutuksen rahoitus ja vaikuttavuus</p> <p>- Opiskelijämääräkehitys (opiskelijämäärien lasku)</p> <p>- Opiskelijoiden suoritukset ja työllistyminen</p> <p>Lukion uusi rahoitusmalli (lukiouudistuksen myötä muuttumassa saman suuntaiseksi kuin ammatillisen koulutuksen rahoitus)</p>	<p>Lukiouudistus ei toteudu vuonna 2019.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen uusi rahoitusmalli on pystytty sisäistämään ja ennakoimaan muutokset toiminnassa kohtuullisesti.</p> <p>Kesällä tapahtuvien opintojen määrä on kasvanut.</p>
Toiminnalliset riskit	<p>Ammatillisen koulutuksen reformin haltuunotto (henkilökohtaistaminen ja yksilölliset opintopolut, työelämäyhteistyön lisääminen, uusi tutkintorakenne / laaja-alaisuus) KAO:n ja lukion vetovoimaisuus</p> <p>Kilpailutilanne ammatillisen peruskoulutuksen osalta muuttuu reformin myötä eikä toimilupa ole enää maantieteellinen suoja.</p> <p>Toimitilat (tiloja liikaa tulopohjaan nähden)</p> <p>Asuntoloiden tilanne (opiskelija-asuntolainvestointitarpeita tulevaisuudessa)</p> <p>Digitalisaation haltuunotto/digiloikka</p> <p>Perusopetuksesta tulevien opiskelijoiden tarpeisiin vastaaminen digitalisaation avulla</p>	<p>Reformin haltuunotto on yhä kesken. Keskeisimmät haasteet on tiedostettu ja toimenpiteet aloitettu.</p> <p>Opintien asuntolaremontti on suunnitteluvaiheessa. Remontti toteutuu 2021–2022.</p> <p>Kaupungin tietohallintouudistuksen lopputulos on koulutusliikelaitoksen kannalta huolestuttava.</p>
Vahinkoriskit	<p>Työturvallisuus (vastuiden selkiyttäminen ja prossien tukeminen)</p> <p>Yleinen oppilaitosturvallisuus (opiskeluympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden lisääminen)</p>	<p>Kaolle on palkattu työympäristösuunnittelija, joka yhdessä esimiesten kanssa vastaa turvallisuudesta työ- ja opiskeluympäristössä. Oppilaitosturvallisuus kaipaakaan edelleen lisätoimenpiteitä.</p>

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Koulutusliikelaitokseen tehty uusi delegointipäätös ja johtamisen periaatteet - asiakirja (2017)	Päätöksentekoprosessissa ei muutoksia. Liikelaitoksen toimintasäännön päivitys on aloitettu vuonna 2019.
Henkilöstöasiat	Talousarviossa 2018 on määritelty henkilöstöön liittyvät riskit (henkilöstön jaksaminen ja osaaminen keskittynyt yksittäisille henkilöille)	Henkilöstöön liittyvät riskit ovat yhä olemassa ja ne on tiedostettu. Tuleviin eläköitymisiin on osin varauduttu. Pätevää työvoimaa on osin hankala saada.
Taloussuunnittelu	Vuosittain käytävät tuloskeskustelut tulosyksiköiden kanssa	Toteutunut, tuloskeskustelut on käyty tulosyksiköiden kanssa touko-kesäkuussa. Uutena toimintatapana oli tarkoitus jalkauttaa vuoden lopussa käytävät välitulokeskustelut. Tavoite ei toteutunut.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Sisäinen valvonta taloustoimiston ja esimiesten vastuulla	Kirjanpidon ja maksuliikenteen vastuu on palveluntuottajalla. Muuten toteutunut.
Taloustraportointi	Taloustilannetta seurataan kuukausitasolla. Talouden toteutumista käsitellään koulutusliikelaitoksen johtoryhmässä ja johtokunnassa.	Kevään osalta talouden raportointia on tehty kahden kuukauden välein. Kesäkuusta eteenpäin taloustilanne raportoitu kuukausittain. Esimiehet seuraavat oman alueensa taloutta kuukausittain ja raportoivat poikkeamista johdolle. Liikelaitoksen taloustilanne käsitellään aina johtokunnassa.
Omaisuuksien hallinnointi		
Tietohallinto ja tietoturva	Tehty tiivistä yhteistyötä KamIT:n kanssa ja tehty ohjeistus tietosuojan mukaisista toimenpiteistä (mm. tietoturvakoulutus, rekisteriselosteet)	Yhteistyötä Kamitin kanssa on tiivistetty erityisesti tietosuojaprosesseihin liittyen. Työ jatkuu vuonna 2020.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen		
Sopimushallinta	Voimassa olevat sopimukset ja niiden hallinta hallintosihteerillä	Toimii suunnitellusti.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Hankkeiden avulla kehitetään toimintaa strategian mukaisesti ja niitä koordinoidaan koulutusliikelaitoksen kehittämis- ja kv-tiimissä.	Toimii suunnitellusti.

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	279,8	310	292,5

2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma- ja investointiosa

Tuloslaskelma

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa sisältää ulkoiset tuotot ja kulut	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Liikevaihto	29 890 541	31 836 776	1 946 235
Liiketoiminnan muut tuotot	2 165 800	1 733 660	-432 140
Materiaalit ja palvelut	-7 829 362	-9 535 759	-1 706 397
Henkilöstökulut	-17 654 146	-17 534 518	-119 628
Poistot ja arvonalentumiset	-688 091	-753 370	-65 279
Liiketoiminnan muut kulut	-5 625 742	-5 725 909	-100 167
Liikeylijäämä (-alijäämä)	258 999	20 880	-238 119
Korkotuotot	0	0	0
Muut rahoitustuotot	0	3 691	3 691
Korvaus peruspääomasta (<i>sitova</i>)	-1 500	-1 500	0
Muut rahoituskulut	-7 500	-6 951	549
Varausten ja rahastojen muutos		401 673	401 673
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	249 999	417 793	167 794

Investointiosa

Investointiosa	TA muutosten jälkeen 2019	Tot 1 - 12/2019	TA - TOT 2019
1954 Koulutusliikelaitos	3 480 000	2 907 658	572 342
Pitkävaikutteiset menot			
1901000020 Teli/pitkävaikutteiset menot		54 754	-54 754
1901000022 Kulttuuri/pitkävaikutteiset menot	30 000		30 000
Koneet ja kalusto			
1902000085 Logistiikka/5 v.	65 000		65 000
1902000086 Logistiikka/7 v.	170 000	232 000	-62 000
1902000088 Kulttuuriala		63 839	-63 839
1902000090 Liiketaloudenala		20 818	-20 818
1902000091 Kuusamo/yhteiset	35 000	35 782	-782
1902000166 Yhteiset palvelut	140 000	88 415	51 585
1902000169 Hyvinvointiala	20 000	11 718	8 283
1902000170 Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	30 000		30 000
1902000225 Sähkö	105 000	101 226	3 774
Robotiikka-automaatiota Kainuuseen			
1902000227 invest.		3 296	-3 296
1902000228 Tietoliikenne- ja ratkaisujen kehittäminen	35 000	25 796	9 204
1902000286 YritysAmis, oppimisympäristö/luva	40 000		40 000
1902000290 Turvallisuusala	20 000		20 000
1902000291 Metalliala	53 000	63 000	-10 000
1902000292 Autoala	32 000		32 000
1902000402 Seppälän vertikaalipuutarha investoinnit	185 000	54 983	130 017
Simulaattorit ja virtuaaliset			
1902000553 oppimiskorjaukset		16 903	-16 903
1902000609 Asuntolat		12 024	-12 024
Vuorikatu 2 uusi B-osa	2 520 000	542 845	396 896
Vuorikatu 2 peruskorjaus		1 401 547	
Vuorikatu 2 kalustaminen		178 712	

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma sisältää ulkoiset tuotot ja kulut	1.1.-		1.1.-31.12.2018
	31.12.2019		
Liikevaihto	31 836 775,67	-	30 372 070,42
Liiketoiminnan muut tuotot	1 733 660,21		1 472 820,40
Tuet ja avustukset kunnalta/kuntayhtymältä	0,00		4 000,00
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 476 011,08	-2 501 604,71	
Palvelujen ostot	-6 059 748,40	-9 535 759,48	-4 929 828,78
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-14 291 699,84	-13 612 555,92	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-2 803 694,12	-2 723 077,59	
Muut henkilösivukulut	-439 124,45	-17 534 518,41	-576 460,40
			-16 912 093,91
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-753 369,75		-630 067,22
Liiketoiminnan muut kulut	-5 725 908,60		-5 692 626,64
Liikelylijäämä (-alijäämä)	20 879,64		1 182 669,56
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	0,00	6,37	
Muut rahoitustuotot	3 691,03	3 714,19	
Korvaus peruspääomasta	-1 500,00	-330,00	
Muut rahoituskulut	-6 950,85	-4 759,82	-7 339,32
			-3 948,76
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä	16 119,82		1 178 720,80
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	16 119,82		1 178 720,80
Varausten ja rahastojen muutos			
Poistoeron vähennys (+)	-399 188,68	97 216,31	
Rahastojen vähennys (+)	800 861,58	401 672,90	300 000,00
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	417 792,72		1 575 937,11

Tuloslaskelman tunnusluvut:		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,13	9,07
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,13	9,07
Voitto, %	0,05	3,88

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta)/
(oma pääoma + sijoitettu koroll. vieraspääoma + poistoero ja vap.eht. Varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta)/
(oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

3.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikelyijäämä (-alijäämä)	20 879,64	1 182 669,56
Poistot ja arvonalentumiset	753 369,75	630 067,22
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 759,82	-3 948,76
Tulorahoituksen korjaukset	-1 661,62	-61 500,00
	767 827,95	1 747 288,02
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 373 593,75	-771 686,50
Rahoitusosuudet investointimenoihin	465 935,69	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 661,62	61 500,00
	-2 905 996,44	-710 186,50
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 138 168,49	1 037 101,52
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutokset	1 237 038,88	156 121,57
Saamisten muutos kunnalta	2 494 659,68	-1 869 024,03
Saamisten muutos muilta	-1 789 790,66	373 450,77
Korottomien velkojen muutos kunnalta	87 005,60	100 763,05
Korottomien velkojen muutos muilta	108 457,84	200 630,47
	2 137 371,34	-1 038 058,17
Rahoituksen rahavirta	2 137 371,34	-1 038 058,17
Rahavarojen muutos	-797,15	-956,65

Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 323,40	2 120,55
Rahavarat 1.1.	2 120,55	3 077,20
	-797,15	-956,65

Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, %	26,46	234,39
Kassan riittävyys, pv	0,03	0,05
Quick ratio	3,76	4,05
Current ratio	3,86	4,55
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	822	5572

Investointien tulorahoitus %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + poistot ja arvonalentumiset - tuloverot) / investointien omahankintameno

Lainanhoitokate

= (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + poistot ja arvonalentumiset + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys pv

= 365 pv * rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Quicratio

= (rahat ja pankkisaamiset + rah.arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)

Currentratio

= (vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rah.arvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)

3.3 Tase

Tase		
VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 875 480,41	2 721 192,10
Aineettomat hyödykkeet	534 135,98	593 426,23
Tietokoneohjelmistot	16 433,33	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	517 702,65	593 426,23
Aineelliset hyödykkeet	4 312 872,97	2 099 294,41
Kiinteät rakenteet ja laitteet	616 350,20	485 454,64
Kuljetusvälineet	333 471,77	176 579,83
Muut koneet ja kalusto yht.	1 346 150,59	1 135 052,30
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 016 900,41	302 207,64
Sijoitukset	28 471,46	28 471,46
Osakkeet ja osuudet	28 471,46	28 471,46
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	66 909,88	62 983,64
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	66 909,88	62 983,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT	12 919 958,51	14 862 663,56
Vaihto-omaisuus	322 171,56	1 559 210,44
Keskeneräiset tuotteet	322 171,56	1 559 210,44
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	225 000,00	525 000,00
Muut saamiset	225 000,00	525 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	12 371 463,55	12 776 332,57
Myyntisaamiset	2 128 961,63	828 238,91
Muut saamiset	251 371,74	267 106,51
Saamiset kunnalta	9 222 525,64	11 417 185,32
Siirtosaamiset	768 604,54	263 801,83
Rahat ja pankkisaamiset	1 323,40	2 120,55
Kassatilit	1 323,40	2 120,55
Maksuliiketilnit	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 862 348,80	17 646 839,30

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA	12 874 872,61	13 257 941,47
Peruspääoma	750 000,00	750 000,00
Kehittämisrahasto	8 345 263,22	9 146 124,80
Edellisten tilikausien ylijäämä	3 361 816,67	1 785 879,56
Tilikauden ylijäämä	417 792,72	1 575 937,11
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	734 701,37	335 512,69
Poistoero	734 701,37	335 512,69
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	86 971,34	83 045,10
Lahjoitusrahastojen pääomat	86 971,34	83 045,10
VIERAS PÄÄOMA	4 165 803,48	3 970 340,04
Lyhytaikainen	4 165 803,48	3 970 340,04
Lainat kunnalta	0,00	0,00
Saadut ennakot	875 621,50	818 062,23
Ostovelat	1 463 643,71	749 218,88
Velat kunnalle	149 201,65	100 763,05
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	406 346,49	649 832,63
Siirtovelat	1 270 990,13	1 652 463,25
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 862 348,80	17 646 839,30
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	80,12	80,78
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	9,80	9,90
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	3 780	3 362
Lainakanta 31.12., 1 000 €	0	0

Omavaraisuusaste %

= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko omapääoma - saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

3.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa koulutusliikelaitoksen tilinpäätöksen vuodelta 2019 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 417 792,72 euroa kirjataan koulutusliikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämä – tilille. Liikelaitoksen johtokunta esittää tilinpäätöksen Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on aktivoitu hankintamenoon, josta on vähennetty poistot ja rahoitusosuudet.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina pysyvien vastaavien taloudellisen pitoajan perusteella. Alle 10 000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenojen mukaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot	2019	2018
Liikevaihto:		
valtionosuudet/yksikköhintarahoitus	28 895 649,00	27 754 474,00
muu liikevaihto	2 941 126,67	2 617 596,42
	31 836 775,67	30 372 070,42
Liitetoiminnan muut tuotot	284 497,91	358 413,07
EU-tuet	650 675,84	556 555,46
Tuet ja avustukset kunnalta	0,00	4 000,00
Muut tuet ja avustukset	798 486,46	557 851,87
Liikevaihto ja muut tuotot yhteensä	33 570 435,88	31 848 890,82

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:

Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	10 vuotta	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5-10 vuotta	tasapoisto
Kuljetusvälineet	3-5 vuotta	tasapoisto
Kuljetusvälineet, raskaskalusto	7 vuotta	tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5-7 vuotta	tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet, maarakennuskoneet	7 vuotta	tasapoisto
Muut raskaat koneet	7 vuotta	tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto
Atk-laitteet	3-5 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja kalusteet	5-7 vuotta	tasapoisto
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	

Tuloutus kaupungille	2019	2018
Peruspääoman korko	1 500,00	330,00

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot	2019	2018
euroa		
Muut toimintatuotot/myyntivoitot		
Muut hyödykkeet	1 661,62	61 500,00
Myyntivoitot yhteensä	1 661,62	61 500,00

4.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Yhteensä
	Tietokone-ohjelmistot	Muut pitkävaik. menot	Muut kiinteät rakent. ja laitt.	Kuljetusvälineet	Muut koneet ja kalusto	Enn.maksut ja keskener.	
Poistamaton hankintameno 1.1. Lisäykset tilikauden aikana	0,00	593 426,23	485 454,64	176 579,83	1 135 052,30	302 207,64	2 692 720,64
Rahoitusosuudet tilikaudella	20 400,00	54 754,00	35 796,57	242 995,70	363 947,75	2 655 699,73	3 373 593,75
Siirrot erien välillä			241 598,58		231 378,07	-472 976,65	0,00
Tilikauden poisto	-3 966,67	-130 477,58	-146 499,59	-86 103,76	-386 322,15		-753 369,75
Kirjanpitoarvo 31.12.	16 433,33	517 702,65	616 350,20	333 471,77	1 346 150,59	2 016 900,41	4 847 008,95

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

	Koti-paikka	Omistus-osuus	Liikelaitoksen osuus		
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitto/tappio
Muut osakkeet					
Asunto Oy Erätie 12-14 D 41	Kajaani	100 %	20 061,46		

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2019
Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset	0,00	45 264,97	0,00	66 915,97
Yhteensä	0,00	45 264,97	0,00	66 915,97
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	377,90	0,00	732,43
Yhteensä	0,00	377,90	0,00	732,43
Saamiset kunnalta				
Muut saamiset	225 000,00	9 222 525,64	525 000,00	11 417 185,32
Yhteensä	225 000,00	9 222 525,64	525 000,00	11 417 185,32
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	2 083 318,76	0,00	760 590,51
Muut saamiset	0,00	251 371,74	0,00	267 106,51
Siirtosaamiset	0,00	768 604,54	0,00	263 801,83
Yhteensä	0,00	3 103 295,04	0,00	1 291 498,85
Saamiset yhteensä	225 000,00	12 371 463,55	525 000,00	12 776 332,57

	2019	2018
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
Projektisaamiset/EU-hankkeet	522 084,74	261 202,15
Valtionosuudet 2019	245 865,00	
Muut erät	654,80	2 599,68
Muut siirtosaamiset yhteensä	768 604,54	263 801,83

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

	2019	2018
Oman pääoman erittely		
Peruspääoma 31.12	750 000,00	750 000,00
Kehittämisrahasto 1.1.	9 146 124,80	4 446 124,80
Lisäykset tilikaudella	0,00	5 000 000,00
Vähennykset tilikaudella	-800 861,58	-300 000,00
Kehittämisrahasto 31.12	8 345 263,22	9 146 124,80
Edellisten tilikausien yli- /alijäämä 1.1.	3 361 816,67	6 785 879,56
Vähennykset, siirto kehittämisrahastoon	0,00	-5 000 000,00
Edellisten tilikausien yli- /alijäämä 31.12.	3 361 816,67	1 785 879,56
Tilikauden yli-/alijäämä	417 792,72	1 575 937,11
Oma pääoma yhteensä 31.12.	12 874 872,61	13 257 941,47

Erittely poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista	2019	2018
Poistoero	734 701,37	335 512,69

Vieras pääoma

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	37 787,57	0,00	82 045,85
Yhteensä	0,00	37 787,57	0,00	82 045,85
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	14 523,45	0,00	3 870,21
Yhteensä	0,00	14 523,45	0,00	3 870,21
Velat kunnalle				
Ostovelat	0,00	149 201,65	0,00	62 196,05
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	38 567,00
Yhteensä	0,00	149 201,65	0,00	100 763,05
Velat muille				
Saadut ennakot	0,00	875 621,50	0,00	818 062,23
Ostovelat	0,00	1 411 332,69	0,00	663 302,82
Muut velat	0,00	406 346,49	0,00	649 832,63
Siirtovelat	0,00	1 270 990,13	0,00	1 652 463,25
Yhteensä	0,00	3 964 290,81	0,00	3 783 660,93
Vieras pääoma yhteensä	0,00	4 165 803,48	0,00	3 970 340,04

Siirtovelkojen olennaiset erät	2019	2018
Lomapalkkajaksotus	1 199 209,74	1 591 620,59
Valtionosuusjaksotus 2018	0,00	38 567,00
Muut erät	71 780,39	22 275,66
Muut siirtovelat yhteensä	1 270 990,13	1 652 463,25

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

	2019	2018
Leasing-vastuut (arvonlisäveroineen)		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	536 506,78	669 620,43
Myöhemmin maksettavat	830 865,51	858 642,81
	1 367 372,29	1 528 263,24
Projektivastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	173 300,00	292 300,00
Myöhemmin maksettavat	50 350,00	50 900,00
	223 650,00	343 200,00

4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2019	2018
Henkilöstön määrä 31.12.		
vakinaiset	290,00	276,00
määräaikaiset	37,00	32,00
työllistetyt	2,00	1,00
yhteensä	329,00	309,00
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	17 534 518,41	16 912 093,91
Henkilöstökuluja aktivoitu	0,00	0,00

4.6 Toimeksiantojen pääomat

	2019	2018
Stipendirahastot		
Kajaanin lukion stipendirahasto	60 952,95	58 402,45
Kainuun ammattiopiston stipendirahasto	5 956,93	4 581,19
YHTEENSÄ	66 909,88	62 983,64

5 Kirjanpito kirjat ja tositelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

TOSITELAJIT

AA	Käyttöomaisuuden kirjanpitosite	sähköinen
AB	Käyttöomaisuus kirjanpitosite	sähköinen
AF	Käyttöomaisuus poistosite	sähköinen
AZ	Käyttöomaisuus purkamisen tosite	sähköinen
DG	Myyntireskontra Asiakkaat-hyvitys	sähköinen
DZ	Myyntireskontra Asiakkaat-maksu	sähköinen
K1	Kirjanpitoliihtymä maksuliikenne	sähköinen
K2	Sips muistiot	sähköinen
KG	Ostoreskontra toimittajat-hyvitys	sähköinen
KP	Ostoreskontra tilien ylläpito	sähköinen
KR	Ostoreskontra toimittajat lasku	sähköinen
KZ	Ostoreskontra toimittajat maksu	sähköinen
M1	Myyntireskontraliittymä	sähköinen
PA	Palkat	sähköinen
RE	Hankinta - lasku brutto	sähköinen
RV	Myynti - laskun siirto	sähköinen
SA	Pääkirjatilitosite	sähköinen
SB	Palkat lomapalkkavaraukset	sähköinen
WE	Varastokirjaukset tavaravastaanotto	sähköinen
ZD	Luottotappiokirjaus	sähköinen
ZK	Liittymät palvelukassa	sähköinen

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa päivänä kuuta 2020

Johtokunta:

Pauli Pyykkönen, puheenjohtaja

Noora Kyllönen

Ella Kiljunen

Olga Alanne

Tuovi Kemppainen

Anssi Tuominen, liikelaitoksen johtaja

Erkki Härmä, varapuheenjohtaja
TOMI MERILÄINEN

Eero Suutari

Esa Niiranen

Mervi Tornberg-Karjalainen

Helena Ohtonen, kh:n edustaja

Kajaanin kaupunginteatteri – alueteatteri -liikelaitos

TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällys

<u>1 Toimintakertomus</u>	95
<u>1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus</u>	95
<u>1.2 Liikelaitoksen hallinto</u>	95
<u>1.3 Taloudellinen kehitys</u>	96
<u>1.4 Olennaiset tapahtumat</u>	97
<u>1.5 Liikelaitoksen henkilöstö</u>	98
<u>1.6 Ympäristöasiat</u>	99
<u>1.7 Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat</u> 99	
<u>2 Talousarvion toteutumisvertailu</u>	99
<u>2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen</u>	99
<u>2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa</u>	104
<u>3 Tilinpäätöslaskelmat</u>	106
<u>3.1 Tuloslaskelma</u>	106
<u>3.2 Rahoituslaskelma</u>	107
<u>3.3 Tase</u>	108
<u>3.4 Tilikauden tuloksen käsittely</u>	108
<u>4 Tilinpäätöksen liitetiedot</u>	109
<u>4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot</u>	109
<u>4.2 Tuloslaskelman liitetiedot</u>	109
<u>4.3 Taseen liitetiedot</u>	110
<u>4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot</u>	111
<u>4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot</u>	111
<u>5 Kirjanpitokirjat ja tositelajit</u>	112
<u>6 Tilinpäätöksen allekirjoitus</u>	113

Kajaanin kaupunginteatteri - alueteatteri –liikelaitos

1 Toimintakertomus

1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus

Teatterin perustehtävä on tuottaa laadukkaita teatteriesityksiä ja kulttuuritapahtumia kajaanilaisille, kainuulaisille ja maan ainoan lasten- ja nuortenteatteriin erikoistuneen alueteatterin kautta Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan, rajakuntien ja vierailujen kautta muun Suomen asukkaille. Esitysten kautta teatteri parantaa kajaanilaisten elämänlaatua ja henkistä hyvinvointia, lisää yhteisöllisyyden tunnetta sekä vahvistaa alueellista identiteettiä. Teatteri tukee myös kaupungin matkailuelinkeinoja, toimii vetovoimatekijänä koulutettujen osaajien saamiseksi Kajaaniin sekä rakentaa Kajaanin valtakunnallista näkyvyyttä kulttuurikaupunkina.

Teatterin ohjelmistossa on omia tuotantoja viisi - kuusi vuodessa, joista kolme on teatteritalon ensi-iltoja ja kaksi pienen näyttämön/ alueteatterin ensi-iltoja. Lisäksi valmistetaan kevytrakenteisia esityksiä lipputulotavoitteiden saavuttamiseksi ja monipuolisen tarjonnan varmistamiseksi. Yhteistyötä tehdään kaupungin muiden kulttuurilaitosten ja toimijoiden sekä muiden teattereiden kanssa tiiviisti. Vuonna 2019 merkittävää esitysyhteistyötä on tehty muun muassa Routa Companyn, Kulttura - Kainuun lasten- ja nuortenkulttuurikeskus ry:n, Vaara-kollektiivin, Siikalatvan kulttuuritoimen ja Kajaanin seurakunnan kanssa.

Kulttuuritapahtumien järjestämisessä yleisötyö ja teatterikasvatus sekä esityksiin liittyen että erillisinä tilaisuuksina on tavoittanut vuonna 2019 suuren osallistujajoukon. Lasten- ja nuortenesitysten yhteyteen valmistetut työpajat, tehtäväpaketit ja ohjatut keskustelutilaisuudet, erilaisten harrastajaryhmien ohjaus- ja koulutustilaisuudet, yleisölle avoimet seminaarit sekä muut teemalliset keskustelutilaisuudet ja kaupunkitapahtumat toivat teatterin yleisötyön piiriin noin 9 064 osallistujaa ja 376 tapahtumaa.

Kaupunginteatteri oli mukana osatoteuttajana Euroopan sosiaalirahaston hankkeessa ”Osallistava ja liikunnallinen teatteri” 2016 - 2019. Hanke toteutettiin yhdessä Kainuun Liikunta ry:n kanssa ja sen valtakunnallinen päätöseminaari pidettiin maaliskuussa Kajaanissa.

1.2 Liikelaitoksen hallinto

Vuosi 2019 oli teatterin 113. ja liikelaitoksen 12. toimintavuosi. Teatteri on perustamisensa jälkeen (vuodesta 1906) toiminut kannatusyhdistyspohjaisena teatterina vuoteen 1978 saakka, täyskunnallisena ja alueteatterina 1.6.1978 alkaen ja kunnallisena liikelaitoksena vuoden 2008 alusta alkaen.

Kajaanin kaupunginteatteri päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista. Liikelaitoksen toimielinten vastuista ja tehtävistä säädetään kuntalaissa (410/2015) ja liikelaitoksen tehtävistä määrätään kaupungin hallintosäännössä. Liikelaitoksen toiminnasta, kehittämisestä ja talouden hoidosta vastaa Kajaanin kaupunginhallituksen alainen Kajaanin kaupunginteatteri – alueteatteri -liikelaitoksen johtokunta yhteistyössä Kajaanin kaupunginteatterin johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä tuottovaatimusten mukaisesti. Kaupunki toteuttaa omistajaohjastaan liikelaitoksen johtokunnan kautta.

Johtokunta

Johtokunnan tehtävänä on edistää, ohjata ja valvoa liikelaitoksen toimintaa. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan järjestämisestä. Johtokuntaan kuuluu seitsemän jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä, joista yksi ja hänen varajäsenensä valitaan alueteatterineuvottelukunnan jäsenten joukosta. Lisäksi johtokunnan kokouksessa kahdella henkilökunnan edustajalla on puhe- ja läsnäolo-oikeus. Johtokunta toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa. Kaupunginhallitus valitsee jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Lisäksi kaupunginhallitus nimeää johtokuntaan oman edustajansa, jolla on kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus. Kaupunginhallituksen edustajana toimi 1.6.2017 alkaen Toivo Sistonen. Johtokunnan esittelijänä toimii liikelaitoksen johtaja ja hänen estyneenä ollessaan hallintopäällikkö-tuottaja. Johtokunta kokoontui vuoden aikana yhdeksän kertaa.

Jäsenet:

Ritva Kivilahti, puheenjohtaja
Helena Ahonen, varapuheenjohtaja
Inna Tölli
Petja Korkkonen
Ilmari Pokela
Osmo Latvakangas
Joni Kinnunen, alueteatterineuvottelukunta
Mika Silvenoinen, näyttelijöiden edustaja
Eero Juutinen, muun henkilökunnan edustaja
Toivo Sistonen, kaupunginhallituksen edustaja

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Leena Törrö
Marko Koskelo
Minna Mäkitupa
Juuso Parviainen
Anja Hongisto
Pekka Ovaska
Minna Härkönen
Heidi Syrjäkari
Minna Hyvönen

Kajaanin kaupunginteatterin sisäinen hallinto

Kajaanin kaupunginteatterin toimintaa johtaa liikelaitoksen johtajana toimiva teatterinjohtaja. Teatterinjohtajan valitsee kaupunginhallitus kuultuaan liikelaitoksen johtokuntaa ja teatterin henkilökuntaa. Teatterinjohtajan apuna toiminnan hoitamisessa ja kehittämisessä ja asioiden valmistelussa toimivat johtoryhmä ja taiteellinen jaos. Lisäksi käytännön asioiden hoitamisessa on apuna pikkujohtoryhmä, järjestelyryhmä, yleiskokoukset ja seminaarit.

Alueteatterineuvottelukunta

Opetusministeriön antaman alueteatterin perustamista koskevan päätöksen mukaan alueteatteritoiminnan piiriin tulevan teatterin tulee luoda kiinteät ja toimivat yhteydet alueen kuntiin. Kajaanin kaupunginteatterissa toimii entisen Oulun läänin alueen kuntien edustajista koostuva alueteatterineuvottelukunta. Alueteatterineuvottelukunta kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa Kajaanissa. Kajaanin kaupunginteatteri myöntää vuosittaisessa tapaamisessa tunnustuksen alueteatterineuvottelukunnan edustajalle, joka on toiminut aktiivisesti alueteatterin hyväksi sekä edesauttanut tasavertaisuuden, saavutettavuuden ja yhteistyön toteutumista alueellaan. Vuonna 2019 tunnustus myönnettiin Hailuodon kulttuurisihteeri-kirjastonhoitaja Kari Blomsterille.

1.3 Taloudellinen kehitys

Kajaanin kaupunginteatteri -liikelaitoksen tilikauden tulos oli 124 640,99 € alijäämäinen. Talousarviossa asetettuun 0 -tulokseen ei päästy. Syksyllä 2018 vuoden 2019 talousarvio laadittiin siten, että kaupungin toiminta-avustukseen huomioitiin 200 000 euron korotus vuoden 2018 tasosta. Korotus oli tarkoitus käyttää lisätilojen vuokriin ja alimitoitettuihin henkilöstömenoihin. Valtuusto ei hyväksynyt johtokunnan tekemää korotusta, joten vuoden 2019 alussa talousarvioon tehtiin muutos vähentämällä kaupungin maksamaa toiminta-avustusta 200 000 €. Samalla vähennettiin henkilöstökuluja noin 141 000 € ja vuokratuloja 50 000 €. Valtionosuutta lisättiin OKM päätöksen mukaisesti noin 19 000 € sekä työllistämistukituloja ja muita valtion tukia vähennettiin yhteensä noin 13 000 €. Tehdyillä talousarviomuutoksilla ei ollut vaikutusta asetettuun 0 tulokseen eli muutokset olivat +-0.

Teatteri sai toimintaansa Kajaanin kaupungilta toiminta-avustusta ja opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtionosuutta ja harkinnanvaraista valtionavustusta. Vuonna 2019 kaupungin toiminta-avustuksen määrä oli 1.241.00 euroa, mikä oli sama kuin vuonna 2018. Teatteri saa henkilötyövuosien määrään perustuvaa valtionosuutta. Vuonna 2019 teatteri sai valtionosuutta 47 henkilötyövuoden verran ja valtionosuus oli 887.484 euroa (v.2018 VOS oli 892 116 €). Valtionosuuden määrään vaikuttamaa henkilötyövuosien lisäksi teatterin ammattimaisuus ja toiminta-alueellaan tekemän kiertuetoiminnan, yhteistuotantojen, yleistyön ja teatterikasvatuksen määrä. Teatteri sai vuonna 2019 Opetus- ja kulttuuriministeriöltä kiertuetoiminnan järjestämiseen harkinnanvaraista valtionavustusta 321 000 € (v. 2018 avustus oli 325 000 €).

Pääsymaksutuloja kertyi vuonna 2019 yhteensä 325 942 €, mikä oli noin 43 000 euroa talousarviota paremmin. Kasvua vuoteen 2018 oli 4 %. Hanketuloja kertyi noin 44 000 euroa ja muita tuloja (vuokratuottoja ja muita myyntituottoja) kertyi noin 27 000 euroa.

Materiaalit ja palvelut toteutuivat noin 44 000 euroa yli talousarvion, mutta ostot olivat kuitenkin 4 % pienemmät vuoteen 2018 verrattuna. Palvelujen ostoissa suurimmat ylitykset olivat asiantuntijapalveluiden ostoissa, ICT—ja sovelluspalveluissa, työterveyshuollon palveluissa sekä matka- ja majoituskuluissa.

Henkilöstökulut toteutuivat noin reilu 113 000 euroa yli talousarvion. Kuitenkaan kasvua vuoteen 2018 ei ollut kuin 0,2 %. Henkilöstökulujen vähennys talousarvion korjauksessa – 141 t€, aiheutti budjetin ylityksen.

Muissa liiketoiminnan kuluissa tilavuokratustannukset ylittivät vajaa 24 000 € talousarvion. Tilavuokratustannukset olivat yhteensä 303 910 €. Tilavuokratustannuksissa kasvua oli noin 6,5 % vuoteen 2018 verrattuna. Tilavuokrien kasvu johtui teatterin uusista Kaupungintalon toimistotiloista. Vuokratuluja oli vähennetty talousarvion korjauksessa – 50 t€, mikä aiheutti ylityksen.

Teatteri osallistuu Kajaanin kaupungin vuosien 2020 - 2022 talouden sopeuttamissuunnitelmaan.

1.4 Olennaiset tapahtumat

Kajaanin kaupunginteatteri järjesti ja oli toteuttamassa vuoden 2019 aikana yhteensä 376 yleisötyö- ja teatterikasvatustoimintakertaa. Yhteensä teatterin yleisötyöhön ja teatterikasvatukseen sekä sen yhteisölliseen ja osallistavaan toimintaan otti osaa 9 064 henkilöä.

Teatterissa oli kaiken kaikkiaan 271 esitystä ja niissä yhteensä 24 467 katsojaa.

Esitysten esitys- ja katsojamäärät jakoutuivat seuraavasti: Teatteritalo 80 esitystä ja 12 035 katsojaa, Pieni näyttämö 65 esitystä ja 2 872 katsojaa ja kiertueet 126 esitystä ja 9 560 katsojaa.

Teatterin vuoden 2019 ohjelmistossa on ollut neljä ensi-iltaa Teatteritalolla; Pässä, Kesäyön uni, Laila Routa Company -yhteistyönä ja Jossain Pohjoisessa sekä Vappukonsertti (ns. kevyt tuotanto). Pienellä näyttämöllä/ alueteatterissa on ollut myös neljä ensi-iltaa; Vieraat yhteistyössä Vaara-kollektiivin kanssa, Merirosvo Morgan ja matruusi Hulkkonen (kevyt) Kainuun lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulturan kanssa yhteistyönä ja Fundamentalisti Siikalatvan kulttuuritoimen kanssa yhteistyössä. Kajaanin seurakunnan kanssa valmistettiin nuorten produktio Toisen kengissä.

Vuodelta 2018 ovat jatkaneet Tarkastaja tulee! Yksin sinun, Miehen kosketus, Oi ihana Panama ja Tänään koulun jälkeen sekä Autuas elämän arpa. Lisäksi ohjelmistossa vieraili kolme esitystä: Johannes Korpijaakon ja Jarkko Pajusen Kivi ja Padovalainen, Heidi Köngäksen - Kaija Pakarisen Sandra sekä Mika Myllyahon ja Eljas Liinamaan Korjaamo Rovaniemen teatterin vierailuna. Vastaavasti Juha Jokelan ja H-M Kinnusen Fundamentalisti vieraili Rovaniemen teatterissa.

Vieraat-esityksen ensi-iltapäivänä järjestettiin Turvattomuus-seminaari Kaukametsässä yhteistyössä Kaukametsä-opiston ja Teatterin Tuki ry47n kanssa.

Teatterin hallinnoima ja koordinoima ESR-rahoitteinen Kainuun osahanke Osallistava ja liikunnallinen teatteri, joka toteutettiin yhdessä Kainuun Liikunta ry:n kanssa, päättyi keväällä 2019. Päätösseminaari pidettiin Kajaanissa, jossa julkistettiin hankkeen loppujulkaisu. Seminaarin järjesti valtakunnallisen hankkeen hallinnoija Diakonia-ammattikorkeakoulu. Kainuussa hanke toteutui suunnitelman mukaan kaikissa Kainuun kunnissa. Hankejulkaisu on luettavissa osoitteessa [<https://dialogi.diak.fi/wp-content/uploads/sites/8/2019/04/Diak-puheenvuoro-20.pdf>].

Toukokuussa 2019 teatteri emännöi joka toinen vuosi pidettäviä Pohjoisia Teatteripäiviä Kajaanissa. Kemin, Oulun ja Rovaniemen teattereiden lisäksi osallistujina oli ensimmäistä kertaa myös Pohjois-Suomessa toimivien vapaiden ryhmien edustusta, esim. nukketeatteri Akseli Klont ja tanssiteatteri JoJo Oulusta sekä kajaanilaiset Vaara-kollektiivi ja Routa Company.

Alueteatteri - pieni näyttämö on toiminut väistötiloissa kevään 2019 jälkeen. Johtokunta päätti luopua Sissilinnan käytöstä siellä ilmenneiden pahenevien sisäilmaoireilujen vuoksi. Elokuusta lähtien harjoitustilana on ollut Timperintien liikuntasali ja vaihtuvina esitystiloina Generaattori-näyttämö ja Teppanakeskus. Fundamentalisti tehtiin valmiiksi Piippolan ammatti- ja kulttuuriopistossa, jossa pidettiin myös ensi-ilta. Merirosvo Morganin ensi-ilta pidettiin Ristijärven Virtaala-salissa.

Erityisesti aluetatterin tekniikan työntekijöille syyskausi on ollut raskas väistötiloista aiheutuneiden lisätöiden vuoksi.

Katsoja- ja esitysmäärä on pienempi kuin edellisenä vuonna. Kyse on toiminnan normaalista vaihtelusta: Yhteistyöproduktioita ja kiertueita on ollut vähemmän tai kiertue-esitykset ovat olleet pienimuotoisia, jolloin yleisömäärä esitystä kohti on rajattu pieneksi. Väistötila-asiat ovat jonkin verran vaikuttaneet. Toisaalta Laila-musiikkikuvaelma on ollut suuri menestys ja ehkä vienyt huomiota muilta esityksiltä. Lipputulotavoitteet on sen avulla joka tapauksessa ylitetty ja palaute esityksistä on kaikkiaan ollut hyvää.

Teatterin toimitila-asian ratkaisua valmisteltiin edelleen investointiryhmän loppuraportin pohjalta. Lopulta kaupunginhallitus ja -valtuusto tekivät päätöksen nykyisten toimitilojen peruskorjaamisesta vuosien 2020–2023 aikana siten, että Sissilinnan remontti alkaa heti ja sen valmistuttua korjataan Teatteritalo. Kaupungin toimeksiannosta johtuen teatterin toimintamallia on tarkasteltu kriittisesti. Kaupungin tahtotilan mukaisesti liikelaitos puretaan ja teatteri palaa sivistystoimen kulttuurin tulosityksiköksi vuonna 2021.

Teatterinjohtaja on osallistunut Suomen Teatterit (Stefi) ry:n hallituksen jäsenenä Stefin hallituksen kokouksiin ja hallituksen asettamaan Vuoden Teatteri 2019 -raatiin. Teatteri on antanut lausuntoja valmisteilla olevaan esittävän taiteen valtiosuusudistukseen ja aluetatterin tulevaisuutta koskien.

Teatteriesitysten lisäksi aluetatteri järjesti laaja-alaisesti yleisötyötä, teatterikasvatusta ja muuta yhteisöllistä ja osallistavaa toimintaa, esimerkkinä aluetatterin esityksiin liittyvät yleisötyöpaketit, jotka antavat opettajille ja ryhmäohjaajille työkaluja purkaa esityskokemusta lasten kanssa. Muita yleisötyön muotoja ovat draamatyöpajat, kirjalliset tehtäväpaketit, keskustelut, teatterin esittelykierrokset, henkilökunnan edustajien tapaamiset, eri kohderyhmille suunnatut ja heidän toiveiden mukaan räätälöidyt työpajat ja toiminnalliset seminaarit, teatterikerhot ja leirit sekä osallistuminen kaupunkitapahtumiin ja messuille.

Valtakunnallisessa esittävän taiteen Thalia-juhlassa teatteri sai tunnustusta: Suomen näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat luovuttivat teatterille Kiitos kotimaisesta näytelmästä -kunniakirjan ja teatterin ja Vaara-kollektiivin Tänäpäin koulun jälkeen -esitys sai Stefin ja Assitejn Lastenteatteriteko-palkinnon.

1.5 Liikelaitoksen henkilöstö

Liikelaitoksen henkilökunta

Kajaanin kaupunginteatterissa oli vuonna 2019 henkilöstöä 47 henkilötyövuosina mitattuna. Henkilökunnassa oli jonkin verran vaihtuvuutta virkavapauksista ja niistä johtuvista sijaisjärjestelyistä johtuen.

Teatterin henkilökunta osallistui toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon viikko- ja tuotantokokouksissa, johtoryhmän ja taiteellisen jaoksen kokouksissa ja taiteellisissa seminaareissa.

Teatteri on mukana Teatteri 2.0 Kulttuuri- ja teatteriyhdistys Kaksikko ry:n Uuden näytelmän ohjelma UNO:ssa, joka edistää uusien kotimaisten näytelmien syntymistä ja esittämistä Suomen teattereissa. Hanke tarjoaa teatterin taiteelliselle ja markkinointihenkilökunnalle koulutusta ja verkostoitumistilaisuuksia sekä tuo näytelmäkirjailijoita tutustumaan teatterin toimintaan.

Teatterin henkilökunta osallistui vuonna 2019 useisiin eri koulutustapahtumiin, kuten kaupungin taloushallinnon, henkilöstöhallinnon, asiantuntemuksen ja markkinoinnin kehittämishankkeisiin. Tekniikasta kolme työntekijää suoritti oppisopimuskoulutuksena kaksi vuotta kestävä esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinnon. Uusia oppisopimuskoulutuksia aloitettiin erikoistarpeisto-ammattitutkintoon ja liiketalouden teatterimerkonomiitutkintoon. Henkilökunta osallistui ammattikursseihin: tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutukseen, näyttelijät musikaalilaulukoulutukseen, Kati Sirénin forum-teatterikoulutukseen, Anna Moringin monimuotoisten perheiden koulutukseen, sekä puvusto värjäys -ja hattukursseille. Koko henkilöstö osallistui alkusammutuskoulutukseen sekä hätäensiapukoulutukseen. Lisäksi viisi henkilöä on käynyt EA1:n.

Teatterissa toimii esimiesrinki, joka kokoontuu 2-4 kertaa vuodessa. Työterveyshuolto teki joitakin työpaikkakäyntejä työterveyshuollon suunnitelman toteuttamiseksi.

Teatterin henkilökunta on vv. 2010 - 2016 kaupungin talouden tasapainottamisohjelmaan liittyvän henkilöstösuunnitelman mukaisesti vähentynyt neljä henkilöä. Eläkkeelle siirtyneiltä vapautuvista toimista on osa jätetty täyttämättä.

Liikelaitoksen toimitilat

Teatteri on lokakuussa 2018 saanut käyttöönsä remontoitua tilat kaupungintalolta toimistoille, pukuhuoneille ja kampaamolle, jolloin Kaukametsässä sijainneista toimistoista luovuttiin.

Loppuvuodesta 2018 teatterinjohtaja kutsui koolle työsuojelukokouksen tilaongelman akutisoitumisen vuoksi (mm. pahentuneet henkilökunnan ja katsojien sisäilmaoireilut). Kokouksessa päätettiin alkaa etsiä Sissilinnan toiminnalle väistötilaa syksystä 2019 alkaen.

Kajaanin kaupunginvaltuusto päätti 4.11.2019 kokouksessaan, että

- 1) Nykyisistä teatterin tiloista (teatteritalo ja Sissilinna) peruskorjataan toimitilat päänäyttämölle ja alueteatterille,
- 2) Sissilinnan peruskorjauksen suunnittelu käynnistetään välittömästi ja vuoden 2020 talousarvioon varataan alustavan kustannusarvion mukainen määräraha,
- 3) Teatteritalon peruskorjauksen suunnittelumääräraha varataan vuodelle 2021 tavoitteena peruskorjauksen aloittaminen 2022.

Kajaanin kaupunginteatterin pieni näyttämö, alueteatterin kotinäyttämö Sissilinna, osoitteessa Asemakatu 6 on jo vuosien ajan ollut korjaustoimien ja kuntoselvitysten kohteena rakennuksen huonon kunnan ja pahenevan henkilökunnan oireilun vuoksi. Tehdyt korjaustoimet eivät ole tuottaneet helpotusta sisäilmaongelmiin, päinvastoin.

Teatteri on vuodet 2018–2019 aktiivisesti etsinyt korvaavaa tilaa, jonne Sissilinnan alueteatteri toiminta voitaisiin siirtää. Väliaikainen harjoitustila saatiin Timperintien koulun liikuntasalista. Tila ei sovellu esitystoimintaa ja on muutoinkin hankalan kulkumatkan päässä. Myös tilan huoneilman laatu arveluttaa, koska koulu on salin ympäriltä purkukuntoinen ja koska salissa haisee maatuneelle ilmalle. Henkilökunta on myös oireillut näissä tiloissa.

1.6 Ympäristöasiat

Teatterin vanhojen tilojen kunnostamisen suunnittelutyö jatkuu. Kevään 2020 aikana teatteritoiminnalle etsitään pitkäaikaiset väistötilat kaikkien remonttien ajaksi.

1.7 Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat

Teatteritoiminnan tärkeimmät riskit ovat henkilökunnan riittävyys ja jaksaminen, teatterin tilakysymys ja rahoitus.

2 Talousarvion toteutumisvertailu

2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Palvelulinjaukset

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Siirretään Kajaanin kaupunginteatteri–alueteatteri kulttuurin tulosalueelle tulosyksiköksi 1.1.2020 alkaen omistajapoliittisen ohjelman mukaisesti.	Valmistelutyö aloitettu.	Toteutuu
Kajaanin kaupunginteatteri on identiteetiltään vahvasti alueteatteri, joka takaa tasa-arvoisen ja monipuolisen teatteripalvelujen saavutettavuuden kaikille kohderyhmille	Toteutunut.	Toteutuu

Kajaanin kaupungissa ja aluetatterin kautta koko alueen asukkaille.		
Ohjelmistosuunnittelussa otetaan huomioon erilaiset yleisöryhmät. Aluetatterin ohjelmistossa huomioidaan erityisesti lapset, nuoret, mutta tarjotaan myös esityksiä aikuisille, ikääntyville ja eri-tyisryhmille. Teatteritalon puolella pääpaino on aikuiskatsojissa, kaupunkilaisissa, yrityksissä ja matkailijoissa.	Toteutunut.	Toteutuu
Teatteri pyrkii lisäämään omien tulojensa ja katsojien määrää laajentamalla esitystensä yleisöpohjaa. Ensi-iltoja on yleensä viisi vuodessa, joista kolme on teatteritalon esityksiä ja kaksi aluetatterin esityksiä. Lisäksi omilla kevytrakenteisilla esityksillä pyritään varmistamaan lipputulotavoitteiden saavuttaminen.	Toteutunut.	Toteutuu
Esitysten lisäksi teatteri tekee teatterikasvatus- ja yleisötyötä, toimii asiantuntijana ja verkostojen luojana. Yhteistyötä tehdään kaupungin muiden kulttuurilaitosten ja toimijoiden sekä muiden teattereiden ja kulttuuritoimijoiden kanssa tiiviisti. Teatteri on kysytty ja haluttu yhteistyökumppani myös erilaisissa hankkeissa.	Toteutunut.	Toteutuu
Markkinoinnissa pyritään näkyvyyden lisäämiseen uusien katsojien tavoittamiseksi mm. vahvistamalla uusien medioiden käytön osaamista ja yhteismarkkinointia kaupungin kanssa.	Toteutunut.	Toteutuu
Teatterin tekemisessä tärkeimmässä roolissa ovat ihmiset. Kaikista työpaikoista teatterissa eniten laatuun ja tuloksellisuuteen vaikuttaa työntekijöiden osaaminen, hyvinvointi, terveys ja työilmapiiri Teatteri ohjaa työntekijöitään aktiivisesti täydentämään osaamistaan ja järjestää henkilöstölle räätälöityä koulutusta. Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja riittävien resurssien kohdentaminen työhyvinvointiin vaikuttaa suoraan teatterin mahdollisuuksiin toimia tuloksellisesti. Tavoitteena on, että kaikissa teatterin ammattiryhmissä toimivat koulutetut työntekijät.	Toteutunut.	Toteutuu
Päätöksenteossa korostetaan teatterin johtoryhmän toimintaa ja muita vakiintuneita kokous- ja seminaarikäytänteitä, jotta päätöksiä tehtäessä kuultaisiin kaikkien henkilöstöryhmien edustajia.	Toteutunut.	Toteutuu
Teatterin tuloksellinen toiminta edellyttää, että teatterin toimitilakysymykset saadaan ratkaistua mahdollisimman nopeasti. Teatterin vanhojen tilojen kunnostamisen suunnittelutyö jatkuu. Kevään 2020 aikana teatteritoiminnalle etsitään pitkäaikaiset väistötilat kaikkien remonttien ajaksi.	Toimitila ongelma jatkuu.	Toteutuu osittain

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa teatterinjohtaja Helka-Maria Kinnunen ja hallintopäällikkö-tuottaja Maria Tolonen.

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Tuottovaatimus	Peruspääoman korko	300 €	Toteutuu
Toiminta-avustus	1 241 000 €	Toteutunut 1 241 000 €.	Toteutuu

Tilikauden ylijäämä	≥ 0 euroa	-124 640,99 €	Ei toteudu
---------------------	-----------	---------------	---

Toiminnalliset tavoitteet

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Teatteriyleisön tyytyväisyys lisääntyy	Yleisön tyytyväisyys (yleisötutkimus)	(Yleisötutkimus tehty 2018, uusi yleisötutkimus 2020)	Yleisötutkimus	Toteutuu
Monipuolinen teatteriohjelmisto kaikille kohderyhmille	Kohderyhmien lukumäärä	Lapset, nuoret, aikuiset, vanhukset, erityisryhmät	Lapset, nuoret, aikuiset, vanhukset ja erityisryhmät	Toteutuu
Teatteri ja taide lisäävät kuntalaisten henkistä hyvinvointia	Kävijämäärä	26 000-30 0000	24 467	Toteutuu osittain
	Yleisötyöhön osallistuneet	10 000	9 064	Toteutuu osittain
	Kaikukortin käyttäjät	230	330	Toteutuu
	Teatterireseptin käyttäjät	270	150	Toteutuu osittain
Teatteriin pääsyn helpottaminen kaikille kansalaisille	Olosuhteet kunnossa	Induktiosilmukka, invaluisikat, inva-wc	Induktiosilmukka	Toteutuu

Tulevaisuus nuorissa

Lasten ja nuorten osallistaminen teatterissa	Yleisötyö osaksi taiteellisia prosesseja	Jokaisen lasten ja nuorten näytelmän yhteydessä	376 kpl ja 9 064 osallistujaa	Toteutuu
--	--	---	-------------------------------	---

Osaajista elinvoimaa

Valtakunnallisesti arvostettu teatteri lisää kaupungin positiivista imagoa	Tiedotusvälineiden huomio	2–3 juttua/lehdistö/ TV/radio/netti kuukaudessa	2–3 juttua/lehdistö/ TV/radio/netti kuukaudessa	Toteutuu
Teatteri toimii vetovoimatekijänä koulutettujen osaajien saamiseksi Kajaaniin	Teatterin vetovoimaisuus (yleisötutkimus)	(Yleisötutkimus tehty 2018, uusi 2020)	Yleisötutkimus	Toteutuu
	Sidosryhmäyhteydet	20	20	Toteutuu
Teatterin yhteistyö matkailuyritysten kanssa	Matkailukonseptien lukumäärä	Hotelli- ja tapahtumapaketit	Hotelli- ja tapahtumapaketit	Toteutuu

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Tilat	Toimitila-asian ratkaisua edistetään kaikin tavoin.
Rahoitusriskit	Rahoituksen riittävyys riippuu vuosittaisista tukipäätöksistä ja katsojamääristä	Teatterin rahoitus on riittämätön.
Toiminnalliset riskit	Teatterin toimitilakysymyksen ratkaiseminen, henkilöstön riittävyys ja jaksaminen talouden niukkuuden vuoksi ja kuormittuminen toimitilojen vuoksi	<p>Kajaanin kaupunginteatterin pieni näyttämö, aluetatterin kotinäyttämö Sissilinnassa, osoitteessa Asemakatu 6 on jo vuosien ajan ollut korjaustoimien ja kuntoselvitysten kohteena rakennuksen huonon kunnon ja pahenevan henkilökunnan oireilun vuoksi. Tehdyt korjaustoimet eivät ole tuottaneet helpotusta sisäilmaongelmiin, päinvastoin.</p> <p>Kajaanin kaupunginvaltuusto päätti 4.11.2019 kokouksessaan, että nykyisistä teatterin tiloista (teatteritalo ja Sissilinnassa) peruskorjataan toimitilat päänäyttämölle ja aluetatterille vuosien 2020 - 2023 aikana.</p> <p>Teatteri on vuodet 2018–2019 aktiivisesti etsinyt korvaavaa tilaa, jonne Sissilinnan aluetatteri toiminta voitaisiin siirtää. Väliaikainen harjoitustila saatiin Timperintien koulun liikuntasalista. Tila ei sovellu esitystoimintaa ja on muutoinkin hankalan kulkumatkan päässä. Myös tilan huoneilman laatu arveluttaa, koska koulu on salin ympäriltä purkukuntoinen ja koska salissa haisee maatumeele ilmalle. Henkilökunta on myös oireillut näissä tiloissa.</p> <p>Teatterin vanhojen tilojen kunnostamisen suunnittelutyö jatkuu. Kevään 2020 aikana teatteritoiminnalle etsitään pitkäaikaiset väistötilat kaikkien remonttien ajaksi.</p>
Vahinkoriskit	Henkilöstön terveys ja työhyvinvointi, työtilojen, työvälineiden ja asiakastilojen toimivuus	Teatterin väliaikaisista tiloista johtuvat muutokset kuormittavat henkilökuntaa.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Säännölliset kokouskäytännöt, teatterin sisäisen vastuunjaon täsmentäminen	Teatterin sisäinen vastuujako on ajan tasalla.
Henkilöstöasiat	Sairauspoissaolojen seuranta, työhyvinvoinnin jatkuva tuki	Teatterin työhyvinvoinnin seuranta on ajan tasalla.
Taloussuunnittelu	Talousarvion sitovuuden noudattaminen. Talousarvion toteutumista seurataan ja mahdollisiin poikkeamiin reagoidaan ensisijaisesti esitystoiminta turvaten.	Talousarvioon on sitouduttu.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Kirjanpidon sisäistä valvontaa hoitaa teatterin hallintopäällikkö-tuottaja ja Sarastia. Maksuliikenteen valvonnan hoitaa Sarastia.	Kirjanpidon sisäistä valvontaa hoitaa teatterin hallintopäällikkö-tuottaja ja Sarastia. Maksuliikenteen valvonnan hoitaa Sarastia.
Talousraportointi	Talousraportointi teatterinjohtajalle, johtokunnalle ja kaupunginhallitukselle	Talousraportointi on toimitettu jokaiseen johtokunnan kokoukseen vuoden 2019 aikana.
Omaisuuksien hallinnointi	Teatteri toimii kaupungin omistamissa tiloissa. Teatterin käyttöpäällikkö on teatterin puolelta kaupungin yhteyshenkilö ja teatterin omistaman irtaimiston päävalvoja.	Teatterin käyttöpäällikkö on sitounut vastuuseen.
Tietohallinto ja tietoturva	Tietosuojaselosteiden ajan tasalla pitäminen. Nimetyt vastuuhenkilöt hallintopäällikkö-tuottaja ja markkinointipäällikkö	Tietosuojaselosteet on pidetty ajan tasalla.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Teatteriin ja alueteatteriin tulevien ryhmien kuljetustukikäytäntö	Kuljetustuki on ollut käytössä.
Sopimushallinta	Sopimukset tehdään CaseM-työkalulla	Sopimukset on tehty CaseM-työkalulla
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Osallistava ja liikunnallinen teatteri -ESR-hanke viedään loppuun maaliskuussa 2019. Yhteistyötuotantojen hallinnoinnin vastaavana hallintopäällikkö-tuottaja	Osallistava ja liikunnallinen teatteri -ESR-hanke loppui huhtikuussa 2019.

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	48	47	47

Tämän taulukon henkilötyövuosien määrä on valtionavustuksen laskennallinen määrä.

2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa

Kajaanin kaupunginteatteri - aluetheateri -liikelaitos		Muutokset	Muutettu	TOT	Poikkeama	TP 2018
1000 €	TA 2019	TA 2019	TA 2019	1-12 2019		
LIIVEVAIHTO	8		8	8	-0	10
Liiketoiminnan muut tuotot	1 549	6	1 554	1 598	-44	1 646
Tuet ja avustukset	1 441	-200	1 241	1 241	-0	1 241
Materiaalit ja palvelut	-304		-304	-348	44	-363
Henkilöstökulut	-2 273	141	-2 132	-2 246	114	-2 242
Poistot ja arvonalentumiset	-2		-2	-1	-1	-3
Liiketoiminnan muut kulut	-418	50	-368	-376	8	-368
Liikelyli-/Alijäämän erät yht.	-8	-3	-11	-132	121	-88
LIIKELYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	0	-3	-3	-124	121	-78
Rahoitustuotot ja -kulut	-0		-0	-1	0	-1
Yli-/Alijäämä Ennen sat. eriä	-0	-3	-3	-125	121	-78
Yli-/Alijäämä Ennen varauksia	-0	-3	-3	-125	121	-78
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-0	-3	-3	-125	121	-78

Investointiosan toteutumisvertailu

	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019 Toteuma	Poikkeama	TP 2018
Koneet ja kalusto				
Muut laitteet ja kalusteet	0	0	0	-199 892
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0	0	199 850
Koneet ja kalusto yhteensä	0	0	0	-42
Investoinnit yhteensä	0	0	0	-42

Talousarvion toteutumisvertailu / rahoitusosa

	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Toiminnan rahavirta			
Liikelyljäämä	-3 229,32	-123 926,76	-120 697,44
Poistot ja arvonalentumiset	2 035,05	974,47	-1 060,58
Rahoitustuotot ja -kulut	-224,01	-714,23	-490,22
Tuloksen korjaukset		-84,68	
Investointien rahavirta			
Investoinnit	0,00	0,00	0,00
Rahoitusosuudet investoint	0,00	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		84,68	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 418,28	-123 666,52	-122 248,24
Rahoituksen rahavirta			
Lainakannan muutokset			
Oman pääoman muutokset			
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,00	123 666,52	123 666,52
Rahoituksen rahavirta	0,00	123 666,52	123 666,52
Rahavarojen muutos	0,00	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		0,00	
Rahavarat 31.12.		1 750,00	
Rahavarat 1.1.		1 750,00	

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma				
sisältää ulkoiset tuotot ja kulut				
	1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018	
Liikevaihto	332 102,97		321 063,51	
Liiketoiminnan muut tuotot	1 274 058,95		1 135 552,29	
Tuet ja avustukset kunnalta	1 241 000,04		1 440 850,42	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-73 081,34		-72 398,02	
Palvelujen ostot	-274 952,93	-348 034,27	-290 199,54	-362 597,56
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-1 818 635,00		-1 780 285,93	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-370 379,77		-383 995,37	
Muut henkilösivukulut	-56 937,17		-77 311,27	
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-974,47		-2 560,11	
Liiketoiminnan muut kulut	-376 128,04		-368 286,51	
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-123 926,76		-77 570,53	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	15,81		4,15	
Korvaus peruspääomasta	-300,00		-66,00	
Muut rahoituskulut	-430,04		-494,45	
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-124 640,99		-78 126,83	
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	-124 640,99		-78 126,83	
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-124 640,99		-78 126,83	
Tuloslaskelman tunnusluvut:				
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-333,80		-56,30	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-333,80		-56,30	
Voitto, %	-37,50		-24,30	
Sijoitetun pääoman tuotto %				
= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) /				
(oma pääoma + sijoitettu koroll. Vierapääoma + poistoero ja vap.eht. Varaukset)				
Kunnan sijoittama pääoman tuotto %				
= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) /				
(oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)				
Voitto %				
= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)				

3.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	-123 926,76	-77 570,53
Poistot ja arvonalentumiset	974,47	2 560,11
Rahoitustuotot ja -kulut	-714,23	-556,30
Tulorahoituksen korjauserät	-84,68	-6 451,61
	-123 751,20	-82 018,33
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	-199 891,99
Rahoitusosuuden investointimenoihin	0,00	199 850,38
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	84,68	6 451,61
	84,68	6 410,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-123 666,52	-75 608,33
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	77 880,68	81 403,50
Saamisten muutos muilta	54 061,21	43 804,18
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-1 960,24	3 133,05
Korottomien velkojen muutos muilta	-6 315,13	-52 732,40
Rahoituksen rahavirta	123 666,52	75 608,33
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 750,00	1 750,00
Rahavarat 1.1.	1 750,00	1 750,00
	0,00	0,00
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Kassan riittävyys, pv	0	0
Quick ratio	0,9	1,3
Current ratio	0,9	1,3
Kassan riittävyys pv		
= 365 pv * rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella		
Quick ratio		
= (rahat ja pankkisaamiset + rah.arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) /		
(lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)		
Current ratio		
= (vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rah.arvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) /		
(lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)		

3.3 Tase

Tase		
VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 663,87	2 638,34
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	87,60	126,54
Koneet ja kalusto	1 576,27	2 511,80
VAIHTUVAT VASTAAVAT	301 375,90	433 317,79
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	11 022,12	22 750,92
Saamiset kunnalta	259 466,26	337 346,94
Muut saamiset	12 922,02	29 431,53
Siirtosaamiset	16 215,50	42 038,40
Rahat ja pankkisaamiset		
Kassatilit	1 750,00	1 750,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	303 039,77	435 956,13
VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA	-25 073,90	99 567,09
Peruspääoma	150 000,00	150 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	-50 432,91	27 693,92
Tilikauden ylijäämä /alijäämä	-124 640,99	-78 126,83
VIERAS PÄÄOMA	328 113,67	336 389,04
Lyhytaikainen		
Ostovelat	54 512,25	38 623,17
Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	1 172,81	3 133,05
Muut velat	37 269,40	68 736,32
Siirtovelat	235 159,21	225 896,50
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	303 039,77	435 956,13
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	-8,30	22,80
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	11,52	11,61
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	-175	-50
Lainakanta 31.12., 1 000 €	0	0
Omavaraisuusaste %		
= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus %		
= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot		
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €		
= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)		

3.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin kaupunginteatteri – aluetatteri –liikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa Kajaanin kaupunginteatteri – aluetatteri –liikelaitoksen tilinpäätöksen vuodelta 2019 ja päättää, että tilikauden alijäämä -124 640,99 euroa kirjataan Kajaanin kaupunginteatteri – aluetatteri -liikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämä –tilille. Liikelaitoksen johtokunta esittää tilinpäätöksen Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavien hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintameno on aktivoitu välittömään hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti.

Alle 10.000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot

	2019	2018
Pääsylipputulot	325 942,74	311 652,10
Myyntituotot	7 939,43	10 276,41
Kaupungin toiminta-avustus	1 241 000,04	1 241 000,04
Valtion tuki	1 208 484,00	1 217 116,00
Muut avustukset	45 508,90	84 293,16
Aktivoidut tuet ja avustukset	0,00	0,00
Muut toimintatulot	18 286,85	33 128,51
	2 847 161,96	2 897 466,22

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

	Poisto-aika vuotta	Poisto- menetelmä
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15-20	tasapoisto
Koneet ja kalusto	3-15	tasapoisto

Tuloutus kaupungille

	2019	2018
Peruspääoman korko	300	66
Yhteensä	300	66

4.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2019

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet				
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1	127	2 512	0	2 638
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	0	0
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana			0	
Siirrot erien välillä	0	0	0	0
Tilikauden poisto	-39	-936	0	-974
Arvonlennukset ja niiden palautukset			0	0
Poistamaton hankintameno 31.12	88	1 576	0	1 664
Arvonkorotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12	88	1 576	0	1 664

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2019

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta				
Myyntisaamiset	0,00	259 466,26	0,00	3 318,50
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	334 028,44
Yhteensä	0,00	259 466,26	0,00	337 346,94
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	11 022,12	0,00	22 750,92
Muut saamiset	0,00	12 922,02	0,00	29 431,53
Siirtosaamiset	0,00	16 215,50	0,00	42 038,40
Yhteensä	0,00	40 159,64	0,00	94 220,85
Saamiset yhteensä	0,00	299 625,90	0,00	431 567,79

	2019		2018	
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
Kelan korvaus työterveyshuollosta		14 640		14 640
Diakin hankkeen ESR-avustus				27 381
Muut siirtosaamiset		1 576		17
Yhteensä		16 216		42 038

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	2019	2018
Peruspääoma 31.12	150 000	150 000
Edellisten tilikausien ylijäämä	-50 433	27 694
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-124 641	-78 127
Oma pääoma yhteensä 31.12.	-25 074	99 567

Vieras pääoma

	2019	2019	2018	2018
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	80,70	0,00	556,29
Yhteensä	0,00	80,70	0,00	556,29
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	2 407,05	0,00	4 914,31
Yhteensä	0,00	2 407,05	0,00	4 914,31
Velat kunnalle				
Ostovelat	0,00	1 172,81	0,00	3 133,05
Yhteensä	0,00	1 172,81	0,00	3 133,05
Velat muille				
Ostovelat	0,00	52 024,50	0,00	33 152,57
Muut velat	0,00	37 269,40	0,00	68 736,32
Siirtovelat	0,00	235 159,21	0,00	225 896,50
Yhteensä	0,00	324 453,11	0,00	327 785,39
Vieras pääoma yhteensä	0,00	328 113,67	0,00	336 389,04

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lomapalkkavelka	235 159,21	218 643,70
Muut siirtovelat	0,00	7 252,80
Yhteensä	235 159,21	225 896,50

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

	2019	2018
Leasinvastuut (arvonlisäverollinen)		
Alle vuoden sisällä erääntyvät leasingvastuut	4360,89	10087,74
1-5 vuoden sisällä erääntyvät leasingvastuut	24371,95	16025,28
Yhteensä	28732,84	26113,02

4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2019	2018
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)		
vakinaiset	44,40	44,40
määräaikaiset	10,30	14,50
työllistetyt	0,00	0,40
Yhteensä	54,70	59,30
Henkilöstökulut		
Tuloslaskelman henkilöstökulut		
Maksetut palkat	1 834 428,16	1 799 278,01
Henkilöstökorvaukset	-15 793,16	-18 992,08
Palkat ja palkkiot yhteensä	1 818 635,00	1 780 285,93
Eläkekulut	370 379,77	383 995,37
Muut henkilösivukulut	56 937,17	77 311,27
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä	2 245 951,94	2 241 592,57

Kajaanin kaupunginteatterissa henkilötyövuoden vähentyminen edelliseen vuoteen johtuu ESR-hankkeen loppumisesta sekä osittain järjestelmävirheestä laskea HTV-määriä työsopimusten perusteella eikä maksettujen palkkojen.

5 Kirjanpito kirjat ja tosittelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

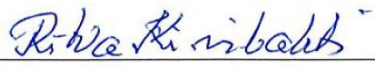
TOSITELAJIT

AA	Käyttöomaisuuden kirjaustosite	sähköinen
AB	Käyttöomaisuus kirjanpitotosite	sähköinen
AF	Käyttöomaisuus poistotosite	sähköinen
DZ	Myyntireskontra Asiakkaat-maksu	sähköinen
K1	Kirjanpitoliittymä maksuliikenne	sähköinen
K2	Sips muistiot	sähköinen
KA	Ostoreskontra toimittajatosite	sähköinen
KG	Ostoreskontra toimittajat-hyvitys	sähköinen
KP	Ostoreskontra tilien ylläpito	sähköinen
KR	Ostoreskontra toimittajat lasku	sähköinen
KZ	Ostoreskontra toimittajat maksu	sähköinen
M1	Myyntireskontraliittymä	sähköinen
PA	Palkat	sähköinen
RE	Hankinta - lasku brutto	sähköinen
RV	Myynti - laskun siirto	sähköinen
SA	Pääkirjatilitosite	sähköinen
SB	Palkat lomapalkkavaraukset	sähköinen
WE	Varastokirjaukset tavaravastaanotto	sähköinen
ZK	Liittymät palvelukassa	sähköinen

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 28 päivänä helmikuuta 2020

Johtokunta:

Ritva Kivilahti, puheenjohtaja

~~Helena Ahonen, varapuheenjohtaja~~
Marko Koskela

Inna Tölli

Petja Kokkonen-Korkkonen

Jari Pokela

~~Osmo Latvakangas~~ Pekka Ovaska

Helka-Maria Kinnunen, liikelaitoksen johtaja

KAJAANIN
Mamselli

foX MAMSELLI

KAJAANIN MAMSELLI -LIIKELAITOS

TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällys

1 Toimintakertomus	116
1.1. Liikelaitoksen johtajan katsaus	116
1.2. Liikelaitoksen hallinto	116
1.3. Taloudellinen kehitys	117
1.4. Olennaiset tapahtumat	118
1.5. Liikelaitoksen henkilöstö	118
1.6. Ympäristöasiat	119
1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat ...	119
2. Talousarvion toteutumisvertailu	119
2.1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	119
2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa	123
3. Tilinpäätöslaskelmat	125
Tilikauden tuloksen käsittely	127
4. Tilinpäätöksen liitetiedot	128
4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	128
4.2. Tuloslaskelman liitetiedot	128
4.3. Taseen liitetiedot	129
4.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	131
4.5. Henkilöstöä koskevat liitetiedot	131
5 Kirjanpitokirjat ja tositelajit	132
6. Tilinpäätöksen allekirjoitus	133

Kajaanin Mamselli –liikelaitos

1 Toimintakertomus

1.1. Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kajaanin Mamselli-liikelaitoksen 11. toimintavuosi piti sisällään sekä luopumista että uuden luomista. Kajaanin kaupungin omistajapoliittisen ohjelman mukaisesti Mamselli luopui vuoden 2019 lopussa Kainuun sotelle tuotettavista ateria- ja puhtaanapitopalveluista. Kajaanin kaupunkikonsernin tarvitsemiin ateria- ja puhtaanapitopalveluihin keskittyminen tarkoitti luopumista myös yksityisille hoivakodeille tuotetuista ateriapalveluista.

Mamsellissa käynnistettiin palvelutuotannon muutoksesta johtuvat, koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut toukokuussa. Neuvottelut saatiin päätökseen lokakuussa. Kajaanin kaupunki ja Kainuun Sote allekirjoittivat palvelutuotannon siirtoa koskevan henkilöstösiirtosopimuksen marraskuussa. Siirtosopimuksen mukaisesti Mamsellin Sote-alueen 41 työntekijää siirtyivät vuoden vaihteessa liikkeen luovutuksella Kainuun Soten palvelukseen. Palvelutuotannon luopumisen vuoksi Mamsellissa ei tarvinnut turvautua irtisanomisiin.

Uuden toimintamallin suunnittelua ja luomista käynnistettiin Mamsellissa samanaikaisesti palvelutuotannosta luopumisen suunnittelun kanssa. Osa uuden suunnittelua oli Kajaanin kaupungin Tilakeskuksen ja Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitoksen kanssa tehty selvitys keskittämisen vaikutuksista. Selvityksen pohjalta kaupunginhallitus antoi suosituksia yhteisistä kehittämistoimenpiteistä.

Mamselli 2020 toimintamallia suunniteltiin palvelumuotoilun työkaluja hyödyntäen yhdessä asiakkaiden ja Mamsellin henkilöstön kanssa. Uudeksi toimintamalliksi hioutui tiimiorganisaatio, johon kuuluu kolme asiakkuuksien ympärille muodostuvaa tiimiä: kampustiimi, sivistystiimi sekä puhtaus- ja kiinteistöpalvelutiimi. Palvelutuotannon suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat tuotanto- sekä asiantuntijatiimi.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin Mamsellissa varsin hyvin. Taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi Mamsellissa jouduttiin käynnistämään kuitenkin Mamsellin sisäinen talouden sopeuttamisohjelma, jolla tavoiteltiin erityisesti henkilöstö- ja elintarvikemenojen hillitsemistä. Henkilöstön vahvan sitoutumisen ja ammattitaidon ansioita talouden tunnusluvut saatiin oikaistua suunnitellulle tasolle.

Mamsellin vaihderikas vuosi on vahvistanut entisestään uskoa Mamsellin tekemiseen ja mamsellilaisiin. Olemme entistä vahvempana toteuttamassa visiotamme: yhdessä, rohkeasti ja resurssiviisaasti innovoiden.

1.2. Liikelaitoksen hallinto

Kajaanin Mamselli- liikelaitos toimii tulosvastuullisesti ja päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista. Liikelaitoksen toimielinten vastuista ja tehtävistä säädetään kuntalaissa (410/2015) ja liikelaitoksen tehtävistä määrätään Kajaanin kaupungin hallintosäännössä.

Liikelaitoksen toiminnasta, kehittämisestä ja tuottavuudesta vastaa Kajaanin kaupunginhallituksen alainen Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta yhteistyössä Mamsellin johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä tuottovaatimusten mukaisesti. Kaupunki toteuttaa omistajaohjaustaan liikelaitoksen johtokunnan kautta.

Johtokuntaan kuuluu seitsemän (7) kaupunginhallituksen toimikaudekseen valitsemia jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Kaupunginhallitus valitsee jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Kaksi jäsentä edustaa tuotteiden ja palveluiden käyttäjiä. Johtokunnan jäsen ei saa olla sidoksissa Kajaanin Mamsellin kanssa kilpaileviin yrityksiin. Lisäksi johtokunnan kokouksessa on yhdellä henkilökunnan edustajalla läsnäolo- ja puheoikeus. Johtokunta kokoontui vuoden 2019 aikana kuusi kertaa.

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta vuonna 2019:

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Väyrynen Pentti, puheenjohtaja	Husu Alpo
Alanne Olga, varapuheenjohtaja	Okkonen Kaija
Karjalainen Tuomo	Möttönen Tero
Karvinen Hanna	Koskela Anu
Kesti Heikki	Väisänen Heikki

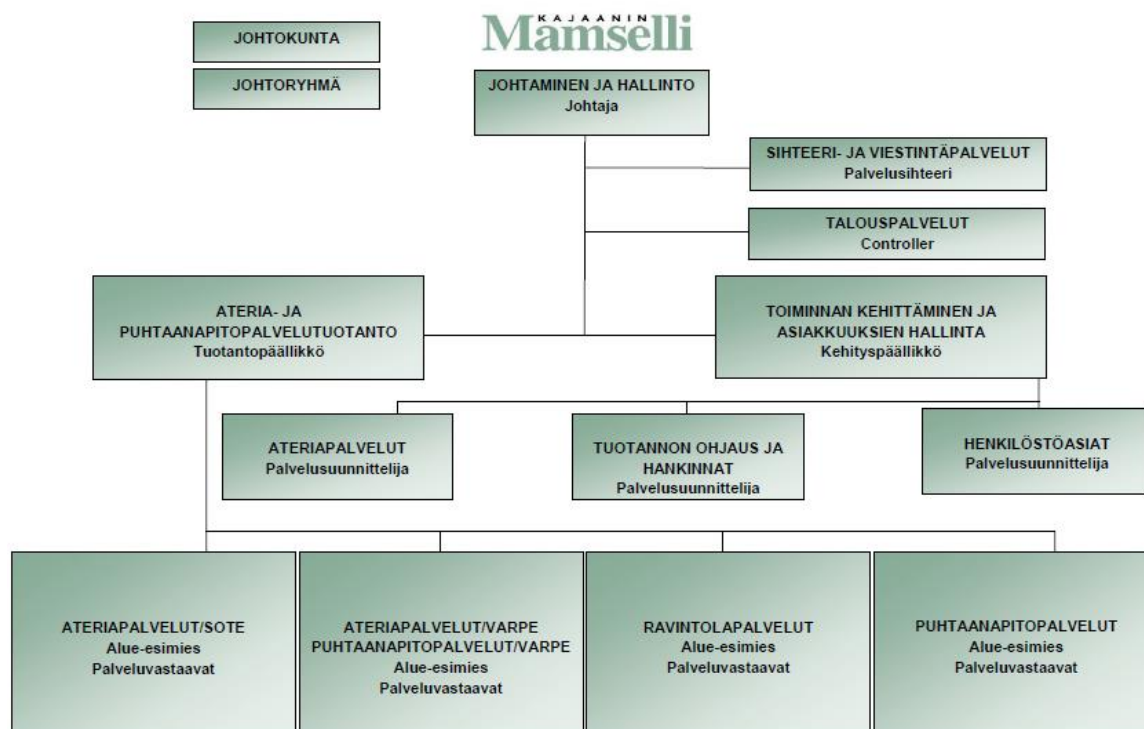
Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Huovinen-Tervo Marjo, palveluiden käyttäjän edustaja	Mäklin Jaana
Huotari Kirsti, palveluiden käyttäjän edustaja (17.6.saakka)	Karppinen Tarja
Kempainen Unto (18.6. alkaen)	Vehkaperä Jaakko
Haataja Ari-Matti, henkilökunnan edustaja	Väyrynen Asta
Paukkeri Tero, kaupunginhallituksen edustaja	

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen tilivelvolliset viranhaltijat vuonna 2019:

Viranhaltija	
Johtaja	Vuorinen Tuija

Liikelaitoksen sisäistä hallintoa ja kehittämistä hoitaa liikelaitoksen johtaja apunaan johtoryhmä. Liikelaitoksen johtajan valitsee kaupunginhallitus ja johtoryhmän liikelaitoksen johtaja. Johtoryhmän tehtävänä on tukea johtajaa liikelaitoksen toiminnan kehittämisessä sekä asioiden valmistelussa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi liikelaitoksen johtaja ja jäsenenä tuotantopäällikkö, kehityspäällikkö, johtokunnan puheenjohtaja, controlleri sekä henkilökunnan edustaja, jonka henkilöstö valitsee keskuudestaan. Johtoryhmä kokoontui vuonna 2019 yksitoista kertaa.

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen organisaatio (31.12.2019)

1.3. Taloudellinen kehitys

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen tilikauden tulos oli noin 154 000 € ylijäämäinen ja toimintavuodelle asetetut taloudelliset tavoitteet saavutettiin.

Liikevaihto toteutui sisäinen liikevaihto huomioiden arvioitua paremmin. Ulkoinen liikevaihto oli 15,3 milj. € ja laski edellisestä vuodesta 1,2 % (180 000 €). Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen ateriamyynnit toteutuivat vuoden 2018 tasolla, mutta 5,3 % arvioitua heikommin. Toisen asteen opiskelija-aterioiden myynti jatkoi laskuaan ja toteutui 8,2 % arvioitua heikommin (60 000 €). Kahviotuotteiden ja palveluiden myynnit laskivat myös merkittävästi edellisestä vuodesta ja toteutuivat arvioitua selkeästi heikommin. Puhtaanapitopalveluiden myynnit toteutuivat arvion mukaisesti ja muut ateriamyynnit arvioitua paremmin. Mamsellin sisäinen liikevaihto kasvoi ja kustannusten kohdentaminen parantui, kun tuotantokeittiöiden hinnoittelua kehitettiin toimintolaskennan avulla.

Materiaalit ja palvelut toteutuvat ilman sisäisiä eriä arvioidun mukaisesti. Materiaalien ja palveluiden % -osuus liikevaihdosta oli 39,1 % (2018 38,2 %). Elintarvikehankinnat toteutuivat hivenen arvioitua heikommin ja niiden % -osuus liikevaihdosta oli 24,8 % (2018 24,4 %). Palveluiden ostot toteutuivat arvioitua heikommin, koska alihankintaa ja työvoiman vuokrausta käytettiin suunniteltua enemmän ja työterveyshuollon kustannukset jatkoivat kasvuaan.

Henkilöstökulut toteutuivat arvioitua paremmin, kun Kajaanin kaupungin talouden sopeuttamissuunnitelman 2020–2022 mukaisesti tulospalkkioista luovuttiin. Henkilöstöresurssien kokonaisuuden eli palkkojen ja palkkioiden, työvoiman vuokrauksen ja alihankinnan % -osuus liikevaihdosta oli 46,6 % (2018 46,4 %)

Taloutta tasapainotettiin Mamsellin sisäisellä syksyn 2019 talouden tasapainottamisohjelmalla, jossa henkilöstöresurssien käyttöä tehostettiin ja elintarvikehankintojen kustannuksia hillittiin. Mamselli osallistuu myös merkittävällä panoksella Kajaanin kaupungin vuosien 2020 - 2022 talouden sopeuttamissuunnitelmaan.

1.4. Olennaiset tapahtumat

Kajaanin Mamselli-liikelaitoksen toiminta jaetaan neljään liiketoiminta-alueeseen, joita ovat ravintolapalvelut, puhtaanapitopalvelut, varhaiskasvatuksen – ja perusopetuksen ateria- ja puhtaanapitopalvelut sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden ateriapalvelut. Kajaanin Mamselli valmistaa päivittäin noin 11 800 ateriaa ja pitää puhtaana noin 170 000 m².

Vuoden 2019 keskeisiä tehtäviä oli valmistautuminen 31.12.2019 tapahtuneeseen Sote-palvelutuotannon päättymiseen. Suunnittelutyössä on ollut keskiössä Sote-palvelutuotannossa työskennelleen henkilöstön aseman turvaaminen muutostilanteessa sekä ruokatuotannon sujuva jatkuminen palvelutuottajan vaihtuessa. Osana Sote-ruokatuotannosta luopumista oli Mamsellin luopuminen yksityisten hoito- ja hoivalaitosten ateriatuotannosta vuoden 2019 lopussa. Otanmäen ja Vuolijoen koulujen ja päiväkotien ruokatuotteiden valmistus siirrettiin elokuussa keittiö Lountatuuleen.

Ruokatuotannon tehostamiseksi Mamselli teetti ulkopuolisella asiantuntijalla keittiöselvityksen. Damico Oy:n tekemän keittiöselvityksen mukaisia muutoksia on jo tehty Mamsellin ruokatuotantoon. Muutoksien mahdollistamiseksi keittiö Lountatuuleen tehtiin toiminnallisia muutoksia syksyn 2019 aikana ja erityisruokavalioituotanto siirrettiin Kätönlahden tuotantokeittiöstä keittiö Lountatuuleen vuoden 2020 alussa.

Opiskelijaravintola Foxin peruskorjauksen suunnittelua jatkettiin ja ammattikorkeakoulun kampuksen kahviot, Care Cafe ja Net Cafe, peruskorjattiin uudenaikaisiksi. Samalla myös kahvioiden tuotevalikoimaa uudistettiin. Vuonna 2018 alkanut Kajaanin Lyseon remontti jatkui ja oppilaat jatkoivat ruokailua väistötiloissa entisissä OKL:n tiloissa.

Elintarvikehankinnat keskitettiin leipä -ja leipomotuotteita lukuun ottamatta 1.2.2020 alkaen Hanselille . Hankintojen keskittäminen mahdollistaa vuoden 2020 elintarvikemäärärahojen riittävyyden talousarvioaraamin mukaisesti.

Mamsellin kohteiden ylläpito- ja perussiivouksesta 3 % hankittiin alihankintana. Hoitolaitos Toppilan puhtaanapito järjestettiin alihankintana syksyllä 2019 henkilöstön huonon saatavuuden vuoksi. Vuoden 2020 alkupuolella alihankintakohteet siirtyvät Mamsellin omaksi tuotannoksi.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin Mamsellin henkilöstövahvuus oli vuonna 2019 yhteensä 239,2 HTV:a, jossa vähennystä edelliseen vuoteen 0,8 HTV:a. Työntekijöistä toimi 170,6 toistaiseksi voimassaolevissa työsuhteissa, 61,9 määräaikaisissa työsuhteissa ja työllistettyjä työntekijöitä oli 6,7 HTV:n verran. Määräaikaisia työntekijöitä on tarvittu muun muassa pitkistä sairauslomista johtuviin sijaisuuksiin ja eläköityneiden tilalle. Eläkkeelle jäi 14 henkilöä.

Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma oli 6,63 milj.€ (27 719 €/HTV) ja henkilöstökulujen yhteensä 8,16 milj. €. Henkilöstökulut laskivat edellisestä vuodesta, kun Kajaanin kaupungin talouden sopeuttamissuunnitelman mukaisesti tulospalkkioista luovuttiin.

Mamsellissa päivitettiin alkuvuodesta tehtävän vaatavuuden arviointi (TVA) vastaamaan nykyisiä tehtävänkuvia. Järjestelyvaraerät jaettiin päivitetyn TVA -mallin mukaisesti ja palkankorotukset kohdistettiin KVTES:in alimpien taulukkopalkkojen mukaisiin tehtäviin takautuvasti 1.1.2019 alkaen.

Sote-palvelutuotannosta luopumisen vuoksi Mamsellissa ei tarvinnut turvautua irtisanomisiin, vaan 37 ateriapalveluissa ja neljä puhtaanapitopalveluissa toistaiseksi voimassa olevassa palvelusuhteessa työskentelevää työntekijää siirtyi liikkeen luovutuksella Kainuun Sotelle. Henkilöstön tukemiseksi Sote-alueen työntekijöille ja esimiehille tarjottiin muutostukea ja järjestettiin ulkopuolista työhönohjausta. Sote-palvelutuotannon luopumisen HTV vaikutukset näkyvät Kajaanin kaupungin vuoden 2020 henkilöstöraportissa.

Loppuvuodesta 2019 Mamsellissa käynnistettiin suunnittelutyö Mamselli 2020-toimintamallin luomiseksi. Mamsellin uutta toimintamallia suunniteltiin yhteistyössä Mamsellin henkilöstön ja asiakkaiden kanssa. Suunnittelutyössä hyödynnettiin Kuntekon Sparrausta sekä Sisäisten kehittäjien valmennusta. Mamselli aloitti toimintansa 1.1.2020 tiimiorganisaatioina.

Pitkäjänteisellä panostamisella ennaltaehkäiseviin toimiin ja esimiestyöhön saatiin Mamsellin sairauspoissaolotyöpäivien määrä pienenen laskuun. Sairauspoissaolopäivien määrä väheni 0,3 työpäivällä/HTV (2019: 15,4 tp/HTV ja 2018: 15,7 tp/HTV). Mamsellissa on jatkettu tiivistä yhteistyötä työterveyshuollon kanssa sairauspoissaolojen ennaltaehkäisevien toimien kehittämiseksi ja ammatillisen kuntoutuksen eri vaihtoehtojen hyödyntämisessä.

1.6. Ympäristöasiat

Kajaanin Mamsellissa on käytössä ympäristöohjelma. Ympäristöohjelman mukaisesti Mamsellissa on tehostettu hävikin hallintaa, huomioitu kestävän kehityksen kriteerit hankinnoissa sekä kiinnitetty puhtaanapidossa huomioita kemikaalien suositusten mukaiseen käyttöön. Mamsellin henkilöstöstä 75 % on päivittänyt ympäristöosaamistaan suorittamalla ympäristöpassin.

Mamselli luovuttaa tähderuokaa Kajaanin Päiväkeskukselle ravintola foX:a sekä Lukion opiskelijaravintolasta. Mamselli aloitti ylijäämäruoka myynnin pilotoinnin keväällä 2019 Keskuskoululla ja Lehtikankaan monitoimitalolla. Pilotoinnista saatujen palautteiden perusteella ylijäämäruoan myyntiä laajennettiin syksyllä kuuteen muuhun kouluun sekä kaupungintalon henkilöstöravintolaan.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat

Kajaanin Mamsellin riskit arvioidaan Kajaanin kaupungin ohjeistuksen mukaisesti osana talousarvioprosessia ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä vastaa liikelaitoksen johtokunta

Talousarvioon 2019 tunnistettiin strategisina riskinä lainsäädännön muutokset, jotka voivat rajoittaa Mamsellin toimintamahdollisuuksia. Riski ei toteutunut. Rahoitusriskiksi Mamsellissa tunnistettiin tilanne, jossa Kajaanin kaupungin talous ei ole pitkällä aikavälillä tasapainossa ja on siten vaikeuttamassa myös Mamsellin toimintaa. Riskienhallintatoimenpiteenä Kajaanin kaupunki käynnisti talouden sopeuttamisohjelman, jonka tavoitteisiin myös Mamsellissa on sitouduttu. Toiminnalliseksi riskiksi tunnistettiin ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus. Vuoden 2019 aikana on Mamsellissa saatu täytettyä kaikki avoimena olleet työpaikat. Rekrytointiongelmia on ollut etäällä olevien kohteiden määräaikaisten työtehtävien rekrytoinneissa.

Ravintokeskus Tähdessä ja keittiö Lounatuulella rikkoutui kriittisiä tuotantolaitteita, joista aiheutui kohtalaista taloudellista vahinkoa. Vahinkoriskeistä toteutui myös palvelutuotannon turvallisuus, kun erityisruokavalioasiakkaat saivat heille soveltumattomia ruokatuotteita. Mamsellin riskienarviointia päivitettiin 8/2019 palvelutuotannon turvallisuutta koskevan arvioinnin osalta.

Dokumentoituja johdon katselmuksia pidettiin kuluneena vuotena kaksi. Johdon katselmuksissa on käyty läpi toimintajärjestelmän, laatupolitiikan ja tavoitteiden parannusmahdollisuuksien ja muutostarpeiden arviointia sekä päätöksien toteutumista käytännössä. Johdon katselmusten loppuraportit on käsitelty Mamsellin johtokunnassa helmikuussa sekä lokakuussa.

2. Talousarvion toteutumisvertailu

2.1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Palvelulinjaukset

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Mission mukaisesti Kajaanin Mamselli tuottaa laadukkaita ja kilpailukykyisiä ateria- ja puhtaanapitopalveluita kestävän kehityksen mukaisesti, yhteistyössä kumppaneiden kanssa.	Mamselli on asettanut asiakastyytyväisyyden tulostavoitteeksi >3,15 (asteikko 1-4). Asiakastyytyväisyyden keskiarvo oli 3,05, joten Mamselli saavutti tavoitteet vain osittain.	Toteutuu osittain
Kajaanin kaupungin omistajapoliittiset linjaukset ja omistajapoliittinen ohjelma ohjaavat Mamsellin toimintaa.	Omistajapoliittisen ohjelman mukaisesti Mamselli irtisanoi Kainuun Sotelle tuotetut ateria- ja puhtaanapitopalvelut päättämään 31.12.2019. Kajaanin Mamselli, Tilakeskus ja Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos tekivät yhteisen selvityksen palveluiden keskittämisestä.	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kajaanin Mamsellin toimintastrategia tukee Kajaanin kaupunkistrategian toteutumista.	Mamsellin toimintastrategian tavoitteet on asetettu tukemaan Kajaanin kaupunkistrategian tavoitteita. Mamsellin edustajat ovat mukana kahdessa kasvutiimissä (Luonto ja ympäristö sekä Nuoret keskiössä).	Toteutuu
Keskittyminen ydintoimintaan.	Mamselli keskittyy tuottamaan kaupunkikonsernin tarvitsemia ateria- ja puhtaanapitopalveluita.	Toteutuu
Mamsellissa on aktiivisessa käytössä laadunhallinnan toimintamallit ja työkalut.	Mamsellin laadunhallintaohjelma 2019 arvioitiin Mamsellin johtoryhmässä 8/2019 ja todettiin, että asetetut laadunhallintaohjelman mukaiset tavoitteet on pääosin saavutettu.	Toteutuu

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa liikelaitoksen johtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Tuottovaatimus	Peruspääoman korko 50 000 euroa vuodessa	Tuloutettu tuottotavoitteen mukaan Kajaanin kaupungille.	Toteutuu
Tilikauden ylijäämä	≥ 0 euroa	154 000 €	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Uusien reaaliaikaisten palautekanavien käyttöönotto Mamsellissa	Mahdollisimman nopeasti saatu asiakaspalaute auttaa Mamsellia kehittämään tuotteita ja palveluita entistä asiakaslähtoisemmäksi.	Suunnitelma palautekanavan toteuttamisesta ja testaamisesta tehty yhdessä KAMK:n kanssa	Mamsellissa odotettiin tuotannonohjausjärjestelmät oimittajan tekemää palautekanavaa, mutta tämän valmistuminen on siirtynyt.	Ei toteudu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Tuotanto- ja tarjoiluhävikin vähentäminen	Sallittavan tuotanto- ja tarjoiluhävikin määrän määrittäminen.	Tarjoiluhävikki < 10 % Lautashävikki < 8 %	Tarjoiluhävikkiä seurattiin vain Mamsellin ravintola-alueella, jossa se oli 8 %. Mamsellin muilla alueilla dokumentoitua hävikin seuranta ei toteutettu. Vuoden 2020 alussa Mamsellissa pilotoidaan Hävikkimestari-sovellusta.	Toteutuu osittain
---	--	---	--	--

Tulevaisuus nuorissa

Erityisesti ammattiin valmistuvien nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen Mamsellissa	Ruokailusuositusten mukainen ateriointi tukee terveyttä ja hyvinvointia.	40 % opiskelijoista syö kouluaterioilla salaattia	Teknisistä syistä johtuen Mamsellin toteuttaman kyselyn vastaukset eivät	Ei tietoa
--	--	---	--	--

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
			olleet tulostuneet raportille. Valtakunnallisen terveyskyselyn mukaan 29 % Kajaanin ammattiopiston nuorista jättää koululounaan väliin. Valtakunnan tasolla vastaava luku on 36,4%.	
Mamselli haluaa olla haluttu työssäoppimis-, harjoittelu- ja työpaikka.	Tarjoamme harjoittelu-/työssäoppimispaikkoja	100 harjoittelijaa/työssäoppijaa / vuosi	Harjoittelijoita oli noin 100 hlö	Toteutuu

Osaajista elinvoimaa

Mamsellissa on oikeanlaista osaamista, oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa.	Strategialähtöinen osaamisen kehittämissuunnitelma	Suunnitelma laadittu vuosille 2019–2021	Mamsellin osaamisen kehittämistä ohjaa ajantasainen osaamisen kehittämisen suunnitelma.	Toteutuu
---	--	---	---	---

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Toimintaympäristö: Lainsäädännön muutokset voivat rajoittaa Mamsellin toimintamahdollisuuksia. Varautuminen: Asioiden aktiivinen seuraaminen ja muutostarpeiden viestiminen virkamiehille ja poliittisille päättäjille (omistajapolitiikan ajantasaisuus)	Ei toteutuneita riskejä
Rahoitusriskit	Tulevaisuuden kaupungin talous: Kaupungin talous ei ole tasapainossa pitkällä aikavälillä ja joudutaan toteuttamaan merkittäviä sopeuttamistoimia, joilla on vaikutusta Mamsellin toimintaan. Varautuminen: keskitytään ydintoimintaan ja osallistutaan tarvittaessa talouden tasapainottamiseen.	Ei toteutuneita riskejä
Toiminnalliset riskit	Henkilöstö: Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus, sairauspoissaolojen kasvu Varautuminen: Osaamistarpeet huomioidaan Mamsellin osaamisen kehittämissuunnitelmassa. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi esimiehiä aktivoidaan käytössä olevien aktiivisen tuen työkalujen ja menetelmien käyttöönottamisessa. Työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa painotetaan oikein kohdennettavia ennaltaehkäiseviä toimia.	Ei toteutuneita riskejä
Vahinkoriskit	Koneet ja kalusto: Keittiön kriittisten tuotantolaitteiden rikkoutuminen Varautuminen: Mamsellin valmiussuunnitelmassa avataan kriittisten yksiköiden riskit ja laaditaan näille	Toteutui Ravintokeskus Tähkässä ja keittiö Lounatuudessa toteutui koneisiin ja kalustoon liittyviä riskejä, joista aiheutui kohtalaista taloudellista vahinkoa.

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
	riskienhallintasuunnitelmat. Riskienhallintasuunnitelman mukaiset tarpeet huomioidaan tarvittaessa myös talousarviossa.	Erityisruokavalioasiakkaita sai heille soveltumattomia ruokatuotteita. Toteutuneisiin riskeihin liittyvät riskienhallintatoimenpiteet: toimintaohjeiden ja niiden käsittelyn liittyvien ohjeiden päivittäminen sekä asiakasrajapinnassa tapahtuvan yhteistyön tiivistäminen.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Mamsellissa on selkeät vastuumäärittelyt	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Henkilöstöasiat	Mamsellissa on käytössä kaupungin henkilöstöohjelman mukaiset strategiset tavoitteet. Strategialähtöinen osaamisen kehittämissuunnitelma kolmelle vuodelle Ajantasaiset perehdyttämisohjeet Tyhy-suunnitelma ja sen toteutumisen seuranta	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Taloussuunnittelu	Talousarvion sitovuuden noudattaminen Strategiset tavoitteet ohjaavat toimintaa.	Mamsellissa käynnistettiin talouden sopeuttamisohjelma ennakoitua korkeampien henkilöstökulujen vuoksi. Sopeuttamisohjelma saatiin vietyä käytäntöön suunnitellusti.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Kirjanpito on ajantasainen ja luotettava. Ostolaskut käsitellään asianmukaisesti ja ajantasaisesti. Kassojen tarkistukset	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Talousraportointi	Taloustilanne käsitellään Mamsellin johtoryhmässä ja talousraportti lähetetään kuukausittain johtokunnan jäsenille. Tuloskeskustelut asiakkaiden kanssa	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Omaisuuksien hallinnointi	Mamsellin hankintojen ohjaus ja johtaminen on vastuutettu.	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Tietohallinto ja tietoturva	Mamsellissa on ajantasaiset toimintaan liittyvät tietosuojaselosteet. Mamsellin henkilöstöä on koulutettu kaupungin tietosuojaohjeista.	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Mamselli ei myönnä avustuksia tai takauksia	Tilanne pysynyt samana
Sopimushallinta	Mamsellissa on määritelty sopimusvastuut.	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Mamsellissa ei ole hanketoimintaa.	Tilanne pysynyt samana

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	240	235	239

2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa sisältää ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut

Kajaanin Mamselli -liikelaitos 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
LIKEVAIHTO	16 815		16 815	17 140	-324	17 147
Liiketoiminnan muut tuotot	255		255	324	-69	273
Materiaalit ja palvelut	-7 296		-7 296	-7 813	516	-7 579
Henkilöstökulut	-8 498		-8 498	-8 165	-333	-8 300
Poistot ja arvonalentumiset	-13		-13	-13	-0	-17
Liiketoiminnan muut kulut	-1 200		-1 200	-1 257	57	-1 203
Liikely-/Alijäämän erät yht.	-16 752		-16 752	-16 923	171	-16 826
LIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	63		63	216	-153	321
Rahoitustuotot ja -kulut	-63		-63	-63	-0	-62
Yli-/Alijäämä Ennen sat. eriä	0		0	154	-154	259
Yli-/Alijäämä Ennen varauksia	0		0	154	-154	259
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	0		0	154	-154	259

Talousarvion toteutumisvertailu / investointiosa

	TA 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Hallintopalvelut Irtain omaisuus	0,00	0,00	0,00	0,00
Investoinnit yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Talousarvion toteutumisvertailu / rahoitusosa

	TA 2019	TP 2019	Poikkeama	TP 2018
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä	63 000	216 423	153 423	321 155
Poistot ja arvonalentumiset	13 000	12 947	-53	16 870
Rahoitustuotot ja -kulut	-63 000	-62 650	350	-62 003
Investointien rahavirta				
Investoinnit	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	13 000	166 720	166 720	276 022
Rahoituksen rahavirta				
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	-167 440	-167 440	-275 895
Rahoituksen rahavirta	0	-167 440	-167 440	-275 895
Rahavarojen muutos	13 000	-720	-720	126
Rahavarojen muutos		-720		126
Rahavarat 31.12.		57 135		57 855
Rahavarat 1.1.		57 855		57 728

3. Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

Sisältää ulkoiset tuotot ja kulut

		1.1.- 31.12.2019		1.1.- 31.12.2018
Liikevaihto		15 306 433,48		15 488 098,45
Liiketoiminnan muut tuotot		323 963,44		273 312,46
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 203 355,65		-4 246 571,62	
Palvelujen ostot	-1 776 099,41	-5 979 455,06	-1 674 166,96	-5 920 738,58
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-6 630 342,23		-6 649 978,41	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-1 327 827,48		-1 367 100,39	
Muut henkilösivukulut	-206 734,37	-8 164 904,08	-282 493,66	-8 299 572,46
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 946,87		-16 869,56	
Arvonalentumiset	0,00	-12 946,87	0,00	-16 869,56
Liiketoiminnan muut kulut		-1 256 667,44		-1 203 075,43
Liikelylijäämä (-alijäämä)		216 423,47		321 154,88
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	120,61		84,55	
Korvaus peruspääomasta	-600,00		-132,00	
Muut rahoituskulut	-62 170,57	-62 649,96	-61 955,15	-62 002,60
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä		153 773,51		259 152,28
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia		153 773,51		259 152,28
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)		153 773,51		259 152,28
Tuloslaskelman tunnusluvut:				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		4,46		7,96
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %,		4,46		7,96
Voitto, %		1,00		1,67

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + sijoitettu koroll. vieras pääoma + poistoero ja vap.eht. varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

Tase

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	33 446,09	46 392,96
Aineelliset hyödykkeet	33 446,09	46 392,96
Koneet ja kalusto		
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 391 847,90	5 472 743,41
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	484 666,86	550 964,51
Saamiset kunnalta	4 444 001,32	4 662 237,39
Muut saamiset	129 426,81	135 444,80
Siirtosaamiset	276 618,17	66 241,89
Rahat ja pankkisaamiset		
Kassatilit	3 860,00	4 840,00
Maksuliiketililit	53 274,74	53 014,82
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 425 293,99	5 519 136,37
VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA	3 538 161,11	3 384 387,60
Peruspääoma	300 000,00	300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	3 084 387,60	2 825 235,32
Tilikauden ylijäämä	153 773,51	259 152,28
VIERAS PÄÄOMA	1 887 132,88	2 134 748,77
Lyhytaikainen	1 887 132,88	2 134 748,77
Ostovelat	600 892,85	540 410,09
Velat kunnalle	15 448,37	7 119,64
Muut velat	104 796,92	246 689,22
Siirtovelat	1 165 994,74	1 340 529,82
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 425 293,99	5 519 136,37
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	65,22	61,32
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	12,07	13,54
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	3 238	3 084

Omavaraisuusaste %

= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	216 423,47	321 154,88
Poistot ja arvonalentumiset	12 946,87	16 869,56
Rahoitustuotot ja -kulut	-62 649,96	-62 002,60
	166 720,38	276 021,84
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	166 720,38	276 021,84
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	218 236,07	-329 643,69
Saamisten muutos muilta	-138 060,64	32 964,28
Korottomien velkojen muutos muilta	-247 615,89	20 784,01
Rahoituksen rahavirta	-167 440,46	-275 895,40
Rahavarojen muutos	-720,08	126,44
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	57 134,74	57 854,82
Rahavarat 1.1.	57 854,82	57 728,38
	-720,08	126,44
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	1 213	1 414
Kassan riittävyys, pv	1	1
Quick ratio	2,86	2,56
Current ratio	2,86	2,56

Kassan riittävyys pv

= 365 pv * rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Quick ratio

= (rahat ja pankkisaamiset + rah.arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)

Current ratio

= (vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rah.arvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)

Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa Kajaanin Mamselli – liikelaitoksen tilinpäätöksen vuodelta 2019 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 153 773,51 euroa kirjataan Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämä tilille.

Liikelaitoksen johtokunta esittää tilinpäätöksen Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on aktivoitu välittömään hankintamenuon.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina pysyvien vastaavien taloudellisen pitoajan perusteella.

Alle 10.000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

4.2. Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot tehtävälueittain

	2019	2018
Ateriapalvelut	10 733 975,47	10 742 593,25
Puhtaanapitopalvelut	4 503 937,41	4 720 237,80
Hallinto	68 520,60	25 267,40
yhteensä	15 306 433,48	15 488 098,45

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineellisten hyödykkeiden hankintamenuon arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

	Poisto aika vuotta
Aineelliset hyödykkeet	
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	15
Muut koneet ja kalusto	5

Tuloutus kaupungille

	2019	2018
Peruspääoman korko	600,00	132,00
Tuloutus ylijäämistä	49 400,00	49 868,00
Yhteensä	50 000,00	50 000,00

4.3. Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2019

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet			Yhteensä
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	
Poistamaton hankintameno 1.1	0,00	46 392,96	46 392,96
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-12 946,87	-12 946,87
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	33 446,09	33 446,09
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	33 446,09	33 446,09

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2019

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	8 402,88	0,00	40 606,58
Yhteensä	0,00	8 402,88	0,00	40 606,58
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	432 760,17	0,00	442 513,22
Siirtosaamiset	0,00	196 344,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	629 104,17	0,00	442 513,22
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	489,46	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	489,46	0,00	0,00
Saamiset kunnalta				
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	4 542 300,78
Muut saamiset	0,00	4 444 001,32	0,00	119 936,61
Yhteensä	0,00	4 444 001,32	0,00	4 662 237,39
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	43 014,35	0,00	67 844,71
Muut saamiset	0,00	129 426,81	0,00	135 444,80
Siirtosaamiset	0,00	80 274,17	0,00	66 241,89
Yhteensä	0,00	252 715,33	0,00	269 531,40
Saamiset yhteensä	0,00	5 334 713,16	0,00	5 414 888,59

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Lyhytaikaiset siirtosaamiset	2019	2018
Kela, korvaus työterveyshuollosta	52 612,50	52 612,50
Kela, ateriatuki	9 102,48	9 866,84
ELY-keskus, palkkatuki	14 849,59	
Muut erät	3 709,60	3 762,55
yhteensä	80 274,17	66 241,89

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oma pääoman erittely

	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	300 000,00	300 000,00
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	300 000,00	300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	3 084 387,60	2 825 235,32
Tilikauden ylijäämä	153 773,51	259 152,28
yhteensä	3 538 161,11	3 384 387,60

Vieras pääoma

	2019 Pitkäaikaiset	2019 Lyhytaikaiset	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	14,99
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	14,99
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	15 000,20	0,00	4 723,50
Yhteensä	0,00	15 000,20	0,00	4 723,50
Velat kunnalle				
Ostovelat	0,00	15 448,37	0,00	7 119,64
Yhteensä	0,00	15 448,37	0,00	7 119,64
Velat muille				
Ostovelat	0,00	585 892,65	0,00	535 671,60
Muut velat	0,00	104 796,92	0,00	246 689,22
Siirtovelat	0,00	1 165 994,74	0,00	1 340 529,82
Yhteensä	0,00	1 856 684,31	0,00	2 122 890,64
Vieras pääoma yhteensä	0,00	1 887 132,88	0,00	2 134 748,77

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lomapalkkavelkajaksotukset	1 147 934,14	1 133 074,51
Muut palkkajaksotukset	0,00	191 216,71
TTH:n varaus	0,00	13 860,00
Ateriakuljetukset 12/2019	18 000,00	
Muut erät	60,60	2 378,60
Yhteensä	1 165 994,74	1 340 529,82

4.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

	2019	2018
Leasingvastuut (arvonlisäverollinen)		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	23 295,28	20 242,57
Myöhemmin maksettavat	40 655,85	30 085,44
Yhteensä	63 951,13	50 328,01

4.5. Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2019	2018
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)		
vakinaiset	170,6	178,00
määräaikaiset	61,9	56,40
työllistetyt	6,7	5,60
Yhteensä	239,2	240,00
Henkilöstökulut		
Tuloslaskelman henkilöstökulut		
Maksetut palkat	6 766 299,36	6 815 045,13
Henkilöstökorvaukset	-135 957,13	-165 066,72
Palkat ja palkkiot yhteensä	6 630 342,23	6 649 978,41
Eläkekulut	1 327 827,48	1 367 100,39
Muut henkilösivukulut	206 734,37	282 493,66
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä	8 164 904,08	8 299 572,46
Aktivoidut henkilöstökulut yhteensä		

5 Kirjanpito kirjat ja tositelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

TOSITELAJIT

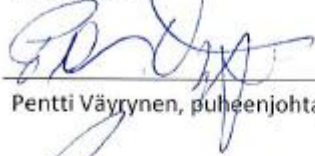
AB	Käyttöomaisuus kirjanpitotosite	sähköinen
AF	Käyttöomaisuus poistotosite	sähköinen
DZ	Myyntireskontra Asiakkaat-maksu	sähköinen
K1	Kirjanpitoliihtymä maksuliikenne	sähköinen
K2	Sips muistiot	sähköinen
KA	Ostoreskontra toimittajatosite	sähköinen
KG	Ostoreskontra toimittajat-hyvitys	sähköinen
KP	Ostoreskontra tilien ylläpito	sähköinen
KR	Ostoreskontra toimittajat lasku	sähköinen
KZ	Ostoreskontra toimittajat maksu	sähköinen
M1	Myyntireskontraliittymä	sähköinen
PA	Palkat	sähköinen
RE	Hankinta - lasku brutto	sähköinen
RV	Myynti - laskun siirto	sähköinen
SA	Pääkirjatilitosite	sähköinen
SB	Palkat lomapalkkavaraukset	sähköinen
WE	Varastokirjaukset tavaravastaanotto	sähköinen
ZK	Liittymät palvelukassa	sähköinen

6. Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa

26.2.2020

Johtokunta:

Pentti Väyrynen, puheenjohtaja

Olga Alanne, varapuheenjohtaja

Tuomo Karjalainen

Hanna Karvinen

Heikki Kesti

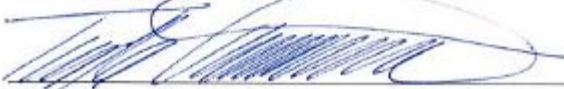

Unto Kemppainen

Hilka Jokelainen

Tero Paukkeri

Tuula Vuorinen, liikelaitoksen johtaja

KAJAANIN VESI -LIIKELAITOS

TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällys

<u>1. Toimintakertomus</u>	136
<u>1.1. Liikelaitoksen johtajan katsaus</u>	136
<u>1.2. Liikelaitoksen hallinto</u>	136
<u>1.3. Taloudellinen kehitys</u>	137
<u>1.4. Olennaiset tapahtumat</u>	137
<u>1.5. Liikelaitoksen henkilöstö</u>	138
<u>1.6. Ympäristöasiat</u>	138
<u>1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat</u> ...	138
<u>1.8. Kajaanin Veden vesihuoltopalveluiden hintataso, tehokkuus, laatu ja kannattavuus</u>	139
<u>2. Talousarvion toteutumisvertailu</u>	140
<u>2.1 Toiminnalliset tavoitteet</u>	141
<u>2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa</u>	143
<u>3. Tilinpäätöslaskelmat</u>	146
<u>4. Tilinpäätöksen liitetiedot</u>	150
<u>4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot</u>	150
<u>4.2. Tuloslaskelman liitetiedot</u>	150
<u>4.3. Taseen liitetiedot</u>	151
<u>5. Kirjanpitokirjat ja tositelajit</u>	155
<u>6. Tilinpäätöksen allekirjoitus</u>	156

Kajaanin Vesi -liikelaitos

1. Toimintakertomus

1.1. Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen toimintavuosi 2019 oli taloudelliselta tulokseltaan vajaan 200.000 euroa talousarviota parempi. Myös perustehtävässä eli asiakkaille tarjottavien vesihuoltopalveluiden keskeytymättömyydessä ja laadussa kohtuulliseen hintaan onnistuttiin valtakunnallisten vertailujen ja oman tilastoinnin perusteella hyvin. Vesihuoltolain mukaisiin vesihuoltopalveluihin luettavien talous- ja jäteveden oikaistu myynti väheni edelleen edellisestä vuodesta.

Kajaanin Vesi -liikelaitos on hallinnut saneerausvelkaa saneeraamalla merkittävästi vesihuoltoverkostoja. Vuonna 2019 Kajaanin Vesi päivitti korjausvelkalaskelmansa ja sen perusteella verkoston saneerausinvestoinnit kutakuinkin tasolla, jolla uutta korjausvelkaa ei muodostu. Jatkossa verkostosaneeraustarpeesta yhä suurempi osa kohdistuu ydinkeskustaan, mikä aiheuttaa väistämättä häiriöitä kaupunkilaisille ja korjauksen yksikkökustannukset kasvavat. Noin kymmenen vuoden kuluttua odottavaan laitosten korjausvelkaa vähentämään jätevedenpuhdistamon uusintaan on myös ryhdyttävä valmistautumaan. Kun palveluiden myyntivolyyymi tuskin kasvaa, aiheuttaa se omat haasteensa tarvittavien saneeraus- ja korvausinvestointien rahoitukselle.

Kajaanin Vesi -liikelaitos on strategiansa mukaisesti keskittynyt omaan ydintehtäväänsä, vesihuoltolain mukaisten vesihuoltopalveluiden tuottamiseen. Panostus näkyy palveluiden laadussa mutta vaatimukset sähköisiin palveluihin lisääntyvät myös vesihuollossa. Vuoden 2019 aikana Kajaanin Vesi -liikelaitos on valmistellut vesimittareiden etämittauksen käynnistämistä ja asiakastietojärjestelmän uusimista. Asiakastietojärjestelmä uusitaan ja etämittareiden 5-6 vuotta kestävä vaihtoprojekti aloitetaan vuonna 2020. Nämä yhdessä suoraviivaistavat laskutusprosessia ja helpottavat asiakaskokemusta.

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen vuoden 2019 tulos oli hyvä. Vakaa talous mahdollistaa toiminnan ja sen varmuuden edelleen kehittämisen usein pienin askelin. Kajaanin Vesi -liikelaitos saavutti sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja asiakkaat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä vesihuoltopalveluiden laatuun. Tästä suuri kiitos kuuluu tuloksen tekoon osallistuneelle henkilöstölle. Kajaanin Vesi -liikelaitos tulee jatkossakin perustehtävänsä mukaisesti huolehtimaan toiminta-alueellaan vesihuollosta taloudellisesti ja kilpailukykyisesti yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti.

1.2. Liikelaitoksen hallinto

Vuosi 2019 oli liikelaitoksena toimineen Kajaanin Vesi -liikelaitoksen viidestoista toimintavuosi, 11. Kuntalain (410/2015) säännösten mukaisena liikelaitoksena nykyisellä nimellään ja samalla Kajaanin kunnallisen vesihuollon 98. toimintavuosi.

Kajaanin Vesi -liikelaitos päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista. Liikelaitoksen toimielinten vastuista ja tehtävistä säädetään kuntalaissa (410/2015) ja liikelaitoksen tehtävistä määrätään liikelaitoksen johtosäännössä.

Liikelaitoksen toiminnasta, kehittämisestä ja tuottavuudesta vastaa Kajaanin kaupunginhallituksen alainen Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta yhteistyössä liikelaitoksen johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan järjestämisestä. Kaupunki toteuttaa omistajaohjaustaan liikelaitoksen johtokunnan kautta.

Johtokuntaan kuuluu viisi kaupunginhallituksen valitsemaa varsinaista jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Kaupunginhallitus valitsee yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Lisäksi kaupunginhallitus nimeää johtokuntaan läsnäolo- ja puheoikeudella oman edustajansa sekä samanlaiset oikeudet omaavan henkilökunnan edustajan Kajaanin Vesi -liikelaitoksen henkilökunnan esityksestä. Johtokunta kokoontui vuonna 2019 kuusi kertaa. Luottamushenkilöiden ja valmistelevien viranhaltijoiden vuorovaikutusta tiivistettiin

järjestämällä johtokunnan, Ympäristöteknisen lautakunnan ja lupajaoston yhteiset laidunkauden avajaiset näiden toimikausien päättyessä toukokuussa.

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta 1.1. - 31.12.2019

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Leppänen Akseli, pj.	Suutari Hannu
Fonselius Päivi, vpj.	Pelkonen Sisko
Ikonen Teemu	Tuunanen Hannu
Määttä Anneli	Määttä Anne
Pyy Markku	Ahlqvist Pertti
Halonen Jarmo, henkilöstön edustaja	Hyttinen Marko
Piirainen Raimo, kaupunginhallituksen edustaja 1.1. - 18.6.2019	
Oikarinen Markku, kaupunginhallituksen edustaja 19.6. - 31.12.2019	

Kajaanin Vesi -liikelaitosta, sen sisäistä hallintoa ja kehittämistä johti tilivelvollisena viranhaltijana vuonna 2019 Kajaanin Veden johtaja Juha Nurminen apunaan johtoryhmä. Liikelaitoksen johtajan valitsee kaupunginhallitus ja johtoryhmän kokoonpano määritellään toimintasäännössä. Johtoryhmän tehtävänä on tukea johtajaa liikelaitoksen toiminnan kehittämisessä sekä asioiden valmistelussa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi liikelaitoksen johtaja ja jäsenenä verkostopäällikkö, käyttöpäällikkö ja henkilöstön keskuudestaan valitsema edustaja. Johtokunnan puheenjohtajalla on osallistumisoikeus johtoryhmän kokouksiin. Johtoryhmä kokoontui vuonna 2019 kahdeksan kertaa.

1.3. Taloudellinen kehitys

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen tulos oli noin 196.000 euroa talousarviota parempi. Tilikauden tulokseen vaikuttivat merkittävimmin liikevaihdon ja muiden tulojen toteutuminen suunnitellusti, henkilöstökulujen ja poistojen toteutuminen suunniteltua pienempinä. Kajaanin Vesi -liikelaitoksen tuloutus kaupungille oli suunnitellusti 1,2 miljoonaa euroa.

Korjausvelan hallinta yhdessä muiden pakollisten investointitarpeiden kanssa sekä lisääntyvät palvelutasovaatimukset pitävät yllä hintoihin kohdistuvia kasvupaineita myös jatkossa, sillä kulutuksen kasvusta ei ole odotettavissa kasvavia maksutuloja. Vesihuollon maksuja valtakunnallisesti vertailtaessa Kajaanin Vesi -liikelaitoksen hinnat ovat toistaiseksi kilpailukykyisiä.

1.4. Olennaiset tapahtumat

Kajaanin Vesi -liikelaitos tuotti vuonna 2019 talousarvion palvelulinjauksensa mukaisesti perustehtävään keskittyen yksinkertaistettuna kahta tuotetta: talous- ja jätevesihuoltopalveluita sekä niihin liittyviä volyymitaan vähäisiä lisä- tai sivupalveluita. Lisäksi kaupungille tuotettiin vähäisessä määrin huleveden viemäröinnin ylläpitoa tukevia palveluita. Talousvettä laskutettiin 2.076.244 m³ ja jätevettä 1.938.819 m³, joista tukkumyyntinä osuuskunnille ja yhtymille 163.891 m³ talousvettä ja 99.190 m³ jätevettä. Vesihuoltolain mukaiseen vesihuoltoon kuuluvan laskutettavan talousveden ja jäteveden määrä kasvoi edellisestä vuodesta, mutta mikäli yksittäisen merkittävän kiinteistökohtaisen talousvesivuodon vaikutus neutralisoidaan myynti kokonaisuutena väheni edelleen edellisistä vuosista noin 0,3 %, talousveden myynti pysyi edellivuoden tasolla ja jäteveden myynti väheni noin 0,7 % vuodesta 2018. Päätuotteiden laadussa ja palvelun keskeyttämättömyydessä ei ollut merkittäviä poikkeamia.

Kajaanin Vesi -liikelaitos päivitti vesihuoltoverkostojen korjausvelkalaskelman uusitulla laskentamenetelmällä, jonka perusteella vesihuoltoverkostoissa on korjausvelkaa noin 47 M€ ja sitä muodostuu vuosittain 1,5 - 2,0 M€ lisää, mikäli saneerauksia ei toteuteta.

Vuonna 2019 vesihuoltoverkostoja saneerattiin noin 6,7 km, joista 1,5 km katusaneerauksen yhteydessä. Uusia vesihuoltoverkostoja rakennettiin noin 1,3 km.

Vuonna 2010 käyttöön otettua sähköistä laskutusta käytti vuoden 2019 lopussa 3.245 käyttäjää, mikä on 43,4 % 7.477 laskutettavasta käyttöpaikasta. Kajaanin Vesi -liikelaitos lähetti vuonna 2019 kaikkiaan 30.021 laskua.

Vuoden 2019 lopussa Kajaanin Veden asiakastietojärjestelmän uusinta oli kilpailutettavana. Etämittauksen toteutustapa päätettiin ja palveluntuottajat kilpailutettiin vuonna 2019. Arviolta 5-6 vuotta kestävä etämittaukseen siirtyminen aloitetaan vuonna 2020 ja sitä ryhdytään hyödyntämään uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönoton jälkeen.

Kajaanin Vesi -liikelaitos täytti sille asetetut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2019. Talusveden laadun tarkkailemiseksi otetuista 75 näytteestä kaikki täyttivät talusvedelle asetetut terveydelliset laatuvaatimukset. Suunnittelemattomia palvelun keskeytyksiä oli kuusi kappaletta ja keskeytyksen keskimääräinen asiakasaika oli 1,3 minuuttia/asiakas/vuosi. Viemäritukoksia oli 12 kappaletta. Jätevedenpuhdistamo täytti kaikki sille ympäristöluvussa asetetut neljännesvuosittaiset vaatimukset.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin Vesi -liikelaitoksella oli vuonna 2019 henkilöstöä 19,9 henkilötyövuosina mitattuna (vakituksia 17,3). Harjoittelijoita ja määräaikaista työvoimaa on käytetty mm. viemärikaivojen kuntokartoituksiin, vesimittarien kausiluentaan, lomien sijaistuksiin sekä asiakastietojärjestelmän vaihtoon valmistautumiseen. Vuoden 2019 aikana vahvistettiin talousarvion mukaisesti Käyttö-tulosyksikön esimiestyötä työnjohtajan rekrytoinnilla ja yksi työntekijä vaihtoi työpaikkaa ja kyseisen tehtävän täyttö oli vuoden lopussa kesken.

Henkilöstökulut olivat 1,2 miljoonaa euroa (60.450 €/htv). Liikevaihto henkilötyövuotta kohden oli 372.000 euroa.

Kajaanin Vesi -liikelaitos piti kolme koko henkilöstöä koskevaa yhteistä työpaikkakokousta ja järjesti henkilöstölleen kaksi virkistys-/liikuntailtapäivää Itä-Suomen vesilaitosten talvipäivien yhteydessä Vuokatissa ja tutustuen lisälmen Veden toimintaan.

1.6. Ympäristöasiat

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen vastuulle kuuluvista tehtävistä ympäristöpanostuksiin kuuluviksi luetaan pohjavedensuojelua varten tehdyt analyysit, mittaukset ja muut toimenpiteet lähinnä vedenhankinnassa. Jätevesihuolto on huomioitu ympäristöpanostuksena käytännössä kokonaisuudessaan sisältäen viemäriverkoston käytön ja kunnossapidon, jätevesien puhdistuksen, lietteen käsittelyn sekä näihin liittyvät analyysit, tutkimukset ja ympäristölupien velvoittamat vesiensuojeluun ja kalatalouteen liittyvät maksut sekä investoinnit. Ympäristötuotoiksi on luettu jäteveden käyttö- ja perusmaksut.

Viemärointi ja jäteveden- sekä lietteenkäsittely on kustannuksiltaan Kajaanin kaupungin merkittävin ympäristöpanostus. Kajaanin Vesi -liikelaitos käytti vuonna 2019 ympäristötekijöihin käyttötaloudestaan 3,4 miljoonaa euroa ja pysyviin vastaaviin sisältyy aktivoituja pitkävaikutteisia ympäristömenoja 13,2 miljoonaa euroa. Ympäristötuotot olivat 4,6 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 Kajaanin Vesi -liikelaitos täytti kaikki sille ympäristöluvuissa neljännesvuosittaisiksi asetetut vaatimukset jätevedenpuhdistuksen suhteen. Pohjavedenoton ottomäärien kuukausittaisen 96 seurantapisteen tulokset alittivat lupamääräysten keskiarvomaksimiottomäärät. Kajaanin ja Kainuun yhteisen ilmastostrategian toteutumista Kajaanin Vesi -liikelaitos edesauttoi pumppausten energiaoptimoinnilla saneerausten yhteydessä.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat

Talousarvioon 2019 on kirjattu Kajaanin Veden keskeisimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit, joita täydennetty ja arvioitu yhdenmukaisesti kaupunkikonsernissa osavuosi- ja vuosiraportissa 1.1. - 30.6.2019 sekä tämän tilinpäätöksen erillisessä tuloskortissa. Vuonna 2019 ei realisoitunut merkittäviä riskejä.

Kajaanin Vesi -liikelaitos on vuonna 2019 osallistunut Kajaanin kaupungin valmiussuunnitelman päivitykseen, jonka yhteydessä on tarkoitus päivittää ja täydentää Kajaanin Veden vesihuoltolain vaatimusten mukaista

varautumissuunnitelmaa erityisesti Kajaanin Veden ja kaupungin sekä Kainuun Soten ja niiden eri yksiköiden ja muiden yhteistyökumppaneiden sidonnaisuuksien vaikutusten päivittämisellä. Vuoden 2019 aikana Kajaanin Vesi aloitti lukitustensa ajanmukaistamisen vesilaitoksista, vedenottoamoista ja vesisäiliöistä.

1.8. Kajaanin Veden vesihuoltopalveluiden hintataso, tehokkuus, laatu ja kannattavuus

Vuoden 2019 alusta Kajaanin Vesi -liikelaitos otti käyttöön uuden hinnaston, jossa pitkäjänteisen suunnitelman mukaisesti maksuja, joilla pääsääntöisesti rahoitetaan investointeja, korotettiin kokonaisvaikutukseltaan noin 3,3 %. Talousveden käyttömaksun korotus oli noin 1,0 %. Jäteveden käyttömaksun korotus oli noin 5,0 % ja perusmaksun korotus noin 3,2 %. Palvelumaksuja päivitettiin vastaamaan kustannuksissa tapahtuneita. Seuraavaan taulukkoon on koottu Kajaanin Vesi -liikelaitoksen hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavia tunnuslukuja vuosilta 2016 - 2019.

KAJAANIN VESI -LIIKELAITOS TUNNUSLUKUJA	2016	2017	2018	2019
Tunnusluvut 31.12.				
Verkostoon pumpattu vesimäärä (m ³ /a)	2 530 546	2 666 326	2 653 391	2 562 862
Laskutettu vesimäärä (m ³ /a)	2 077 620	2 040 246	2 027 772	2 076 244
Käsiteltäväksi johdettu jätevesimäärä (sis.ohitukset) (m ³ /a)	3 670 238	3 811 198	3 437 352	3 276 024
Laskutettu jätevesimäärä (m ³ /a)	1 955 948	1 987 083	1 951 787	1 938 819
Vesijohtoverkoston liittynyt asukasmäärä (as)	34 650	34 650	34 660	34 177
Jätevesiviemäriverkoston liittynyt asukasmäärä (as)	32 950	32 950	32 960	31 210
Vesijohtorunkoverkoston pituus (km)	521,3	522,7	527,0	528,0
Jätevesirunkoverkoston pituus (km)	261,4	262,4	262,6	264,0
Laatusuosituksien täyttävä talousvedenlaatu %	98,2	100,0	100,0	100,0
Laskuttamattoman talousveden osuus (tai hukkavesi) %	18,9	25,4	23,9	19,7
Vesijohtoverkoston uusiutumisaika v	89,3	119,3	239,5	203,1
Putkirikkojen määrä vesijohtoverkosto/verkostopituus (kpl/km vuosi)	0,02	0,01	0,01	0,01
Veden ominaiskäyttö, Kotitalouksien veden käyttö (l/as/vrk)	153,5	149,9	151,1	153,3
Jätevedenpuhdistuksen lupaehtojen täyttyminen %	100,0	100,0	100,0	100,0
Puhdistamattoman jäteveden ohitukset %	0,01	0,00	0,00	0,12
Laskuttamattoman jäteveden osuus %	46,7	47,9	43,2	40,8
Jätevesijohtoverkoston uusiutumisaika v	109,0	84,5	154,5	64,4
Investoinnit yhteensä (€)	2 203 971	3 271 658	2 311 219	2 458 147
Omistajatuloutus (€)	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Käyttömaksu, talousvesi, €/m ³ (sis. alv)	1,23	1,23	1,31	1,34
Käyttömaksu, jätevesi, €/m ³ (sis. alv)	2,29	2,36	2,28	2,37
Toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	201,0	212,8	203,8	214,2
Käytön ja ylläpidon omakustannushinta, €/m ³	0,87	0,88	0,89	0,86
Tuloutus suhteessa liikevaihtoon %	17,2	16,9	16,7	16,2
Investoinnit/poistot	1,28	1,89	1,30	1,37
Investointien tulorahoitus %, laskukaava alla: (Liikeliikemäärä+poistot/Investointimenot)*100	161	116	165	161
Omistajan tuki investointikustannuksiin/kokon.investoinnit %	0,00	0,00	10,6	0,0
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	7,9	8,7	7,7	8,5
Omakotitalon vertailuhinta, VVY:n laskentaperusteella, €/m ³	4,88	4,94	5,00	5,14

Omakotitalon vertailuhinta sisältää vesihuoltolain määritelmän mukaisen vesihuollon (talousvesi- ja jätevesihuollon) kustannukset.

2. Talousarvion toteutumisvertailu

Palvelulinjaukset

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Keskitytään perustehtävään, toimintavarmuuteen ja pohjaveden laadun turvaamiseen. Muita tehtäviä otetaan vastattavaksi harkiten, mikäli niistä saatava kate on vähintään ydintehtävien tasolla ja resursseja tai kapasiteettia on niihin käytettävissä.	Keskittyminen perustehtävässä. Ei tehtävien lisäyksiä.	Toteutuu
Korjausvelkaa alentavia investointeja toteutetaan valtuustokausittain päivitettävän korjausvelkaselvityksen mukaisella määrällä, kun luotettava laskentamenetelmä sen laskemiseksi on käytössä. Muita tarpeellisia investointeja toteutetaan näiden lisäksi taloudellisen kestokyvyn rajoissa.	Saneerausinvestointitaso kutakuinkin tasolla, joka aiemman saneerausvelkaselvityksen mukaan ehkäisee saneerausvelan kasvun. Korjausvelkalaskenta päivitetty 2019.	Toteutuu
Vuoto- ja hulevesien pääsyä jätevesiviemäriin rajoitetaan yhteistyössä ympäristötekniikan toimialan kanssa. Toimenpiteet toteutetaan vuosittain tärkeysjärjestyksessä ja ne jatkuvat 5–10 vuotta.	Jätevesiviemäriverkoston vuotovesikorjauksia (mm. kaivosaneerauksia) toteutettu 265.000 eurolla. Vuoden 2020 hinnastossa päätetty periä korotettua jäteveden perusmaksua kiinteistöiltä, jotka kehotuksen ja siirtymäajan jälkeenkin johtavat hulevesiä jätevesiviemäriin.	Toteutuu
Ryhdytään valmistelemaan Peuraniemen jätevedenpuhdistamon uusintaa teknisen käyttöiän täytyessä noin 10 vuoden sisällä.	Saneeraustoimenpiteet, joilla käyttöikä turvataan noin kymmeneksi vuodeksi suunniteltu ja toteuttaminen aloitettu.	Toteutuu
Osallistutaan ympäristötekniikan toimialan johdolla päivitettävän vesihuollon kehittämissuunnitelman laadintaan. Suunnitelmassa linjataan vesihuollon yleisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2019–2022.	Vesihuollon kehittämissuunnitelman laadintaa ei ole aloitettu.	Ei tietoa ☐
Taksamalla uudistetaan Vesilaitosyhdistyksen ohjeen linjan mukaisesti nykyistä selkeämmin aiheuttamisperiaatetta toteuttavaksi niin alueellisesti kuin asiakasryhmittäin.	Taksamalliuudistuksen valmistelu aloitetaan uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönoton ja "sisäänajon" jälkeen aikaisintaan vuonna 2021.	Ei tietoa ☐
Liittymis-, laskutus- ja mittarointiprosessien sujuvuutta ja suoraviivaistamista sekä itsepalveluominaisuuksia tehostetaan asiakastieto- ja laskutusjärjestelmän käyttöönotolla 2019 ja vesimittareiden etäluennan toteutuksella 2019 alkaen.	Asiakastietojärjestelmän kilpailutus käynnissä vuoden 2019 lopussa. Etämittauksen palveluntuottajasopimukset allekirjoitettu, tiedonsiirtopalvelu käytössä ja mittareiden massavaihdot alkavat helmikuussa 2020.	Toteutuu
Toteutetaan varautumissuunnitelman päivityksen yhteydessä ajankohtaiseksi tulevat kriittiset toimenpiteet kuten lukitusten ajanmukaistaminen.	Tunnistettuja toimenpiteitä, kuten vesilaitosten, vedenottamoiden ja vesisäiliöiden lukitukset ajanmukaistettu.	Toteutuu

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa liikelaitoksen johtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Tuottovaatimus	1 200 000 euroa	1 200 000 euroa	Toteutuu
Tilikauden ylijäämä	> 700 000 euroa (ei sitova)	978 959,57 euroa	Toteutuu

2.1 Toiminnalliset tavoitteet

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Kajaanin Veden asiakastytyväisyys	Kuntatekniikan palvelukyselyn vesihuollon osuuden keskiarvo parillisina vuosina, 0-5	-	Kuntatekniikan palvelukysely suoritetaan parillisina vuosina, ei toteutettu 2019.	Toteutuu
Vesihuollon toimitusvarmuus	Vedenjakelun suunnittelemattomat käyttökatkokset, tuntia/asukas/vuosi	0,15 h/as/v	0,022 h/as/v	Toteutuu
Kajaanin Veden sähköisen palvelun lisääminen	Vesimittarien etäluku	Toteutus aloitettu	Etämittauksen toteutustapa päätetty, palveluntuottajat kilpailutettu, sopimukset allekirjoitettu, tiedonsiirtopalvelu käytössä ja mittareiden asennus uusille liittyjille aloitettu.	Toteutuu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Jätevesipumppaamojen energiatehokkuus	Jätevesipumppaamojen energiatehokkuus optimoitu, % pumppaamoista	54 %	55,3 %	Toteutuu
Ympäristöystävällinen viemäröinti & jätevedenpuhdistus	Jätevedenpuhdistamon kuukausinäytteistä lupaehtojen mukaisia, % (kpl)	87,5 % (21/24 kpl) ympäristöluvan mukaisesti	87,5 % (21/24 kpl)	Toteutuu

Osaajista elinvoimaa

Kajaanin Veden harjoittelupaikkojen tarjoaminen tuleville osaajille	Harjoittelu- ja työssäoppimispaikkoja, htv/vuosi	1,0-1,5 htv/v	1,6 htv/v	Toteutuu
---	--	---------------	-----------	---

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Vesiosuuskuntien liittämisen tai kunta-/vesihuoltolaitosfuusioiden vaikutukset vastuiden kasvuun, tehokkuuden (m ³ /km) heikkenemiseen ja edelleen resurssitarpeisiin ja hinnoitteluun. Toimintakyvyn/palvelutason heikkeneminen korjausvelan kasvun/puutteellisen omaisuudenhallinnan vuoksi. Tulopohjaan nähden liian laaja toiminta-alue ja/tai palvelurepertuaari tai -taso	Ei toteutunut.
Rahoitusriskit	Tulojen vähentyminen laskutettavan talous- ja/tai jäteveden määrän vähentyessä	Laskutettavan talous- ja jäteveden määrä kasvoi 0,9 % edellisestä vuodesta. Myynti sisältää yhden merkittävän kiinteistön talousvesivuodon. Ilman sitä laskutettavan talous- ja jäteveden määrä olisi vähentynyt 0,3 % edellisestä vuodesta.
Toiminnalliset riskit	Vesihuollon häiriötilanne sähkö- tai	Ei merkittäviä häiriötilanteita.

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
	tietoliikennejärjestelmien keskeytyksen, verkosto- tai laitteistorikkojen, poikkeuksellisten säätömiöiden tai laatuviian vuoksi	
Vahinkoriskit	Korvausvastuu vastuuvakuutuksen piiriin kuulumattomasta vesihuollon virheestä aiheutuneesta vahingosta Korvausvastuu ympäristölupaehdot "ylittävästä" toiminnasta tai ympäristövahingosta (esim. jätevedenpuhdistamon toimintahäiriö) Työntekijöiden henkilövahinkoriskit	Ei vastuuvakuutuksen piiriin kuulumattomia vahinkoja. Ei lupaehdot "ylittäviä" ympäristövahinkoja, yksi alle 4.000 m ³ :n jätevesipumppaamoilivuoto. Ei merkittäviä henkilövahinkoja.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Vastuut selkeästi määritelty.	Vastuut selkeästi määritelty.
Henkilöstöasiat	Kaupungin henkilöstöohjelma ja sen seuranta käytössä Työyhteisötaitojen kehittämiseen panostetaan.	Henkilöstöohjelma seurantoineen käytössä. Normaali henkilöstöohjelman mukainen panostus.
Taloussuunnittelu	Talousarvion toteutumista seurataan kuukausittain.	Kuukausittainen seuranta.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Tehtäväkokonaisuuksien ja tehtävänjaon tarkentaminen Kajaanin Veden ja taloushallinnon kesken Laskutukseen ja maksuliikenteeseen liittyvän riskienhallinnan (työnjaon) huomiointi Menojen kohdistaminen oikeille tileille ja tilikausille	Taloushallinnon keskittämishanke käynnissä, tehtäväjako osa sitä. Menojen kohdentaminen oikeille tileille ja tilikausille sisäistetty aiempaa paremmin.
Taloustraportointi	Taloustraportointi johtokunnan jäsenille kuukausittain, käsittely johtoryhmässä	Toteutunut.
Omaisuuksien hallinnointi	Vesihuollon omaisuudenhallinnan perustiedon lisääminen verkosto-omaisuuden korjausvelan määrittämismenetelmän kehityshankkeessa -> omaisuuden hallinnan perustuminen entistä systemaattisempaan tietoon	Verkosto-omaisuuden korjausvelan uusi määrittämismenetelmä valmis. Korjausvelan laskenta/päivitys uudella menetelmällä syys-lokakuussa 2019.
Tietohallinto ja tietoturva	Tietosuojaselosteet ajan tasalla Tietohallinto- ja tietoturvaosaamisen lisääminen tietohallintoa hyödyntäen tai osaamista rekrytoimalla	Tietosuojaselosteet ajan tasalla. Toteutusmalli/-vaihtoehto selviää tietohallinnon kehityshankkeen yhteydessä?
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Kajaanin Vesi ei myönnä avustuksia, takauksia tai vakuuksia.	Ei myönnettyjä avustuksia, takauksia tai vakuuksia.
Sopimushallinta	Sopimusvastuut määritetty Sähköisen sopimushallinnan kaikkien mahdollisuuksien selvittäminen ja hyödyntäminen	Sopimusvastuut määritetty. Ei erillisiä selvityksiä Kajaanin Veden toimesta.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Ei omaa hanketoimintaa	Ei hankkeita.

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	20,2	21	19,9

2.2 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa

Kajaanin Vesi -liikelaitos 1000 €	TA 2019	Muutokset TA 2019	Muutettu TA 2019	TOT 1-12 2019	Poikkeama	TP 2018
LIKEVAIHTO	7 397		7 397	7 404	-7	7 183
Liiketoiminnan muut tuotot				23	-23	36
Materiaalit ja palvelut	-2 176		-2 176	-2 168	-7	-2 237
Henkilöstökulut	-1 257		-1 257	-1 203	-54	-1 211
Poistot ja arvonalentumiset	-1 890		-1 890	-1 791	-99	-1 784
Liiketoiminnan muut kulut	-91		-91	-96	5	-94
Liikelyi-/Alijäämän erät yht.	-5 414		-5 414	-5 236	-178	-5 289
LIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	1 983		1 983	2 168	-185	1 894
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 200		-1 200	-1 189	-11	-1 189
Yli-/Alijäämä Ennen sat. eriä	783		783	979	-196	705
Satunnaiset tuotot ja -kulut						0
Yli-/Alijäämä Ennen varauksia	783		783	979	-196	705
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	783		783	979	-196	705

Investointiosan toteutumisvertailu

	TA 2019	TP 2019 Toteuma	Poikkeama	TP 2018
Rakennukset/rakentaminen				
Rakennukset				
Vesihuollon suunnittelu ja tutkiminen				
Vesihuollon rakentaminen ja saneeraus	-2 065 000,00	-1 673 503,49	391 496,51	-1 760 404,06
Rakentaminen ja saneeraus rahoitusos.				245 611,36
Hulevesi - omaisuuden luovutus kaup.				
Vedenottamot				-6 354,65
Pohjavesialueet				
Vedenkäsittelylaitokset				
Vesisäiliöt	-313 000,00	-376 406,15	-63 406,15	-413 662,15
Paineenkorotusasemat				
Jätevedenpumppaamot	-187 000,00	-119 315,97	67 684,03	-220 744,02
Jätevedenpuhdistamo	-290 000,00	-229 042,68	60 957,32	-154 699,70
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-2 855 000,00	-2 398 268,29	456 731,71	-2 310 253,22
Koneet ja kalusto				
Vesilaitoksen koneet	-100 000,00	-1 042,60	98 957,40	-966,08
Viemärlaitoksen kon				
Koneet ja kalusto yhteensä	-100 000,00	-1 042,60	98 957,40	-966,08
Aineettomat oikeudet	-100 000,00	-58 835,93	41 164,07	0,00
Investoinnit yhteensä	-3 055 000,00	-2 458 146,82	596 853,18	-2 311 219,30

Talousarvion rahoitusosan toteutuminen

	TA 2019	TP 2019 Toteuma	Poikkeama	TP 2018
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä	1 982 945,52	2 168 161,79	185 216,27	1 893 994,51
Poistot ja arvonalentumiset	1 889 771,52	1 791 172,50	-98 599,02	1 783 771,97
Rahoitustuotot ja kulut	-1 200 000,00	-1 189 202,22	10 797,78	-1 188 966,02
Tulorahoituksen korjauserät		0,00	0,00	-1 459,68
Toiminnan rahavirta	2 672 717,04	2 770 132,07	97 415,03	2 487 340,78
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-3 055 000,00	-2 458 146,82	596 853,18	-2 556 830,66
Rahoitusosuudet investointimenoihin		0,00	0,00	245 611,36
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		0,00	0,00	1 459,68
Investointien rahavirta	-3 055 000,00	-2 458 146,82	596 853,18	-2 309 759,62
Toiminnan ja investointien rahavirta	-382 282,96	311 985,25	694 268,21	177 581,16
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta		-408 982,66		-499 497,64
Saamisten muutos muilta		-115 408,65		92 599,39
Korttomien velkojen muutos kunnalta		-25 093,32		39 203,17
Korttomien velkojen muutos muilta		49 063,10		48 610,11
Liittymismaksujen muutos	150 000,00	203 843,62		161 294,87
Rahoituksen rahavirta	150 000,00	-296 577,91		-157 790,10
Rahavarojen muutos	-232 282,96	15 407,34		19 791,06
Rahavarojen muutos		15 407,34		19 791,06
Rahavarat kauden lopussa 31.12.		103 544,01		88 136,67
Rahavarat 1.1.		88 136,67		68 345,61

3. Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma		1.1.-31.12.2019		1.1.-31.12.2018
Liikevaihto		7 403 706,11		7 183 421,19
Liiketoiminnan muut tuotot		22 602,01		35 959,63
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet j	-939 146,75		-985 854,43	
Palvelujen ostot	-1 229 143,14	-2 168 289,89	-1 250 789,07	-2 236 643,50
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-936 964,46		-942 638,00	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-237 615,05		-228 953,26	
Muut henkilöstösivukulut	-28 347,37	-1 202 926,88	-38 950,59	-1 210 541,85
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 791 172,50		-1 783 771,97	
Arvonalentumiset	0,00	-1 791 172,50	0,00	-1 783 771,97
Liiketoiminnan muut kulut		-95 757,06		-94 428,99
Liikeylijäämä		2 168 161,79		1 893 994,51
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	10 946,80		11 749,06	
Korvaus peruspääomasta	-39 281,80		-8 642,00	
Muut rahoituskulut	-1 160 867,22	-1 189 202,22	-1 192 073,08	-1 188 966,02
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä		978 959,57		705 028,49
Ylijäämä ennen varauksia		978 959,57		705 028,49
Tiliikauden ylijäämä/alijäämä		978 959,57		705 028,49
Liikelaitoksen tunnusluvut				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		8,53		7,71
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %		8,53		7,71
Voitto, %		13,2		9,8

Tunnuslukujen selitykset

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + sijoitettu koroll. Vierapääoma + poistoero ja vap.eht. Varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikelyjäämä	2 168 161,79	1 893 994,51
Poistot ja arvonalentumiset	1 791 172,50	1 783 771,97
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 189 202,22	-1 188 966,02
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	-1 459,68
Toiminta yhteensä	2 770 132,07	2 487 340,78
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 458 146,82	-2 556 830,66
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	245 611,36
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	1 459,68
Investoinnit yhteensä	-2 458 146,82	-2 309 759,62
Toiminnan ja investointien rahavirta	311 985,25	177 581,16
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta		
Lyhytaikaisen lainojen muutos muilta		
Lainakannan muutokset yhteensä		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutokset kunnalta	-408 982,66	-499 497,64
Saamisten muutokset muilta	-115 408,65	92 599,39
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-25 093,32	39 203,17
Korottomien velkojen muutos muilta	49 063,10	48 610,11
Liittymismaksujen muutos muilta	203 843,62	161 294,87
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-296 577,91	-157 790,10
Rahoituksen rahavirta	-296 577,91	-157 790,10
Rahavarojen muutos	15 407,34	19 791,06
Rahavarojen muutos	15 407,34	19 791,06
Rahavarat 31.12.	103 544,01	88 136,67
Rahavarat 01.01.	88 136,67	68 345,61
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, €		
Investointien tulorahoitus, %	112,69	107,75
Lainanhoitokate		
Kassan riittävyys, pv	5,30	4,40
Quick ratio	3,82	3,32
Current ratio	3,82	3,32

Tunnuslukujen selitykset

Investointien tulorahoitus %

= $100 * (\text{yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{poistot ja arvonalentumiset} - \text{tuloverot}) /$
investointien omahankintameno

Pääomamenojen tulorahoitus %

= $100 * (\text{yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{poistot ja arvonalentumiset} - \text{tuloverot}) /$
investointien omahankintameno + antolainojen nettolisäys + lainanlyhennykset

Lainanhoitokate

= $(\text{yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{poistot ja arvonalentumiset} + \text{korkokulut}) /$

Tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	26 892 908,85	26 225 934,53
Aineettomat hyödykkeet	0,00	1 222,22
Tietokoneohjelmistot	0,00	1 222,22
Aineelliset hyödykkeet	26 743 028,55	26 074 832,01
Maa-alueet	262 814,62	262 814,62
Rakennukset	4 030 188,55	4 170 618,47
Johtoverkostot ja laitteet	20 300 212,71	19 993 914,57
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	1 774 906,58	1 381 175,35
Koneet ja kalusto	134 900,89	133 181,15
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	240 005,20	133 127,85
Sijoitukset	149 880,30	149 880,30
Muut saamiset	149 880,30	149 880,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 548 182,13	3 008 513,30
Saamiset	3 444 638,12	2 920 376,63
Lyhytaikaiset	3 444 638,12	2 920 376,63
Myyntisaamiset	2 033 597,47	2 026 539,24
Saamiset kunnalta	1 406 052,05	889 262,39
Muut saamiset	230,00	0,00
Siirtosaamiset	4 758,60	4 575,00
Rahat ja pankkisaamiset	103 544,01	88 136,67
Maksuliiketil	103 544,01	88 136,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 441 090,98	29 234 447,83
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	26 050 526,51	25 071 566,94
Peruspääoma	19 640 900,81	19 640 900,81
Edellisten tilikausien ylijäämä	5 430 666,13	4 725 637,64
Tilikauden ylijäämä	978 959,57	705 028,49
VIERAS PÄÄOMA	4 390 564,47	4 162 880,89
Pitkäaikainen	3 461 371,25	3 257 527,63
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	3 461 371,25	3 257 527,63
Lyhytaikainen	929 193,22	905 353,26
Ostovelat	365 555,18	375 240,02
Velat kunnalle	14 893,07	39 203,17
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	332 781,72	292 247,11
Siirtovelat	215 963,25	198 662,96
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 441 090,98	29 234 447,83
Liikelaitoksen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	85,58	85,76
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	59,57	57,95
Kertynyt yli-/alijäämä (1000 €)	6 410	5 431
Lainakanta 31.12. (1000 €)		
Lainasaamiset 31.12 (1000 €)		

Taseen tunnuslukujen selitykset

Omavaraisuusaste %

= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko omapääoma - saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin vesi –liikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa Kajaanin Vesi –liikelaitoksen tilinpäätöksen 2019 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 978.959,57 euroa kirjataan Kajaanin Vesi –liikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämätilille.

Kajaanin Vesi –liikelaitoksen johtokunta esittää Kajaanin Vesi –liikelaitoksen tilinpäätöksen 2019 Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kajaanin kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet. Alle 10.000 euron hankinnat pois lukien vesi- ja jätevesimittarit, on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

4.2. Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot	2019	2018
Käyttömaksut	5 779 568,80	5 584 196,69
Perusmaksut	1 443 793,70	1 403 884,04
Muut Palvelut	180 343,61	195 340,46
Liikevaihto	7 403 706,11	7 183 421,19
Liiketoiminnan muut tuotot	18 027,26	21 763,58
Avustukset	4 574,75	14 196,05
Tuotot yhteensä	7 426 308,12	7 219 380,82

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat

	Poisto- aika vuotta	Poisto- menetelmä menetelmä
Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmat	3	tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	5	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	20-40	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15-30	tasapoisto
Koneet ja kalusto	3-10	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet, luonnonvarat		Käytön mukainen poisto

Tuloutus kaupungille

	2019	2018
Peruspääoman korko	39 281,80	8 642,00
Tuloutus ylijäämistä	1 160 718,20	1 191 358,00
Yhteensä	1 200 000,00	1 200 000,00

4.3. Taseen liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2019

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet					Sijoitukset Muut saamiset	Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskenäiset hankinnat	Palautuskelpoiset liittymismaksut	
Poistamaton hankintameno 1.1	1 222,22	262 814,62	4 170 618,47	21 375 089,92	133 181,15	133 127,85	149 880,30	26 225 934,53
Lisäykset tilikauden aikana			94 110,93	2 082 886,09	41 222,00	239 927,80		2 458 146,82
Rahoitusosuudet tilikaudella				0,00				0,00
Vähennykset tilikauden aikana								0,00
Siirrot erien välillä			0,00	133 050,45	0,00	-133 050,45		
Tilikauden poisto	-1 222,22		-234 540,85	-1 515 907,17	-39 502,26			-1 791 172,50
Arvonlennukset ja niiden palautukset								0,00
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	262 814,62	4 030 188,55	22 075 119,29	134 900,89	240 005,20	149 880,30	26 892 908,85
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	262 814,62	4 030 188,55	22 075 119,29	134 900,89	240 005,20	149 880,30	26 892 908,85

Maa- ja vesialueiden erittely

	2019	2018
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	160 374,88	160 374,88
Muut maa- ja vesialueet	102 439,74	102 439,74
Maa- ja vesialueet yhteensä	262 814,62	262 814,62

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2019

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	230 249,92	0,00	230 044,39
Yhteensä	0,00	230 249,92	0,00	230 044,39
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	23 862,57	0,00	22 603,46
Yhteensä	0,00	23 862,57	0,00	22 603,46
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	767,53	0,00	745,87
Yhteensä	0,00	767,53	0,00	745,87
Saamiset kunnalta				
Myyntisaamiset	0,00	117 199,36	0,00	4 489,45
Lainasaamiset	0,00	1 288 852,69	0,00	884 772,94
Yhteensä	0,00	1 406 052,05	0,00	889 262,39
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	1 778 717,45	0,00	1 773 145,52
Muut saamiset	0,00	230,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	4 758,60	0,00	4 575,00
Yhteensä	0,00	1 783 706,05	0,00	1 777 720,52
Saamiset yhteensä	0,00	3 444 638,12	0,00	2 920 376,63

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Kela, korvaus työterveyshuollosta	4 758,60	4 575,00
yhteensä	4 758,60	4 575,00

Oman pääoman erittely

	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	19 640 900,81	19 640 900,81
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	19 640 900,81	19 640 900,81
Edellisten tilikausien ylijäämä	5 430 666,13	4 725 637,64
Tilikauden ylijäämä	978 959,57	705 028,49
yhteensä	26 050 526,51	25 071 566,94

Vieras pääoma

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Pääomalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00		0,00
	0,00	0,00		0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	36 588,97	0,00	60 039,81
Muut velat	52 324,53	0,00	52 324,53	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
		0,00		0,00
Siirtovelat		0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	52 324,53	36 588,97	52 324,53	60 039,81
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	674,70	0,00	3 460,23
Muut velat	56 744,64	0,00	21 728,40	0,00
Yhtensä	56 744,64	674,70	21 728,40	3 460,23
Velat kunnalle				
Lainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	14 893,07	0,00	39 073,35
Muut velat	189 324,63		160 414,73	
Yhteensä	189 324,63	14 893,07	160 414,73	39 073,35
Velat muille				
Ostovelat	0,00	328 291,51	0,00	311 739,98
Muut velat	3 162 977,45	332 781,72	3 023 059,97	292 376,93
Siirtovelat	0,00	215 963,25	0,00	198 662,96
Yhteensä	3 162 977,45	877 036,48	3 023 059,97	802 779,87
Vieras pääoma yhteensä	3 461 371,25	929 193,22	3 257 527,63	905 353,26

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2019	2018
Lomapalkkajaksotus	184 345,80	167 049,56
Tulospalkkio	31 617,45	31 613,40
Siirtovelat yhteensä	215 963,25	198 662,96

4.3.2 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

	2019	2018
Leasingvastuut (arvonlisäverollinen)		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	57 450,48	67 952,75
Myöhemmin maksettavat	49 809,73	60 847,99
Yhteensä	107 260,21	128 800,74

4.3.3 Ympäristöasiat

Ympäristötuotot ja -kulut

	2019	2018
Ympäristötuotot		
Viemärlaitoksen tuotot	4 647 226,56	4 489 637,58
Ympäristökulut		
Maaperän ja pohjaveden suojelu		-19 328,65
Vesiensuojelu		
Viemärlaitoksen kulut	-3 375 097,94	-3 361 971,42
Ympäristö netto	1 272 128,62	1 108 337,51

Pysyviin vastaaviin sisältyviä aktivoituja pitkävaikutteisia ympäristömenoja, tasearvo 31.12.

	2019	2018
Maa-alueet		
Jätevedenpuhdistamon maa-alue	51 983,36	51 983,36
Rakennukset		
Viemärlaitoksen rakennukset	1 798 252,76	1 920 400,76
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Viemärlaitoksen kiinteät rakenteet ja laitteet	11 372 556,34	11 033 639,38
Aktivoidut ympäristökulut yhteensä	13 222 792,46	13 006 023,50

4.3.4 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2019	2018
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)		
vakituiset	17,30	18,30
määräaikaiset	2,60	1,90
työllistetyt	0,00	0,00
Yhteensä	19,90	20,20
Henkilöstökulut		
Tuloslaskelman henkilöstökulut		
Maksetut palkat	937 524,67	946 406,96
Henkilöstökorvaukset	-560,21	-3 768,96
Palkat ja palkkiot yhteensä	936 964,46	942 638,00
Eläkekulut	237 615,05	228 953,26
Muut henkilösivukulut	28 347,37	38 950,59
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä	1 202 926,88	1 210 541,85
Aktivoidut henkilöstökulut yhteensä		

5. Kirjanpitokirjat ja tositelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tuloslaskelma	sähköinen
Tase	sähköinen
Rahoituslaskelma	sähköinen
Tilipuitteet	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Tasekirja	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen

TOSITELAJIT

AB	Käyttöomaisuus kirjanpitotosite	sähköinen
AF	Käyttöomaisuus poistotosite	sähköinen
AZ	Käyttöomaisuus purkamisen tosite	sähköinen
DZ	Myyntireskontra Asiakkaat-maksu	sähköinen
K1	Kirjanpitoliihtymä maksuliikenne	sähköinen
K2	Sips muistiot	sähköinen
KG	Ostoreskontra toimittajat-hyvitys	sähköinen
KR	Ostoreskontra toimittajat lasku	sähköinen
KZ	Ostoreskontra toimittajat maksu	sähköinen
PA	Palkat	sähköinen
RE	Hankinta - lasku brutto	sähköinen
RV	Myynti - laskun siirto	sähköinen
SA	Pääkirjatilitosite	sähköinen
SB	Palkat lomapalkkavaraukset	sähköinen
WE	Varastokirjaukset tavaravastaanotto	sähköinen
ZK	Liittymät palvelukassa	sähköinen

6. Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 27. päivänä helmikuuta 2020

Johtokunta:

Akseli Leppänen, puheenjohtaja

Päivi Fonselius, varapuheenjohtaja

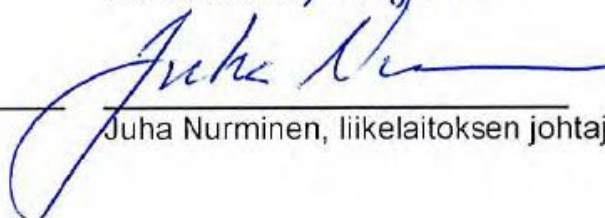

Teemu Ikonen

Anneli Määttä, varajäsen

Markku Pyy

Juha Nurminen, liikelaitoksen johtaja

VIMPELINLAAKSON KEHITTÄMISLIKELAITOS

TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällys

1 Toimintakertomus	159
1.1. Liikelaitoksen johtajan katsaus	159
1.2. Liikelaitoksen hallinto	159
1.3. Taloudellinen kehitys	159
1.4. Olennaiset tapahtumat	160
1.5. Liikelaitoksen henkilöstö	160
1.6. Ympäristöasiat	160
1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat ...	160
2. Talousarvion toteutumisvertailu	160
2.1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	160
2.2. Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa	163
3 Tilinpäätöslaskelmat	165
Tilikauden tuloksen käsittely	168
4. Tilinpäätöksen liitetiedot	169
4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	169
4.2. Tuloslaskelman liitetiedot	169
4.3. Taseen liitetiedot	170
5 Kirjanpitokirjat ja tositelajit	172
6. Tilinpäätöksen allekirjoitus	173

Vimpelinlaakson kehittämislaitos

1 Toimintakertomus

1.1. Liikelaitoksen johtajan katsaus

Vimpelinlaakson kehittämislaitoksen 16. toimintavuosi kului sen perustehtävän toteuttamisessa, joka on tukea toiminnallaan Kajaanissa järjestettävää toisen- ja korkea-asteen koulutusta ylläpitämällä ja kehittämällä hallinnassaan olevia valtiolta luovutuksena siirtyneitä Vimpelinlaakson ja Seppälän oppilaitoskiinteistöjä. Liikelaitokselle on keskitetty vuoden 2010 alusta lukien kaikki vuonna 1997 valtiolta kaupungille luovutuksena tulleet toisen- ja korkea-asteen oppilaitosrakennukset. Tiloja on yhteensä noin 64 500 m².

Liikelaitos saavutti keskeiset sille asetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tilikauden tulos ylitti tavoitteensa, riskejä ei realisoitunut merkittävässä määrin ja tilojen vuokralaiset ovat pitkälti tyytyväisiä tiloihinsa. Investointeja on pyritty tekemään todellisen tarpeen mukaan, määrärahojen käyttöä on seurattu ja tarvittaessa muutettu johtokunnassa sekä talousarvion määrärahoja ei ole ylitetty. Liikelaitos on toiminta-aikanaan mahdollistanut kustannustehokkaat ja tarkoituksenmukaiset tilat niiden käyttäjille.

1.2. Liikelaitoksen hallinto

Vimpelinlaakson kehittämislaitos päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista pääasiassa kuntalain (410/2015) ja kaupungin hallintosäännön mukaisesti.

Liikelaitoksen toiminnasta ja kehittämisestä vastaa Kajaanin kaupunginhallituksen alainen Vimpelinlaakson kehittämislaitoksen johtokunta yhteistyössä liikelaitoksen johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon, toiminnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä edistää, ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa.

Johtokuntaan kuuluu seitsemän kaupunginhallituksen toimikaudekseen valitsemaa jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Jäsenistä yksi nimetään Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy:n esityksestä, yksi Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen esityksestä ja yhden jäsenistä tulee edustaa ympäristötekniistä toimialaa. Kaupunginhallitus valitsee yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Lisäksi kaupunginhallitus nimeää johtokuntaan läsnäolo- ja puheoikeudella oman edustajansa. Johtokunta kokoontui vuonna 2019 neljä kertaa.

1.3. Taloudellinen kehitys

Liikelaitoksen hallinnassa olevien rakennusten ylläpito- ja pääomakulujen rahoitus suoritettiin niistä saaduilla vuokratuotoilla ja jotka ovat samalla liikelaitoksen liikevaihtoa. Investointihankkeet toteutettiin tarvittavilta osin vieraalla pääomalla ja pääomavuokrien poistoilla.

Vuoden 2019 liikevaihto oli 4.172.160 €. Tilikauden 1.1. - 31.12.2019 tulos oli ylijäämäinen 171.489 €. Ylijäämäinen tulos johtui pääosin lämmitystarpeeltaan edullisen vuoden (n. – 8 %) energiakustannusten säästöistä, palvelujen ostojen säästöistä sekä matalista markkinakoroista, jonka vuoksi rahoituskulut toteutuivat suunniteltua pienempinä. Lisäksi liikevaihto toteutui talousarviota paremmin osan tyhjästä tiloista saadessa uudet käyttäjät.

Investointiosan toteutuma oli 794.028 €. Muutetussa talousarviossa investointimäärärahat olivat 900.000 €. Taito 1 ja 2 rakennusten kahvioiden korjaus- ja muutustyöt, Oppi 4 rakennuksen julkisivukorjaus ja Seppälän Impilinnan katon maalaus sekä Tieto 2 luokkatilamuutos valmistuivat suunnitellusti. Tieto 4 rakennushallin korjaustöitä ja Oppi 5 rakennuksen sisäilmakorjauksia jatkettiin. Lisäksi tehtiin Oppi 3 asuntolarakennuksen ja ravintola-keittiö Foxin peruskorjaussuunnittelua.

1.4. Olennaiset tapahtumat

Liikelaitoksen perustehtävän mukaisesti rakennuksia ylläpidettiin, toteutettiin hallinnassa olevien rakennusten ja alueiden tarpeellisia korjauksia sekä kehitettiin toisen asteen- ja ammattikorkeakoulutuksen oppimisympäristöä mahdollistaen niille tarkoituksenmukaiset ja kilpailukykyiset toimitilat.

Vuosien 2015 - 2017 aikana toteutettiin liikelaitoksen mittava huonokuntoisten ja tyhjen tilojen purkaminen, jossa tiloja poistui kaikkiaan n. 7 200 m² (n. -10 %). Liikelaitoksen isot kehittämis- ja rakentamishankkeet on toteutettu aiemmin, vuosina 2018-2019 keskityttiin vain tarpeellisiin perus- ja muutokorjauksiin. Suunnitelmakaudella 2021-2024 on tarkoitus toteuttaa seuraavia isompia peruskorjaus- tai tilojen korvaamishankkeita Oppi- ja Seppälän rakennuksissa.

Osana kaupungin omistajapoliittista ohjelmaa tarkasteltiin ja selvitettiin kaupungin tilakeskuksen, Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitoksen ja Mamselli -liikelaitoksen tuottamien keskeisten tukipalvelujen keskittämistä sekä konsernin kiinteistönhoidon yhtiöittämistä. Toiminnan keskittämisestä tai yhtiöittämisestä päätettiin, ettei niihin nyt ryhdytä vaan kehitetään ja lisätään selvityksissä olleiden toimijoiden yhteistyötä.

Tieto 2 ja 3 rakennuksissa olleet tyhjätilat ovat osittain käytössä, tyhjiä tiloja on alle 1 000 m² ja vuokrausaste on hyvällä tasolla n. 97 %.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Liikelaitoksella ei ole omaa henkilöstöä.

1.6. Ympäristöasiat

Liikelaitoksen energiakulutus on pienentynyt pitemmällä aikavälillä rakennuskannan vähenemisen vuoksi ja kaikki rakennukset ovat kaukolämmössä. Rakennusten lämmitystarve (lämmitystarveluku) on ollut viime vuodet selvästi normaalivuotta pienempää ja osaltaan vaikuttanut lämmön energiakulutukseen ja kustannuksiin. Kiinteistöjen jätehuoltoa on kehitetty muuttuneiden säännösten ja ohjeistuksien mukaisesti.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Rakennusomaisuutta koskevat keskeisesti omaisuuden käytettävyyteen, kuntoon, korjausvelkaan, vahinkoihin ja tyhjiin tiloihin liittyvät riskit. Lisäksi investointien rahoitukseen voi liittyä riskejä.

Mitkään näistä riskeistä eivät ole realisoitunut viime vuosina merkittävästi. Liikelaitoksen viime vuosina tehtyjen investointien ja huonokuntoisten tilojen vähentämisellä korjausvelka on hallinnassa ja omaisuuden kunto säilynyt keskimäärin hyvänä. Omaisuus on vakuutettu palon ja irtaimiston osalta. Markkinakorot ovat olleet jo vuosia lähellä 0-tasoa.

2. Talousarvion toteutumisvertailu

2.1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Palvelulinjaukset

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Toteutetaan investointiosan hankkeet. Vuonna 2019 ei ole isoja investointihankkeita vaan pienehköjä osakorjauksia ja muutostöitä. Suurimpina investointikohteina ovat keittiö-ravintola Foxin peruskorjaus ja Tieto 4 -rakennushallin korjaukset.	Johtokunta teki loppuvuodesta talousarvion investointiosan muutoksen, jonka mukaan investoinnit toteutuvat suunnitellusti. Foxin peruskorjaus siirtyy vuodelle 2020 muutoksen mukaisesti.	Toteutuu
Kaupungin tilaohjelman toteuttaminen ja kehittäminen jatkuu. Keskeisimmät asiat ovat rakennusten korjausvelka ja -tarve, viiden vuoden investointisuunnitelma sekä rakennusten salkutus. Rakennusten arvo-, kunto-, investointitarve- ja korjausvelkaselvitystä päivitetään joka toinen vuosi.	Kaupungin ja Vilakkeen viiden vuoden investointisuunnitelmaa on tarkennettu ja kehitetty yhdessä tilojen käyttäjien kanssa. Rakennusten arvo-, investointitarve- ja korjausvelkalaskelmat päivitetään vuosien 2018-2019 tiedoilla.	Toteutuu

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Tyhjäksi tai vajaakäytölle jääneiden tai jäävien tilojen kokonaismäärää vähennetään ja ne huomioidaan kaupungin rakennusten rakennemuutosohjelmassa.	Vuonna 2019 ei ole tapahtunut vähennystä tilojen määrässä. Seppälässä otettiin käyttöön vertikaaliviljelykasvihuone n. 240 m ² .	Ei toteudu
Energian seurannassa ja käytön tehostamisessa tavoitteena on energiansäästötyöhön panostaminen ja 1–2 prosentin säästö vuotuisiin energiakustannuksiin.	Liikelaitoksen rakennusten sähkön kulutus oli vuonna 2018 4 880 MWh ja vuonna 2019 4 897 MWh, kulutus nousi 17 MWh.	Ei toteudu
Kaupungin tilakeskus hoitaa edelleen Vilakkeen noin 64 000 m ² :n rakennusomaisuuden rakennuttamis- ja asiantuntijatehtävät, kiinteistönhoidon ja kunnossapidon sekä kaupungin tilaohjelman valmistelun ja toteuttamisen.	On hoitanut palvelulinjauksen mukaisesti.	Toteutuu
Vilake on osaltaan mukana Kajaanin kaupungin omistajapoliittisen ohjelman selvityksissä ja toimenpiteissä.	Vuoden 2019 toukokuussa valmistui omistajapoliittisen ohjelman mukaiset selvitykset tilakeskus-Mamselli-Vilake toiminnan yhdistämisestä sekä kiinteistönhoidon yhtiöittämisselvitys. Kaupunginhallitus käsitteli loppuraportit elokuussa 2019.	Toteutuu

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa liikelaitoksen johtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Tuottovaatimus	Peruspääoman korko	Tuloutettiin kaupungille 852,00 € tavoitteen mukaisesti.	Toteutuu
Tilikauden tavoite	Tilikauden ylijäämä > 0 €	Tilikauden toteutunut ylijäämä oli 171.489,32 €. Tilikauden tavoite toteutui.	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
------------------------	---------	--------------	-----------------	------

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja energiankulutuksen hallinta Vilakkeessa	Rakennusten ja rakennuksissa toimivien prosessien yhteenlaskettu energian kulutus pienenee.	Energian kulutus on 1-2 % pienempi vuoden 2018 tasoon verrattuna.	Liikelaitoksen rakennusten sähkön kulutus oli vuonna 2018 4 880 MWh ja vuonna 2019 4 897 MWh, kulutus nousi 17 MWh.	Ei toteudu
--	---	---	---	---

Tulevaisuus nuorissa

Vimpelinlaakson toisen ja korkea-asteen kampus ja oppimisympäristö on tiivis ja viihtyisä	Tilojen käytön tehokkuus	Tyhjiä tiloja < 1 000 m ²	Tyhjiä tiloja vuoden 2019 lopussa n. 800 m ² .	Toteutuu
	Tilojen kunto	Peruskorjaamattomia tiloja 5 800 m ²	Peruskorjaustarpeessa olevia tiloja Oppi- ja Seppälän rakennuksissa n. 5 770 m ² .	Toteutuu

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Jos peruskorjausinvestoinnit ovat pienemmät kuin rakennusten peruskorjaustarvekuluminen niin korjausvelka kasvaa, rakennusten kunto heikkenee ja mm. sisäilmaongelmia voi ilmaantua. Rakennusten kuluminen on tällä hetkellä noin 2,1 milj. euroa/vuodessa ja korjausvelka noin 3,4 milj. euroa. Omaisuuteen kohdistetut toimenpiteet ovat olleet oikeita ja riittäviä.	Ei toteutuneita riskejä. Liikelaitoksen viime vuosina tehtyjen investointien ja huonokuntoisten tilojen vähentämisellä korjausvelka on hallinnassa ja omaisuuden kunto säilynyt keskimäärin hyvänä.
Rahoitusriskit	Markkinakorkojen ja korkokustannusten nousu. Pyritään lainojen lyhyisiin takaisinmaksuaikoihin ja tarvittaessa tehdään markkinakorkojen nousuennusteiden mukaiset suojaustoimenpiteet.	Ei toteutuneita riskejä.
Toiminnalliset riskit	Lähivuosina voi tulla vuokratappioita tyhjästä tiloista.	Ei toteutuneita riskejä merkittävässä määrin. Tyhjiä tiloja n. 800 m ² , liikelaitoksen vuokrausaste vielä hyvä n. 97 %.
Vahinkoriskit	Rankkasateet, vuotovahingot, tulipalot tms. aiheuttavat tulvia ja kiinteistövahinkoja. Kovat pakkaset lisäävät energiakustannuksia sekä muut sään ääriilmiöt aiheuttavat vahinkoja tai ylimääräisiä kustannuksia. Kaikki rakennukset on vakuutettu omaisuusriskivakuutuksella ja kaupungilla on vastuuvakuutus mm. henkilövahinkojen varalta.	Ei toteutuneita riskejä merkittävässä määrin. Oppi 5 rakennuksen pohjakerroksen vauriokorjauksia jatkettiin vuonna 2019.

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
Päätöksentekoprosessi	Selkeät vastuu- ja sijaismäärittelyt noudattaen kaupungin keskeistä ohjeistusta kuten hallintosääntö jne.	Päätöksistä ei ole valituksia eikä otto-oikeuden käyttöä.
Henkilöstöasiat	Liikelaitoksella ei omaa henkilöstöä	Toteutunut suunnitellusti, ei toimenpiteitä.
Taloussuunnittelu	Taloussuunnittelun sitovuuden ja tavoitteiden noudattaminen Investointiosan toteuttaminen	Toteutunut suunnitellusti. Yksi investointihanke siirtyy vuodelle 2020.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Kirjanpito on ajantasainen ja luotettava. Osto- ja myyntilaskut käsitellään asianmukaisesti ja ajantasaisesti.	Toteutunut suunnitellusti.
Taloustraportointi	Taloustilanne käsitellään aina johtokunnan kokouksissa. Taloussuunnittelun toteutumista seurataan kuukausittain ja mahdollisiin poikkeamiin reagoidaan. Kaupungin osavuosisuunnittelu ohjeistuksen mukaisesti	Toteutunut suunnitellusti.
Omaisuuden hallinnointi	Käyttöomaisuus, poistot/investoinnit ja varaukset oikein sekä ajan tasalla. Tyhjiä ja vajaakäyttöisten tilojen toimenpiteet kuten myynti tai purku	Toteutunut suunnitellusti.
Tietohallinto ja tietoturva	Toimintaan liittyvät tietosuojaselosteet on	Toteutunut suunnitellusti.

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2019
	laadittu.	
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Ei kuulu liikelaitoksen toimintaan	Ei toimenpiteitä.
Sopimushallinta	Sopimusvastuut on määritetty ja sopimukset ajan tasalla. Sopimukset viedään CaseM-asianhallintajärjestelmään.	Toteutunut suunnitellusti.
Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Ei omaa hanketoimintaa	Ei toimenpiteitä.

2.2. Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa

sisältää ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut	Alkuperäinen	TA 2019	Muutettu TA		Poikkeama
	TA 2019	Muutokset	2019	TOT 1-12 2019	
Liikevaihto	4 138 105		4 138 105	4 172 160,32	-34 055,36
Liiketoiminnan muut tuotot	0		0	2 204,25	-2 204,25
Materiaalit ja palvelut	-2 527 931		-2 527 931	-2 411 359,52	-116 571,04
Poistot ja arvonalentumiset	-1 919 390		-1 919 390	-1 888 266,59	-31 123,45
Liiketoiminnan muut kulut	0		0	-591,33	591,33
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-309 216		-309 216	-125 852,87	-183 362,77
Muut rahoitustuotot	0		0	84,52	-84,52
Korkokulut	-70 100		-70 100	-42 305,16	-27 794,76
Korvaus peruspääomasta (<i>sitova</i>)	-850		-850	-852,00	2,04
Muut rahoituskulut	0		0	-625,58	625,58
Poistoeron muutos	387 760		387 760	341 040,41	46 719,67
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	7 595		7 595	171 489,32	-163 894,76

Talousarvion toteutumisvertailu / investointiosa

	TA 2019	TA muutokset 2019	TA muutoksineen 2019	Toteutuneet kustannukset 1 - 12 /2019	Poikkeama
Rakennukset	2 050 000,00	-1 150 000,00	900 000,00	794 028,27	105 971,73
Tieto 4	300 000,00	-100 000,00	200 000,00	175 719,76	24 280,24
Tieto 4 / rakennushalli	300 000,00	-300 000,00	0,00	0,00	0,00
Tieto 4 tilamuutos		200 000,00	200 000,00	175 719,76	24 280,24
Muut kohteet, sisäilma- ja vesikattokorj		120 000,00	120 000,00		120 000,00
Oppi 5 / sisäilmakorjaukset				62 338,87	-62 338,87
Tieto 2, luokkatilamuutos				52 746,83	-52 746,83
Tieto 3	150 000,00	-150 000,00	0,00		0,00
Tieto 3 / entinen hallintor	150 000,00	-150 000,00	0,00		0,00
Seppälä	300 000,00	-250 000,00	50 000,00	33 580,30	16 419,70
Seppälä, lämmöntuot ja alueinfra		20 000,00	20 000,00	21 772,91	-1 772,91
Seppälä, Päärakennus		0,00	0,00	-16 543,79	16 543,79
Seppälä, Ennalta arvaamaton	300 000,00	-300 000,00	0,00		0,00
Seppälä Impiinna, vesikaton		30 000,00	30 000,00	28 351,18	1 648,82
Tieto 1		10 000,00	10 000,00	607,89	9 392,11
Tieto 1, muut tilat, julkisivut		10 000,00	10 000,00	607,89	9 392,11
Tieto 2	1 000 000,00	-980 000,00	20 000,00	12 349,98	-45 096,81
Tieto 2, FOX peruskorjaus, keittiölaite	750 000,00	-730 000,00	20 000,00	12 349,98	7 650,02
Tieto 2, Kisälli, suunnitte	250 000,00	-250 000,00	0,00		0,00
OPPI	200 000,00	-90 000,00	110 000,00	73 852,71	-26 191,58
Oppi 5 / autotalo				-73,16	73,16
Oppi 3, asuntola peruskorjaus	100 000,00	-90 000,00	10 000,00	7 660,81	2 339,19
Oppi 4 / päärakennus, julkis		100 000,00	100 000,00	35 845,06	64 154,94
Oppi 4 / raepesukone				30 420,00	-30 420,00
Taito 2		170 000,00	170 000,00	167 921,47	2 078,53
Taito 2, kahvion muutos		170 000,00	170 000,00	167 921,47	2 078,53
Taito 1	100 000,00	120 000,00	220 000,00	214 910,46	5 089,54
Taito 1	100 000,00	-100 000,00	0,00	0,00	0,00
Taito 1, kahvion muutostyöt		220 000,00	220 000,00	214 910,46	5 089,54

Talousarvion toteutumisvertailu / rahoitusosa

RAHOITUSOSA 1000 €	Alkuperäinen	TA 2019	Muutettu TA Tot		TA - TOT
	TA 2019	Muutokset	2019	1 - 12/2019	2019
Toiminnan rahavirta	1 539 000		1 539 000	1 718 715,50	-179 715,50
Liikelyi- /alijäämä	-309 000		-309 000	-125 852,87	-183 147,13
Poistot ja arvonalentumiset	1 919 000		1 919 000	1 888 266,59	30 733,41
Rahoitustuotot ja -kulut	-71 000		-71 000	-43 698,22	-27 301,78
Investointien rahavirta	-2 050 000	1 150 000	-900 000	-794 028,27	-105 971,73
Investointimenot	-2 050 000	1 150 000	-900 000	-794 028,27	-105 971,73
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Toiminnan ja investointien rahavirta	-511 000	1 150 000	639 000	924 687,23	-285 687,23
Rahoituksen rahavirta	511 000	-1 151 000	-639 000	1 829 773,32	-2 468 773,32
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys					
Lainakannan muutokset	511 000	-1 151 000	-639 000	1 829 773,32	-2 468 773,32
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	1 672 000	-1 151 000	521 000	5 460 000,00	-4 939 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-1 160 000	0	-1 160 000	-3 630 226,68	2 470 226,68

3 Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

Tuloslaskelma sisältää ulkoiset tuotot ja kulut	<u>1.1.-31.12.2019</u>		<u>1.1.-31.12.2018</u>	
Liikevaihto		4 172 160,32		4 077 202,16
Liiketoiminnan muut tuotot		2 204,25		1 318,03
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 437 564,34		-1 379 445,10	
Palvelujen ostot	-973 795,18	-2 411 359,52	-925 500,33	-2 304 945,43
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 888 266,59		-1 861 981,36
Liiketoiminnan muut kulut		-591,33		-216,30
Liikeylijäämä (-alijäämä)		-125 852,87		-88 622,90
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	84,52		12,56	
Kunnalle maksetut korkokulut	-5 467,23		-7 719,86	
Muille maksetut korkokulut	-36 837,93		-38 584,62	
Korvaus peruspääomasta	-852,00		-1 984,32	
Muut rahoituskulut	-625,58	-43 698,22	-131,85	-48 408,09
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-169 551,09		-137 030,99
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia		-169 551,09		-137 030,99
Varausten ja rahastojen muutos				
Poistoeron vähennys/lisäys		341 040,41		381 742,20
Varausten lisäys		0,00		0,00
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)		171 489,32		244 711,21
Tuloslaskelman tunnusluvut:				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		-0,60		-0,40
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %		-1,70		-1,30
Voitto, %		-4,06		-3,36

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + sijoitettu koroll. vieraspääoma + poistoero ja vap.eht. varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	<u>1.1.-31.12.2019</u>	<u>1.1.-31.12.2018</u>
Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-125 852,87	-88 622,90
Poistot ja arvonalentumiset	1 888 266,59	1 861 981,36
Rahoitustuotot ja -kulut	-43 698,22	-48 408,09
	1 718 715,50	1 724 950,37
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-794 028,27	-877 755,11
Rahoitusosuuden investointimenoihin	0,00	0,00
	-794 028,27	-877 755,11
Toiminnan ja investointien rahavirta	924 687,23	847 195,26
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 460 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle/kuntayhtymälle	-2 697 750,00	-163 500,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-932 476,68	-932 476,68
	1 829 773,32	-1 095 976,68
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	11 021,12	-11 021,12
Saamisten muutos muilta	-32 500,08	98 754,61
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-2 768 448,07	322 859,71
Korottomien velkojen muutos muilta	35 466,48	-161 811,78
	-2 754 460,55	248 781,42
Rahoituksen rahavirta	-924 687,23	-847 195,26
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
	0,00	0,00
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-4 077	-4 340
Investointien tulorahoitus, %	216,46	196,50
Pääomaomien tulorahoitus %	76,98	87,40
Laskennallinen lainanhoitokate	1,25	1,25
Kassan riittävyys, pv	0	0
Quick ratio	0,5	0,0
Current ratio	0,5	0,0

Tase

Tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	19 755 192,25	20 849 430,57
Aineelliset hyödykkeet	19 295 621,83	20 389 860,15
Maa- ja vesialueet/liittymismaksut	98 870,96	98 870,96
Rakennukset	16 315 633,62	17 256 571,17
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 400 176,73	2 549 368,47
Koneet ja kalusto	30 420,00	0,00
Ennakkomaksut ja Keskeneräiset hankinnat	450 520,52	485 049,55
Sijoitukset	459 570,42	459 570,42
Muut osakkeet ja osuudet	4 070,17	4 070,17
Muut saamiset	455 500,25	455 500,25
VAIHTUVAT VASTAAVAT	978 163,26	52 897,32
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	978 163,26	52 897,32
Myyntisaamiset	18 210,81	14 540,64
Saamiset kunnalta	903 786,98	11 021,12
Muut saamiset	47 957,83	27 335,56
Siirtosaamiset	8 207,64	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	20 733 355,51	20 902 327,89

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA	6 343 665,26	6 172 175,94
Peruspääoma	4 509 819,07	4 509 819,07
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 662 356,87	1 417 645,66
Tilikauden ylijäämä	171 489,32	244 711,21
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	3 088 157,70	3 429 198,11
Poistoero	3 088 157,70	3 429 198,11
VIERAS PÄÄOMA	11 301 532,55	11 300 953,84
Pitkäaikainen	9 417 377,14	7 978 856,56
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 759 061,14	4 639 622,56
Lainat kunnalta	0,00	2 534 250,00
Lainat kuntien eläkevakuutukselta	658 316,00	804 984,00
Lyhytaikainen	1 884 155,41	3 322 097,28
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 340 561,42	785 808,68
Lainat kunnalta	0,00	163 500,00
Lainat kuntien eläkevakuutukselta	146 668,00	146 668,00
Ostovelat	326 180,31	293 219,49
Velat kunnalle	51 135,03	1 915 796,09
Siirtovelat	19 610,65	17 105,02
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	20 733 355,51	20 902 327,89
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	45,49	45,93
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	272,93	277,08
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	1 834	1 662
Lainakanta 31.12., 1 000 €	10 905	10 966

Omavaraisuusaste %

= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä on 171.489,32 euroa ja ylijäämän käsittelyksi esitetään sen kirjaamista taseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämä tilille.

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on aktivoitu välittömään hankintamenuon
Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina pysyvien vastaavien
taloudellisen pitoajan perusteella.
Alle 10 000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

4.2. Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot	2019	2018
Liikevaihto	4 172 160,32	4 077 202,16
Liiketoiminnan muut tuotot	2 204,25	1 318,03
	4 174 364,57	4 078 520,19

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:	
Hallinto- ja laitosrakennukset	10 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	15 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 vuotta
Paikoitusalueet	20 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	9 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	15 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	20 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	5 vuotta

Korkotuotot ja korkokulut konserniyrityksiltä	2019	2018
Korkokulut Kajaanin kaupungille		
Peruspääoman korko	-852,00	-1 984,32
Korkokulut lainoista	-5 467,23	-7 719,86
	-6 319,23	-9 704,18

4.3. Taseen liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2019

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet							
	Aineelliset hyödykkeet					Sijoitukset Muut saamiset	Yhteensä
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	Palautus- kelpoiset liittymis- maksut	
Poistamaton hankintameno 1.1	98 870,96	17 256 571,17	2 549 368,47	0,00	485 049,55	455 500,25	20 845 360,40
Lisäykset tilikauden aikana		583 886,78	0,00	30 420,00	179 721,49		1 008 278,79
Rahoitusosuudet tilikaudella							
Vähennykset tilikauden aikana							
Siirrot erien välillä		214 250,52	0,00		-214 250,52		
Tilikauden poisto		-1 739 074,85	-149 191,74				-1 888 266,59
Arvonlennukset ja niiden palautukset							
Poistamaton hankintameno 31.12	98 870,96	16 315 633,62	2 400 176,73	30 420,00	450 520,52	455 500,25	19 751 122,08
Arvonkorotukset							
Kirjanpitoarvo 31.12	98 870,96	16 315 633,62	2 400 176,73	30 420,00	450 520,52	455 500,25	19 751 122,08

Saamisten erittely

	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	5 771,78	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	5 771,78	0,00	0,00
Saamiset kunnalta				
Muut saamiset	0,00	903 786,98	0,00	11 021,12
Yhteensä	0,00	911 954,62	0,00	11 021,12
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	12 439,03	0,00	14 540,64
Muut saamiset	0,00	47 957,83	0,00	27 335,56
Yhteensä	0,00	60 436,86	0,00	41 876,20
Saamiset yhteensä	0,00	978 163,26	0,00	52 897,32

Oman pääoman erittely

	2019	2018
Peruspääoma 31.12	4 509 819,07	4 509 819,07
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 662 356,87	1 417 645,66
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	171 489,32	244 711,21
Oma pääoma yhteensä 31.12.	6 343 665,26	6 172 175,94

Erittely poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista	2019	2018
Poistoero	3 088 157,70	3 429 198,11

Vieras pääoma

	2019 Pitkäaikaiset	2019 Lyhytaikaiset	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	167 815,59	0,00	191 874,65
Yhteensä	0,00	167 815,59	0,00	191 874,65
Velat kunnalle				
Lainat	0,00	0,00	2 534 250,00	163 500,00
Ostovelat	0,00	51 135,03	0,00	24 206,33
Muut velat	0,00		0,00	1 891 589,76
Yhteensä	0,00	51 135,03	2 534 250,00	2 079 296,09
Velat julkisyhteisöiltä				
Lainat	658 316,00	146 668,00	804 984,00	146 668,00
Yhteensä	658 316,00	146 668,00	804 984,00	146 668,00
Velat muille				
Lainat	8 759 061,14	1 340 561,42	4 639 622,56	785 808,68
Ostovelat	0,00	158 364,72	0,00	101 344,84
Siirtovelat	0,00	19 610,65	0,00	17 105,02
Yhteensä	8 759 061,14	1 518 536,79	4 639 622,56	904 258,54
Vieras pääoma yhteensä	9 417 377,14	1 884 155,41	7 978 856,56	3 322 097,28

Vieraan pääoman erittely

Pitkäaikainen vieras pääoma	2019	2018
Lainat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 821 813,80	2 584 780,00
Lainat kunnalta	0,00	1 880 250,00
Lainat KEVA:lta	205 000,00	146 648,00
	5 026 813,80	2 026 898,00

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2019	2018
Nordea /lainojen korot	9 557,13	10 210,92
Kainuun Osuuspankin lainojen korot	5 265,66	216,41
KEVAn /lainojen korot	2 403,85	2 739,74
Kuntarahoitus Oyj:n lainojen korot	2 384,01	3 937,95
	19 610,65	17 105,02

5 Kirjanpito kirjat ja tositelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

TOSITELAJIT

AB	Käyttöomaisuus kirjanpitotosite	sähköinen
AF	Käyttöomaisuus poistotosite	sähköinen
AZ	Käyttöomaisuus purkamisen tosite	sähköinen
DR	Myyntireskontra Asiakkaat-lasku	sähköinen
DZ	Myyntireskontra Asiakkaat-maksu	sähköinen
K1	Kirjanpitoliihtymä maksuliikenne	sähköinen
K2	Sips muistiot	sähköinen
KG	Ostoreskontra toimittajat-hyvitys	sähköinen
KR	Ostoreskontra toimittajat lasku	sähköinen
KZ	Ostoreskontra toimittajat maksu	sähköinen
RE	Hankinta - lasku brutto	sähköinen
RV	Myynti - laskun siirto	sähköinen
SA	Pääkirjatilitosite	sähköinen
WE	Varastokirjaukset tavaravastaanotto	sähköinen
ZK	Liittymät palvelukassa	sähköinen

6. Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 27 päivänä helmikuuta 2020

Johtokunta:

Heikki Parviainen, puheenjohtaja

Eero Juutinen vpj.

Suvi Karjalainen

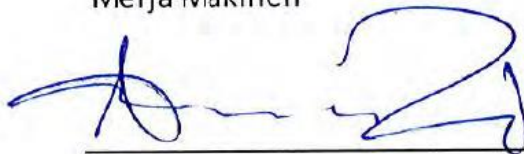

Merja Mäkinen

Eija Hakkarainen

Jussi Heikkinen

Anssi Tuominen

Markku Haverinen
liikelaitoksen johtaja

5.2 Tytäryhtiöiden toimintakertomus ja tilinpäätöstiedot

Kajaanin Teknologiakeskus Oy

Olennaiset tapahtumat 2019:

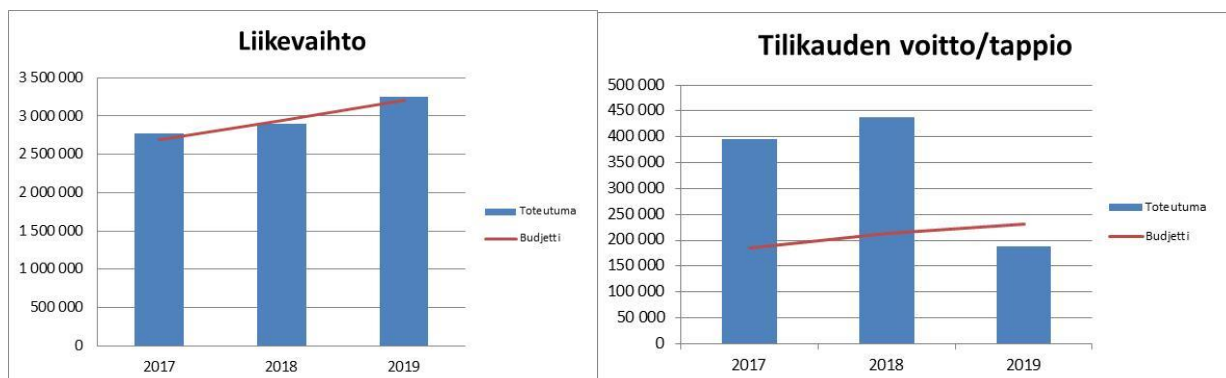
Kehräämöntie 7:ssä (1989) ja Linnankatu 6:ssä (1958) on tehty uudistus- ja korjaustöitä, jotka ovat heikentäneet tulosta suorassa suhteessa edellisvuosiin verrattuna. Uudistustöitä tullaan jatkamaan myös tulevina vuosina.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa toimitusjohtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Tilojen vuokrausaste	Tavoitteena on pitää vuokrausaste noin 95 prosentissa.	Vuokrausaste 94,9 prosenttia vuoden 2019 lopussa.	Toteutuu ■
Talous	Vuoden 2019 liikevaihtotavoite on 3 206 000 euroa ja tulostavoite 231 000 euroa.	Vuoden 2019 toteutunut liikevaihto 3.251.749 €. Tilikauden tulos 188.334 €.	Toteutuu ■

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	3	3	3

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Kiinteistöihin tehdään osakorjauksia tulorahoituksella.	Vuosikorjauksia tehty talousarvion mukaisesti.	Toteutuu ☒
Suuria peruskorjauksia ei tehdä kiinteistöihin.	Suuria peruskorjauksia ei ole tehty vuoden aikana.	Toteutuu ☒
Lainaehtojen mukaisesti maksetaan nykyisiä lainoja vähemmäksi.	Lainoja on maksettu lainaehtojen mukaisesti vähemmäksi.	Toteutuu ☒
		Ei tietoa ☐

Olellaiset tapahtumat 2019:

Yhtiö vähensi kiinteistökantaa myymällä seuraavat kohteet: Peräläntie 19 (omakotitalo) ja Oravantie 5-9 (kolme kerrostaloa Puistolassa asuntomäärä 65 huoneistoa).

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa toimitusjohtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Asuntojen käyttöaste	Mahdollisimman korkea, tavoite yli 90 % käyttöaste	Yhtiön vuokra-asuntojen käyttöaste oli vuonna 2019 88,70 % laskettuna yhtiön tavoitevuokrista. Luvussa mukana myös myytyjen asuntojen käyttöaste. Joten tavoite ei toteutunut.	Ei toteudu ☒
Vuokrasaatavat	Alle 2,3 % vuokratuotoista	Yhtiön vuokrasaatavien määrä oli vuonna 2019 2,45 % vuokratuotoista, joten tavoite ei toteutunut.	Ei toteudu ☒

Hyvää elämää älykkäessä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Pidetään huolta asuntokannasta ja asunnoista ydin-Kajaanissa	Tehty vuodesta 1988 – vuoteen 2018 isoja perusparannuksia kiinteistöihin. Kiinteistön ylläpitoa jatketaan osakorjauksilla ja tulorahoituksella.	Tehdään osakorjauksia talousarvion puitteissa kiinteistöihin.	Korjauksia tehty vuonna 2019 talousarvion mukaisesti.	Toteutuu ☒

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
------------------------	---------	--------------	-----------------	------

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Vuokra-asuntojen energian käytön minimointi vaikuttamalla asukkaisiin	Tiedotuskampanjat	Osallistutaan valtakunnalliseen Ennergiansäästö-viikkoon (vko 41). Tehdään energiansäästöön liittyviä korjauksia.	Yhtiö oli mukana vuoden 2019 valtakunnallisessa energiasäästöviikossa. Siemens Oy kanssa seurattu ja tehty energiasäästö liittyviä korjauksia.	Toteutuu ■
---	-------------------	---	--	---------------

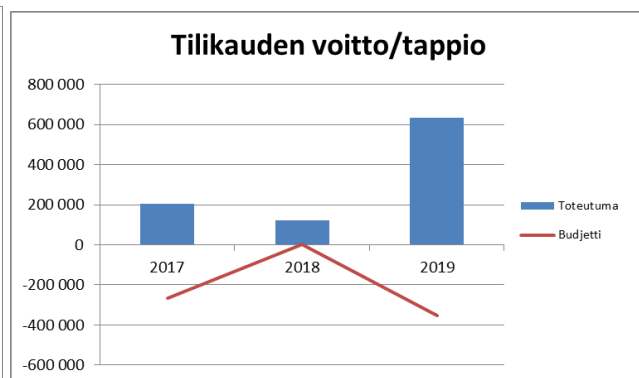
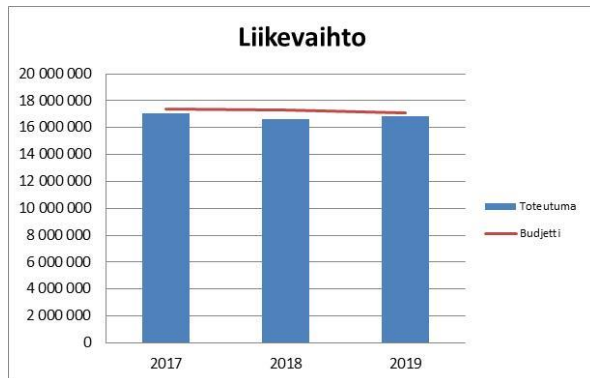
Osaajista elinvoimaa

Kansainvälisten opiskelijoiden asumisen tason parantaminen	Yhteistyö KAMK:n kanssa	Käydään tiivistä vuoropuhelua kvopiskelijoiden asumiseen liittyvissä asioissa KAMK:n kanssa	KAMK kanssa yhteistyössä hoidettu vaihto-opiskelijoiden ja kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden asuntoasioiden hoito.	Toteutuu ■
--	-------------------------	---	--	---------------

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Toiminnalliset riskit	Työ- ja koulutuspaikkojen määrä ja asukasmäärän kehitys Kajaanissa vaikuttavat yhtiön käyttöasteeseen.	Pysynyt aikaisemman vuoden tasolla.

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	25	25	24

Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
KAMK '2024 strategian mukaisesti, opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän ja rahoituksen perustana olevan toimiluvan ja ministeriön kanssa tehdyn tavoitesopimuksen 2017–2020 mukaisesti.	Toteutunut	Toteutuu
Koulutus, TKI ja aluekehitys	Toteutunut. Koulutusviennin kasvu on toteutunut toivottua hitaammin. Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnassa on saatu läpi enemmän kv-hankkeita.	Toteutuu

Olennaiset tapahtumat 2019:

Vuosi 2018 oli KAMKin historian tähän mennessä menestyksekkäin ja saavutimme Suomen tehokkaimman AMK:n aseman. Nämä tulokset näkyvät opetus- ja kulttuuriministeriön tulosperustaisessa rahoitusmallissa ikävä kyllä vasta vuonna 2020 ja tämän vuoksi 2019 KAMKissa käynnistettiin sopeutusohjelma sekä siihen liittyvä YT-prosessi.

Prosessin lopputulemana olivat 4 viikon lomautukset sekä 11 irtisanomista sekä yksi osa-aikaistaminen. Irtisanomiset kohdentuivat muihin kuin opetushenkilöstöön. Lomautukset kohdennettiin koko henkilöstöön ylin johto mukaan luettuna. Sopeutusohjelma onnistui kokonaisuutena ennakoitua tehokkaammin ja liiketappio jäin noin 85 t€ talousarvion 520 t€ asemasta.

Vaikeasta taloustilanteesta ja lomautuksista huolimatta KAMKin tulokset olivat kohtalaisia. Kasvatimme kilpaillun ulkopuolisen rahoituksen ja julkaisujen määrää, mutta tärkeimpänä opiskelijapalautetta, jossa olimme Suomen paras sekä vastausten määrässä että palautteen arvosanassa.

Vuoden haasteellisuus näkyy vähentyneenä KV-liikkuvuutena sekä tuotetuissa opintopisteissä. Nämä tekijät rasittavat tulevien vuosien rahoitusta. Työhyvinvointikyselyssä haasteellinen vuosi näkyy yhden kymmenyksen alentumisena, joka on havaittava, muttei erityisen huolestuttava muutos.

Vuoden 2019 tulosten pohjalta KAMKin tulevaisuus näyttää edelleen valoisalta ja on mahdollista, että teemme voitollisen tuloksen vuonna 2020.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa rehtori/toimitusjohtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Talous	Rahoituspohjan vahvistaminen ja monipuolistaminen kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttamiseksi.	Talouden sopeuttamisohjelma toteutui hyvin ja tilikauden tulos -85195,72, joka on talousarviota parempi tulos.	Toteutuu

Kaupunkistrategiaa toteuttavat tuloskortit

Raportointivastuussa rehtori/toimitusjohtaja

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Uudistetaan KAMK:n opintojaksopalautejärjestelmä, jotta palautetta voidaan	Opiskelijatytyytyväisyys prosentteina	70	72,3	Toteutuu

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
arvioida systemaattisesti ja jatkuvan kehittämisen periaatteella. Opiskelijat osallistuvat kehittämistyöryhmiin aktiivisesti.				
Toteutetaan KAMK:n koulutukset siten, että asiakastyytyväisyys säilyy hyvällä tasolla.	AIKOPAN asiakaspalaute (1–5)	4,2	4,36	Toteutuu
Päivitetään KAMK:n hyvinvointisuunnitelma ja etsitään keinoja kuormittavuuden tunteen vähentämiseksi.	Henkilöstön työhyvinvointi (1–4)	3,2	3,0	Toteutuu osittain

Tulevaisuus nuorissa

Kirkastetaan KAMK:n koulutusten markkinointikärkiä monikanavaisessa viestinnässä. Käytetään uudistettuja verkkosivuja ja tehokasta some-markkinointia sekä hyödynnetään some-markkinoinnin analytiikkaa. Järjestetään avoimet ovet uudella konseptilla.	Vetovoimaisuus (nuorten koulutuksen 1. sijaiset hakijat/aloituspaiikka)	3,4	2,2	Ei toteudu
Jatketaan NystartUp-opintoja, ohjataan kiihdyttämöön tehokkaasti.	Aloittaa yrittäjänä (valmistuneet) / vuosi	14	14	Toteutuu

Osaajista elinvoimaa

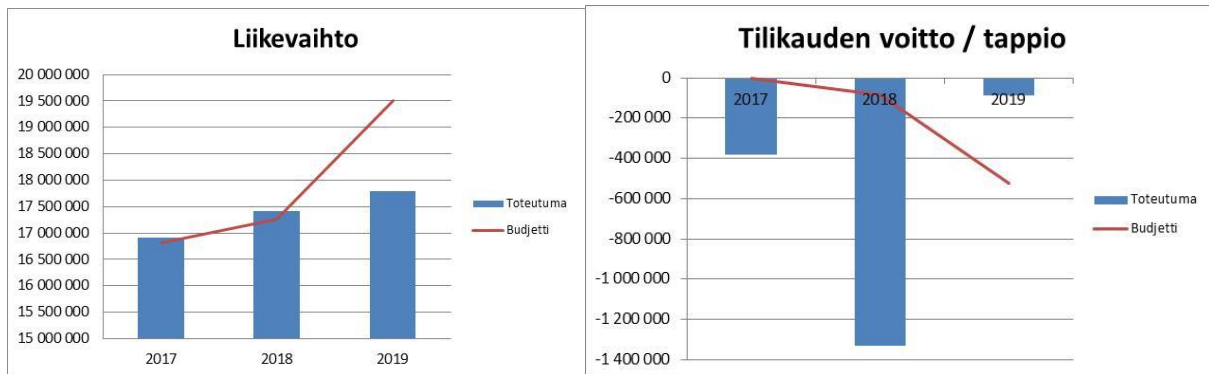
Kehitetään malli jatkuvan oppimisen optimoimiseksi. Rätätälöidyt koulutukset ja markkinoinnin tehostaminen.	Avoin AMK opintopisteet	6 440	10919 (sis. avoin amk 3115, yhteistyössä suoritettut op 7219, erikoistumiskoulutukset 585)	Toteutuu
Kasvatetaan AIKOPAN opiskelijamäärää maltillisesti.	AIKOPAN opiskelijamäärä	4 400	2633	Toteutuu osittain
Tuetaan opinnollistamista, mahdollisuutta suorittaa opintoja ristiinopiskelussa sekä vaihtoehtoisilla tavoilla suorittaa opintoja. Tuetaan ja ohjataan henkilökohtaisesti opinnoissa viivästyneitä henkilöitä opintojen suorittamisessa.	Suoritettut tutkinnot (perus/ylempi)	344/51	337/38	Toteutuu osittain

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Alueen vetovoiman vaikutus osaavan työvoiman saantiin ja koulutusten vetovoimaisuus	Riski ei ole toteutunut. KAMK:n vetovoima on parantunut. Syynä on positiivisten tulosten esilläolo mediassa.

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Rahoitusriskit	Perusrahoituksen vaihtelut 100 % tulosrahoituksessa AMK-sektorilla ja muutokset valtakunnallisessa korkeakoulupolitiikassa. Kansallisen TKI-rahoituksen vähenemisen vaikutukset TKI-toiminnan omarahoituksen riittävyys	Toteutui osittain, perusrahoitus oli 321 t€ pienempi kuin vuonna 2018
Toiminnalliset riskit	Sote-uudistuksen vaikutukset AIKOPAn ja CEMIS-toiminnan tuloksellisuuden ylläpitäminen Koulutusten vetovoima	Riski ei ole toteutunut.
Vahinkoriskit	ICT:n toimintahäiriöt	On ollut vain yksi sähkökatko, josta selvittiin nopeasti.

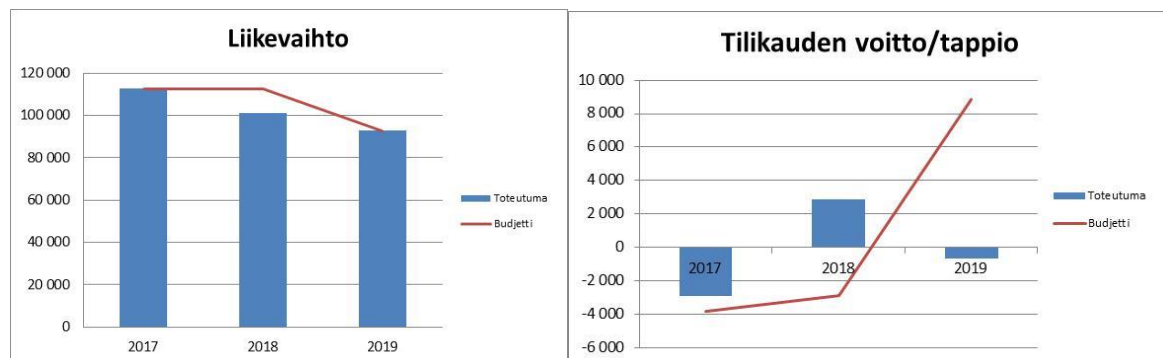
Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	204	190	193

Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan palvelukeskus

Olellaiset tapahtumat 2019:

Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan Palvelukeskuksen vuosi meni talousarvion mukaisesti. Yhtiö maksoi pois Nordeasta otetun pihan korjaukseen käytetyn lainan helmikuussa 2019 ja yhtiö on nyt velaton. Yhtiön hallussa on ravintola tilan osakkeet ja tila on myynnissä OP Koti Kainuu Oy:n kautta. Yhtiö selvittää grillikioski tilan hankkimista yhtiön haltuun nimellisellä kauppasummalla.

Loiste konserni

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Loiste -konserni jatkaa sähkön toimitusvarmuuden kehittämistä. Uudistamme ja kehitämme sähkö-verkkojamme pitääksemme ne luotettavina ja toimintavarmoina.	Sähköverkon investointiohjelma toteutui. Verkon investoinnit toteutettiin budjetin ja suunnitelman mukaisesti.	Toteutuu
Tarjoamme asiakkaillemme sähkön- ja lämmönmyynnin ohella energiaa säästäviä ja tuottavia tuot-teita ja palveluita, kuten mm. sähkön ja lämmön kulutuksen ohjauksratkaisuja, aurinkopaneeli- ja sähköautonlatausjärjestelmiä.	Aurinkopaneelin myynti on aloitettu. Sähköautojen latauspisteitä on avattu Kainuun verkkoalueella Kajaanissa, Palvamossa, Vuokatissa ja Pyhännällä. Tuulipuistojen verkkovalvonta ja käyttöpalveluiden tarjonta on kasvanut kuluvan vuoden aikana.	Toteutuu

Olellaiset tapahtumat 2019:

Loiste Oy:n tuli uusi omistaja Kanerva Energia Oy. Uusi omistaja yhdessä Kajaanin kaupungin ja Sotkamon kunnan kanssa solmivat osakkuussopimuksen, joka muutti konsernin omistajaohjausta (mm. Kajaanin kaupungin konserniohjeen vaikutus lähes poistui kokonaan). Samalla sopimuksella omistajat sopivat uudelleen rahoituksesta, joka piti sisällään mm. omistajalainojen takaisinmaksun ja ylimääräisen osingonmaksun. Osinko maksettiin joulukuussa. Uudelleen rahoituksen mahdollistamiseksi perustettiin Loiste Oy:lle tytäryhtiö Loiste Rahoitus Oy, johon siirtyi Loiste Oy:n kaikki liiketoiminta ja henkilöstö lukuunottamatta hallitustyöhön liittyviä toimintoja.

Loiste Sähkömyynti Oy:n tuli vähemistöosakkaaksi Energiapolar Oy (38,25 %) ja yhtiön asiakamäärä nousi lähes 200 t asiakkaaseen.

Myynnin asiakastietojärjestelmä Enoro CX otettiin käyttöön maaliskuussa 2019 Loiste Sähkönmyynnissä. Muiden yhtiöiden osalta käyttöönotto tapahtui marraskuussa 2019.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Loiste ei raportoi Kajaanin kaupungin valtuustolle.

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Rahoitus	Pystyy selviytymään sitoumuksistaan: Rahoittajien asettamat kovenantit (rahoitusehdot) täytetään, lainasopimusten mukainen korkotuotto omistajille.	Tavoitteet saavutettu: osakaslainojen korot ja pääomalaina maksettu takaisin joulukuussa 2019. Nordean laina uudelleen rahoitettu ja rahoitus sähköverkon toimitusvarmuusinvestoinneille varmistettu. Ylimääräinen osinko omistajille maksettu.	Toteutuu
Tulos	Konsernin liikevoitto 13,9 milj. euroa.	Liikevoitto oli 10,7 Meur. Normaalaa lämpimämpi sää vaikutti siirron ja lämmön energiamääriin ja liikevaihtoon. Kavon toiminnan haasteet ja sitä kautta turvautuminen varavoimaan. Sähkön hankinnan kustannukset korkeammat kuin suunniteltu.	Toteutuu
Arvo	Yhtiön arvon jatkuva parantaminen	Loiste konsernin markkina-arvo on kasvanut. Tästä indikaationa vähemistöosuuden myynti keväällä 2019.	Toteutuu

Kaupunkistrategiaa toteuttavat tulokortit

Raportointivastuussa toimitusjohtaja

Hyvää elämää älykkäässä kaupungissa

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Toimiva kaupunki-infrastruktuuri (Loiste Oy)	Yhteistyö kaupungin ja sen liikelaitosten kanssa kaupunki-infrastruktuurin ja sitä tukevan huoltovarmuuskriittisen ICTn kehittämisessä ja ylläpidossa	Kartoitetaan yhteistyöpotentiaali kaupunki-infran ja huoltovarmuuskriittisen ICTn osalta.	Kartoitus aloitettu.	Toteutuu
Älykortteli (Loiste Oy)	Yhteistyö kaupungin ja sen liikelaitosten kanssa ns. linja-autoaseman korttelin kiinteistöjen suunnittelussa	Yhteinen kehitysprojekti käynnistynyt ja resursoitu sekä sen tavoitteet määritetty	Kehitysprojekti käynnistetty ja Loisteen edustajia on mukana työryhmissä ja ohjausryhmässä.	Toteutuu

Resurssiviisautta luontokaupungissa

Riittävät ja toimivat sähköautojen latauspisteet kaupungissa	Yhteistyössä kaupungin ja alueen yrittäjien kanssa luotu tarpeen mukaiset sähköautojen latauspisteet	Ensimmäiset uusiutuvan energian tuotantokohteet valmiit	Sähköautojen latauspisteita on avattu Kainuun verkkoalueella Kajaanissa (6 kpl), Paltamossa (1 kpl), Vuokatissa (3 kpl) ja Pyhännällä (1 kpl).	Toteutuu
Hajautettujen uusiutuvan energian tuotantomuotojen hallittu lisääminen (Loiste Oy)	Yhteistyö kaupungin, alueen yritysten ja asukkaiden kanssa uusiutuvan energian tuotannon osalta toimii.	Ensimmäiset uusiutuvan energian tuotantokohteet valmiit	Aurinkopaneelien myynti on aloitettu.	Toteutuu
Energian käytön ja jakelun optimoinnin ratkaisujen kehittäminen ja käyttöönotto (Loiste Oy)	Kaupunkialueen energian tuotannon, jakelun ja kulutuksen optimointi ja uusiutuvan energian osuuden lisääminen	Kajaanin kaupungin ja Loiste Lämmön kanssa tehtävä energianhallinnan kehitys- ja toimenpidesuunnitelma valmis	Toimenpidesuunnitelma aloitettu.	Toteutuu osittain

Tulevaisuus nuorissa

Loiste Oy:n toimiva yhteistyö Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa	Yhteistyö tunnistetuilla osa-alueilla toimii ja opiskelevat nuoret saavat hyvän kuvan Loisteesta	Tunnistaa yhteistyöalueet	Yhteisiä kokoontumisia ollut ja tavoitteena yhteistyön käynnistäminen 2020.	Toteutuu osittain
---	--	---------------------------	---	--

Osaajista voimaa

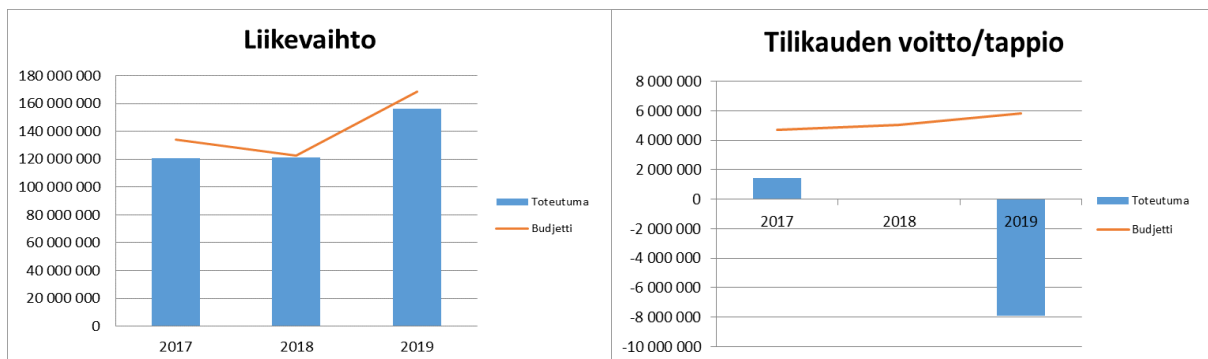
Osaavaa henkilöstöä saadaan Loisteeseen	Loisteen osaamisen kehittäminen ja rekrytointi toimii	Suunnitelma osaamisen kehittämisen ja rekrytoinnin varmistamiseksi	Loiste on rekrytoinnut kolmen kuukauden välein uutta henkilöstöä. Uutta henkilöstöä palkattu 6 kpl.	Toteutuu
---	---	--	---	---

Riskienhallinta

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Konsernin tuloksen kannalta olennaisimmat tekijät ovat sähkön tukkumarkkinahinta, säätilan aiheuttamat häiriöt sähköverkkotoiminnalle sekä vallitseva korkotasoa.	Sähkön myynnin ja tuotannon sekä rahoituksen osalta riskienhallinta toteutui suunnitellusti. Jakeluverkon määrätietoisella uusimisella pienennetään säätilan aiheuttamaa riskiä.
Rahoitusriskit	Rahoituksellisesti konsernin toimintaan sisältyy korko- sekä likviditeettiriski. Lyhyellä aikavälillä hintapiikit fyysisen sähkön tukkumarkkinoilla voivat aiheuttaa	Rahoitusriskienhallinta toteutui suunnitellusti

Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
	rahantarpeen voimakasta kasvua.	
Toiminnalliset riskit	Tuotetun ja myydyin energian hintariski on rajattu johdannaispimuksilla. Rahoitusriskiä hallitaan korkojohdannaisilla. Johdannaisten käyttöä ohjataan konsernin riskienhallintapolitiikalla. Sähkön jakeluun liittyy vastuuriiskejä, joita on pienennetty vakuutuksilla. Myös energian tuottamiseen ja siirtämiseen liittyvää omaisuus- ja keskeytysriskiä on pienennetty vakuutuksin.	Toiminnalliset riskit on tunnistettu ja riskienhallinta toteutui suunnitellusti
Vahinkoriskit	Lumi- ja jääkuormat sekä myrskyt aiheuttavat suurimmat riskit sähköverkkotoiminnalle. Niiden aiheuttamista suurhäiriöistä voi aiheutua viankorjauskustannuksia sekä sähkömarkkinalain mukaisia vakiokorvauksia. Suurhäiriöt aiheuttavat verkostolle lisäksi ylimääräistä rasiutusta ja vähentävät sen jäljellä olevaa taloudellista pitoaikaa. Verkoston säävarmoilla rakenteilla sekä ennakoivalla kunnossapidolla pyritään vähentämään vikoja ja pienentämään verkosta aiheutuvaa turvallisuusriskiä.	Sähköverkko liiketoiminnassa ei ollut merkittäviä suurhäiriöitä. Normaalia lämpimämpi sää vaikutti siirron ja lämmön energiamääriin ja liikevaihtoon. Kavon toiminnan haasteet ja sitä kautta turvautuminen varavoimaan. Sähkön hankinnan kustannukset korkeammat kuin suunniteltu (aluehintariski toteutui loppuvuonna 2019 historiallisesti korkealla tasolla).

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	57	61	63

Palvelulinjaus	Toteutunut 2019	Tila
Uudenlainen osaaminen	On toteutunut osittain, uusien opetusmenetelmien käyttöönottoa jatketaan.	Toteutuu osittain
Asiakaslähtöiset ratkaisut ja palvelut	On toteutunut.	Toteutuu
Nopea ja ketterä toteutus	On toteutunut.	Toteutuu
Aito palveluasenne	On toteutunut.	Toteutuu

Olellaiset tapahtumat 2019:

Toiminta painottui aiempien vuosien tapaan ELY-keskuksen rahoittamien ei-tutkintotavoitteisten työvoimakoulutusten järjestämiseen. Näihin koulutuksiin osallistuneet olivat pääasiassa maahanmuuttajia sekä työttömiä tai työttömyysuhanalaisia henkilöitä. Yhtiö teki tiivistä koulutusyhteistyötä mm. Kainuun kuntien työllisyysneuvonhoidon hankkeiden kanssa. Yhteistyö oli tuloksellista, sillä asiakkaiden siirtymiä työhön ja koulutuksiin toteutui paljon.

Maahanmuuttajien ammattialalle valmentavia koulutuksia järjestettiin vuoden 2019 aikana kone- ja metallialalle, keittiöalalle, puhdistuspalvelualalle sekä sote-alalle. Koulutuksissa vahvistettiin osallistujien suomen kielen taitoa ammattialakohtaiseen sanastoon painottuen. Koulutukset lisäsivät osallistujien valmiuksia siirtyä alan perustutkinto-opintoihin tai suoraan työllistymiseen.

Erilaisia työelämän edellyttämiä kottikoulutuksia järjestettiin edellisvuotta enemmän, kaikkiaan yli 2400 kpl. Kottikoulutusten osuus liikevaihdosta oli 19 %.

Asiantuntijapalveluiden osuus liikevaihdossa jäi 15 prosenttiin. Asiantuntijapalvelut painoutuivat KAO:n autoalan kanssa tehtyyn yritysyhteistyöhön.

Hanketoiminnassa Edukai Oy:n hallinnoima ESR-rahoitteinen Potkuri-hanke lunasti paikkansa toimijakentässä pitkäaikaistyöttömien koulutuspoluille ohjaamisessa. Hankkeen runsas asiakasmäärä, tulokset ja toimijoilta saatu palaute kertovat siitä, että hankkeen toiminta on vastannut tarpeita erittäin hyvin. Hankkeen palvelut on tuotettu siten, että verkosto voi ostaa palvelua Edukailta asiakkailleen jatkossakin. Erasmus + -rahoitteisen Smiles-hankeen tiimoilta Edukai emännöi kansainvälistä toimijatapaamista joulukuussa 2019. Kansainväliset hankekumppanit kiittelivät alueemme monipuolisia palveluita ja koulutusmahdollisuuksia maahanmuuttajille. Uutta opetusteknologiaa kehittävä Robopedaa-hankkeen toimenpiteet käynnistyivät yhteistyössä JAMK:n kanssa.

Elokuussa 2019 Edukai Oy:n uutena toimitusjohtajana aloitti Anne Huotari. Huotari siirtyi tehtäviin Kajaanin kaupungin palveluksesta Kainuun työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun johtajan tehtävistä.

Asetettua liikevaihdon tavoitetta ei täysin saavutettu. Asiaan vaikutti asiantuntijapalveluiden odotettua vähäisempi myynti sekä opiskelijapulan vuoksi peruuntuneet työvoimakoulutukset. Myös liikevoitto toteutui odotettua pienempänä. Yhtiön talous on kuitenkin vakaa ja maksukyky hyvä. Edukai Oy on vuonna 2019 saanut erinomaisten taloudellisten tunnuslukujen, positiivisten taustatietojen ja hyvän maksukäyttäytymisen perusteella Asiakastieto Oy:n korkean Rating Alfa-luottoluokituksen sekä Kauppalehden Menestyvät -sertifikaatin.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa toimitusjohtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Talous	Selviytyminen omalla rahoituspohjalla	On toteutunut.	Toteutuu

Kaupunkistrategiaa toteuttavat tavoitteet

Raportointivastuussa toimitusjohtaja

Osaajista elinvoimaa

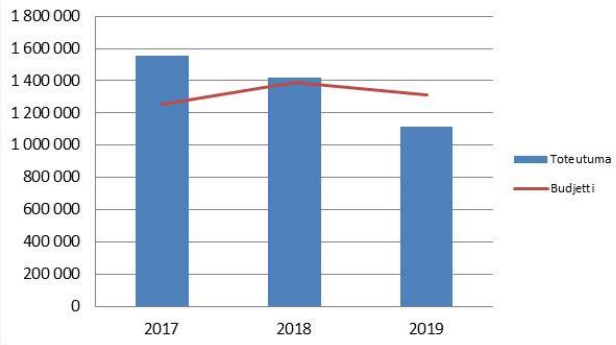
Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2019	Toteutunut 2019	Tila
Edukain kysyntää ja asiakkaiden tarpeita vastaava joustava palveluntarjonta	Asiakastytytyväisyyspalautteet	Ka. vähintään 4 (asteikolla 1–5)	Palautteiden keskiarvo 4.	Toteutuu
Edukain laadukkaat, joustavat ja räätälöidyt työelämälähtöiset osaamisen kehittämisen palvelut	Osaamisen kehittämisen palveluiden osuus liikevaihdosta	35 %	Toteutuneiden asiantuntijapalveluiden osuus liikevaihdosta 15 %.	Ei toteudu

Riskienhallinta

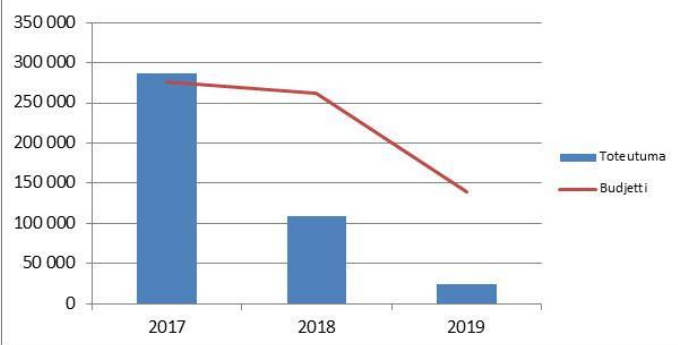
Riski	Kuvaus	Toteutunut 2019
Strategiset riskit	Kasvupalvelu uudistukseen liittyvä palvelutuotannon muutos TEM-palveluissa johtaa markkinoiden jakautumiseen muutamien suurten ja valtakunnallisten toimijoiden kesken	Riski ei ole toteutunut. Kasvupalvelu-uudistus ei toteutunut.
Rahoitusriskit	Muutokset markkinahinnoissa	Riski ei ole toteutunut.
Toiminnalliset riskit	Työ- ja toimintaohjeiden käyttöön ei sitouduta tai laadunvarmistusta ei tehdä sovittu mukaisesti. Ostopalveluna / alihankintana hankittava palvelu ei vastaa asiakkaan tarpeisiin (laatu) ja/tai on liian kallista Asiakkaalle luvattua palvelua ei saada toimitettu sovittu mukaisesti	Liikevaihto ei ole kehittynyt suunnitelman mukaisesti asiantuntijapalveluiden osalta. Tämä voi vaikuttaa koko vuoden liikevaihtotavoitteeseen.
Vahinkoriskit	Varahenkilö – ja sijaisjärjestelmä puuttuu Ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön saatavuus	Riski on toteutunut osin. Toimitusjohtajan vaihtuminen on vaikuttanut yhtiön toimintaan. Aikaisemman toimitusjohtajan siirryttyä muihin tehtäviin varahenkilöjärjestelmää ei ole ollut valmiina. Jatkossa yhtiöllä on toimitusjohtajan lisäksi varatoimitusjohtaja.

Henkilöstö, htv 2	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Yhteensä	17	12	12

Liikevaihto

Tilikauden voitto/tappio

5.3 Tytäryhtiöiden tilinpäätöstietoja 2018 - 2019

Tytäryritysten tilinpäätöstietoja 2018 - 2019

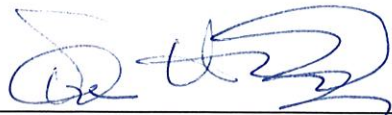
Tytäryritys	Liikevaihto		Tilikauden voitto / tappio		Koko vieras pääoma 31.12.		Taseen loppusumma	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Kajaanin Elokuva keskus Oy	116 444	193 378	-25 199	-78 101	0	1 611 535	0	2 176 764
Kajaanin Teknologikeskus Oy	3 252 069	2 895 194	188 334	438 291	24 523 044	15 139 191	24 523 044	23 002 900
Loiste konserni	157 313 164	139 521 957	-7 905 911	3 039 403	447 708 536	322 600 455	392 777 636	385 013 492
KOY Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus	100 966	101 048	-684	2 850	3 870	73 831	601 442	672 087
KOY Kajaanin Pietari	17 620 134	16 647 278	229 383	121 825	59 125 134	64 525 579	98 101 249	84 497 375
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	5 235 272	17 415 537	-85 196	-1 328 201	4 180 837	2 940 217	9 348 951	7 511 210
Edukai Oy	1 217 228	1 421 925	24 994	109 543	236 015	249 809	722 951	711 760
Yhteensä	184 855 277	178 196 317	-7 574 278	2 305 610	535 777 437	407 140 617	526 075 293	503 585 588

*** Loistekonsernin koko vieras pääoma**

Laskennallinen verovelka	38.736.085,67
Pitkäaikainen muu vieras pääoma	377.948.145,06
Lyhytaikainen vieras pääoma	31.024.305,64
Yhteensä	447.708.536,37

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Kajaanissa 31. päivänä maaliskuuta 2020

Tom Sankari

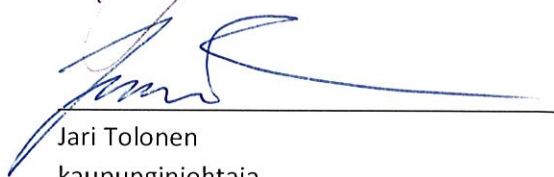
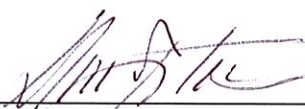
Maailma Cii Louisa

Johanna Penttilä

Melissa Anttonen

Jari Tolonen
kaupunginjohtaja

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Kajaanissa 14. päivänä huhti kuuta 2020

KPMG Oy Ab, tilintarkastusyhteisö

Antti Kääriäinen
JHT, KHT

Tilintarkastuskertomus 2019

Kajaanin kaupunginvaltuustolle

Olemme tarkastaneet Kajaanin kaupungin hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2019. Tilinpäätös sisältää kaupungin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätös sisältää kaupungin liikelaitosten erillistilinpäätökset. Tilinpäätökseen kuuluva konsernitilinpäätös sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman, konsernin rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kaupunginhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta tilikaudella. Kaupunginhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Lisäksi olemme tarkastaneet valtiosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta. Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Kaupungin hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Valtiosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.

Kaupungin tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Kajaanissa 14. huhtikuuta 2020

KPMG Oy Ab

Antti Kääriäinen
JHT, KHT